

NIBIO BOK | 8 (3) 2022

Ivar Hovland (red.)

Handbok for driftsplanlegging 2022/2023

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Planleggingsprogrammet NORKAP

NORKAP er et dataprogram for planlegging på enkeltbruk.

NORKAP er utarbeidet som Windows-versjon i Excel regneark.

Med NORKAP kan du budsjettere resultat, likviditet og soliditet i jord bruk, hagebruk, skogbruk og tilleggsnæring for seks år framover.

Med NORKAP kan du foreta planleggingen på to alternative måter, enkel eller fullstendig. Den enkle måten egner seg når det skal investeres uten særlig endringer i driftsopplegget. Den fullstendige måten bygger på deknings-bidrags kalkyler og valg av produksjonsomfang de enkelte årene, og kan brukes enten det er snakk om store eller små endringer i driftsopplegget.

De viktigste opplysninger og resultater er samlet i en egen utskrifts del. For å holde oversikt over om brukeren vil klare belastningene, kan planleggeren hele tiden få opp nøkkeltall fra utskrifts delen. Grafikk som viser utviklingen av sentrale tall er også tilgjengelig og svært nyttig fordi det viser tendensene så klart.

Det arrangeres kurs i NORKAP etter behov. Forutsetningen er at mange nok melder interesse. Kursene blir arrangert ut fra våre distriktskontorer, og gjerne i samarbeid med videregående skoler (de tidligere jord- og hagebruksskoler). Kurslengden er 1 eller 2 dager. For nærmere informasjon, se vår hjemmeside under kurs eller kontakt et av våre distriktskontorer.

NORKAP krever Excel 2003 eller senere versjon. For øvrig stiller ikke NORKAP spesielle krav ut over det Excel krever.

Norkap er å finne på www.nibio.no

Handbok for driftsplanlegging
2022/2023

67. utgave

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Redaktør	Ivar Hovland
Tittel	Handbok for driftsplanlegging 2022/2023
Prosjekt	Handbok for driftsplanlegging (13300)
Utgiver	Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO)
Utgiversted	Oslo
Utgivelsesår	2022
Antall sider	254
ISBN	978-82-17-02935-9
ISSN	2464-1189

Om NIBIO

Instituttet forsker og leverer kunnskap om mat- og planteproduksjon, miljø, kart, arealbruk, genressurser, skog, foretaks-, nærings- og samfunnsøkonomi.

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Bioøkonomi baserer seg på utnyttelse og forvaltning av biologiske ressurser fra jord og hav, fremfor en fossil økonomi som er basert på kull, olje og gass. NIBIO skal være nasjonalt ledende for utvikling av kunnskap om bioøkonomi.

Gjennom forskning og kunnskapsproduksjon skal instituttet bidra til matsikkerhet, bærekraftig ressursforvaltning, innovasjon og verdiskaping innenfor verdikjedene for mat, skog og andre biobaserte næringer. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig.

NIBIO er eid av Landbruks- og matdepartementet som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre. Hovedkontoret er på Ås. Instituttet har flere regionale enheter og et avdelingskontor i Oslo.

Forord

Formålet med denne handboka er å samle data som er relevante når en arbeider med kalkyler, planlegging og økonomisk rådgivning i landbruket på ett sted. Håndboka blir ikke lenger trykket, men legges fritt tilgjengelig på nett. Kalkyledelen blir i tillegg lagt ut under «tjenester» på *nibio.no*. Derved kan den enkelte enklere sette opp kalkylen med egne forutsetninger.

Boka er inndelt i hovedkapitlene planlegging, landbruk generelt, jordbruk, hagebruk, skogbruk, økologisk landbruk og statistikk. Hovedkapitlene er videre inndelt i underkapitler. Inndelingen er forsøkt gjennomført slik oppsettet er, men det kan være tilfeller der det en søker etter ligger i andre underkapitler. Et eksempel kan være «husdyrbruk», hvor det kan være aktuelt å søke i andre underkapitler som for eksempel arbeidsforbruk, priser eller kalkyler.

Boka utgis hvert år for å ha oppdatert informasjon om priser, tilskuddsordninger og kalkyler.

Mye av stoffet er konsentrert og forenklet. Er det behov for informasjon på mer detaljert nivå, vil mer utfyllende faglitteratur kunne gi svar. I tillegg kan de institusjoner eller organisasjoner som er oppgitt som kilder kontaktes for opplysninger om datamaterialet.

NIBIO utgir også hefter med dekningsbidragskalkyler for ulike produksjoner i ulike områder av landet. Etter behov arrangerer NIBIO i tillegg egne kurs i analyse og planlegging.

Ivar Hovland har hatt det faglige hovedansvaret for revideringen av boka. Han har hatt spesielt ansvar for deler av hovedkapitlet om landbruket generelt, jordbrukskapitlet, grønnsakskalkylene og skogbruksdelen. Erik Bøe har oppdatert kalkyledelen i jordbruket, Patrycja Magdalena Klimek har hatt ansvaret for en del av hagebrukskalkylene, mens Torbjørn Haukås har hatt ansvaret for veksthusdelen. Jostein Vasseljen har hatt ansvaret for skatte- og avgiftsdelen. Martha Ebbesvik ved NORSØK på Tingvoll, har som vanlig vært en viktig samarbeidspartner og utarbeidet sidene om økologisk landbruk. Elin Thingnæs Lid har ferdigstilt boka til publisering.

Det rettes en stor takk til alle, både innenfor og utenfor NIBIO, som har bidratt til ajourføringen.

Oslo, desember 2022

Hildegunn Norheim
Divisjonsdirektør

INNHOOLD

PLANLEGGING – Veiledning med eksempler

Generelt	1
Kalkyler for planteproduksjon	2
Kalkyler for husdyrproduksjon	2
Kalkyler i skogbruket	3
Plan	4
Differanse kalkyle	17
Normalkalkyler	18
Dekningsbidragskalkyler for jordbruket	
Melkeproduksjon på ku	19
Kvigeoppdrett	20
Geiteproduksjon	21
Okser og kastrater	22
Kjøttfe	23
Sau	25
Gris	26
Egg og fjørfe	29
Honningproduksjon	32
Planteproduksjoner	34
Dekningsbidragskalkyler for hagebruk	
Grønnsaker på friland	41
Bær	47
Frukt	56
Tomat og agurk under glass	61
Salat Chrispi	66
Blomster	67
Dekningsbidragskalkyler for skogbruket	
Dekningsbidrag og faste kostnader i skogen	72

LANDBRUK

Lån

Innovasjon Norge	74
Andre låneinstitusjoner for landbruket	75
Landkreditt	76
Oppgjørs- og driftskredittordning i landbruket	77
Kostnader til renter og avdrag	79

Leasing	80
----------------------	----

Forsikring (Se også under Jord- Hage- og Skogbruk)

Risikosikring	82
Yrkesskadeforsikring	83
Personforsikringer	84
Ulykkesforsikring	84

Folketrygden, arbeidsgiveravgift	85
---	----

Skatt	90
--------------------	----

Merverdiavgift	99
-----------------------------	----

Priser

Skogsutstyr og skogsredskaper	101
Rør	102
Plantevernmidler	103
Gjødsel (kunstgjødsel, sporstoffer, kalk o.l.)	105
Mikronæringsstoffer	106
Timepriser for leiekjøring	108
Jordleiepris	111
Materiell for analyse og planlegging	113

JORDBRUK

Planteproduksjon (Se også under Landbruk generelt)

Såmengder	114
Avlinger	115
Gjødselmengder til ulike plantevekster	117
Kg næringsstoff per tonn husdyrgjødsel	117
Omtrentlige gjødselmengder fra forskjellige husdyr	118
Handelsgjødsel, innhold av verdistoffer	119
Plantenes behov for vann	120
Bruk av plantevernmidler	121
Ammoniakkbehandla halm (NH ₃)	125

Husdyrbruk

Fôrverdien av viktige fôrslag, for drøvtyggere	126
Fôrnormer – storfe	127
Fôrnormer – sau	131
Fôrnormer – geit	132
Fôrnormer – svin	133
Fôrnormer – hest	135
Fôrforbruk – eggproduksjon	136
Fôrforbruk – kjøttproduksjon på fjørfe	137
Utvikling i antall mordyr	138
Slakteresultat	138
Regulering av svine- og fjørfeproduksjon	140
Forskrift om gjødselvarer mv. av organiske opphav	140
Forskrift for gjødslingsplanlegging	140

Bygninger

Rombehov for planteprodukter	142
Anbefalinger om valg av silotype til grovfôr	143
Om velferd hos husdyr	143
Enhetskostnader per dyreplass for driftsbygninger av ulike størrelser	147

Arbeidsforbruk

Effektivitetsnormer	150
Generelt	150
Jordbearbeiding, gjødsling, såing, setting, planting, høsting m.m.	151
Husdyrhold	157

Priser (Se også under Landbruk generelt)

Kraftfôr	162
Såkorn	164
Settepoteter	166
Levende dyr og fjørfe	168
Ensilering	172
Planteprodukter (Se også Hagebruk)	173
Kjøtt, fjørfeslakt og egg	176
Meieriselskapenes utbetalingspris	181

Lønninger

Lønnssatser	182
-------------------	-----

Statusverdier (driftsstatus) for buskap 183**Tilskuddsordning (Se også under Hage- og Skogbruk)**

Produksjonstilskudd i jordbruket	185
Tilskudd til husdyr	185
Driftstilskudd til melkeproduksjon	188
Driftstilskudd til spesialisert kjøttproduksjon	188
Tilskudd til dyr på beite	189
Tilskudd til bevaringsverdige storferaser	189

Areal- og kulturlandskapstilskudd	190
Regionale miljøtilskudd	192
Tilskudd til spesielle miljøtilak i jordbruket (SMIL-midler)	192
Tilskudd til drenering av jordbruksjord	192
Tilskudd til økologisk landbruk	193
Tilskudd til grønt- og potetproduksjon	194
Satser	194
Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid	194
Tilskudd til avløsning ved sykdom med videre	196
Tidligpensjon til jordbrukere	196
Erstatningsordninger	196
Verdiskaping innen matproduksjon	197
Samdrift	198
Tilleggsnæringer	199
Inn på tunet – grønn omsorg	201

HAGEBRUK

Avlinger m.m.

Avling av ulike vekster	202
Volum i vanlige blomsterpotter	203

Arbeidsforbruk

Arbeidsforbruk ved dyrking av frukt	204
Arbeidsforbruk ved potteplanteproduksjonen	205

Priser

Priser på potter, plantekasser og mineralull	206
Priser på emballasje	207
Produsentpriser før trekk på lager	208

Tilskuddsordninger	210
---------------------------------	-----

SKOGBRUK

Bonitet

Boniteringstabell for gran, furu og bjørk	213
---	-----

Produksjonstabeller

Produksjonstabeller	214
Volum i ulike boniteter og hogstklasser	214

Priser

Oppnådde priser i september 2022. Kr/m ³	215
Bruttopriser ved ulik skurandel	216
Plantepriiser	217

Tariff

Tariffavtale for leid arbeidskraft i skogbruket	218
Type data som inngår for å fastsette prisen for ei tømmerdrift	219

Planting

Plantetider	220
Planteavstand og plantemetode	221
Planteprestasjoner	222

Sprøyting/gjødsling

Aktuelle sprøytemidler i skogbruket	223
Gjødsling av eldre skog	223
Gjødsling av yngre skog	224

Skogbruksloven og Skogfond 225**Tilskudd**

Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket	226
Tilskudd til klimatiltak	226
Forskrift om tilskudd til skogplanlegging med miljøregistreringer	227
Tilskudd til tømmerkaier	228

Andre forskrifter 228**Forsikringer** 229**Personlig verneutstyr** 230**Måleenheter for omsetning av ved** 231**Brenneverdi for ved og biobrensel** 232**ØKOLOGISK JORDBRUK**

Regelverk for økologisk landbruksproduksjon	232
Omlegging av garden til økologisk drift	233
Avlingsnivå i økologisk drift	234
Avdrått – melkekyr, resultater fra økologiske gårder	235
Omsetning av økologiske produkter	235
Merpris for økologisk kumelk	236
Merpris for økologisk kjøtt	237
Merpris for økologisk egg	238
Merpris for økologisk korn, erter og bønner	238
Merpris for økologiske poteter, grønnsaker, frukt og bær	238
Merkostnader for økologisk kraftfôr	239
Andre driftsmidler i økologisk drift	240
Planleggingsprogram	240
Økologisk melkeproduksjon – kalkyler	240
Økologisk sauehold – kalkyler	242
Økologiske kastrater – kalkyler	243
Økologiske okser – kalkyler	244
Økologisk mathvete – kalkyler	245

STATISTIKK

Faste kostnader for ulike driftsformer og bruksstørrelser	246
Konsumprisindeks, jordbrukets prisindeks	248
Tall for husdyrkontrollen	249
Slaktevekter og kvalitetsklasser	252

Generelt

Ved driftsplanlegging i jord- og hagebruk er det vanlig å bruke den såkalte dekningsbidragsmetoden. Vi gir nedenfor en kort beskrivelse av planlegging etter denne metoden. For mer utførlig beskrivelse viser vi til lærebøker om emnet. (Se bl.a. Lars Afdal og Håkon Romarheim: «Analyse og plan i landbruket». Landbruksforlaget, Oslo 1986. Vi anbefaler også «Analyse og planlegging i landbruket og annen næring. Skjemaer med brukerveiledning og eksempler». NILF, 1996.)

Ved bruk av dekningsbidragsmetoden utarbeider en kalkyler for alle aktuelle produksjoner. Disse produksjonene kan så danne grunnlaget for en rekke alternative driftsopplegg ved at de ulike produksjonen kombineres på forskjellig måte innenfor den rammen som settes av ressursene og andre forhold på bruket.

Følgende oversikt viser faguttrykkene som brukes og hva de står for:

- Produksjonsinntekt
- Variable kostnader
- = Dekningsbidrag
- Faste kostnader
- = Driftsoverskott

Produksjonsinntekt er verdien per produksjonsenhet av det som er produsert i en bestemt produksjon. Variable kostnader endrer seg i takt med produksjonsomfanget. Kraftfôr er en typisk variabel kostnad. Fordobler en dyretallet, vil også kraftfôrforbruket fordobles (forutsatt samme fôrplan). Dekningsbidrag er produksjonsinntekt fratrukket variable kostnader. Dekningsbidraget viser hva som er igjen til dekning av faste kostnader, til vederlag for familiens arbeidsinnsats og til renter for all innsatt kapital. Faste kostnader endrer seg ikke (eller lite) med omfanget av produksjonen (innen visse grenser). Typiske faste kostnader er avskrivning og vedlikehold på driftsbygninger. Disse kostnadene blir omtrent de samme om bygningen er fullt utnyttet, eller det bare er noen få dyr der. Driftsoverskott er sum dekningsbidrag minus faste kostnader. Driftsoverskottet skal gi vederlag for eget arbeide og renter av all innsatt kapital.

Når det gjelder å skille mellom faste og variable kostnader, er det vanskelig å være konsekvent. Kostnader som per definisjon er variable, men som innen visse grenser blir uendret uansett driftsform, eller som lettest kan vurderes samlet for hele drifta, blir her regnet som faste. Som eksempel kan nevnes drivstoff og olje, som i grunnen er en variabel kostnad, men i praksis er det vanskelig å fordele den på de enkelte produksjonene.

De faste kostnadene (bl.a. arbeid) må dekkes av dekningsbidraget. En må derfor være svært forsiktig med å bruke dekningsbidraget som mål for lønnsomheten av en produksjon. Det har f.eks. liten hensikt å vurdere dekningsbidragene for korn og poteter mot hverandre uten å ta hensyn til arbeidsforbruk og kapitalkravet. Likevel er dekningsbidragene nyttige kalkyler som raskt kan kombineres til mange alternative planer.

Forholdene er så vidt forskjellige fra sted til sted at det er umulig å lage et sett kalkyler som kan gjelde for hele landet. Kalkylerne som blir vist her, må derfor bare bli betraktet som eksempler på hvordan dekningsbidragskalkyler for ulike produksjoner utarbeides. Den enkelte planlegger må selv avgjøre hvilket nivå for avling, ytelse, priser osv. han vil bruke i sine

kalkyler. Disse forutsetningene må vurderes nøye da de er sterkt utslagsgivende for størrelsen av dekningsbidraget. I eksemplene kan kronebeløpene være ført opp svært nøyaktig. Dette er gjort for at en lettere skal kunne følge utregningene. I praksis bør en avrunde tallene.

Kalkyler for planteproduksjon

Se kalkylen for bygg vist på kalkyleskjema lenger bak i dette avsnittet (side 6). Det er her regnet med salgbar avling på 400 kg per dekar. Årlig såmengde er ca. 20 kg per dekar.

Basispris 406 øre per kg, uten trekk for vanninnhold eller kvalitetsfeil, gir kr 1 624 i produksjonsinntekter. Her er det ikke regnet med eventuell verdi av halmen. De variable kostnadene er spesifisert i kalkylen. Hva slags gjødsestype, om det skal sprøytes osv., må det tas stilling til i det enkelte tilfelle. Sum variable kostnader kr 823 trekkes fra produksjonsinntektene kr 1 624, og en får et dekningsbidrag på kr 801.

På samme måte utarbeider en dekningsbidragskalkyler for oljevekster, poteter, gulrot og andre ettårige salgsproduksjoner.

For flerårige vekster, frukt, bær m.m. må en ta hensyn til kostnadene i de årene kulturen ikke gir avling. Disse kostnadene må fordeles på det antall år kulturen disponerer arealet. Se kalkylen for jordbær på svart plast (side 8). Ved beregning av arbeidsforbruket for flerårige vekster må en også her ta hensyn til de årene kulturene ikke gir avling.

Kalkyler for fôrproduksjon er egentlig ikke dekningsbidragskalkyler, etter som det ikke er satt inn salgspris på produktet, og følgelig ikke utregnet dekningsbidrag. Se kalkylen for surfôr og beite.

Det er regnet med nettoavling, dvs. bruttoavling minus svin, altså det som kan legges på fôrbrettet, eller blir tatt opp på beite.

Variable kostnader til slike produksjoner blir såfrø, gjødsel, eventuelle sprøytemidler, konserveringsmiddel, plast osv.

Kalkyler for husdyrproduksjon

Når en har satt opp kalkyler for aktuelle fôrproduksjoner, går en over til husdyrproduksjonene. Se mjølkeproduksjonskalkylen. Som enhet er her valgt 1 årsku + 35 % påsett. Dvs. at hvis kvigene kalver ved 2-års alder, må en for hver årsku ha 0,7 ungdyr for å holde buskapen ved like. Følgelig må en slakte 0,35 ku per år. Levendevekta for ei ku er her satt til 590 kg med ei slaktevekt på ca. 280 kg. 35 % av dette gir 98 kg kuktjøtt i gjennomsnitt per år.

Når en skal ta stilling til prisen på kjøtt, må en være oppmerksom på at ikke alt slakt går i samme kvalitetsklasse. Det er til dels store prisforskjeller mellom de ulike kjøttkvalitetene. Veiledende prisnoteringer finnes på hjemmesiden til Nortura (internettadresse: <http://medlem.nortura.no>). Her i handboka finner man en produsentpris for en gjennomsnittskvalitet av hvert kjøttslag (se jordbruk - priser).

Stort sett vil en få 1 kalv per årsku, 0,35 skal settes på og en kan da selge 0,65 kalv.

Når en har regnet ut og summert alle produksjonsinntektene, går en over til fôrplanen. En må da gå ut fra de forslagene som en regner med å ha til rådighet, og ut fra tekniske og biologiske vurderinger bestemme mengden av de forskjellige fôrslagene. Fôrkravet kan med fordel spesifiseres i en fotnote på mjølkeproduksjonskalkylen.

Totalt fôrkrav i dette eksemplet er beregnet til 6 290 FEm. En har her tenkt seg at 41 %, dvs. 2 570 FEm, skal være surfôr, 17 % (1 060 FEm) beite og 42 % (2 660 FEm) kraftfôr.

Nå er rubrikkene «Prosent av fôrkrav» og «FEm per enhet» utfyllt.

Neste rubrikk er «Nettoavling. FEm/dekar». Første linje gjelder surfôr. En går da tilbake til kalkylen for surfôr, og finner at nettoavlingen er 340 FEm + 40 FEm håbeite. I fôrplanen er det behov for 2 570 FEm. Det gir et arealbehov på 7,6 dekar per kuenhet (2 570: 340). Dette tallet settes inn i rubrikken «Arealkrav dekar».

Siste rubrikk gjelder variable kostnader per enhet og i alt. De variable kostnadene i surfôr-kalkylen er kr 3,16 per FEm. Og for beite kr 2,33 per FEm. Variable kostnader i alt blir: $\text{kr } 3,16 \times 2\,570 + 2,33 \times 300 = \text{kr } 8\,820$.

Behovet for beitefôrenheter er 1 060 FEm. På kalkylen for surfôr ser en at 1,0 dekar gir 40 FEm håbeite. Fôrplanen viser at for å få nok surfôr, må en ha 7,6 dekar surfôreal. Dette gir i håbeite: $40 \text{ FEm} \times 7,6 = 300 \text{ FEm}$ (avrundet).

Kravet til kulturbeite blir da $1\,060 \text{ FEm} - 300 \text{ FEm} = 760 \text{ FEm}$. Beitekalkylen viser at beitet gir en nettoavling på 300 FEm. Nødvendig beiteareal blir da 2,5 dekar (avrundet).

Her er regnet med innkjøpt kraftfôr, og dette har selvsagt ikke noe arealkrav. Nå kan derfor arealkravet summeres, og en finner at for hver kuenhet, etter denne fôrplanen, trenger en 10,1 dekar.

I sum FEm kraftfôr er det her tatt med fôr til både kalver og ungdyr. Nå kan en summere fôrkostnadene som i eksemplet blir kr 25 102. «Andre variable kostnader» er ført opp for seg. En summerer så alle variable kostnader (kr 29 562) som trekkes fra sum produksjonsinntekter. En får da et dekningsbidrag på kr 22 235.

Kalkyler i skogbruket

Det er tatt med to eksempler på avvirkningskalkyler i skogbruket. Kalkylene er satt opp for «Lett skog» og «Vanskelig skog». For begge kalkyler er det forutsatt full bortsetting av drifta. Det er også tatt med et eksempel på beregning av skogkulturutgifter.

Hogst og framdrift i skogbruket er akkordbetalt. De faktorer som i særlig grad påvirker både tømmerpris og avvirkningskostnadene er treslag, sortiment og dimensjonssammensetning. For hogst og framdrift av tømmer kommer i tillegg terreng- og snøforhold.

I skogkulturkalkylen regner en først ut faktiske utgifter til planter, frø, leid arbeid m.v. Deretter beregnes et grunnlag for offentlige tilskudd. I dette grunnlaget skal også verdien av eget arbeid tas med. Den delen av utgiftene som ikke dekkes med offentlige tilskudd og kostnadene ved eget arbeid, kan dekkes av skogavgift dersom det er innenfor reglene for bruk av skogavgift.

Plan

Når kalkyler for aktuelle produksjoner er utarbeidet, må en bestemme seg for hvilke produksjoner som skal gå inn i planen, og bestemme omfanget av disse.

Det er mange forhold som er avgjørende for dette valget. Vi skal ikke her gå nærmere inn på dette, men bare nevne noen viktige faktorer så som jordkvalitet og arrondering, eksisterende bygninger, markedsforhold, arbeidskraften på bruket og endelig bør brukerfamiliens ønsker og interesser vektlegges. Brukerne skal jo helst trives!

Hvis målsettingen er å skaffe seg størst mulig inntekt, velger en de produksjoner som en antar vil gi det best mulige resultat, og regner seg fram til driftsoverskott på samme måte som vist i det etterfølgende. En bør lage flere kombinasjoner, slik at en kan sammenligne og se hvilken som er mest tilfredsstillende.

Før en begynner selve planleggingen, bør en notere seg alle opplysninger om drifta som kan tenkes å ha betydning. Det finnes trykt skjema for dette: «Ressursoversikt» (Trykn.nr P2). Se prislisten for planleggingsmaterieell under avsnittet «Priser».

I dette eksemplet er innmarksarealet 353 dekar. Fjøset har plass til 30 kyr og i tillegg plass til nødvendige ungdroppdrett for rekruttering av buskapen. Her har en bestemt seg for å nytte 253 dekar til fôrproduksjon, og på skjemaet «Produksjonsomfang og arbeidskrav», i tabellen for produksjonsomfang og rubrikken for husdyrhold har en fylt ut første linje med «Mjølke». Ut fra de avlinger en har regnet med i kalkylene for surfôr og beite, og fôrplanen som er valgt i kalkylen for mjølkeproduksjon, trengs det 10,1 dekar til fôrproduksjon per årsku m/oppdrett. 253 dekar: $10,1 = 25$. Dvs. at av dette arealet kan det høstes fôr til 25 kuenheter.

Rubrikkene for planteproduksjon fyller en ut ved å multiplisere det nødvendige areal av hver vekst fra mjølkeproduksjonskalkylen med antall enheter (25).

I driftsbygningen er det videre plass til 80 slaktesvin. Regner en så med 2,5 innsett av slaktesvin i året, vil det bli i alt 200 slaktesvin per år. Se kalkylen for slaktesvin.

En summerer så alle rubrikkene for planteproduksjon på linjen «Dekar i alt».

Timer per dekar og per dyreenhet osv. kan en finne hjelp til i avsnittet «Arbeidsforbruk» her i handboka. Er det familiebruk det dreier seg om, som i dette eksemplet, må en gjøre seg opp en mening om hvor mye arbeid familien kan tenkes å klare i året. En må ta hensyn til arbeidstopper i onner. Ett årsverk regnes vanligvis til 1 845 timer. En går så over til skjemaet «Økonomisk oversikt for jordbruket».

Alle produksjonene føres opp i tabellen «Dekningsbidrag i alt». Mjølke var gitt et omfang på 25, og i kalkylen for mjølkeproduksjon ser en at dekningsbidraget er kr 22 235. Dekningsbidraget per enhet multipliseres med omfanget, og en får kr 555 875 i sum dekningsbidrag for mjølke.

Når sum dekningsbidrag for hver produksjon er utregnet, summeres det hele og vi får kr 1 472 212. I denne summen er alle produksjonstillegg med. Om produksjonstillegg m.v. se avsnittet om tilskottsordninger.

Nå står det igjen å bestemme de faste kostnadene. Hvis en i planen ikke har lagt om drifta så mye at det medfører nybygging eller kjøp av avskrivbare redskaper m.m. kan en ta utgangspunkt i de faste kostnader en finner i regnskapet sitt.

Hvis en bygger nytt, eller investerer i noe som gir større avskrivninger enn tidligere, må en justere de faste kostnadene for det.

Ved utregning av prisen på leid arbeid må en gå ut fra gjeldende tariff og legge til arbeidsgivers andel av sosiale trygder (avrundet). Se avsnittet «Priser».

Fra sum dekningsbidrag inkl. produksjonstilskudd (kr 1 472 212) trekkes først faste kostnader eksklusive avskrivninger (kr 756 900) og så avskrivningene (kr 262 900), og en får driftsoverskott jordbruket (kr 452 412).

Nederst på «Økonomisk oversikt» er det beregnet noen lønnsomhetsmål. Jordbruksaktiva finner en i regnskapet (kr 4 100 000) der en bruker gjennomsnittet av inngående og utgående verdier. Prinsipielt er det driftsmessige verdier som skal brukes. Den innsatte driftskapitalen gis et vederlag tilsvarende det en regner med en kunne oppnådd ved alternativ plassering. Her er det brukt 2 % rente. Familiens arbeidsfortjeneste fra jordbruket er lik driftsoverskottet fratrukket en kalkulert rente av eiendelene i jordbruket. I dette tilfellet blir familiens arbeidsfortjeneste kr 360 412. Lønnsevne i alt og per time er også regnet ut. Timetallet er hentet fra skjemaet «Produksjonsomfang og arbeidskrav».

Nå er hovedtrekkene i planen ferdig.

Hvis en skal gå til større investeringer, bør en sette opp en «investeringsplan» og en «Investerings- og finansieringsplan». Dette ville gi en oversikt over kapitalbehovet, og vise hvordan en har tenkt seg finansieringen.

På bruk med gardsskog er det nødvendig å samordne driftsopplegget for jordbruket med opplegget for skogen. Det vises til skjemaene for virkesproduksjon, skogkultur og økonomisk oversikt for skogbruket lenger bak i dette eksemplet. Utregning av samla nettoinntekt kan skje på skjemaet «Oversiktsanalyse - hvordan går drifta», ved overføring av driftsoverskottene fra de ulike næringene som hentes fra skjemaene «Økonomisk oversikt for» (jordbruk/skogbruk/annen næring).

Alle plan- og analyseskjemaene ble revidert i 1997, og kan bestilles fra NIBIO se s. 113. Skjemaene kan også hentes fra hjemmesiden til NIBIO: <https://www.nibio.no/tema/landbruksokonomi/okonomistyring-i-landbruket>

Vi understreker at dette er et planeksempel som viser bruk av planleggingsskjemaer (metoden). Den enkelte må fylle ut med aktuelle tall for sitt tilfelle.

Oppdaterte dekningsbidragskalkyler finnes i egne avsnitt for henholdsvis jordbruk, hagebruk og skogbruk lenger bak i handboka. For alle kalkylene gjelder at det er viktig å tilpasse dem brukets egne forutsetninger.

NIBIO
NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Brukers navn: *N.N*

Utarbeidet, dato: 6/10 - 2022

Trykn.nr. K 7 - 1996

Ettårige kulturer 2022/2023

Dekningsbidrag m.m. for *bygg uten gjenlegg*

Produksjonsinntekter

Enhet: 1 dekar

Produkt	Salgbar avling	Pris kr	Inntekt kr
01 <i>Bygg, 400 kg per dekar</i>	400	4,06	1624
02			
03			
	04 Sum		1624

Variable kostnader

Kostnadsart	Mengde	Pris kr	Kostnad kr
05 <i>Såkom</i>	20	7,30	146
06 <i>Fullgjødsel 22-3-10</i>	46	10,74	494
07 <i>Kalk ferdig spredd</i>	70	0,76	53
08 <i>Sprøytemidler</i>			66
09 <i>Frakt på korn</i>	400	0,16	64
10			
11			
12			
13			
14			
15			
16			
17			
	18 Sum		823
19 Dekningsbidrag			801

Notater om avling, mekaniseringsgrad, arbeidskrav m.m.

¹⁾ *Basispris i sone 0 uten lagring.*

Vend!

NIBIO
NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Brukers navn: *N.N.*

Utarbeidet, dato: 2/12 - 2022

Trykn.nr. K 8 - 1996

Flerårige kulturer 2022/2023

Dekningsbidrag m.m. for *jordbær på svart plast*

Antall bærear (B) 3 år

Total varighet 4 år

Produksjonsinntekter

Enhet: 1 dekar

Produkt	Salgbar avling	Pris kr	Inntekt kr
01 Salg (til fabrikk)	1 200	40,5	48 600
02 Sum (I)			48 600

Variable kostnader

Kostnadsart	Mengde	Pris kr	Kostnad kr
03 Gjødelse: Fullgjødelse 12-4-18 mikro	30	11,67	350
04 Kalk salpeter	20	6,23	125
05 Plantevernmidler: Gallery	0,07	2 676	187
06 Betanal	0,4	275	110
07 Karate	0,03	1563	47
08 Signum	0,2	930	186
09 Sluxx	0,5	63	32
10 Topas	0,06	2020	121
11 Switch	0,1	2115	212
13 Teldor	0,15	900	135
14 Serenade	0,6	164	98
15 Milbeknock	0,2	1 231	246
16 Aliette	0,8	491	393
17 Geoxe	0,05	3 090	155
18 Select+ Renol	0,1	1200	120
19 Emballasje: Kurver	2 400	0,86	2 074
20 Ifco	80	7,44	595
21 Frakt	1 200	0,72	864
22 Diverse		168	140
15 Sum (V)			6 189

Anleggskostnader (Anleggsperiode: 1 år)

Kostnadsart	Mengde	Pris kr	Kostnad kr	
23 Planter, 2 rader på plastdrill	4 200	2,86	12 012	
24 Gjødelse: Fullgj. 12 - 4 - 18 mikro	30	11,67	350	
24 Kalk salpeter	20	6,23	125	
25 Plantevern: Roundup Flex, Gallery og Betanal			358	
26 Farget plast	1	1 598	1 598	
27 Diverse			168	
22 Sum (A)			14 611	
28 Dekningsbidrag (I/V)B-A	=	(48600 - 6189) * 3 - 14611	=	28 156

T

4

NIBIO
NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Brukers navn: *N.N*Utarbeidet, dato: *10/10 - 2022*

Trykn.nr. K 6 - 1996

Fôrproduksjon 2022/2023

Produksjon: *grassurfôr, 4 års eng, 2 ganger slått*

Avling		Enhet: 1 dekar
Produkt		FEm
01 Nettoavling: <i>surfôr</i>		340
02 Nettoavling: <i>beite</i>		40
03		
	04 Sum	380

Variable kostnader

Kostnadsart	Mengde	Pris kr	Kostnad kr
05 <i>Grasfrø, sår 2,5 kg hvert 4. år</i>	0,6 kg	63,00	38
06 <i>Fullgjødsel 22-2-12</i>	70 kg	11,03	772
07 <i>Kalk ferdig spredd</i>	60 kg	0,76	46
08 <i>Ugras, Nufarm MCPA</i>	0,16 L	178,5	29
09 <i>Ensileringsmiddel, Ensil1</i>	340 FE	0,43	146
10 <i>Plast rundballer</i>	1,9 kg	48,96	93
11 <i>Diverse forbruksartikler</i>	1	43,6	44
12			
13			
14			
15			
16			
17			
	18 Sum		1167
19 Variable kostnader i kr pr FEm			3,07

Notater om avling, mekaniseringsgrad, arbeidskrav m.m.

Ved vanning: 50-100 l.e. større avling, men da utså utgifter til vanning og ekstra gjødsel.

Ved kløver i gjenlegget, bruk Basagran 0,35 l/daa

Gras konservert 340 FEm 3,16

Håbeite 40 FEm 2,33

Vend!

NIBIO
NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Brukers navn: *N.N*

Utarbeidet, dato: 10/10 - 2022

Trykn.nr. K 6 - 1996

Fôrproduksjon 2022/2023

Produksjon: *kulturbeite på eng i omløp*

Avling		Enhet: 1 dekar
Produkt		FEm
01 Nettoavling:		300
02 Nettoavling:		
03		
	04 Sum	300

Variable kostnader

Kostnadsart	Mengde	Pris	Kostnad
		kr	kr
05 Grasfrø, sår 2,5 kg hvert 4. år	0,6	63,00	38
06 Fullgjødelse 22-2-12	60	11,03	662
07 Kalk ferdig spredd	40	0,76	30
08			
09			
10			
11			
12			
13			
14			
15			
16			
17			
		18 Sum	730
19 Variable kostnader i kr per FEm			2,43

Notater om avling, mekaniseringsgrad, arbeidskrav m.m.

Vend!

Brukers navn: *N.N*

Utarbeidet, dato: 18/10 - 2022

Trykn.nr. K 9 - 1996

Husdyrhold 2022/2023

Dekningsbidrag m.m. for *mjølkereproduksjon*

Produksjonsinntekter		Enhet: 1 årsku + 35% påsett		
Produkt		Salgbar produksjon	Pris kr	Inntekt kr
01	Mjølk (7300 kg - 3, % svinn + for/ 1,03 l ¹⁾	7100	6,17	43 807
02	Kjøtt, 280 kg slaktevekt a 0,35 stk. ²⁾	98	55,00	5 390
03	Spekalv, stk.	0,65	4 000	2 600
04				
05				
06				
			07 Sum	51 797

Variable kostnader

Førslag	% av forkrav	FEM per årsku	Nettoaving FEM/dekar	Arealkrav dekar	Variable kostnader		
					per FEM	I alt	
08	41	2 570	340	7,6	3,16	8 121	
09	5	300	40		2,33	699	
10	12	760	300	2,5	2,43	1 847	
11	41	2 560			5,40	13 824	
12	2	100			6,11	611	
13							
14							
15							
16	100	6 290	—	10,1	—	25 102	
Andre variable kostnader	17	Husdyrkontroll, veterinær, medisin				3040	
	18	Forbruksartikler mm.				1260	
	19	Førpreparater				160	
	20						
	21						
						22 Sum	29 562
23 Dekningsbidrag							22 235

Dekningsbidrag = 2 203

Arealkrav

Notater om avdratt, forkrav, mekaniseringsgrad m.m.

1) Uten distriktstilskott og driftstilskott 2) Uten distriktstilskott Alle tilskott blir ført på skjemaet Økonomisk oversikt for

Beregnet forkrav:	jordbruket (P 40)
Vedlikehold 365 dager á 4,7 FEM/dag	1720 FEM
Mjølkereproduksjon 7500 kg á 0,46 FEM/kg	3450 FEM
Fostervekstillegg 62 dager á 2,2 FEM	140 FEM
Oppdrett, 0,35 kalveferdig kvige á 2800 FEM	980 FEM
	6290 FEM

Vend!

Brukers navn: *N.N*

Utarbeidet, dato: 10/10 - 2022

Trykn.nr. K 9 - 1996

Husdyrhold 2022/2023

Dekningsbidrag m.m. for *slaktesvin*

Produksjonsinntekter		Enhet: 1 slaktesvin		
	Produkt	Salgbar produksjon	Pris kr	Inntekt kr
01	<i>Svinekjøtt</i>	84,3	34,67	2 923
02				
03				
04				
05				
06				
07 Sum				2 923

Variable kostnader

Førslag	% av førkrav	FEg pr. enhet	Nettoavling FEm/dekar	Arealkrav dekar	Variable kostnader	
					per FEg	I alt
08 <i>Svinefôr</i>	100	250			4,53	1133
09						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
16 Sum	100	250				1133
Andre variable kostnader	17	<i>Innkjøpt smågris</i>				1 268
	18	<i>Dødlighet og forsikring</i>				59
	19	<i>Dyrlege, medisin, strø</i>				52
	20					
	21					
22 Sum						2 512
23 Dekningsbidrag				Dekningsbidrag =		411

Notater om avdrått, førkrav, mekaniseringsgrad m.m.

Arealkrav

*Prisen på svinekjøtt er uten distriktstilskudd**Alle tilskudd blir ført på skjemaet Økonomisk oversikt for jordbruket (P 40)*

Vend!

Brukers navn: N.N

Utarbeidet, dato: 19/10 - 2022

Trykn.nr. P 40 - 1996

Økonomisk oversikt for jordbruket 2022/2023

Dekningsbidrag i alt			
Produksjon	Omfang	Dekningsbidrag	
		Per enhet	I alt
01 Mølkeku	25	22 235	555 875
02 Slaktesvin	200	411	82 200
03 Bygg	100	801	80 100
04 Distriktstilskott for mjølk sone B	177 500	0,15	26 625
05 Distriktstilskott for storfekjøtt sone 1			0
06 Distrikts- og kvalitetstilskott for frukt, bær og grønnsaker			
07 Areal- og kulturlandskapstilsko	grovør 79 538 korn 57 400		136 938
08 Produksjonstilskott husdyr	232 819	Driftstilskott mjølk 238 550	471 369
09 Refusjon av avløserkostnader	96 580	Innmarksbeitetilskott 22 525	119 105
10 Andre jordbruksinntekter (netto)			
		11 Sum	1 472 212
Faste kostnader			
<i>(Kostnader som ikke er tatt med som variable ved utregning av dekningsbidragene)</i>			
12 Leid arbeid (total lønn - ført som variable kostnader)			133 900
13 Vedlikehold, maskiner og redskaper			68 400
14 Vedlikehold, traktorer, skurtreskere og biler			24 800
15 Vedlikehold, driftsbygninger m/ utstyr og gjerder			79 400
16 Vedlikehold, jord, veier, grøfter og vannanlegg			21 500
17 Drivstoff og olje			65 100
18 Maskinleie (total maskinleie - ført som variable kostnader)			128 300
19 Jordleie			68 600
20 Forsikringer	El. kraft	Adm. m.m.	166 900
		21 Sum	756 900
22 Resultat før avskrivninger (11-21)			715 312
23 Avskrivning, maskiner og redskaper			86 600
24 Avskrivning, traktorer, skurtreskere og biler			47 400
25 Avskrivning, driftsbygninger m/ utstyr og gjerder			123 400
26 Avskrivning, jord, veier, grøfter og vannanlegg			5 500
27 Andre avskrivninger			
		28 Sum	262 900
29 Driftsoverskott jordbruket (22-28)			452 412
30 - Rentekrav2. % av gjennomsnittet av eiendeler i jordbruket	4 600 000		92 000
31 Familiens arbeidsfortjeneste			360 412
32 + Leid arbeid (både variable og faste kostnader)			133 900
33 Lønnsevne i alt			494 312
34 Lønnsevne pr. time			160,23

NIBIO
NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Brukers navn:N.N.

Utarbeidet, dato: 20/10..... 2022

Trykn.nr. K 10 - 1996

Virkesproduksjon

Dekningsbidrag m.m. for "Lavlandskog" - full bortsetting av drifta til entreprenør

Produksjonsinntekter

Enhet: 1 m³

Produkt	M3 u.b.	Kr/m3 u.b.	Inntekt
01 Gran, massevirke	0,4	358	143
02 Gran, skur	0,6	663	398
03			0
04			0
05			0
06 Sum			541

Forutsetninger:

Kjørelengde i terreng 0 meter

Kjørelengde på vei 300 meter

Prisperiode : sep.22

Tariffperiode : 2022/2023

Variable kostnader

Kostnadsart	Kostnad
07 Hogst	90
08 Kjøring	66
09 Driftsforberedelser	4
10 Administrasjon	6
11 Vegavgift	2
12 Awirkningsavgift	3
13 Måleavgift	4
14	
15	
16	
17 Sum	175
18 Dekningsbidrag	366

Arbeidsforbruk:

Eget, t/m ³	Leid, t/m ³
0,0	0,0
(Sum)	(Sum)

Brukers navn: N.N.

Utarbeidet, dato: 2022

Trykn.nr. K 11 - 1996

Skogkultur

Nyplanting og supplering

Totale skogkulturkostnader

	A Lønn	B Sosiale utgifter	C Totale utgifter	D Arbeidsforbruk
Planting:				
01 Rydding av plantefelt 20 daa			0	20 t egeninns.
02 Planter, gjødsel etc. (20 daa à 250 pl. + 300 pl.) à kr 3,35	1)		17 755	
03 Plantearbeid 5000 pl. à kr 2,85			14 250	Leid arbeid
04 Suppleringsplanting 300 pl. à kr 4,25	1)		1 275	Leid arbeid
05 Administrasjon			1 750	Leid arbeid
06 Emballasje, frakt og vernebehandling 5300 pl. à kr 0,41	1)		2 175	Leid arbeid
Andre skogkulturtiltak:				
07 Etterarbeid i plantefelt			0	30 t egeninns.
08 Avstandsregulering			0	40 t egeninns.
09			0	
10			0	
11			0	
12			0	
13			0	
14			0	
15			0	
16			0	
17			0	
18			0	
19			0	
20 Sum			37 205	90 t egeninns.

Beregningsgrunnlag for offentlige tilskott:

21 Skogkulturutgifter berettiget til offentlige tilskott		37 205	
22 Eget arbeid berettiget til offentlige tilskott 70 timer à kr: 177,25	70	12 408	
23 Sum (21+22)		49 613	
24 Offentlige tilskott 40 %			19 845
25 Sum skogkultur etter offentlige tilskott (20-24)			17 360

Kommentarer 1) Emballasjen inngår i planteprisen

Skogkultur finansiert med skogfond kr

Eget arbeid:13 dagsverk à7 timer

Leid arbeid: dagsverk à timer

Timelønnen er inklusive sos. utgifter

Ved finansiering med skogfond gis 85% skattefråkt.

NIBIO
NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Brukers navn:N.N.

Utarbeidet, dato:20/10.. 2022

Trykn.nr. P 41 - 1996

Økonomisk oversikt for skogbruket ..2022.....

Dekningsbidrag i alt

	Kvantum m ³ u.b.	Dekningsbidrag	
		Kr/m ³ u.b.	I alt
01 Skauåsen ¹⁾	350	366	128 100
02			0
03			0
04			0
05 Tilskott til drift og transport			0
06 Tilskott til skogkultur (brutto)			19 845
07 Andre skogbruksinntekter (netto)			0
		08 Sum	147 945

Faste kostnader

(Kostnader som ikke er tatt med som variable ved utregning av dekningsbidragene)

09 Leid arbeid: (total lønn kr - ført som variable kostnader kr)		
10 Vedlikehold av maskiner og redskaper (inkl. verneutstyr)		
11 Vedlikehold av traktorer og biler		
12 Vedlikehold av bygg og anlegg		
13 Vedlikehold av veier	6 560	
14 Drivstoff og olje		
15 Maskinleie (total maskinleie kr - ført som variable kostnader kr)		
16 Skogkulturkostnader (brutto)	37 205	
17 Administrasjon, skogbrannforsikring og andre forsikringer m.m.	2 740	
	18 Sum	46 505
19 Resultat før avskrivninger		101 440
20 Avskrivning, maskiner og redskaper		
21 Avskrivning, traktorer og biler		
22 Avskrivning, bygg og anlegg		
23 Avskrivning, veier	1 640	
24 Andre avskrivninger		
	25 Sum	1 640
26 Driftsoverskott skogbruket		99 800

1) "Lett" skog - full bortsettning av drifta til entreprenør.

Differansekalkyle

Dette er et verktøy som kan brukes til å beregne den økonomiske virkningen av endringer i driftsopplegget. Prinsippet går ut på at en først finner alle endringer i inntekter: hvilke nye inntekter oppstår og hvilke gamle inntekter forsvinner eller blir redusert? Den samlede inntektsforskjellen kalles *differanseinntekt*.

Vi må deretter finne alle endringer i kostnader som følger av omleggingen: hvilke nye kostnader oppstår og hvilke gamle kostnader forsvinner eller blir redusert? Den samlede kostnadsforskjellen kalles *differansekostnad*.

Differansen mellom differanseinntekt og differansekostnad må være positiv dersom endringen i driftsopplegget skal være økonomisk lønnsom. Metoden kan også brukes dersom en planlegger å trappe ned drifta og vil finne ut hvor mye overskuddet vil gå ned pga. nedtrappingen.

Kalkylen kan settes opp slik ved overgang fra okseslakt til flere mjølkekyr:

Inntekter

Nye inntekter:

Økt mjølk- og kjøttmengde fra kyr, kg x pris	kr
<u>Mer tilskudd til kyr</u>	<u>kr</u>
a. Sum nye inntekter	kr

Reduserte inntekter:

Mindre okseslakt, kg x pris	kr
Mindre tilskudd ungdom	kr
<u>b. Sum reduksjon i inntekter</u>	<u>kr</u>
c. Differanseinntekt a – b	kr

Kostnader

Nye kostnader:

Økte førkostnader kyr	kr
<u>Økte andre kostnader kyr</u>	<u>kr</u>
d. Sum nye kostnader	kr

Reduserte kostnader:

Mindre førkostnader okser	kr
Mindre andre kostnader okser	kr
<u>e. Sum reduserte kostnader</u>	<u>kr</u>
f. Differansekostnad d – e	kr
Endret overskudd c - f	kr

Utfordringen ved denne kalkylen er å greie å fange opp alle endringene som skjer. I praksis bør alle kostnader spesifiseres hver for seg og ikke slås sammen slik som i eksemplet ovenfor.

I tillegg må en ha oppmerksomhet mot den endringen i arbeidsforbruk som endringen i driftsopplegget medfører.

Normalkalkyler

Av kalkyleeksemlene og kommentarer til disse går det fram hvordan skjemamateriellet skal brukes. Vi har ikke tatt med eksempler for alle aktuelle produksjoner, men nøydd oss med noen få for å vise prinsippene.

Det er derimot utarbeidet normalkalkyler for de fleste aktuelle produksjoner innen jord- og hagebruk. Kalkylene finner en under hovedavsnittene for jordbruk og hagebruk.

Hensikten med disse normalkalkylene er bl.a. å vise hvordan dekningsbidragene påvirkes av endringer i forutsetningene så som avdrått, avlingsnivå, priser m.m.

Ved foreløpige overslag gir disse normaltallene tilstrekkelig stor nøyaktighet og kan også tjene som sammenligningsgrunnlag for mer detaljerte kalkyler og derved avverge grove regnefeil i driftsplanen.

En annen hensikt med normalkalkylene er å skaffe et hendig materiale til bruk ved analyse av driftsresultat for et bestemt bruk. Ved hjelp av disse normaltallene og oppgaver over avlingsnivå, avdråttnivå og prisnivå på det enkelte bruk, er det mulig å sammenligne de oppnådde dekningsbidrag for hovedproduksjonen(e) med normaltallene og også finne årsakene til at de oppnådde dekningsbidrag ligger over eller under normaltallene. På denne måten vil analysen vise hva som må rettes på for at driftsresultatet skal bli bedre, og det er vanligvis formålet med driftsanalysen.

I skogbruksavsnittet er det satt opp en egen tabell for dekningsbidrag og faste kostnader med ulik egeninnsats. Dette er kun eksempler med helt bestemte forutsetninger og de må ikke oppfattes som normalkalkyler. Forholdene fra drift til drift i skogbruket vil ofte være ganske forskjellig. Vil en ha et sett med normalkalkyler må det utarbeides et større antall kalkyler.

Melkeproduksjon

Dekningsbidrag og arealkrav per kuenhet (1 årsku + 0,35 påsatte kalver per årsku) ved varierende melkepris og førsammensetning. Melkeytelse 7500 kg ¹⁾. Levendevekt 500 kg

Fôrslag		Fôrkostn. kr/FEm	Fôrplan 1, FEm ₂₎	Fôrplan 2, FEm ₂₎	Egne tall	
Grassilo/beite		2,94	3 630	3 430		
Rotvekster		1,65	-	450		
Formel Elite 80 (i bulk) ³⁾		5,40	2 560	2 310		
Formel Kalv (i sekk)		6,11	100	100		
Fôrforbruk, FEm			6 290	6 290		
Fôrkostnader ⁴⁾		kr	17 475	16 438		
Andre variable kostnader ⁵⁾		"	4 256	4 256		
Sum variable kostnader		kr	21 731	20 694		
Melke- pris kr/l ⁶⁾	Kuslakt kr/kg ⁷⁾	Spekalv kr/stk. ⁸⁾	Prod. inntekt kr	Dekningsbidrag per kuenhet, kr ⁹⁾		
5,57	55,00	4 000	47 537	17 980	19 210	
5,77	55,00	4 000	48 957	19 400	20 630	
5,97	55,00	4 000	50 377	20 820	22 050	
6,17	55,00	4 000	51 797	22 240	23 470	
6,37	55,00	4 000	53 217	23 660	24 890	
6,57	55,00	4 000	54 637	25 080	26 310	
Netto grovfôravling FEm/daa			300	500	350	550
Dekar grovfôr per kuenhet			12,1	7,3	11,1	7,1
Melkepris, kr per liter			Dekningsbidrag kr per dekar grovfôr			
5,57			1 490	2 460	1 730	2 710
5,77			1 600	2 660	1 860	2 910
5,97			1 720	2 850	1 990	3 110
6,17			1 840	3 050	2 110	3 310
6,37			1 960	3 240	2 240	3 510
6,57			2 070	3 440	2 370	3 710

1) Svinn og kalvemelk 200 kg (3,0 %), leveranse 7 300 kg, d.v.s. 7 100 l melk.

2) Det er brukt gamle fôrnormer.

3) Valg av type drøvtyggerfôr, avhenger av kvalitet på grovfôret. Typevalget i kalkylen, bør bare betraktes som et eksempel.

4) Inkluderer kr 160 til fôrpreparater.

5) Semin, egen andel av husdyrkontroll, veterinær og medisiner kr 3 040. Forbruksartikler mm. kr 1 260.

6) Meieriets utbetalingspris eks. ytelser. I tillegg kommer distriktstilskudd for melk.

7) 98 kg kuslakt. Distriktstilskudd til kjøttprisen kommer i tillegg.

8) 0,65 spekalv (0,35 spekalv til påsett)

9) Produksjonstillegg for husdyrproduksjon, areal- og kulturlandskapstillegg, distriktstilskudd på melk og kjøtt og driftstilskudd på melk kommer i tillegg.

Kvigeoppdrett

Dekningsbidrag, arealkrav per drektig kvige - ca. 2 år

Fôrslag	Fôrkostnader			Egne tall	
	kr/FEM	Fôrplan 1	Fôrplan 2		
Silo og innmarksbeite	2,94	2 400	1 840		
Beite i utmark			560		
Melkeerstatning	22,80	40	40		
Formel Kalv (i sekk)	6,11	160	160		
Formel Favør 80 (bulk)	4,77	200	200		
Fôrforbruk, Fem		2 800	2 800		
Fôrkostnader ¹⁾	kr	9 900	8 250		
Innkjøp av kalv ²⁾	"	3 650	3 650		
Andre variable kostnader ³⁾	"	1 440	1 440		
Sum variable kostnader	kr	14 990	13 340		
Verdi (netto) av solgt kvige, kr	Produksjonsinntekt, kr ⁴⁾	Dekningsbidrag kr per kvige ⁵⁾			
12 000	11 580	-3 410	-1 760		
13 500	12 780	-2 210	-560		
15 000	13 980	-1 010	640		
16 500	15 180	190	1 840		
18 000	16 380	1 390	3 040		
19 500	17 580	2 590	4 240		
Netto grovfôravling FEM/daa		300	500	350	550
Daa grovfôr per kvige		8,0	4,8	5,3	3,3
Verdi av solgt kvige, kr	Dekningsbidrag kr per daa grovfôr				
12 000	-430	-710	-330	-530	
13 500	-280	-460	-110	-170	
15 000	-130	-210	120	190	
16 500	20	40	350	550	
18 000	170	290	580	910	
19 500	320	540	810	1 270	

- 1) Inkluderer ca kr 110 til fôrpreparater
- 2) Vekt ca 70 kg. inkl. avhorning og samkalvtilllegg.
- 3) Semin, veterinær og medisiner, forbruksartikler m.m.
- 4) Det er forutsatt at 80 % av kvigene selges drektig, 20 % slaktes ved en gj.sn. slaktevekt på 180 kg, kjøttpris kr 55,00 per kg. Distriktstilskudd på kvigeslakt er ikke medregnet. Høy salgspris på drektig kvige er gjerne betinget av høy pris på påsatt kalv. Dette er det ikke tatt hensyn til i kalkylen. Produksjonstillegg for husdyrproduksjon, areal- og kulturlandskapstillegg og distriktstilskudd på kjøtt kommer i tillegg.

Geitemelkproduksjon

Dekningsbidrag og arealkrav per geitenhet (1 årsgeit + 0,40 påsatte kje per årsgeit) ved ulike avdrått og melkepris. Melkeytelse 700 kg ¹⁾

Fôrslag	Fôr- kostnader kr/FEm	Fôrplan 1	Fôrplan 2	Egne tall
Silo/høy/innmarksbeite	2,94	240	370	
Beite i utmark		130		
Melkeerstatning	22,80	20	20	
Formel geit 80 (bulk)	5,54	320	320	
Fôrbruk, FEm		710	710	
Fôrkostnader ²⁾	kr	2 930	3 320	
Andre variable kostnader ³⁾	"	420	420	
Sum variable kostnader	kr	3 350	3 740	
Melkepris kr/liter ⁴⁾	Produksjons- inntekt kr ⁵⁾	Dekningsbidrag kr per geitenhet ⁶⁾		
9,40	6 289	2 940	2 550	
9,60	6 421	3 070	2 680	
9,80	6 553	3 200	2 810	
10,00	6 685	3 340	2 950	
Netto grovfôravling FEm/daa		250	350	250
Dekar grovfôr per geitenhet (på innmark)		1,96	0,69	1,48
Melkepris, kr per liter		Dekningsbidrag kr per dekar grovfôr på innmark		
9,40		3 060	4 290	1 720
9,60		3 200	4 480	1 810
9,80		3 330	4 670	1 900
10,00		3 480	4 870	1 990

- 1) Svinn og kjemelk 20 kg (3,0 %) leveranse 680 kg dvs. 660 liter. Fôrforbruket øker/minker med 0,5 FEm kraftfôr per kg økning/nedgang i ytelsen.
- 2) Inkluderer kr 20 til fôrpreparater.
- 3) Dyrlege og medisin, bukkehold, forbruksartikler og frakt m.m.
- 4) Meieriets utbetalingspris inkl. grunntilskudd eks. ytelser. I tillegg kommer distriktstilskudd og driftstilskudd.
- 5) Inkluderer verdi av 6,5 kg kjøtt av utrangert geit å kr 8,00. Distriktstilskudd på kjøtt kommer i tillegg.
- 6) Produksjonstillegg for husdyrproduksjon, areal- og kulturlandskapstillegg, driftstilskudd og distriktstilskudd på melk og kjøtt kommer i tillegg.

Okser og kastrater

Dekningsbidrag og arealkrav per slakt

Førslag	Førkostnader kr/FEm	Okse slaktevekt		Kastrat slaktevekt		Egne tall
		310 kg	310 kg	280 kg	280 kg	
		17 mnd.	20 mnd.	26 mnd.	26 mnd.	
		FEm	FEm	FEm	FEm	FEm
Silo og innmarksbeite	2,94	1 550	2 000	2 290	990	
Halm (amoniakkbehandlet)	1,52				900	
Beite i utmark				800	800	
Melkeerstatning	23	50	50	50	50	
Formel Kalv (i sekk)	6,11	200	200	200	200	
Formel Biff 4+ (bulk)	4,71	1200	950	260	660	
Fôrforbruk, FEm		3 000	3 200	3 600	3 600	
Førkostnader ¹⁾	Kr	12 570	12 720	10 320	9 750	
Innkjøp av kalv	"	4 680	4 680	4 680	4 680	
Andre variable kostnader ²⁾	"	770	790	830	830	
Sum variable kostnader	Kr	18 020	18 190	15 830	15 260	
Kjøttpris, Kr/kg ³⁾	Prod.innt., kr	Dekningsbidrag, kr per slakt ⁴⁾				
	17 mnd.	20 mnd.	Kastrat			
64,00	19 840	19 840	17 920	1 820	1 650	2 090
65,50	20 305	20 305	18 340	2 290	2 120	2 510
67,00	20 770	20 770	18 760	2 750	2 580	2 930
68,50	21 235	21 235	19 180	3 220	3 050	3 350
70,00	21 700	21 700	19 600	3 680	3 510	3 770
Netto grovfôravl., FEm per daa		350	350	350	350	
Dekar grovfôr per slakt		4,4	5,7	6,5	2,8	
Kjøttpris, kr per kg.	Dekningsbidrag, kr per daa grovfôr					
64,00		410	290	320	940	
65,50		520	370	380	1 090	
67,00		620	450	480	1 240	
68,50		730	530	510	1 390	
70,00		830	610	580	1 530	

1) Inkluderer kr 100 til fôrpreparater

2) Veterinær, medisiner og forbruksartikler m.m. Det er ikke regnet rente på variable kostnader i kalkylen.

3) Distriktstilskudd på kjøtt kommer i tillegg.

4) Produksjonstillegg til husdyrproduksjon, areal- og kulturlandskapstillegg og distriktstilskudd på kjøtt kommer i tillegg.

Kjøttfe, lett rase

Dekningsbidrag og arealkrav per kuenhet ¹⁾

Førslag	Før- kostnad kr/FEm	Førplan			Egne tall
		1	2	3	
	FEm	FEm	FEm	FEm	
Surfôr og innmarksbeite	2,94	3 050	2 770	1 570	
Beite i utmark		1 100		1 200	
Halm (amoniakkbehandlet)	1,52		1 380	1 380	
Formel Favør 80 (i bulk)	4,77	550	550	550	
Førforbruk, FEm		4 700	4 700	4 700	
Førkostnader	kr	11 590	12 860	9 340	
Veterinær, semin	«	380	380	380	
Andre variable kostnader	«	560	560	560	
Sum variable kostnader	kr	12 530	13 800	10 280	
Kjøttpris kr/kg ²⁾	Prod.innt. kr ³⁾	Dekningsbidrag per kuenhet ⁴⁾			
66,00	16 500	3 970	2 700	6 220	
68,00	17 000	4 470	3 200	6 720	
70,00	17 500	4 970	3 700	7 220	
72,00	18 000	5 470	4 200	7 720	
74,00	18 500	5 970	4 700	8 220	
Netto grovfôravling FEm/daa		300	300	300	
Dekar grovfôr per kuenhet		10,2	9,2	5,2	
Kjøttpris, kr per kg		Dekningsbidrag per daa grovfôr			
66,00		390	290	1 190	
68,00		440	350	1 280	
70,00		490	400	1 380	
72,00		540	450	1 480	
74,00		590	510	1 570	

- 1) 1 kuenhet er en ku eller drektig kvige i åpningsstatus med framføring av alle kalver til slakt eller til nødvendig rekruttering av buskapen. Levendevekt på utvokst ku 550 kg,
- 2) Gjennomsnittspris på leverte kvaliteter. Distriktstilskudd på kjøtt ikke inkludert.
- 3) Kjøttproduksjon: 135 kg okse, 55 kg kvige, 60 kg ku = 250 kg. Produsert kjøttmengde avhenger av drektighetsprosent, omfang av dyretap og slaktevekta. Slaktevekta avhenger bl.a. av alder ved slakting, kjønn, forstyrke og rase. Høyere slaktevekt krever normalt høyere førkostnader og gir i mange tilfeller lavere dekningsbidrag.
- 4) Distriktstilskudd på kjøtt, produksjonstilskudd til husdyrproduksjonen og areal- og kulturlandskapstillegg kommer i tillegg.

Kjøttfe, tung rase

Dekningsbidrag og arealkrav per kuenhet ¹⁾

Førslag	Før- kostnad kr/FEm	Førplan			Egne tall
		1	2	3	
		FEm	FEm	FEm	FEm
Surfôr og innmarksbeite	2,74	3 200	3 300	1 800	
Beite i utmark		1 500		1 500	
Halm (amoniakkbehandlet)	1,52		1 400	1 400	
Formel Favør 80	4,77	800	800	800	
Førforbruk, Fem		5 500	5 500	5 500	
Førkostnader	kr	13 220	15 650	11 240	
Veterinær, semin	«	380	380	380	
Andre variable kostnader	«	560	560	560	
Sum variable kostnader	Kr	14 160	16 590	12 180	
Kjøttpris	Prod.innt.	Dekningsbidrag per kuenhet ⁴⁾			
kr per kg ²⁾	kr ³⁾				
68,00		8 280	5 850	10 260	
70,00		8 940	6 510	10 920	
72,00		9 600	7 170	11 580	
74,00		10 260	7 830	12 240	
76,00		10 920	8 490	12 900	
Netto grovfôravling	FEm/daa	300	300	300	
Dekar grovfôr per kuenhet		10,7	11,0	6,0	
Kjøttpris, kr/kg ²⁾		Dekningsbidrag per daa grovfôr			
68,00		780	530	1 710	
70,00		840	590	1 820	
72,00		900	650	1 930	
74,00		960	710	2 040	
76,00		1 020	770	2 150	

- 1) 1 kuenhet er en ku eller drektig kvige i åpningsstatus med framføring av alle kalver til slakt eller til nødvendig rekruttering av buskapen.
- 2) Gjennomsnittspris på leverte kvaliteter. Distriktstilskudd på kjøtt ikke inkludert.
- 3) Kjøttproduksjon: 180 kg okse, 70 kg kvige, 80 kg ku = 330 kg. Produsert kjøttmengde avhenger av drektighetsprosent, omfang av dyretap og slaktevekta. Slaktevekta avhenger bl.a. av alder ved slakting, kjønn, førstyrke og rase.
- 4) Distriktstilskudd på kjøtt, produksjonstilskudd til husdyrproduksjonen og areal- og kulturlandskapstillegg kommer i tillegg.

Sauehold

Dekningsbidrag og arealkrav per vinterføra sau (v.f.s.) ved varierende avdrått og fôrforbruk

Førslag	Førkost- nader kr/Fem	Førplan 1	Førplan 2	Førplan 3	Førplan 4	Egne Tall
Høstet grasvekster ²⁾	3,16	FEm 160	FEm 180	FEm 200	FEm 220	FEm
Innmarksbeite	2,33	80	85	90	100	
Drøvtyggerfôr	5,02	40	50	60	70	
Sum FEm ekskl. utmarksb.		280	315	350	390	
Førkostnader ³⁾	kr	893	1 018	1 143	1 280	
Andre variable kostnader ⁴⁾	«	290	290	290	290	
Sum variable kostnader	kr	1 180	1 310	1 430	1 570	
Kg kjøtt kg. v.f.s., ⁵⁾	Kg saue- kjøtt	Prod.inntekt kr. v.f.s., kr⁶⁾	Dekningsbidrag, kr per v.f.s. ⁷⁾			
24	6	1 202	22	-108	-228	-368
28	7	1 403	223	93	-27	-167
32	8	1 603	423	293	173	33
Nettoavling, FEm per dekar			300	300	300	300
Arealbehov, dekar per v.f.s.			0,8	0,9	1,0	1,1
Kjøtt per v.f.s., kg ⁵⁾			Dekningsbidrag, kr per daa grasvekster			
24			28	-122	-235	-345
28			279	105	-28	-157
32			529	332	179	31

- 1) Førmengde og førsammensetning varierer med bl.a. levendevekt, ytelse og inneføringstid. Her er vist noen eksempler.
- 2) Inkluderer raps o.l. som er beitet eller gitt som tilskuddsfôr.
- 3) Inkluderer kr 22 til fôrpreparater
- 4) Værhold, veterinær og medisin, beiteleie m/frakt.
- 5) Driftsgranskingene viser en avdrått mellom 28-29 kg kjøtt per v.f.s. som gjennomsnitt.
- 6) Kjøttpris uten distriktstilskudd er kr 24,00 per kg sauekjøtt og kr 50,00 per kg lammekjøtt. Sauekjøttandelen for ytelsesnivåene er henholdsvis 6, 7 og 8 kg. Det er regnet med 0,22 kg ull per kg produsert. kjøtt og en ullpris på kr 30,00 per kg. Andre priser kan gi store utslag.
- 7) Produksjonstilskudd til husdyrproduksjonen, areal- og kulturlandskapstillegg og distriktstilskudd på kjøtt kommer i tillegg.

Smågrisproduksjon

Dekningsbidrag per årspurke. Innkjøp av 0,83 hybrid småpurke + 25 % tillegg

PRODUKSJONSINTEKTER

Produkt	Produksjon	Pris kr/enhet	Inntekt v/28,4 smågris		
			1290	1340	1390
Smågrispris ¹⁾					
Smågris	28,4		36 591	38 010	39 428
Rekr. (slaktegris)	7	33,63	220	220	220
Sl.gris (rekr.p. 95 kg)	7	33,07	244	244	244
Purkeslakt	107	17,40	1 857	1 857	1 857
SUM ²⁾			38 913	40 331	41 749

- VARIABLE KOSTNADER ³⁾

Produkt	Fôrenheter v/28,1 smågris	Pris kr/enhet	Kostnad v/antall smågris		
			25,3	28,4	31,3
Fôr, rekr.purker	390	4,53	1 767	1 767	1 767
Purkefôr, drektige	883	4,55	3 959	4 021	4 082
Purkefôr, diende	566	4,79	2 482	2 710	2 938
Smågrisor	1115	5,79	5 745	6 450	7 109
Grovfôr			415	415	415
Tilskuddsfôr			250	250	250
Mellomsum fôr	2954		14 617	15 612	16 561
Hybrid småpurke 78 % rekrut. med 25% ekstra dyr)			2 887	2 887	2 887
Bedekning			883	883	883
Forsikring			738	738	738
Vet. medisin			1 082	1 082	1 082
Strø, vann + div.			1 095	1 095	1 095
Sum variable kostnader			21 303	22 297	23 246

= DEKNINGSBIDRAG

Dekningsbidrag per purke	Smågrispris		
	1290	1340	1390
Antall avvente smågris	25,3	13 610	14 870
	28,4	16 620	18 030
	31,3	19 410	20 970
			22 530

- 1) Det er ikke regnet rente på variable kostnader i kalkylen.
- 2) Det er forutsatt 107 kg purkeslakt til kr 17,40 per kg og 14 kg slaktegriskjøtt. Det er regnet med en smågrispris fra kr 1 290 til kr 1 390.
- 3) Produksjonstillegg til husdyrproduksjon og distriktstilskudd på kjøtt er ikke tatt med.

Slaktesvinproduksjon

Dekningsbidrag per slaktesvin

Produksjonsinntekter

Produkt	Produksjon	Inntekt		
Pris kr/kg kjøtt		33,67	34,67	35,67
Slaktegris, slaktevekt	84,3	2 839	2 923	3 007

Variable kostnader

Produkt	Fôreheter	Kr per F.E.	Kostnad		
Smågris ²⁾ , kr per stk.			1 193	1 268	1 343
Svinefôr ¹⁾	250	4,53	1 130	1 130	1 130
Dødlighet og forsikring			59	59	59
Vet.medisin, strø, vann m.m.			52	52	52
Sum variable kostnader ³⁾			2 434	2 509	2 584

=Dekningsbidrag per slaktegris⁵⁾

Pris kr/kg kjøtt ⁴⁾		33,67	34,67	35,67
Pris per smågris	1 193	400	490	570
	1 268	330	410	500
	1 343	250	340	420

- 1) Framføring fra 31,8 kg til 84,3 kg slaktevekt.
- 2) Smågrisprisen er regnet ut som noteringspris + kr 98,00 i vekttillegg + kr 45,00 i puljetillegg + kr 20 i omsetningskostnader.
- 3) Rente på variable kostnader er ikke regnet med i kalkylen.
- 4) Distriktstilskott kommer i tillegg.
- 5) Produksjonstillegg til husdyrproduksjon og distriktstilskott på kjøtt kommer i tillegg.

Kilde: Norsvin, «Kalkyle 2. halvår 2022»

Kombinert smågris- og slaktesvinproduksjon

Dekningsbidrag per årspurke. All smågrisen føres fram til slakt. Rekruttering gjøres ved at det kjøpes inn 0,83 hybrid småpurke + 25 % tillegg

Produksjonsinntekter, variabel = kjøttpris kr/kg

Produkt	Kg	Pris kr/enhet	Inntekt		
			34,63	35,63	36,63
Slaktegris	2 357		81 625	83 982	86 339
Sl.gris (rekr.p. 95 kg)	7	34,93	250	258	265
Purkeslakt	107	18,12	1 827	1 934	2 041
SUM	2 471		83 702	86 173	88 645

Produksjonsinntekter, variabel = antall smågris ved 35,63 kr/kg

Produkt	Antall salgbare smågris:	Kg	Pris kr/enhet	Inntekt		
				25,3	28,4	31,3
Antall kg slaktegris			2 099	2 357	2 598	
Slaktegris			74 804	83 982	92 568	
Sl.gris (rekr.p. 95 kg)			229	258	284	
Purkeslakt	107	18,12	1 934	1 934	1 934	
SUM			76 967	86 173	94 786	

- VARIABLE KOSTNADER

Produkt	Føreheter	Pris kr/enhet	Kostnad ved 25,3 smågris	Kostnad ved 28,4 smågris	Kostnad ved 31,3 smågris
		Antall salgbare smågris	25,3	28,4	31,3
Før, rekr.purker	390	4,53	1 767	1 767	1 767
Purkefør, drektige	883	4,55	3 959	4 021	4 082
Purkefør, diende	566	4,79	2 482	2 710	2 938
Smågrisefør	1 115	5,79	5 745	6 450	7 109
Svinefør slaktegris	6 920	4,53	27 894	31 317	34 519
Grovfør			415	415	415
Tilskuddsfør			250	250	250
Førkostnader	9 874		42 512	46 929	51 080
Hybrid småpurke (78 % rekr., 25% ekstra dyr)			2 887	2 887	2 887
Bedekning			972	972	972
Forsikring			1 405	1 405	1 405
Vet. medisin			1 238	1 238	1 238
Strø , vann+ div.			2 334	2 334	2 334
Sum variable kostnader			51 347	55 764	59 915

= Dekningsbidrag

Dekningsbidrag per årspurke				
Kjøttpris slaktegris kr/kg		34,63	35,63	36,63
		25,3	23 430	25 650
Antall salgbare smågris		28,4	27 940	30 410
		31,3	32 130	34 840

- 1) Det er regnet et førforbruk på 2,67 FEg per kg tilvekst (levendevekt)
- 2) Det er ikke regnet rente på variable kostnader i kalkylen.
- 3) Det er forutsatt 83 kg slaktevekt på slaktegrisen og 107 kg purkeslakt til kr 18,12 per kg.
- 4) Produksjonstillegg til husdyrproduksjonen og distriktstilskudd på kjøtt er ikke tatt med.

Eggproduksjon

Dekningsbidrag per innsatt høne ¹⁾ per omløp ²⁾ og per år

Egg per omløp	kg	22,0	23,0	24,0	Egne
Fôrforbruk i verpeperioden	kg	46,0	47,0	48,0	tall
Verpefôr ³⁾	kr	253	258	264	
Verdi av unghøne ⁴⁾	"	59	59	59	
Diverse ⁵⁾	"	22	22	22	
Sum variable kostnader	kr	334	339	345	
Eggpris kr/kg⁶	Produksjons- periode	Dekningsbidrag, kr per innsatt høne ⁷⁾			
15,12	Omløp	-1	9	18	
	År	-1	7	14	
16,75	Omløp	35	46	57	
	År	28	36	45	
18,38	Omløp	71	84	97	
	År	56	66	76	

- 1) 16 uker ved innsetting.
- 2) Verpeperiode 58 uker, oppdrett 4 uker, opphold 4 uker, til sammen 66 uker.
- 3) Verpefôr kr 5,49 per kg. Pris fra Felleskjøpet okt 2022
- 4) Innkjøp av 16 ukers kylling kr 59
- 5) Omfatter strøm, medisin, vask, desinfeksjon, fjøreforsikring, skadedyrkontroll og evt. veterinær.
- 6) Lav eggpris for miljøinnredning, høyere for frittgående aviar.
- 7) Verdien av utrangert høne er satt til kr 0. Produksjonstillegg til husdyrproduksjon kommer i tillegg.

Kilde: Nortura

Slaktekyllinger

Dekningsbidrag per 1000 innsatte kyllinger per omløp ¹⁾

Spesifikasjon	Pris per kg/stk kr	Beløp kr	Egne tall
Godkjente slakt 932 kyllinger à 1,4 kg kjøtt	25,75	33 594	
Trekk for 41 kasserte dyr	-4	-164	
Sum produksjonsinntekter per innsatt kylling		33 430	
1000 kyllinger à kr 6,85 ²⁾		6 850	
Førkostnader: 973 slakt à 1,4 kg kjøtt à 2,23 kg kraftfôr à kr 6,04		18 350	
Forsikring av dyr, strø, elektrisitet for lys, ventilasjon og oppvarming, medisin, vaskemidler m.m. og plukkekostnader.		4 670	
Sum variable kostnader		29 870	
Dekningsbidrag per innsett ³⁾		3 560	

- 1) De innsatte kyllingene fordeler seg slik: 27 dør under oppdrett, 41 kassert ved slakting, 932 godkjente slakt. Gj.snitt slaktevekt 1,4 kg.
- 2) Prisen per fakturert innsatt kylling er kr 6,85 (inkl. rabatter).
- 3) Maksimalt 8 innsett per år.

Kilde: Nortura

Kalkun

Dekningsbidrag per innsatt, daggamle kyllinger per omløp

Spesifikasjoner	Pris	Vekt	Beløp kr	Egne tall
Sum produksjonsinntekter (inkl. tillegg og trekk)			301	
Kostnader før			170	
Daggammel kylling			34	
Plukkekostnader			7	
Diverse variable kostnader (elektrisk kraft til lys, ventilasjon og oppvarming, strø, forsikring av dyr, medisiner, vaskemidler mm.)			44	
Sum variable kostnader			254	
Dekningsbidrag per innsatt kalkun			47	

Det er lagt til grunn følgende forutsetninger:

Slaktevekt høner, ca. 12 uker: 5,45 kg

Slaktevekt haner, ca. 18 uker: 13,75 kg

Førforbruk 3,24 kg kraftfôr per kg kjøtt.

Førpris 5,81 kr/kg kraftfôr.

Dødlighet under innsett 5,82 %

Kassert maskinskadde 0,58 %

Kassert haner 1,12 %

Kassasjon av slaktet 2,63%

Kalkylen er laget for et hus på 2500 m². Med maksimalt 2,5 innsett per år kan det være plass til 30 000 innsatte kyllinger per år.

Kilde: Nortura

Honningproduksjon

Dekningsbidrag per overvintra bifolk ved forskjellig honningpris og utbytte

Utbytte i kg	Pris per kg (levering i spann)						
	65	70	75	80	85	90	95
20	335	435	535	635	735	835	935
25	660	785	910	1 035	1 160	1 285	1 410
30	985	1 135	1 285	1 435	1 585	1 735	1 885
35	1 310	1 485	1 660	1 835	2 010	2 185	2 360
40	1 635	1 835	2 035	2 235	2 435	2 635	2 835
45	1 960	2 185	2 410	2 635	2 860	3 085	3 310
50	2 285	2 535	2 785	3 035	3 285	3 535	3 785

De variable kostnadene per overvintra bifolk varierer noe etter fôrforbruk, innkjøp av dronninger, utgifter til vandring, osv. Tallene nedenfor må derfor betraktes som veiledende.

Variable kostnader per overvintra bifolk:

Sukker 18 kg à kr 14,30	kr	257
Kvikk-Poll 0,5 kg à kr 52,00	"	26
Kjøp av 0,5 dronning à kr 750,00	"	375
Byggevoks (med innbytte av blokkvoks)	"	105
Frakt og vandreaavgift	"	155
Diverse	"	45
Sum variable kostnader	Kr	963

Eksempel på utredning av dekningsbidrag per overvintra bifolk.

Utbytte 40 kg per bifolk, honningpris kr 80 per kg.

Produksjonsinntekt	kr	3 200
Variable kostnader	«	963
Dekningsbidrag	kr	2 237

Honningproduksjon (fortsetter)

Priser på materiell

Kube m/utstyr	ca	kr	3 100
Honningslynge med motor (4–6 rammer)	"	"	5 000–50 000
Honningløsner	"	"	12 000–60 000
Bifolk på ramme	"	"	3 000–5 000

NB! De oppgitte prisene er uten MVA.

Sukkeravgiften refunderes til birøktere som har 6 kuber eller mer. Det gis tilskudd for maksimalt 25 kg sukker per kube per år for bikuber på Vestlandet, Rogaland og Agderfylkene, Nordland, Troms og Finnmark. For bikuber i landets øvrige fylker er tilskuddet begrenset til 20 kg per kube per år. Etter avgiftssatsen i 2022 blir tilskuddet kr 8,60 per kg.

For å kunne få produksjonstilskudd til husdyr, må birøkteren ha et driftsomfang på minst 25 kuber. Kravet gjelder ikke jordbruksforetak som mottar produksjonstilskudd på annet grunnlag. Tilskuddet er på kr 800 per kube (2022). Tilskudd er ikke med i dekningsbidragskalkylen over.

Mer informasjon om tilskudd til birøkt finnes på lenken:
<https://norbi.no/?s=tilskudd>

Kilde: norbi.no/honning.no

Korn

Avlingsnivå 400 kg per dekar Variable kostnader, kr per daa

Kostnadsart	Mengde per daa	Pris kr	Kostnad per daa	Egne ¹⁾ tall
Såkorn (bygg), kg	20	7,30	146	
Fullgjødsel 22-3-10, kg ²⁾	46	10,74	494	
Kalk ferdig spredd, kg	70	0,76	53	
Sprøytemidler			66	
Frakt av korn	400	0,16	64	
Sum variable kostnader ³⁾			823	

Dekningsbidrag per daa ved varierende avling og kornpris⁴⁾

Kornpris, kr per kg	Dekningsbidrag, kr per daa ⁵⁾								Egne tall
	Avling, kg per daa ⁶⁾								
	350	400	450	500	550	600	650	700	
3,50	450	580	700	830	960	1 090	1 210	1 340	
3,60	480	620	750	880	1 010	1 150	1 280	1 410	
3,70	520	660	790	930	1 070	1 210	1 340	1 480	
3,80	550	700	840	980	1 120	1 270	1 410	1 550	
3,90	590	740	880	1 030	1 180	1 330	1 470	1 620	
4,00	620	780	930	1 080	1 230	1 390	1 540	1 690	
4,10	660	820	970	1 130	1 290	1 450	1 600	1 760	
4,20	690	860	1 020	1 180	1 340	1 510	1 670	1 830	
4,30	730	900	1 060	1 230	1 400	1 570	1 730	1 900	
4,40	760	940	1 110	1 280	1 450	1 630	1 800	1 970	

- 1) Ved å benytte den ledige kolonnen for egne tall kan kalkyletallene korrigeres til å gjelde den aktuelle kornart og produksjons- og prisforholdene på vedkommende bruk.
- 2) Gjødsel i storsekk. Gjødselforbruket vil variere med jordas næringsinnhold og forventet avlingsnivå.
- 3) Ved leie av skurtresker kan leien inkluderes i variable kostnader. Tørkekostnader på egen tørke vil en som oftest betrakte som fast kostnad.
- 4) Kornprisen avhenger særlig av kornart, tørrstoffprosent, leveringstidspunkt og kvalitet.
- 5) Areal- og kulturlandskapstillegg kommer i tillegg.
- 6) Netto salgsavling (bruttoavling - svinn).

Mathvete

Avlingsnivå 550 kg per dekar

Kostnadsart	Mengde per daa	Pris kr	Kostnad per daa	Egne tall
Så Korn, Mirakel, kg	23	8,51	196	
Fullgjødelse 20-4-11, kg	45	10,74	483	
OPTI-NS 27-0-0 (4S), kg	16	8,58	137	
Kalk, ferdig spredd, kg	70	0,76	53	
Soppmiddel, Aviator Xpro	0,08	780	62	
Ugras, Express Gold+Flurostar+Biowet			23	
Ugras, kveke, Gallup Super hvert 3.år	0,35	116,25	14	
Frakt av korn	550	0,16	88	
Sum variable kostnader			1 056	

Dekningsbidrag per daa ved varierende avling og kornpris

Kornpris, kr per kg	Dekningsbidrag, kr per daa ¹⁾					Egne tall
	Avling, kg per daa					
	450	500	550	600	650	
4,40	1 010	1 190	1 360	1 540	1 720	
4,60	1 100	1 290	1 470	1 660	1 850	
4,80	1 190	1 390	1 580	1 780	1 980	
5,00	1 280	1 490	1 690	1 900	2 110	

Erter*Avlingsnivå 400 kg per dekar*

Kostnadsart	Mengde per daa	Pris kr	Kostnad per daa	Egne tall
Såfrø, Ingrid, kg	25	10,50	263	
Opti-PK-0-11-21 ¹⁾	0	12,87	0	
Kalk ferdig spredd, kg	70	0,76	53	
Soppmiddel, Amistar	0,075	642,00	48	
Insektmiddel, Mavrik	0,02	1000,00	20	
Ugras, kveke, Gallup Super hvert 3.år	0,35	116,25	14	
Leid frakt	400	0,16	64	
Sum variable kostnader			461	

Dekningsbidrag per daa ved varierende avling og pris

Ertepris, kr per kg	Dekningsbidrag, kr per daa ¹⁾					Egne tall
	Avling, kg per daa					
	300	350	400	450	500	
5,00	1 050	1 300	1 540	1 780	2 020	
5,30	1 140	1 400	1 660	1 920	2 170	
5,60	1 230	1 510	1 780	2 050	2 320	

- 1) Gjødsling kan sløyfes på jord i god hevd. Ved jordanalyser i klasse 1 og 2 anbefales gjødsling med 20-25 kg Opti-PK per daa.

Oljevekster

Avlingsnivå 200 kg per dekar

Kostnadsart	Mengde per daa	Pris kr	Kostnad per daa	Egne tall
Såfrø, kg	0,80	175	140	
Fullgjødsel 22-3-10, kg ¹⁾	56	10,74	601	
Kalk ferdig spredd, kg	70	0,76	53	
Soppmiddel, Proline	0,065	810	53	
Insektmiddel, Evure Neo/Mavrik	0,02	1000	20	
Ugras, kveke, Gallup Super hvert 3.år	0,35	116,25	14	
Leid frakt	200	0,16	32	
Sum variable kostnader			913	

Dekningsbidrag per daa ved varierende avling og frøpris

Frøpris, kr per kg	Dekningsbidrag, kr per daa ²⁾					Egne tall
	Avling, kg per daa					
	150	200	250	300	350	
7,00	220	490	750	1 020	1 290	
7,50	290	590	880	1 170	1 460	
8,00	370	690	1 000	1 320	1 640	

1) Gjødsl i storekk.

2) Areal- og kulturlandskapstillegg kommer i tillegg.

Til notater:

Timoteifrø

Variable kostnader, kr per daa

Kostnadsart	Mengde per daa	Pris kr	Kostnad per daa	Egne tall
Såfrø, 1,2 kg hvert 3. år	0,4	56,50	23	
Fullgjødelse 22-3-10, kg	32	10,74	344	
Kalksalpeter, kg	20	6,51	130	
Kalk ferdig spredd, kg	70	0,76	53	
Sprøytmiddel	1	75,0	75	
Leid frakt	65	0,19	12	
Sum variable kostnader			637	

Dekningsbidrag per daa ved varierende avling og frøpris

Frøpris kr per kg ²⁾	Dekningsbidrag, kr per daa ¹⁾					Egne tall
	Avling, kg per daa					
	60	65	70	75	80	
30,00	1 160	1 310	1 460	1 610	1 760	
32,50	1 310	1 480	1 640	1 800	1 960	
35,00	1 460	1 640	1 810	1 990	2 160	
37,50	1 610	1 800	1 990	2 170	2 360	

1) Areal- og kulturlandskapstillegg og tilskudd til frøavl kommer i tillegg

2) Nettopris uten trekk for rensing

Potetdyrking

Variable kostnader kr per daa

Kostnadsart	Mengde per daa	Pris kr	Kostnad per daa	Egne tall
Settepoteter, 300 kg/3. år, kontrollvare, kg ¹⁾	100	9,90	990	
Fullgjødsel 12-4-18, klorfattig, kg ²⁾	85	11,95	1 016	
Ugrassprøyting. Fenix før potetene spirer	0,125	352	44	
Soppsprøyting. Mot tørråte. Revus 4 ganger	0,24	530	127	
Frakt salgsavling, matpotet ³⁾	1550	0,30	465	
Sum variable kostnader ⁴⁾			2 642	

Bruttoavling og salgsavling, kg per daa

Bruttoavling	2 000	2 250	2 500	2 750	3 000
Svinn matpoteter, 20 %	400	450	500	550	600
Svinn fabrikkpoteter, 2 %	40	45	50	55	60
Egne settepoteter, matpotet	200	200	200	200	200
Egne settepoteter, fabrikkpotet	240	240	240	240	240
Små og skadde, matpotet, 10 %	200	230	250	280	300
Salgsavling, mat	1 200	1 370	1 550	1 720	1 900
Salgsavling, fabrikk ⁵⁾	1 720	1 965	2 210	2 455	2 700

Dekningsbidrag kr per daa ved varierende avling og potetpris

Potet-anvendelse	Potetpris kr/kg ⁶⁾	Dekningsbidrag,					Egne Tall
		Bruttoavling, kg					
		2 000	2 250	2 500	2 750	3 000	
Mat	5,75	4 460	5 340	6 270	7 150	8 080	
	6,00	4 760	5 680	6 660	7 580	8 550	
	6,25	5 060	6 030	7 050	8 010	9 030	
	6,50	5 360	6 370	7 430	8 440	9 500	
	6,75	5 660	6 710	7 820	8 870	9 980	
	7,00	5 960	7 050	8 210	9 300	10 450	
	7,25	6 260	7 400	8 600	9 730	10 930	
Fabrikk	3,80	4 860	5 740	6 620	7 500	8 380	
	4,00	5 200	6 130	7 060	7 990	8 920	
	4,20	5 540	6 520	7 500	8 480	9 460	
	4,40	5 890	6 920	7 940	8 970	10 000	

- 1) Gjelder matpotet. Prisen varierer, tidligsorter er vesentlig dyrere. Pris for settepoteter fabrikk er satt til kr 9,90 og mengde 60 kg (300 kg/5. år).
- 2) Gjødning i storekk, 12-4-18 mikro
- 3) Gjelder matpoteter. Frakt for fabrikkpoteter blir dekket.
- 4) Gjelder for bruttoavling 2500 kg/daa (netto salgsavling 1550 kg/daa) matpoteter med egen lagring, sortering og sekking.
- 5) Svinn, små og skadde 30 % av bruttoavling.
- 6) Prisen en oppnår varierer mye med leveringstidspunkt.

Verdien av små og skadde poteter samt areal- og kulturlandskapstillegg kommer i tillegg

Vinterkål

Variable kostnader per dekar

		Mengde	Pris, kr	Sum, kr	Egne tall
Planter	Bartolo (65 x 45 cm)	4500	0,85	3 825	
Gjødsel:	12-4-18 mikro	130	11,67	1 517	
	Brent kalk	200	3,40	680	
Plantevern:	Pyridat (Lentagran)	0,08	611	49	
	Sluxx HP	2,8	63	176	
	Boscalid (Signum)	0,2	930	186	
	Pyretroid (Karate 5 CS)	0,015	1 563	23	
	Spinosad (Conserve)	0,2	2 464	493	
Emballasje		4000	0,78	3 120	
Frakt		4000	0,36	1 440	
Pussing, vasking, pakking		4000	0,70	0,84	
Diverse				600	
Variable kostnader ialt				15 470	

*Husdyrgjødsel: Inntil 4 tonn husdyrgjødsel per dekar vil redusere behovet for fullgjødsel

Dekningsbidrag per dekar

Solgt avling i kg	Pris, kr per kg				
	6,50	7,50	8,50	9,50	10,50
3 000	6 010	9 010	12 010	15 010	18 010
3 500	8 270	11 770	15 270	18 770	22 270
4 000	10 530	14 530	18 530	22 530	26 530
4 500	12 790	17 290	21 790	26 290	30 790
5 000	15 050	20 050	25 050	30 050	35 050

Jordbruksavtalens målpris for vinterkål i perioden 3., 4., 1. og 2. kvartal 2022/2023, er mellom kr 6,31 og 16,71. For kål levert i juni er målprisen høyest.

Sein gulrot

Variable kostnader per dekar

		Mengde	Pris, kr	Sum, kr	Egne tall
Såvarer	Romance, beiset	1,2	1 683	2 020	
Gjødsel	Fullgjødsel 12-4-18 mikro	50	11,67	584	
	Kalksteinmel	75	1,05	79	
	Patentkali/Kalimagnesia 24K 6Mg	20	10,57	211	
	Bor-kalksalpeter	35	6,84	239	
Plantevern	Aklonifen (Fenix)	0,16	352	56	
	Clomazon (Centium)	0,08	2 861	229	
	Cyprodinil (Switch)	0,2	2 115	423	
	Pyraklostrobin, Boscalid (Signum)	0,2	930	186	
	Select + Renol (1+1 l)	0,05	1 200	60	
	Lambda-cyhalotrin (Karate 5 CS)	0,0135	1 563	21	
Nett	12 x 100 m	1	275		
	Kasser til lager	4000	0,07	288	
Emballasje		4000	1,20	4 800	
	Pussing, vasking, pakking	4000	2,40	9 600	
Frakt		4000	0,36	1 440	
Diverse				444	
Sum variable kostnader				20 680	

Dekningsbidrag per dekar

Solgt avling i kg	Pris, kr per pose					
	9,5	10	10,5	11	11,5	12
2 500	9 118	10 368	11 618	12 868	14 118	15 368
3 250	13 219	14 844	16 469	18 094	19 719	21 344
4 000	17 320	19 320	21 320	23 320	25 320	27 320
4 750	21 421	23 796	26 171	28 546	30 921	33 296
5 500	25 522	28 272	31 022	33 772	36 522	39 272

Jordbruksavtalens målpriser for gulrot i 2022/2023 er mellom kr 10,72 og kr 15,55 per kg.

Kepaløk*Variable kostnader per dekar*

		Mengde	Pris, kr	Sum, kr	Egne tall
Stikkløk	Nr.3 15-21 (1000 kg), Brett	120	20,00	2 400	
Gjødsel	Fullgjødsel 12-4-18 mikro	70	11,67	817	
	PK 0-11-21	20	12,59	252	
	Kalksalpeter	40	6,23	249	
	Kalksteinmel	75	1,05	79	
Plantevern	Pyridat (Lentagran)	0,35	611	214	
	Aklonifen (Fenix)	0,24	352	84	
	Boscalid (Signum)	0,20	930	186	
	Pyretroid (Karate 5 CS)	0,03	1 563	47	
	Sykloksydin (Focus Ultra)	0,50	214	107	
	Cyprodinil (Switch)	0,30	2 115	635	
	Select+Renol (1+1 l)	0,05	1 200	60	
	Bentazon (Basagran SG)	0,02	1 070	21	
Kasser til lager		3500	0,07	252	
Pussing, vasking, pakking		3500	1,02	3 570	
Emballasje		3500	0,42	1 470	
Frakt		3500	0,36	1 260	
Diverse				264	
Sum variable kostnader				11 967	

Dekningsbidrag per dekar

Solgt avling i kg	Pris, kr per kg					
	8,00	8,50	9,50	10,50	11,50	12,50
2 500	9 905	11 155	13 655	16 155	18 655	21 155
3 000	12 969	14 469	17 469	20 469	23 469	26 469
3 500	16 033	17 783	21 283	24 783	28 283	31 783
4 000	19 097	21 097	25 097	29 097	33 097	37 097
4 500	22 161	24 411	28 911	33 411	37 911	42 411

Avlingsmengden varierer mye.

Jordbruksavtalens målpriser i 2022/2023 for kepaløk varierer fra kr 8,56 og kr 10,65 avhengig av når på sesongen.

Seleri (knoll)

Variable kostnader per dekar

		Mengde	Pris, kr	Sum, kr	Egne tall
Planter	160 brett	4 000	1,02	4 092	
Gjødsel	Fullgjødsel 18-3-15	100	10,70	1 070	
	Bor-Kalksalpeter	40	6,84	274	
	Solubor	1	29	29	
Plantevern	Centium 36 CS	0,013	2 861	36	
	Lambda-cyhalotrin (Karate 5 CS)	0,014	1 563	21	
Emballasje		1800	0,42	756	
Frakt		1800	0,36	648	
Diverse				180	
Sum variable kostnader				7 105	

Dekningsbidrag per dekar

Solgt avling stk.	Pris, kr per kg vasket vare				
	17,00	18,00	19,00	20,00	21,00
1 400	17 007	18 407	19 807	21 207	22 607
1 600	20 251	21 851	23 451	25 051	26 651
1 800	23 495	25 295	27 095	28 895	30 695
2 000	26 739	28 739	30 739	32 739	34 739
2 500	34 849	37 349	39 849	42 349	44 849

Jordbruksavtalens målpriser i 2022/2023 for seleri varierer fra kr 19,98 til kr 25,14.

Blomkål

Variable kostnader per dekar

		Mengde	Pris, kr	Sum, kr	Egne tall
Planter	Planter	4750	0,86	4 076	
Gjødsel	Fullgjødsel 12-4-18 mikro	110	11,67	1 284	
	Bor-kalksalpeter	90	6,84	616	
	Brent kalk	200	3,40	680	
	Mantrac	0,2	85,00	17	
	Zintrac	0,2	129,60	26	
Plantevern:	Pyridat (Lentagran)	0,10	611	58	
	Sluxx HP	1,50	63	95	
	Boscalid (Signum)	0,20	930	186	
	Pyretroid (Karate 5 CS)	0,01	1 563	21	
	Conserve off-label	0,10	2 464	234	
	Indoksacarb (Steward 250)	0,03	4 200	107	
Lagerkasser		2900	0,07	209	
Emballasje		2900	0,78	2 262	
Frakt		2900	0,36	1 044	
Diverse				180	
Sum variable kostnader				11 093	

Dekningsbidrag per dekar

Solgt avling stk	Pris, kr per stk					
	9,50	10,50	11,50	12,50	13,50	14,50
2 000	8 997	10 997	12 997	14 997	16 997	18 997
2 300	11 484	13 784	16 084	18 384	20 684	22 984
2 600	13 970	16 570	19 170	21 770	24 370	26 970
2 900	16 457	19 357	22 257	25 157	28 057	30 957
3 200	18 943	22 143	25 343	28 543	31 743	34 943
3 500	21 429	24 929	28 429	31 929	35 429	38 929

Seinere kulturer gir større avling.

Jordbruksavtalens målpriser i 2022/2023 for blomkål varierer nesten fra uke til uke, fordi sesongen er så kort.

Målprisen spenner fra kr 10,25 til 13,23, og tidlig blomkål gir høy pris.

Brokkoli

Variable kostnader per dekar

		Mengde	Pris, kr	Sum, kr	Egne tall
Planter	75x40cm eget oppal	3 600	0,85	3 060	
Gjødsel	Fullgjødsel 12-4-18 mikro	100	11,67	1 167	
	Bor-kalksalpeter	60	6,84	410	
	Brent kalk	200	3,40	680	
	Spinosad (Conserve) off- label	0,24	2 464	591	
Plantevern	Centium 36 CS	0,013	2 861	36	
	Sluxx HP	0,50	63	32	
	Pyretroid (Karate 5 CS)	0,01	1 563	21	
Kasser til lager		2 200	0,07	158	
Emballasje		2 200	0,78	1 716	
Pussing, vasking, pakking		2 200	1,02	2 244	
Frakt		2 200	0,36	792	
Diverse				180	
Sum variable kostnader				11 088	

Dekningsbidrag per dekar

Solgt avling stk.	Pris, kr per kg				
	12,00	13,00	14,00	15,00	16,00
1 800	11 405	13 205	15 005	16 805	18 605
2 000	13 359	15 359	17 359	19 359	21 359
2 200	15 312	17 512	19 712	21 912	24 112
2 400	17 266	19 666	22 066	24 466	26 866
2 600	19 220	21 820	24 420	27 020	29 620

Jordbær på svart plast

Anleggskostnader per dekar

		Mengde	Pris kr	Sum kr	Egne tall
Planter	2 rader på plastdrill	4 200	3,50	14 700	
Gjødsel	Fullgj. 12-4-18*)	30	11,67	350	
	Kalksalpeter	20	6,23	125	
Plantevern	Roundup	0,6	137,65	83	
	Betanal	0,4	275	110	
	Gallery	0,09	2 676	241	
Svart plast, 1,4*500		1	1 550	1 550	
Diverse				140	
Sum anleggskostnader (A)				17 298	

Variable kostnader i bæråra

		Mengde	Pris kr	Sum kr	
Gjødsel	Fullgj. 12-4-18	30	12,17	365	
	Kalksalpeter	20	6,55	131	
Plantevern Ugress	Gallery	0,07	2 676	187	
	Betanal	0,4	297	112	
Plantevern sopp	Karate	0,03	1 563	47	
	Signum	0,2	930	186	
	Sluxx	0,5	63	32	
	Topas	0,06	2 020	121	
	Switch	0,1	2 115	212	
	Teldor	0,15	900	135	
	Vertimec	0,2	2 758	552	
Emballasje	Korger	2 400	0,80	1 920	
	Ifco	80	6,22	498	
Frakt		1 200	0,72	864	
Diverse				156	
Sum variable kostnader (V)				5 446	

Jordbær på svart plast (fortsetter)

Dekningsbidrag per dekar

Salsavling, kg	Pris, kr per kg				
	26,00	28,00	30,00	32,00	34,00
800	8 010	9 210	10 410	11 610	12 810
1 000	11 500	13 000	14 500	16 000	17 500
1 200	14 990	16 790	18 590	20 390	22 190
1 400	18 480	20 580	22 680	24 780	26 880

*Pris i storekk

Kilde: Norsk landbruksrådgiving Viken. Plantevern-katalogen 2022. Felleskjøpet Agri. Norgro.

Eksempel på utregning av dekningsbidrag:

Avling = 1200 kg/daa

Pris = 30,00 kr/kg

$$\frac{(I-V) \times B - A}{T} = \frac{(36\,000 - 5\,446) \times 3 - 17\,298}{4} = 18\,590 \text{ kr/daa.}$$

T = 4

I = avling x pris, B = antall bærear = 3 år, T = total varighet = 4 år

Bringebær til fabrikk

Anleggskostnader per dekar (2 år)

		Mengde	Pris kr	Sum kr	Egne tall
Planter	(4m x 0.5 m) *	500	24,00	12 000	
Gjødsel	Fullgj. 12-4-18 **	65	12,17	791	
	Kalk	300	3,81	1 144	
	Solubor	2	45,00	90	
Plantevern	Roundup ECO	0,6	137,65	83	
	Gallery	0,1	2 780,00	167	
	Focus Ultra	0,35	214,00	75	
Oppstøtting	Stolper	75	33,00	2 475	
	Tverrtre i plast	75	6,00	450	
	Bayerråd, 11 kg	0,5	3 230,00	1 615	
Markdekke Mypex		3	810	2430	
Vatningsanlegg				5 000	
Frakt/diverse				750	
Sum anleggskostnader (A)				27 069	

Variable kostnader i bæråra

		Mengde	Pris kr	Sum kr	
Gjødsel	Ferritrac 4 behandl.	0,4	210	84	
	Seniphos 3 behandl.	3	56,2	169	
	Magtrac	0,3	53	16	
	Bortrac	0,1	60	6	
	Mantrac Pro	0,1	84	8	
	Krista K	0,5	22,88	11	
	Zintrac	0,08	126	10	
	Actisil	0,1	750	75	
	Kalksalpeter*	17,5	6,55	115	
	Fullgj. 12-4-18 micro*	50	12,17	609	
	Urea	0,5	11,74	6	
Plantevern	Gallery	0,06	2 580	155	
	Focus Ultra	0,35	214	75	
	Karate	0,03	1 563	47	
	Danitron	0,1	1 440	144	
	Nordox	0,2	183	37	
	Calypto	0,015	3 127	47	
	Sluxx	0,5	79	39	
	Signum	0,1	1 220	122	
	Switch	0,15	2 115	317	
	Teldor	0,15	900	135	
	Thiovit Jet	0,4	800	32	
	Aliette	0,65	534	347	
Diverse				100	
Sum variable kostnader (V)				2 705	

Bringebær til fabrikk (fortsetter)

Dekningsbidrag per dekar

Salsavling, kg	Pris, kr per kg				
	30,00	32,00	34,00	36,00	38,00
1 000	20 490	22 160	23 820	25 490	27 160
1 250	26 740	28 820	30 910	32 990	35 070
1 500	32 990	35 490	37 990	40 490	42 990
1 750	39 240	42 160	45 070	47 990	50 910
2 000	45 490	48 820	52 160	55 490	58 820

Eksempel på utregning av dekningsbidrag der avling = 1500 kg/daa og pris = 34,00 kr/kg:

$$\frac{(I-V) \times B - A}{T} = \frac{(51\,000 - 2\,705) \times 10 - 27\,069}{12} = 37\,990 \text{ kr/daa}$$

I = avling x pris, A=Anleggskostnader, B=antall bærear = 10 år, T= total varighet = 12 år

Prisen for bringebær til konserverindustrien i 2021 var omtrent kr 37,45 per kg. Produsenten skal som regel dekke frakt og emballasje innenfor nevnte oppgjørpris.

Kilde: Norsk landbruksrådgiving vest. Plantevernkatalogen 2022. Felleskjøpet Agri. Norgro

*Sortsavgift kommer i tillegg

**Gjødselplan i bærebår er 20kg Fullgjødsel 12-4-18 og 7 kg kalksalpeter per 100 meter rad. Ved radavstand på 4 meter, gir dette 250 meter rad per dekar.

***Pris per kg 600 kg storsekk

Bringebær til konsum

Anleggskostnader per dekar (2 år)

		Mengde	Pris kr	Sum kr	Egne tall
Planter	(4m x 0.5 m)*	500	24	12 000	
Gjødsel	Fullgj. 12-4-18 **	65	12,17	791	
	Kalk	300	3,81	1 143	
	Solubor	2	45	90	
Plantevern	Roundup ECO	0,6	137,65	83	
	Gallery	0,35	214	75	
	Focus Ultra	0,06	2 780	167	
Oppstøtting	Stolper	75	33	2 475	
	Tverrtre i plast	75	60	450	
	Bayertråd, 11 kg	0,5	3 230	1 615	
Markdekke Mypex		3	810	2 430	
Vatningsanlegg				5 000	
Frakt/diverse				640	
Sum anleggskostnader (A)				26 958	

Variable kostnader i bæråra

		Mengde	Pris kr	Sum kr	
Gjødsel	Ferritrac 4 behandl.	1	210	84	
	Seniphos 3 behanl.	0,3	56,2	169	
	Magtrac	0,1	53	16	
	Bortrac	0,1	60	6	
	Mantrac Pro	0,1	84	8	
	Krisra K	0,1	22,88	11	
	Zintrac	0,5	126	10	
	Actisil	0,1	750	75	
	Kalksalpeter*	17,5	6,55	115	
	Fullgj. 12-4-18 mikro*	50	12,17	609	
	Urea	0,5	11,74	6	
Plantevern	Gallery	0,06	2 580	155	
	Focus Ultra	0,35	214	75	
	Karate	0,03	1 563	47	
	Danitron	0,1	1 440	144	
	Nordox	0,2	183	37	
	Calypso	0,015	3 127	47	
	Slux	0,5	79	39	
	Signum	0,1	1 220	122	
	Switch	0,15	2 115	317	
	Teldor	0,15	900	135	
	Thiovit Jet	0,4	80	206	
	Aliette	0,65	534	68	
Emballasje	Kurver og kass. 2 kr/kg	1 200	2,56	3 072	
Frakt		1 200	0,75	900	
Diverse				100	
Sum variable kostnader (V)				6 677	

Bringebær til konsum (fortsetter)

Dekningsbidrag per dekar

Salsavling, kg	Pris, kr per kg				
	60,00	65,00	70,00	75,00	80,00
800	29 960	33 290	36 630	39 960	43 290
1 000	38 570	42 740	46 910	51 070	55 240
1 200	47 190	52 190	57 190	62 190	67 190
1 400	55 800	61 640	67 470	73 300	79 140

Eksempel på utregning av dekningsbidrag der avling = 1 200 kg/daa og pris = 70,00 kr/kg:

$$\frac{(I-V) \times B - A}{T} = \frac{(84\,000 - 6\,677) \times 10 - 26\,958}{12} = 57\,190 \text{ kr/daa}$$

I=avling x pris, A=Anleggskostnader, B=antall bærår=10 år, T=total varighet=12 år

Bringebær som vert levert til konsum har en høyere pris enn bær til fabrikk, men må påregne økte kostnader til manuell plukking og emballasje.

Kilde: Norsk landbruksrådgiving vest. Plantevernkatalogen 2022. Felleskjøpet Agri. Norgro

*Sortsavgift kommer i tillegg

**Gjødselplan i bærebår er 20kg Fullgjødsel 12-4-18 og 7 kg kalksalpeter per 100 meter rad. Ved radavstand på 4 meter, gir dette 250 meter rad per dekar.

***Pris per kg 600 kg storsekk

Blåbær

Kalkylen er basert på etableringskostnader på ett dekar, med totalt fem dekar felt. Planteavstanden er 1,5 m x 3,5 m på drill med Mypex. Det er installert dryppvanning, men ikke gjødselinjektor. Viltgjerde og fuglenot følger med. Forutsetninger: Omløp over 20 år, 190 planter per dekar, salgsavling fra år 3, gjennomsnittsavling 465 kg per dekar.

Arbeidsforbruk per dekar i dyringsperioden

	Antall år	Timer per år		Timer i alt
		Høsting	Annet arbeid	
Planteåret:				
Planting og plastlegging	1		12	12
Vanningsanlegg			1,5	1,5
Ymse	2		10	20
2. år	1		20	20
3. år	1	12,5	50	62,5
4. år	1	40	50	90
5. år	1	75	50	125
6. år	1	110	50	160
7. år	1	137,5	50	187,5
8.–20. år	13	150	50	2 600
Sum	20	2 325	953,5	3 278,5

- Tid til adm. m.m. er ikke medregnet. Arbeidskostnaden (kr 200,0 per time) fram til feltet kommer i bæring (dvs. 3. år) er regnet som en del av kostnadene med å etablere feltet.
- Høstekapasitet: 4 kg per time.

Dekningsbidrag per dekar

Periode	Avling kg per dekar	Pris per kg	Inntekter		Variable kostnader		Deknings- bidrag Per år, kr
			Per år, kr	I alt, Kr	Per år, kr	I alt, kr	
Etableringskost	0	-	-		31 463	31 463	-31 463
Andre år	0	-	-		12 441	12 441	-12 441
Tredje år	50	100	5 000	5 000	1 713	1 713	3 287
4. år	160	100	16 000	16 000	2 277	2 277	13 723
5.år	300	100	30 000	30 000	3 058	3 058	26 942
6.år	440	100	44 000	44 000	3 839	3 839	40 161
7. år bærenot	550	100	55 000	55 000	8 742	8 742	46 258
8. – 11. år	600	100	60 000	240 000	4 893	19 570	55 107
12. år bærenot/rammeverk	600	100	60 000	60 000	10 375	10 375	49 625
13. – 16. år	600	100	60 000	240 000	4 923	19 692	55 077
17. år, bærenot	600	100	60 000	60 000	9 225	9 225	50 775
18 – 20 år	600	100	60 000	180 000	4 923	14 769	55 077
Sum (20år)	9 300			930 000		137 162	792 838
Gjennomsnitt	465	100	46 500		6 858		39 642

Areal- og kulturlandskapstilskudd og distrikts- og kvalitetstilskudd kommer i tillegg. Pris per kg er satt til kr 100.

Søtkirsebær – tunelldekke¹

Forutsetninger: Omløp over 20 år, 167 trær per dekar, salgsavling fra år 2, gjennom-snitts-avling 800 kg per dekar, sortering og pakking på fruktlageret.

Arbeidsforbruk per dekar i dyrkingsperioden

	Antall år	Timer per år		Timer i alt
		Høsting	Annet arbeid	
Anleggsåret	1		81	81
2. år	1	17	31	48
3. – 4. år	2	68	31	198
5. – 12. år	8	136	31	1 334
13. – 15. år	3	119	31	449
16. – 17. år	2	101	31	265
18. – 20. år	3	68	31	297
Sum	20			2 671

Tid til adm. m.m. er ikke medregnet. Arbeidskostnaden (kr 221 per time) fram til feltet kommer i bæring (dvs. 2. år) er regnet som en del av etableringskostnadene. Høstekapasitet: 8 kg per time. På nye felt noe høyere høstekapasitet.

Dekningsbidrag per dekar

Periode	Avling per dekar, kg	Pris per kg, kr	Inntekter		Variable kostnader		Dekningsbidrag per år, kr
			Per år, kr	I alt, kr	Per år, Kr	I alt, kr	
Anleggsår	-	-	-	-	210 882	210 882	-210 882
2. år	136	56	7 594	7 594	2 158	2 158	5 436
3. år	543	56	30 415	30 415	3 252	3 252	27 163
4. år	543	56	30 415	30 415	3 252	3 252	27 163
5. år	1 086	56	60 820	60 820	13 252	13 252	47 569
6. – 7. år	1 086	56	60 820	121 641	3 252	6 504	57 569
8. - 11. år	1 086	56	60 820	243 282	5 752	23 007	55 069
12. år	1 086	56	60 820	60 820	3 252	3 252	57 569
13. – 15. år	948	56	53 106	159 318	6 585	19 755	46 521
16 – 17	810	56	45 382	90 765	3 252	6 504	42 131
18 – 20	543	56	30 415	91 244	3 252	9 755	27 163
Sum (20 år)	16 006			896 314	210 882	301 572	594 742
Gjennomsnitt	800		44 816		15 079		29 737

¹ Denne DB-kalkylen er beregnet for moreller som er dyrket i plasttunell. Plast skiftes i år 5,10 og 15.

Søtkirsebær – tunelldekke² (fortsetter)*Dekningsbidrag ved varierende avling per dekar og utbetalingspris*

Avling per dekar, gjennomsnitt i bæreåra, kg	Kr per kg			
	52	54	56	58
600	16 130	17 330	18 530	19 730
700	21 320	22 720	24 120	25 520
800	26 530	28 130	29 730	31 330
900	31 720	33 520	35 320	37 120
1 000	36 930	38 930	40 930	42 930
1 200	47 330	49 730	52 130	54 530

Areal- og kulturlandskapstilskudd er ikke med i kalkylen. Distrikts- og kvalitetstilskudd kommer også i tillegg (kr 7,18 per kg i sone 1, kr 8,62 i sone 2–4 og kr 13,34 i sone 5).

² Denne DB-kalkylen er beregnet for moreller som er dyrket i plasttunell. Plast skiftes i år 5,10 og 15.

Plommer

Forutsetninger: Omløp på 20 år, 167 trær per dekar, ca 40 % avling i år 3, full avling fra år 5, sortering og pakking på fruktlager. Avling: 700 kg kl. 1 i gjennomsnitt over omløpet.

Arbeidsforbruk per dekar i dyrkingsperioden

Periode	Tal år	Arbeid u/ hausting	Hausting	Timar i alt
Planteåret	1	81		54
2. år	1	25	8	33
3. år	1	25	16	41
4. år	1	37	24	61
5. – 15. år	11	37	35	792
16.– 17. år	2	37	31	136
18.– 20. år	3	37	21	174
Sum	20		66	1 318

Tid til adm. m.m. er ikke medregnet. Arbeid (kr 221 per time) fram til feltet kommer i bæring er regnet med i etableringskostnadene.

Det er regnet med manuell tynning, og høstekapasiteten er satt til 25 kg per time.

Dekningsbidrag per dekar

Periode	Avling per de- kar, kg	Pris per kg, kr	Inntekter		Variable kostnader		Deknings- bidrag per år, kr
			Per år, kr	I alt, kr	Per år, kr	I alt, kr	
Planteåret					61 145	61 145	-61 145
2. år	196	28,50	5 580	5 580	2 427	2 427	3 153
3. år	393	28,50	11 194	11 194	3 151	3 151	8 043
4. år	586	28,50	16 708	16 708	3 151	3 151	13 557
5. – 15. år	879	28,50	25 057	275 629	3 151	34 661	21 906
16. – 17. år	785	28,50	22 384	44 768	3 151	6 302	19 233
18. – 20. år	528	28,50	15 036	45 109	3 151	9 453	11 885
Sum (20 år)	14 000			398 988		120 289	278 699
Gjennomsnitt	700		19 949		6 014		13 935

Dekningsbidrag ved varierende avling per dekar og utbetalingspris

Avling per dekar, gjennomsnitt i bæreåra, kg	Kr per kg			
	26	28,5	32	34
400	4 390	5 390	6 790	7 590
550	8 280	9 660	11 580	12 680
700	12 190	13 940	16 390	17 790
850	16 080	18 210	21 180	22 880
1000	19 990	22 490	25 990	27 990
1200	25 190	28 190	32 390	34 790

Distrikts- og kvalitetstilskudd for kl. 1 kommer i tillegg (kr 6,15) i sone 1, kr 7,61 per kg i sone 2–4, kr 12,30 i sone 5). Areal- og kulturlandskapstilskuddet er ikke med i kalkylen.

Epler med bardunering

Forutsetninger: Omløp på 20 år, 250 trær per dekar, første avling i år 2. Høstekapasitet 100 kg per time. Arbeidsforbruk per dekar i dyrkingsperioden.

Periode	Antall år	Timer per år		Timer i alt
		Høsting	Annet arbeid	
Annleggsår	1	0	81	81
2. år	1	5	9	14
3–4 år	2	14	18	64
5. år	1	14	25	39
6–7. år	2	18	30	96
8–9. år	2	23	30	107
10. år	1	23	32	55
11–12. år	2	23	35	117
13–16. år	4	18	35	212
17–20. år	4	14	39	210
Sum	20		50	994

Tid til administrasjon m.m. er ikke medregnet. Arbeid (kr 221 per time) fram til feltet kommer i bæring, er regnet med i etableringskostnadene.

Dekningsbidrag per dekar

Periode	Avling kg per dekar	Inntekter		Variable kostnader		Deknings- bidrag per år, kr
		Per år, kr	I alt, kr	Per år, Kr	I alt, Kr	
Anleggsår	0		0	70 768	70 768	-68 256
2. år	450	4 430	4 430	4 549	4 549	2 393
3–5. år	1 350	13 291	39 872	3 504	10 513	12 299
6–7. år	1 800	17 721	35 442	3 504	7 009	16 729
8–12. år	2 340	23 037	115 187	3 504	17 522	22 045
13–16. år	1 800	17 721	70 884	3 504	14 017	16 729
17–20. år	1 350	13 291	53 163	3 504	14 017	12 299
Sum	32 400		318 978		138 396	180 352
Gjennomsnitt	1 620	15 949		6 920		9 029

- 1 620 kg epler i gjennomsnitt over perioden.
- Innslaget av klasse 1 er satt til 90 %, mens de resterende 10 % går til press
- Priser brukt i kalkylen: Kr 10,55 per kg klasse 1 og kr 3,5 per kg klasse 2/press.
- Eplene sorteres og pakkes på pakkeri, grovsortering på bruket. Prisen er nettopris på bruket (emballasje, trekk på lager og div. avgifter er trukket fra).
- Areal- og kulturlandskapstilskudd og distrikts- og kvalitetstilskudd (kr 6,15 i sone 1, kr 7,61 per kg kl. 1 i sone 2–4, kr 12,30 i sone 5) kommer i tillegg.

Epler med bardunering (fortsetter)

Dekningsbidrag ved varierende avling per dekar og utbetalingspris kr/kg.

Avling per dekar gj.snitt i bæreåra	11	12	13	14
1 440	8 930	10 370	11 810	13 250
1 530	9 920	11 450	12 980	14 510
1 620	10 910	12 530	14 150	15 770
1 710	11 900	13 610	15 320	17 030
1 800	12 890	14 690	16 490	18 290

Målpris kr 20,99 høsten 2022.

Pærer

Forutsetninger: Omløp 25 år, 250 trær per dekar, første avling i år 3. Høstekapasitet på 120 kg i timen.

Periode	Antall år	Timer per år		Timer i alt
		Høsting	Annet arbeid	
Anleggsår	1	0	54	81
2. år	1	0	9	9
3. år	1	4	18	22
4. år	1	6	18	24
5. år	1	10	25	35
6. år	1	14	30	44
7. år	1	17	30	47
8.–9. år	2	18	30	97
10. år	1	18	32	50
11.–13. år	3	18	35	160
14.–16. år	3	17	35	156
17.–18. år	2	17	39	112
19.–24. år	6	16	39	328
25. år	1	14	39	53
Sum	25		49	1 218

I kalkylen er ikke tid til administrasjon medregnet. Arbeid fram til feltet er i bæring, regnes som en kostnad. Arbeidskostnaden er satt til 221 kr per time, mens høstekapasiteten er satt til 120 kg per time. 90 % klasse 1 til kr 12,29 og 10 % press til kr 3,5.

Dekningsbidrag per dekar

Periode	Avling kg per daa	Inntekter		Variable kostnader		Dekningsbidrag per år, kr
		Per år, kr	I alt, kr	Per år, kr	I alt, kr	
Anleggsår	0	0	0	70 745	70 745	-70 745
2. år	0	0	0	5 464	5 464	-2 952
3. år	510	5 820	5 820	4 355	4 355	3 977
4. år	680	7 759	7 759	4 355	4 355	5 917
5. år	1 190	13 579	13 579	4 355	4 355	11 737
6. år	1 700	19 399	19 399	4 355	4 355	17 556
7. år	2 040	23 278	23 278	4 355	4 355	21 436
8–13. år	2 210	25 218	151 310	4 355	26 128	23 376
14–18 år	2 040	23 278	116 392	4 355	21 774	21 436
19–24 år	1 870	21 339	128 031	4 355	26 128	19 496
25 år	1 700	19 399	19 399	4 355	4 355	17 556
Sum	42 500		484 968		176 368	371 407
Gjennomsnitt	1 700	19 399		7 055		14 856

Pærer (fortsetter)*Dekningsbidrag ved varierende avling per dekar og utbetalingspris*

Avling per dekar gj.snitt i bæreåra	Kr per kg			
	10	11	12	13
1 350	5 250	6 430	7 620	8 810
1 440	6 070	7 330	8 600	9 870
1 530	6 890	8 230	9 580	10 920
1 620	7 730	8 630	10 060	11 480
1 710	8 520	10 030	11 530	13 040
1 800	9 340	10 370	11 960	13 540

- Areal- og kulturlandskapstilskudd og distrikts- og kvalitetstilskudd (kr 6,15 i sone 1, kr 7,61 per kg kl. 1 i sone 2–4, kr 12,30 i sone 5) kommer i tillegg.

Tomatdyrking under glass

Dyrkingsperiode 10.02.–20.10

Variable kostnader per dekar

	Mengde	Pris kr	Sum Kr	Egne tall
Planter	2 500	32,40	81 000	
Gjødsel			68 200	
Vekstmedium (planteputer) ¹⁾	625	31,98	19 988	
Analyser av næringsløsning	3	440,00	1 320	
Plantevern			16 125	
Propan	500 000	0,75	375 000	
Teknisk energi (kwh) prioritert	7 200	1,00	7 200	
Oppbindingsmaterialer			7 200	
Humler	5	3 080,00	15 400	
Diverse			6 600	
Sum variable kostnader			598 033	

1) Skifte av planteputer hvert år

Dekningsbidrag per dekar

Solgt avling i kg per dekar	Pris, kr per kg (utbetalingspris på bruket)				
	12	14	16	18	20
34 000	-190 033	-122 033	-54 033	13 968	81 968
38 000	-142 033	-66 033	9 968	85 968	161 968
42 000	-94 033	-10 033	73 968	157 968	241 968
46 000	-46 033	45 968	137 968	229 968	321 968
50 000	1 968	101 968	201 968	301 968	401 968

Utbetalingspris på bruket = Økernpris – sortering, pakking, transport og avanse grossist.
Distrikts- og kvalitetstilskudd er ikke tatt med.

Jordbruksavtalens målpris ukene 27–41 i 2022 er mellom kr 22,58 og 24,16 per kg og 23,64 kr/kg for ukene 19–26 i 2023.

Kilde: Norsk landbruksrådgiving Viken, Norsk gartnerforbund

Tomatdyrking under glass

Dyrkingsperiode: Hele året

Variable kostnader per dekar

	Mengde	Pris kr	Sum Kr	Egne tall
Planter	2 500	32,40	81 000	
Gjødsel			102 300	
Vekstmedium (planteputer) ¹⁾	625	31,98	19 988	
Analyser av næringsløsning	3	440,00	1 320	
Plantevern			21 500	
Propan	550 000	0,75	412 500	
Lys energi (kwh) prioritert	840 000	1,00	840 000	
Oppbindingsmaterialer			7 200	
Humler	8	3 080,00	24 640	
Diverse			6 600	
Sum variable kostnader			1 517 048	

1) Skifte av planteputer hvert år

Dekningsbidrag per dekar

Solgt avling i kg per dekar	Pris, kr per kg (utbetalingspris på bruket)				
	12	14	16	18	20
60 000	-677 048	-557 048	-437 048	-317 048	-197 048
70 000	-537 048	-397 048	-257 048	-117 048	22 953
80 000	-397 048	-237 048	-77 048	82 953	242 953
90 000	-257 048	-77 048	102 953	282 953	462 953
100 000	-117 048	82 953	282 953	482 953	682 953

Utbetalingspris på bruket = Økernpris – sortering, pakking, transport og avanse grossist.
Distrikts- og kvalitetstilskudd er ikke tatt med.

Jordbruksavtalens målpris ukene 27–41 i 2022 er mellom kr 22,58 og 24,16 per kg og 23,64 kr/kg for ukene 19–26 i 2023.

Kilde: Norsk landbruksrådgiving Viken, Norsk gartnerforbund

Cherrytomat sesong

Dyrkingsperiode 10.02.–20.10

Variable kostnader per dekar

	Mengde	Pris kr	Sum Kr	Egne tall
Planter	2 500	32,40	81 000	
Gjødsel			59 675	
Vekstmedium (planteputer) ¹⁾	625	31,98	19 988	
Analyser av næringsløsning	3	440,00	1 320	
Plantevern			16 125	
Naturgass	500 000	0,75	375 000	
Teknisk energi (kwh)	7 200	1,00	7 200	
Oppbindingsmaterialer			7 200	
Humler	5	3 080,00	15 400	
Diverse			6 600	
Sum variable kostnader			589 508	

1) Skifte av planteputer hvert år

Dekningsbidrag per dekar

Solgt avling i kg per dekar	Pris, kr per kg (utbetalingspris på bruket)				
	23	25	27	29	31
21 000	-106 508	-64 508	-22 508	19 493	61 493
23 000	-60 508	-14 508	31 493	77 493	123 493
25 000	-14 508	35 493	85 493	135 493	185 493
27 000	31 493	85 493	139 493	193 493	247 493
29 000	77 493	135 493	193 493	251 493	309 493

Utbetalingspris på bruket = Økernpris – sortering, pakking, transport og avanse grossist.
Distrikts- og kvalitetstilskudd er ikke tatt med.

Normalt arbeidsforbruk ved en avling på 23 kg/m² er 1 900-2 100 t/daa

Kilde: NIBIO, Norsk gartnerforbund

Agurkdyrking under glass

Dyrkingsperiode 20.01. – 01.10. 3 hold.

Variable kostnader per dekar

	Mengde	Pris kr	Sum kr	Egne tall
Planter	4 800	32,40	155 520	
Gjødsel			68 200	
Vekstmedium (planteputer) ¹⁾	800	31,98	25 584	
Analyser av næringsløsning	3	440,00	1 320	
Plantevern (hoveds. biologisk)			26 875	
Propan	576 000	0,75	432 000	
Teknisk strøm (kWh) ²⁾	7 200	1,00	7 200	
Oppbindingsmaterialer (plast), tråd			6 000	
Diverse			7 560	
Filming av agurk	45 000	0,17	37 800	
Esker	4 500	8,40	6 060	
Sum variable kostnader			774 119	

1) Skifte av planteputer hvert år

2) Høyere strømpris for gassfyrte hus

Dekningsbidrag per dekar

Solgt avling i kg per dekar	Utbetalingspris på bruket, kr per kg			
	20	22	24	26
40 000	30 921	110 921	190 921	270 921
45 000	125 881	215 881	305 881	395 881
50 000	220 841	320 841	420 841	520 841
55 000	315 801	425 801	535 801	645 801

Normalt arbeidsforbruk ved en avling på 50 kg/m² er 1 400-1 500 t/daa.

Distrikts- og kvalitetstilskudd er ikke tatt med.

Noteringsgrunnlaget for agurk (kr/stk) omregnet til kr/kg filmet agurk (kr/stk x 2,86), gir målpris mellom kr 26,05 og 29,29 per kg for ukene 27–43 i 2022, og mellom kr 27,11 og 29,29 for ukene 11–26 i 2023.

Kilde: Norsk landbruksrådgiving Viken, Norsk gartnerforbund

Agurkdyrking med lys

Dyrkingsperiode: Helårsproduksjon med 5 hold.

Variable kostnader per dekar

	Mengde	Pris kr	Sum kr	Egne tall
Planter	12 500	32,40	405 000	
Gjødsel	1 500	68,20	102 300	
Planteputer ¹⁾	2 100	31,98	67 158	
Analyser av næringsløsning	3	440,00	1 320	
Plantevern (mest biologisk)	1 000	37,63	37 630	
Lys kwh prioritert	1 235 000	1,00	1 235 000	
Fyring kWh	665 000	1,00	665 000	
Diverse	1 000	13,20	13 200	
Diverse per plante	12 500	2,20	27 500	
Filming av agurk	130 000	0,17	21 840	
Esker	13 000	8,40	109 200	
Sum variable kostnader			2 685 143	

1) Vekstmedium/planteputer skiftes hvert år.

Dekningsbidrag per dekar

Solgt avling i kg per dekar	Utbetalingspris på bruket, kr per kg			
	18	20	22	24
110 000	-684 983	-464 983	-244 983	-24 983
120 000	-515 063	-275 063	-35 063	204 937
130 000	-345 143	-85 143	174 857	434 857
140 000	-175 223	104 777	384 777	664 777
150 000	-5 303	294 697	594 697	894 697

Normalt arbeidsforbruk ved en avling på 130 kg/m² er 2 300–2 600 t/daa.

Distrikts- og kvalitetstilskudd er ikke tatt med.

Noteringsgrunnlaget for agurk (kr/stk) omregnet til kr/kg filmet agurk (kr/stk x 2,86), gir målpris mellom kr 26,05 og 29,29 per kg for ukene 27–43 i 2022, og mellom kr 27,11 og 29,29 for ukene 11–26 i 2023.

Kilde: Norsk landbruksrådgiving Viken, Norsk gartnerforbund

Salat Chrispi

1 000 potter
Helårsproduksjon
Uke x m²: 172

Spiring 2,5 dager ved 16-17 °C deretter 15-17 dager i bordavdeling, 250 planter per m²
Produksjon i renner i 4 uker ved temp. 20° D 16° N. Lys 17 t/dag i til sammen 46 dager.
Sluttavstand 25-30 planter per m²

Variable kostnader per 1 000 stk

	Mengde	Pris kr	Sum kr	Egne tall
Frø	1 000	0,26	264	
Potter 6 cm	1 000	0,22	220	
Torv 0,1 liter/potte	100	0,55	55	
Gjødsel	1 000	0,22	222	
Plantevern	1 000	0,11	108	
Fyring kwh	1 050	1,00	1 050	
Lys kwh	1 100	1,00	1 100	
Frakt	950	0,17	157	
Poser	950	0,30	285	
Sum variable kostnader			3 460	

Dekningsbidrag per 1 000 planter

Solgt avling antall	Utbetalingspris per stk			
	8	9	10	11
750	2 633	3 383	4 133	4 883
800	3 010	3 810	4 610	5 410
850	3 387	4 237	5 087	5 937
900	3 763	4 663	5 563	6 463
950	4 140	5 090	6 040	6 990

Normalt arbeidsforbruk per 1 000 planter er 7 timer.

Kilde: Norsk landbruksrådgiving Viken , Norsk gartnerforbund

Julestjerne enstaking

Forutsetninger:	Hus: Doble acrylplater P-verdi 4,9 Innpotting uke 35 Enstaking
Temperatur:	uke 35–45: 21° C uke 46–48: 18° C uke 49–50: 15–17° C
Lys:	5 000 lux
Arealkrav:	enkle: 28 m ² (36 stk/m ² netto)
Område:	Østlandet

Variable kostnader per 1 000 planter

Kostnadsart	Mengde	Pris kr	Sum kr	Egne tall
Planter, Småplanter	1 000	5,40	5 400	
Potter (11 cm)	1 000	0,47	517	
Torv spesial (m ³)	0,7	500	350	
Gjødsel	1 000	0,26	256	
Plantevern	1 000	0,22	215	
Brensel (kWh)	3 500	1,00	3 500	
Elektrisk kraft til lys (kWh)	1 500	1,00	1 500	
Emballasje: Brett	95	7,20	684	
Poser	950	0,50	570	
Diverse			88	
Sum variable kostnader			13 080	

Dekningsbidrag per 1 000 planter - nettopris

Solgt avling	Pris, kr per stk. nettopris			
	11,00	12,00	13,00	14,00
800	- 4 082	-3 282	-2 482	-1 682
850	-3 598	-2 748	-1 898	-1 048
900	-3 114	-2 214	-1 314	-414
950	-2 630	-1 680	-730	220

Energiprisen i kalkylen er satt til 1,00 kr/kwh til fyring og kr 1,00 til lys.

9,8 årsm² per 1 000 planter, 12,5 m² bruttoareal

Normalt arbeidsforbruk 8–15 t per 1 000 planter. Dette er svært avhengig av gartneriets størrelse og driftsopplegg.

Kilde: Norsk landbruksrådgiving Viken, Norsk gartnerforbund

Julestjerner flergreina

Forutsetninger:	Hus: Doble acrylplater P-verdi 4,9 Innpotting uke 35 Små flergreina planter
Temperatur:	uke 33–41: 21° C uke 42–48: 18° C uke 49–51: 15–17° C
Lys:	5 000 lux
Arealkrav:	flergreina : 42 m ² (24 stk/m ² netto)
Område:	Østlandet

Variable kostnader per 1 000 planter

Kostnadsart	Mengde	Pris kr	Sum kr	Egne tall
Planter, Småplanter	1 000	6,00	6 000	
Potter (12 cm)	1 000	1,20	1 200	
Torv spesial (m ³)	0,9	500	450	
Gjødsel			375	
Plantevern			215	
Brensel (kWh)	5 000	1,00	5 000	
Elektrisk kraft til lys (kWh)	2 000	1,00	2 000	
Emballasje: Brett	118	7,20	850	
Hylser	950	0,60	570	
Diverse			88	
Sum variable kostnader			16 748	

Dekningsbidrag per 1 000 planter - nettopris

Solgt avling	Pris, kr per stk. nettopris				
	18,00	21,00	24,00	27,00	30,00
800	-2 124	276	2 676	5 076	7 476
850	-1 298	1 252	3 802	6 352	8 902
900	- 473	2 227	4 927	7 627	10 327
950	352	3 202	6 052	8 902	11 752

Energiprisen i kalkylen er satt til 1,00 kr/kwh til fyring og kr 1,00 til lys.

13 årsm² per 1 000 planter, 40 m² bruttoareal

Normalt arbeidsforbruk 15–25 t per 1 000 planter. Dette er svært avhengig av gartneriets størrelse og driftsopplegg.

Kilde: Norsk landbruksrådgiving Viken, Norsk gartnerforbund

Hagepelargonium

Forutsetninger: Max. areal 30 planter per netto m²
 Max. veksthusareal 33 m² per 1000 planter
 Produksjonsperiode 1.3.–1.5.
 Rykking 1 gang.
 Lys 70 W SON-T/m² (16 t/døgn ved behov < 100W/m²)
 Temp: uke 9–11 22/18° C senk gradvis til 16° C
 (eller lavere men da må det beregnes mer tid)
 Areal: uke 9–11, 80 stk/m² netto
 " 12–18, 30 stk/m² netto

Område: Trøndelag
 Hus: doble acrylplater. P-verdi 5,5 W/m² K

Variable kostnader per 1 000 planter

	Mengde	Pris kr	Sum kr	Egne tall
Planter	1 000	6,00	6 000	
Potter, (11 cm plast)	1 000	0,52	517	
Torv (m ³)	0,7	400,00	280	
Gjødsel, vekstreg. og plantevern	1	255,75	256	
Brensel (kWh)	2200	1,00	2 220	
Elektrisk kraft til lys (kWh)	1200	1,00	1 200	
Emballasje: Brett	115	7,20	828	
Diverse			88	
Sum variable kostnader			11 369	

Dekningsbidrag per 1000 planter - nettopris

Solgt avling	Kr per stk. nettopris				
	11,00	12,00	13,00	14,00	15,00
800	-2 438	-1 638	-838	-38	762
850	-1 932	-1 082	-232	618	1 468
900	-1 425	-525	375	1 275	2 175
950	-919	31	981	1 931	2 881

Års-m² per 1 000 planter = 6,2

Normalt arbeidsforbruk er 10-15 timer per 1 000 planter.

Energiprisen i kalkylen er satt til 1,00 kr/kwh til fyring og kr 1,00 til lys.

Kilde: Norsk landbruksrådgiving Viken, Norsk gartnerforbund

Kinanellik (*Dianthus chinensis*) var. Telstar/Elation

Forutsetninger: Max. areal 70 planter per netto m²
 Max. veksthusareal 20 m² per 1000 planter
 Produksjonsperiode 1.3.–10.5.
 Rykking 1 gang.
 Lys 70 W SON-T/m² (16 t/døgn ved behov <100W/m²
 uten lys siste 4 uker – også aktuelt med kort dag de første to ukene)
 Temp: uke 9–11 20° C senk gradvis til 16° C
 (eller lavere men da må det beregnes mer tid – vanlig å flytte ut til
 plasthus uten varme)
 Areal: Uke 9–11, 100 stk/m² netto
 Uke 12–19, 70 stk/m² netto

Område: Trøndelag
 Hus: doble acrylplater. P-verdi 5,5 W/m² K

Variable kostnader per 1 000 planter

	Mengde	Pris kr	Sum kr	Egne tall
Planter	1 000	1,32	1 320	
Potter, (9 cm plast)	1 000	0,385	385	
Torv (m ³)	0,40	400,00	160	
Gjødsel, vekstreg. og plantevern	1	255,75	256	
Brensel (kWh)	1500	1,00	1 500	
Elektrisk kraft til lys (kWh)	400	1,00	400	
Emballasje: Brett 24stk	40	4,80	192	
Diverse			88	
Sum variable kostnader			4 301	

Dekningsbidrag per 1000 planter - nettopris

Solgt avling	Kr per stk. nettopris				
	5,00	6,00	7,00	8,00	9,00
800	270	530	1 330	2 130	2 930
850	-31	819	1 669	2 519	3 369
900	209	1 109	2 009	2 909	3 809
950	449	1 399	2 349	3 299	4 249

Års-m² per 1 000 planter = 4,1

Normalt arbeidsforbruk er 8–10 timer per 1 000 planter.

Energiprisen i kalkylen er satt til 1,00 kr/kwh til fyring og kr 1,00 til lys.

Kilde: Norsk landbruksrådgiving Viken, Norsk gartnerforbund

Spansk margeritt (Osteospermum hybrid)

Forutsetninger: Avstand netto m² i startuke: 80, rykkeuke: 35
 Utnyttelsesgrad av huset: 80 prosent
 Produksjonsperiode: Uke 8 til uke 20
 Rykking 1 gang.
 Temperatur Uke 8–11: 20°C
 Uke 12–13: 16°C
 Uke 14–20: 14°C

Område: Østlandet
 Hus: doble acrylplater. P-verdi 5,5 W/m² K

Variable kostnader per 1 000 planter

	Mengde	Pris kr	Sum kr	Egne tall
Planter	1 000	1,68	1 680	
Potter, (11 cm plast)	1 000	0,52	517	
Torv (m ³)	0,70	400,00	280	
Gjødsel, plantevern	1	255,75	256	
Plastmatter	1	61,50	62	
Elektrisk kraft til lys (kWh)	600	1,00	600	
Brensel (kWh)	1 600	1,00	1 600	
Emballasje: Brett	79	7,20	569	
Poser	950	0,60	570	
Diverse	1	88	88	
Sum variable kostnader			6 221	

Dekningsbidrag per 1000 planter - nettopris

Solgt avling	Kr per stk. nettopris			
	11,00	13,00	15,00	17,00
800	2 759	4 359	5 959	7 559
850	3 249	4 949	6 649	8 349
900	3 739	5 539	7 339	9 139
950	4 229	6 129	8 029	9 929

Normalt arbeidsforbruk er 10–12 timer per 1 000 planter.

Energiprisen i kalkylen er satt til 1,00 kr/kwh til fyring og kr 1,00 til lys.

Kilde: Norsk landbruksrådgiving Viken, Norsk gartnerforbund

Dekningsbidrag og faste kostnader i skogen – Eksempel

	Eierens arbeidsinnsats i skogen			
	Ubetydelig, hele drifta settes bort		Eieren utfører alt avvirk- ningsarbeid selv	
	Kr/m ³	t/m ³	Kr/m ³	t/m ³
Bruttpris	541		541	
Variable kostnader:				
Administrasjon	6	-	3	0,2
Hogst	90	-	27	0,7
Kjøring	66	-	88	0,4
Div. arb. vedr. drifta (flytting)	4	-		0,1
Årets driftsveger	6	-	3	0,1
Vegavgift	2	-	2	
Salg, måling	7		7	
Sum variable kostnader	181	-	130	1,5
Dekningsbidrag	360	-	411	-
Faste kostnader	Kr/m ³	Kr/år	Kr/m ³	Kr/år
Planlegging forsikring	7	2 500	7	2 500
Avskrivninger og vedlikehold, veger	22	7 700	22	7 700
Avskrivninger og vedlikehold teknisk utstyr			28	9 800
Verneutstyr			2	900
Sum faste kostnader	29	10 200	59	20 900
Sum kostnader i alt	210	73 500	189	66 450
Overskudd før kultur	331	115 850	352	123 200

Årlig avvirkningskvantum 350 m³, «lett» skog. Se også forutsetninger under.

Kostnader ved bruk av eget utstyr

Utstyr	Kostnader			
	Faste		Variable	I alt
	kr/år	kr/m ³	kr/m ³	kr/m ³
Motorsag	4 400	13	27	40
Traktorutstyr	5 500	16	22	38
Traktor	-	-	66	66

Forutsetninger: Årlig avvirkningskvantum 350 m³. Avskrivningstid 10 år for traktorutstyr. De faste kostnadene omfatter avskrivninger og vedlikehold. Avskrivninger på jordbrukstraktoren er i sin helhet belastet jordbruket. Traktorleie fra jordbruket er satt til 66 kroner/ m³. I tillegg kommer rentekrav (3–5,0 prosent). Det er forutsatt «lett» skog. I «vanskelig» skog blir kostnadene per m³ høyere. Små endringer i forutsetningene kan føre til at utføring av skogsarbeidet selv blir ulønnsomt. Dersom det er mulighet for alternativt arbeid for skogeier kan det bli enda mindre lønnsomt å utføre skogsarbeid selv.

Til notater:

Innovasjon Norge

Formål og målgrupper

Det kan gis lån både til boligformål og næringsformål.

Boligformål: Lån til boligformål kan gis til eiere av gårdsbruk med næringsvirksomhet av et visst omfang. Det kan gis lån til investering i ny bolig, utbedring av eksisterende bolig samt kjøp av bolig på tomt når den skal knyttes til bruket.

Næringsformål: Det kan gis lån/tilskudd til eier av landbrukseiendom, samdrifter eller bedrifter med tilknytning til landbrukseiendommer. Det må være næringsvirksomhet av et visst omfang på eiendommen, eller potensial for næringsvirksomhet av et visst omfang. Generelt prioriteres prosjekter som gir økt matproduksjon der det er markedspotensial, prosjekter som bidrar til økt dyrevelferd og prosjekter med energi- og klimaeffektive løsninger, som for eksempel bruk av bioenergi og tre som byggematerialer. Prosjektet må være i samsvar med nasjonale føringer og regionale strategier.

Særskilte prioriteringer for 2022:

- frukt-, grønt- og veksthusnæringa.
- tørke- og lageranlegg i kornproduksjon.
- melkeproduksjonsbruk, 15-30 kyr, ombygging til løsdrift.
- økologiske produsenter som må foreta større investeringer som følge av implementeringen av EUs økologiregelverk.

Hva som prioriteres og støtteutmåling varierer mellom fylkene.

Det må være tilstrekkelig lønnsomhet og soliditet i prosjektet både på kort og lang sikt. Prosjektet må ha et tilfredsstillende ressursgrunnlag og det vurderes også hvor mye støtte som skal til for at prosjektet blir gjennomført.

Det gis ikke tilskudd til tiltak som er påbegynt før søknaden er avgjort.

Med påbegynt menes igangsettelse av bygg- og anleggsarbeider eller inngått rettslig bindende forpliktelse/kontrakt som gjør investeringen irreversibel.

Investeringer som kan finansieres

Tilskudd

Investeringer i produksjonsanlegg/driftsbygninger og tilhørende produksjonsutstyr av varig karakter.

Det kan gis tilskudd til investeringer i faste anlegg og tilhørende produksjonsutstyr av varig karakter opp til 35 % av godkjent kostnadsoverslag. Øvre grense for tilskudd er 2 millioner per prosjekt. Det kan gis et tillegg i tilskuddet på inntil 10 % i forhold til normal støtteutmåling innenfor maksimalsatsene ovenfor for prosjekter der tre er hovedmateriale i vegg og takkonstruksjoner.

Det er ikke tak for tilskudd i Troms og Finnmark.

Gjødsellager. Det kan gis tilskudd inntil 20 % avgrenset til 100 000 kroner.

Investeringer i frukt- og bær dyrking. Det kan gis tilskudd til nyplanting innen økologisk frukt- og bær dyrking med inntil 50 % av godkjent kostnadsoverslag. For konvensjonell dyrking er støttesatsen inntil 35 %. Søknader om tilskudd til nyplanting vurderes individuelt, erfaringsmessig ligger støttesats for konvensjonell produksjon i intervallet 20 – 25 % for jordbær og bringebær, 25 – 30 % for epler, pærer og plommer og 30 – 35 % for moreller med dekkesystem. For økologisk produksjon ligger den erfaringsmessig i intervallet 40 – 45 % for alle produksjoner.

Mindre investeringer i forbindelse med generasjonsskifte. Det kan gis tilskudd til personer under 35 år, som i forbindelse med overtagelse av landbrukseiendom trenger å gjennomføre mindre investeringer (inntil kr 1,5 millioner) for å opprettholde produksjonen innen tradisjonell landbruksdrift eller bygdenæring. Tilskuddet kan gis med inntil 50 % av godkjent kostnadsoverslag, for kvinner inntil 70 %.

Forutsetninger

Søkers eget arbeid vurderes til inntil 350 kroner per time. For egeninnsats med egne maskiner godkjennes inntil 800 kr pr time.

For enkeltpersonforetak, ANS og DA kan bare eget arbeid for innehaver, deltakere og ektefelle/samboer godkjennes som ufakturert egeninnsats.

Lån

Investeringer på landbrukseiendommer, kjøp av eiendom og tilleggsjord.

Generasjonsskifte ved familieoverdragelser normalt bare til personer under 35 år, samt i områder hvor bankene tilbyr dårlige vilkår for landbruk.

Rentebetingelser

Innovasjon Norge tilbyr lån både med flytende og fast rente, har verken etablerings- eller termingebyr og det er normalt fire terminer per år. Lånet kan ikke overstige 90 % av landbrukstakst. For nye lån er flytende nominell rentesats 4,40 % (per 5.desember-2022). Fastrentelån tilbys på forespørsel for 1 til 10 år. Rentesatsen er 5,3 % for lån på 1 år (1.10.2023) og 4,9 % for lengste alternativ (1.2.2032).

Landbrukskontoret eller fylkeskontorene til Innovasjon Norge kan gi nærmere opplysninger om lån i Innovasjon Norge. Landbrukskontorene har nødvendige skjemaer (kan også lastes ned fra www.innovasjonnorge.no), og hjelper til med søknad og sender den videre til Innovasjon Norge.

Andre låneinstitusjoner for landbruket

Alle norske banker er aktuelle låneinstitusjoner for landbruket. De viktigste er lokale sparebanker, store regionale sparebanker og forretningsbankene (DNB, Nordea osv.)

Cultura Bank

Banken gir lån til samfunnsnyttig virksomhet, hvorav økologisk jordbruk, foredling av og handel med økologiske produkter er aktuelle områder. Banken har et noe lavere

rentenivå enn markedsrenten på så vel innskudd som utlån. Banken er organisert som sparebank.

Cultura Bank gir driftskreditt og pantelån og kan tilby brukskonti og de fleste grunnleggende banktjenester, inklusive nettbank.

Lånebetingelsene vil variere noe med låneprosjektets sikkerhet. Lånekundene blir bedt om å investere 5 % av lånebeløpet i grunnfondsbevis i banken som blir stående i lånets løpetid.

Cultura Bank betrakter seg som en del av det økologiske arbeidsmiljøet i Norge og utgir et eget tidsskrift – «Pengevirke» – som ofte har aktuelt stoff om prosjekter innen økologi, miljø og samfunnsutvikling generelt. Bladet utgis i samarbeid med Andelskassen Merkur i Danmark som er kjent innen det danske økomiljøet.

Kilde: Cultura Bank (www.cultura.no)

Landkreditt – www.landkredittbank.no

Eierstruktur

Landkreditt SA er en medlemsorganisasjon der medlemskapet oppstår når lån eller kreditt med pant i landbrukseiendom eller driftskreditt innenfor driftskredittordningen etableres. Medlemskapet opphører automatisk når lånet eller kreditten er innfridd. Organisasjonens høyeste myndighet er Årsmøtet, som består av representanter valgt i distriktsvise regioner som stort sett er sammenfallende med fylkesgrensene. Virksomheten ledes av et styre på 6–9 medlemmer. Landkreditt SA eier Landkreditt Bank AS, Landkreditt Forvaltning AS, Landkreditt Invest AS og AS Landkredittgården. Landkreditt Bank AS eier Landkreditt Boligkreditt AS og Landkreditt Finans AS sammen med Felleskjøpet Agri.

Formål

Landkreditts formål er å bidra til bedre økonomi for medlemmene ved å tilby eller utvikle gode finansielle tjenester.

Produkter

Landkreditt Bank tilbyr enkle standardprodukter innen betalingsformidling, sparing og finansiering. Banken tilbyr også driftskredittordning.

Banken er konsernet Landkreditts salgsorganisasjon. I tillegg til egne produkter som dekker de fleste behov for betalingsformidling, kort, banksparing og finansiering, tilbyr banken fondsprodukter fra Landkreditt Forvaltning AS. I tillegg tilbys også forsikringsprodukter fra eksterne samarbeidspartnere.

Det er nettsiden og nettbanken som er den viktigste salgs- og informasjonskanal, og god informasjon om alle produkter er derfor å finne på nettsiden.

Markedsforhold

Landkreditt Bank har en blanding av landbrukskunder og personkunder. Banken har også et tilbud til næringslivskunder, men denne kundegruppen utgjør en liten del av den totale kundemassen. De fleste av næringslivskundene har tilknytning til landbruket.

Rentevilkår per 14/11-2022

	Nominell rente	Avdragstid
Nybondelån- under 45 år, i etableringsfasen, gode betingelser på lån inntil 5 mill kroner de tre første årene	Fra 3,84 %	Inntil 7 år
Driftskreditt landbruket innskudd	4,95 %	
Grønt landbrukslån- fra 100-500 000 kroner. Tiltak som reduserer klimautslipp. Forbeholdt medlemmer i Landkreditt.	3,54 %	
Høyrentekonto fra 500.000 - 5 mill. kr. Gebyrfrie uttak/år= 4	2,55 %	
Sparekonto innskudd over 100 000 kr	2,05 %	
under 100 000 kr	1,85 %	

Tallene gjelder prisene på nye lån og kreditter per 14/11-2022.

Andre lån til landbruk er Landbrukslån (inntil 30 års løpetid og inntil 90 % av gårdens låneverdi), Gårdskreditt (fleksibelt rammelån) og Traktorlån (for medlemmer, sikkerhet i kjøretøyet).

Lånegrensen i prosent av lånetakst varierer. Den enkelte lånesøker blir kredittvurdert og renten vil variere i forhold til sikkerhet, lånebeløp og forventet evne til å betjene lånet.

Kilde: www.landkredittbank.no

Oppgjørs- og driftskredittordning i landbruket

Betingelser: Medlemskap i en eller flere av de deltakende samvirkeorganisasjoner i landbruket. Salgsoppgjørene fra nevnte organisasjoner går gjennom bank.

Kredittens størrelse: Sesongmessig driftskreditt på inntil 40 % av samlet oppgjør inkludert mva. med organisasjonene foregående år. Ved oppstart eller utvidelse av produksjon er det mulig å få innvilget særskilt kreditt utover 40 % av foregående års årsmelding.

Rentens størrelse: For driftskreditten beregnes ikke kassakredittprovisjon. Vilkårene for øvrig avtales med banken. Effektiv rente er vanligvis 2-4 % lavere enn for kassakreditt.

Sikkerhet: Som sikkerhet for driftskreditten må medlemmene la framtidige oppgjør for produkter gå inn på konto i banken på framtidige oppgjør fra organisasjonene og eventuelt pant i landbruksløsøre.

Utfyllende opplysninger: Ved å henvende seg til banken, Norsk Landbrukssamvirke eller landbrukets samvirkeorganisasjoner vil en få utfyllende opplysninger om denne ordningen for driftskreditt.

Kilde: <https://www.landkredittbank.no/lan/landbruk/driftskreditt/>

Kostnader til renter og avdrag

Årlig utgift til renter og avdrag (annuitet) per kr 1 000 i lånekapital når rente og avdrags-
tid er:

Rente		2 %	3 %	4 %	5 %	6 %	7 %	8 %
År	5	212	218	225	231	237	245	250
"	10	111	117	123	130	136	142	149
"	15	78	84	90	96	103	110	117
"	20	61	67	74	80	87	94	102
"	25	51	57	64	71	78	86	94
"	30	45	51	58	65	73	81	89

Rentedelen av årlige utgifter til avdrag og renter per kr 1 000 (avrunda tall)

Rente %	3 %	3 %	3 %	4 %	4 %	4 %	6 %	6 %	6 %	
Avdragstid, år	10	20	30	10	20	30	10	20	30	
Avdrag + renter/år	117	67	51	123	74	58	136	87	73	
År	1	30	30	30	40	40	40	60	60	60
"	2	27	29	29	37	39	39	55	58	59
"	3	25	28	29	33	37	39	51	57	58
"	4	22	27	28	30	36	38	46	55	58
"	5	19	25	27	26	34	37	34	53	57
"	6	16	24	27	22	33	36	28	51	56
"	7	13	23	26	18	31	35	22	49	55
"	8	10	21	25	14	29	34	15	46	54
"	9	7	20	24	9	28	33	8	44	52
"	10	3	19	24	5	26	32		41	51
"	15		11	19		15	27		26	44
"	20		2	14		3	20		5	34
"	25			8			12			21
"	30			2			2			4

Leasing

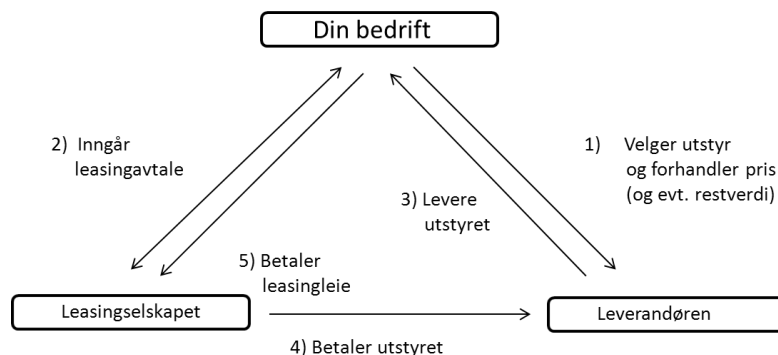
Leasing gir bedrifter og næringsdrivende mulighet til å anskaffe seg tidsriktig utstyr og maskiner uten å belaste egenkapital eller andre lånekilder. Hovedtanken bak leasingproduktet er å gi kunden disposisjonsrett over et driftsmiddel. Eierforholdet er av underordnet betydning. Leietakeren betaler en leie som dekker renter og avskrivninger på den kapitalen som er bundet opp ved leasingselskapets kjøp av leasinggjenstanden. Leasingselskapet beholder eiendomsretten til gjenstanden under hele leieperioden.

- Full pay out-leasing

Dette er en leasingavtale hvor avtalt leie dekker hele kjøpesummen (med renter) over leieperioden.

- Restverdileasing

Ved restverdileasing tilbakebetales investeringen bare delvis ved leie fra kunden. I Norge er det vanlig at den resterende del av kjøpesummen betales av leverandør mot at denne kjøper tilbake gjenstanden. I utlandet er det mer vanlig med kunde-garantert restverdi. Det hender også at leasingselskapet selv tar risikoen for restverdien (openend). Da er man mer over mot operasjonell leasing.

- Finansiell leasing

Finansiell leasing er en leieavtale som overfører det vesentligste av økonomisk risiko og kontroll knyttet til eiendelen til kunden. Avtalen kjennetegnes ved at leasingselskapet kontraktfester tilbakebetaling av hele det investerte beløpet. Ønsker kunden restverdi, må restverdien garanteres av leverandør eller annen garantist.

- Operasjonell leasing

Operasjonell leasing er leieavtaler som ikke er finansielle.

Leasing og skatt

Både finansielle og operasjonelle leasingavtaler er å anse som utleie når det gjelder skatt. Det betyr at leasingselskapet aktiverer objektet og foretar skattemessige avskrivninger. Kunden utgiftsfører leiebeløpet i resultatregnskapet.

Leasing i praksis

Leasingselskapet kjøper inn et driftsmiddel etter spesifikasjoner fra sin kunde. Deretter leies driftsmiddelet av leasingselskapet til leietaker for en avtalt periode – ofte varierende fra 3 til 5 år. I stedet for å låne ut penger, leier finansieringsselskapet ut driftsmidler innkjøpt spesielt for formålet.

Hva skjer etter leieperioden?

Etter utløpet av den avtalte leieperioden har bedriften normalt følgende muligheter:

- Fortsette leieforholdet til en sterkt redusert leie
- Anmode om å kjøpe utstyret og overta eiendomsretten
- Si opp avtalen og levere utstyret tilbake til leasingselskapet

Ved restverdileasing har kunden ingen rett til å forlenge leasingavtalen.

Hvorfor leasing? Hva er leasing?

- Hurtig og enkel tilgang på nye driftsmidler med minimal likviditetsbelastning.
- Kunden slipper å belaste investeringsbudsjetter.
- De fleste kunder oppnår enkel regnskapsføring med utgiftsføring av leiebeløpene over driftsregnskapet. Dette gir redusert balanse og bedre nøkkeltall.
- Leasing innebærer en skattemessig enkel føring ved at leiebeløpene utgiftsføres direkte. Kunden slipper å måtte føre saldoavskrivninger.
- Kunden slipper å bekymre seg for hvordan han skal bli kvitt utstyret og til hvilken pris. Kunden får raskere tatt ny teknologi i bruk.
- Leasingavtaler kan kombineres med ulike service- og vedlikeholdsavtaler. Ikke minst er det utviklet løsninger som avlaster kundene for betydelige ressurser knyttet til oppfølging av biler og bilkostnader.

Kilde: Finansieringsselskapenes Forening

Gardens forsikringsbehov

For å trygge de økonomiske interessene som garden og gardsdriften utgjør, er det behov for en rekke forskjellige forsikringer. Her presenteres Yrkesskadeforsikring, Ulykkesforsikring samt Gruppeliv og Uførepensjon.

Risikosikring

I forsikringssammenheng grupperer vi gjerne måten for risikodekning/risikoreduksjon slik:

- Risikoreduksjon ved skadeforebyggende arbeid
- Offentlige støtteordninger
- Bondens bevisste egenrisiko
- Forsikringsløsninger

Skadeforebyggende innsats

Gårdbrukeren kan fjerne en del av de risikokilder som finnes på gården, og dermed redusere sitt forsikringsbehov. Det gis rabatt i forsikringspremien ved gjennomføring av skadeforebyggende tiltak som brannvarslingsanlegg, avtale om kontroll av elektrisk anlegg hvert 3. år og slukkeutstyr. Dersom el-kontroll eller brannvarslingsanlegg mangler, og det fører til brann eller at brannen blir mer omfattende enn den ellers ville ha blitt, kan det gi reduksjon av erstatningen fra forsikringsselskapet.

Offentlige støtteordninger

Det offentlige dekker naturskader på eiendom som ikke kan brannforsikres, dvs. på jord, veier osv. Bare skog som er sikret med stormskadeforsikring vil nyte godt av erstatning fra staten ved omfattende stormskade.

Det offentlige nytter en del avtalemidler til å dekke enkeltbønders tap av dyr på beite, gir erstatning ved katastrofetap i husdyrhold, gir erstatning ved store avlingskader, ved skade på grunn av planteskadegjørere osv. Når det gjelder smittsomme husdyrsykdommer, dekker staten verdien av dyr som kreves slaktet. Det er behov for egen sykdomsdekning på de samme dyrene i et forsikringsselskap for å få dekket det avbruddstapet som oppstår som følge av stans i produksjonen. Man kan lese mer om offentlige støtteordninger på www.landbruksdirektoratet.no.

Bondens bevisste egenrisiko

Alle bønder står for en eller annen egenrisiko selv. Hos svært mange er denne egenrisikoen mye større enn bonden selv vet om. Han har altså ikke tatt et bevisst valg når det gjelder størrelsen på egenrisikoen. Følgende løsninger kan finnes hos en og samme forsikringstaker:

- Egenandelen i landbruksforsikringen er kr 10 000 på driftsdelen og kr 5 000 på privatdelen.
- Husdyrene er ikke forsikret med egen sykdomsdekning. Skade som følge sykdom kan føre til store økonomisk tap.
- Den 10 år gamle bilen med gjenanskaffelsesverdi i f.eks. kr 20 000 er forsikret med kaskodekning og laveste egenandel

- Den nye traktoren som kostet kr 350 000 er ikke dekket med maskinskade- forsikring.
- Han har ikke laget lovpliktig yrkesskadeforsikring og er selv ansvarlig for skade som rammer familie eller ansatte som arbeider på gården. Erstatningen kan overstige 5 mill. kroner.
- Det er ikke laget ulykkesdekning på noen i familien. Det er heller ikke laget noen form for uføeerstatning for brukeren.
- Bonden har startet med gårdsturisme i stort omfang uten å utvide forsikringen for de nye ansvarsforhold som dermed oppstår.

I et eksempel som det ovenfor ser en klart at det ikke finnes noen helhetlig plan når det gjelder egenrisiko.

På noen områder er egenrisikoen lavere enn den brukeren kan bære selv. På disse områdene er forsikringsordningen for finmasket. På andre områder finnes det store huller. Skade på ett av disse områdene vil føre til store økonomiske konsekvenser.

Bonden må sammen med sine rådgivere finne fram til et fornuftig nivå for egenrisiko. Etter at alle risikoområder er kartlagt og avklart, må det så lages en forsikringsløsning som er tilstrekkelig omfattende og finmasket til å dekke de skader bonden ikke ønsker eller har økonomisk evne til å dekke selv.

Yrkesskadeforsikring

Alle arbeidsgivere er ved lov pålagt å tegne forsikring for yrkesskade og yrkessykdom på sine arbeidstakere. Gårdbrukere som har folk i arbeid, lønnet eller ulønnet, er arbeidsgiver og må tegne forsikringen.

Hvis forsikring ikke er tegnet, har arbeidstakeren likevel krav på erstatning fra forsikringsselskapene. Selskapene vil i tilfelle kreve sine utlegg tilbake fra arbeidsgiveren.

Barn, foreldre (ikke ved kompaniskap) og feriehjelp er regnet som arbeidstakere i visse sammenhenger. Selv er gårdbrukeren ikke omfattet av forsikringen. Det er heller ikke ektefelle og selvstendig næringsdrivende/representant for disse.

Forsikringen dekker yrkesskader og yrkessykdommer som arbeidstaker påføres i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden, i overensstemmelse med Lov om yrkesskadeforsikring.

Erstatning beregnes for tapt inntekt, tap i fremtidig erverv, varig medisinsk invaliditet og merutgifter. Ved død utbetales erstatning til arbeidstakerens ektefelle/samboer og barn. Erstatningen beregnes etter standardiserte satser gitt av myndighetene.

I tillegg utbetales refusjon til staten med 1,2 ganger erstatning utbetalt til den skadede.

HUSK!! Selskapet skal ha oppdatert grunnlag for beregning av premie for yrkesskade hvert år. Siste års utlønning i henhold til den enkelte næringsoppgave (post 201) skal rapporteres til selskapet. Dersom forsikringen fornyes med for lavt grunnlag oppstår det underforsikring og erstatningsplikt for forsikringstakeren ved inntruffet skade.

Det finnes en god og billig forsikringsløsning for yrkesskader for selvstendige næringsdrivende på nærmeste NAV-kontor. Denne kan være en god basis for de forsikringsløsninger bruker og ektefelle må lage på seg selv.

Personforsikringer

Bondelagets Livsforsikring

I oktober 2017 ble Norges Bondelags Gruppelivsforsikring flyttet til Landkreditt Forsikring. Eksisterende avtaler om gruppelivsforsikring løper til de opphører etter fylte 67 år. Den nye Bondelagets Livsforsikring gir utbetaling av et engangsbeløp til etterlatte og er fritatt for inntektsskatt. Ordningen er basert på følgende prinsipper:

- Premieintervaller etter alder.
- Søkerens helseerklæring må godkjennes av Landkreditt Forsikring.
- Forsikringssummen kan være 10 G, 20 G, 30 G, 40 G eller 50 G (G = kr 111 477) per 1.5.2022).

Forsikringssummen trappes ned 0,25 G per år fra 55 års alder til den opphører etter fylte 75 år. Ordningen med medforsikret blir ikke videreført.

Premien i gruppelivsordningen reguleres i samsvar med erstatninger, alder på forsikrede i ordningen og økning i folketrygdens grunnbeløp (G). Premiene er justert i henhold til resultatet for avtalen og for endringen i grunnbeløpet. Avtalen fornyes for ett år om gangen og endringer i avtalen gjøres gjeldende fra hovedforfall.

Ulykkesforsikring

Norges Bondelag – Ulykkesforsikring til gunstig medlemspris for voksne mellom 20 og 70 år. Forsikringssum 20, 30 eller 40 G ved medisinsk uførhet, invaliditet (min. 1 %) etter ulykke. Forsikringen dekker også behandlingsutgifter inntil kr 100 000 per ulykkestilfelle. For medlemmers barn mellom 0 og 26 år er forsikringssummen 20,30,40,50 eller 60 G. For barn opphører forsikringen etter at forsikrede har fylt 26 år. Tegningsalder inntil 20 år.

Viktig:

Du bør ALLTID be om forsikringstilbud fra flere selskaper. Det viser seg at premien kan variere mye, men det kan også forsikringens dekning. Det som dekkes i ett selskap, dekkes ikke alltid hos et annet. Du bør alltid be om tilbud fra selskapene når du gjør endringer på garden, slik at nye investeringer også blir forsikret.

Generelt

Folketrygden er en obligatorisk trygdeordning for alle som er bosatt i Norge. Innført ved lov av 17. juni 1966, trådte i kraft 1. jan. 1967. En ny lov kom i 1997 (lov om folketrygd av 28. feb. 1997).

Folketrygden gir økonomisk stønad ved sykdom, svangerskap og fødsel, arbeidsløshet, alderdom, uførhet, dødsfall og tap av forsørger. Folketrygden dekker også utgifter til medisinsk behandling og rehabilitering og til yrkesmessig attføring. Med noen få unntak er alle som er bosatt i Norge – uten hensyn til statsborgerskap – medlem av folketrygden.

Det er vedtatt nye regler for opptjening og beregning av alderspensjon i folketrygden i lov av 5. juni 2009 nr. 32 om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon).

Finansiering av folketrygden

Folketrygdloven omfatter alle våre vanlige trygder bortsett fra barnetrygden. Finansieringen av folketrygden skjer ved:

- særlige avgifter fra arbeidsgiver (arbeidsgiveravgift)
- særlige avgifter fra arbeidstakere, selvstendig næringsdrivende og andre trygdede (trygdeavgift)
- tilskudd fra staten

Stortinget fastsetter hver høst størrelsen på avgiftene og tilskuddet for neste kalenderår.

Arbeidsgiveravgift

Arbeidsgiveren skal betale arbeidsgiveravgift av lønn og annen godtgjørelse for arbeid og oppdrag i og utenfor tjenesteforhold som han plikter å innberette. Arbeidsgiveravgiften fastsettes i prosent av det beløp som skal innberettes for vedkommende år. Plikten til å betale arbeidsgiveravgift gjelder selv om beløpet fritas for innberetningsplikt på grunn av beløpets størrelse.

Det skal ikke betales arbeidsgiveravgift når arbeidet eller oppdraget er utført som ledd i selvstendig næringsvirksomhet. Av godtgjørelse til medlemmer i styre, representantskap, utvalg, råd og lignende skal det alltid betales avgift som av lønnsinntekt.

Det skal ikke betales arbeidsgiveravgift for lønnet arbeid for veldedig eller allmenntilgitt institusjon eller organisasjon når lønnsutgiftene ikke er knyttet til institusjonens eller organisasjonens næringsvirksomhet. Fritaket etter første punktum gjelder bare dersom institusjonens eller organisasjonens totale lønnsutgifter er opp til 800 000 kr og bare for lønnsutbetalinger opp til 80 000 kr per ansatt. Lønnsarbeid i hjemmet som ikke overstiger 60 000 kr inkludert verdi av kost og losji, og som betales av privatperson, er fritatt for arbeidsgiveravgift.

Innrapportering av arbeidsgiveravgift skjer via A-meldingen. A-meldingen er en månedlig melding fra arbeidsgiver til NAV, SSB og Skatteetaten om ansattes inntekt, arbeidsforhold og forskuddstrekk, samt arbeidsgiveravgift og finansskatt for virksomheten. Fristen for innsending av A-meldingen er den 5. i påfølgende måned. Arbeidsgiveravgiften skal betale i seks terminer.

EØS- regler for regional statsstøtte

ESA vedtok i oktober 2013 retningslinjer for regionalstøtte som har betydning for ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift. Det finnes unntak for flere næringssektorer, og utleie av arbeidskraft til unntatte aktiviteter unntas på samme måte. Jordbruk, skogbruk og fiske har en særregel, og unntas for virksomhet som ikke omfattes av EØS-avtalen.

Avløserlag vil i utgangspunktet drive virksomhet som faller inn under dette unntaket. Der som avløserlag leier ut arbeidstakere til virksomhet som ikke er landbruksvirksomhet, gjelder imidlertid de ordinære reglene for arbeidsutleie.

Geografiske avgiftssoner og satser

De enkelte kommunene er, etter kriterier som er gitt fra ESA, plassert i 7 ulike soner med tilhørende differensierte avgiftssatser. Plasseringen i de enkelte sonene har blant annet sammenheng med befolkningstetthet, sysselsetting og økonomisk vekst i hver enkelt kommune. Grunnet regionreformen med sammenslåing av mange kommuner fra 1.1.2020, er det ikke lenger en én til én-forhold mellom arbeidsgiveravgiftssone og kommune. En kommune kan dermed ha flere avgiftssatser.

Avgjørende for hvilken sone som skal legges til grunn for beregning av arbeidsgiveravgift, er som hovedregel der virksomheten er registrert/skal være registrert. For private arbeidsgivere er det den private arbeidsgiverens folkeregistrerte adresse som skal legges til grunn ved sone-tilordningen.

Avgiftssoneinndelingen for 2022 er gjengitt kommunevis på:

<https://www.skatteetaten.no/satser/arbeidsgiveravgift---soneinndeling/>

Avgiftssatser*Generelle næringer*

For de generelle næringene gjelder følgende soner og satser:

<i>Sone</i>	<i>Sats</i>
I	14,1 %
Ia	10,6 % (14,1%)*
II	10,6 %
III	6,4 %
IV	5,1 %
IVa	7,9 %
V	0 %

*Fribeløp. I sone Ia beregnes avgiften etter differensierte satser, inntil differansen mellom avgift etter høyeste sats og avgift etter differensiert sats utgjør kr 500 000 i inntektsåret. Når fribeløpet er brukt opp, må arbeidsgiver gå over til å benytte satsen på 14,1 %.

Med de generelle næringene menes arbeidsgivere som ikke kommer inn under noen av unntakene. Regler om disse næringene er gitt i avgiftsvedtaket §§ 1 til 4.

Jord- og skogbruk, fiskeri, etc.

Arbeidsgiver som driver virksomhet innen en næring som faller utenfor EØS-avtalen, beholder ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift fullt ut. Satsene i sone Ia og IVa skiller seg derfor noe fra de generelle satsene. Dette gjelder bl.a. jordbruk, skogbruk, reindrift, fiske og fangst, fiskeoppdrett og bearbeiding og engroshandel med jordbruks- og fiskeprodukter. Arbeidsgivere som driver virksomhet i sone Ia, kan i henhold til dette beregne avgift med en sats på 10,6 % på samtlige lønnskostnader (altså ikke bare innenfor et fribeløp).

<i>Sone</i>	<i>Sats</i>
I	14,1 %
Ia	10,6 %
II	10,6 %
III	6,4 %
IV	5,1 %
IVa	5,1 %
V	0 %

Rettigheter i folketrygden

Folketrygden yter bl.a. stønad ved sykdom, svangerskap og nedkomst, alderdom, dødsfall og tap av forsørger. Det gis også stønad til arbeidsledige, personer på attføring og ugifte, skilte eller separerte forsørgere.

Alle ytelser fra folketrygden beregnes i forhold til grunnbeløpet (G) som hvert år blir fastsatt av Stortinget. I tidsrommet 1.1.2022–30.04.2022 var grunnbeløpet kr 106 399 og for tidsrommet 1.5.2022–31.12.2022 kr 111 477. Gjennomsnittlig grunnbeløp for 2022 er kr 194 784.

Rettighetene i folketrygden blir beregnet etter hvor mange pensjonspoeng (P) den enkelte har opparbeidet seg. Antall pensjonspoeng det enkelte inntektsår er avhengig av den aktuelle verdi for grunnbeløpet (G) og pensjongivende inntekt i året (I).

Gammel ordning

Pensjongivende inntekt er lik personinntekten med visse begrensninger. Personinntekt over 12 G regnes ikke med i den pensjongivende inntekten. Likeledes medtas bare 1/3 av den personinntekt som ligger mellom 6 og 12 ganger G. $P = (I - G)/G$ Det kan ikke gis mer enn 7,00 poeng per inntektsår.

Pensjonsreformen fra 2011

Pensjonsreformen trådte i kraft fra januar 2011. Det er mulig å ta ut alderspensjon fra folketrygden fra 62 år, men man får høyere årlig pensjon hvis man venter med uttaket. Alderspensjonen kan kombineres med arbeidsinntekt, uten at pensjonen blir redusert. I privat sektor kan AFP kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen avkortes. I offentlig sektor er regelverket uendret etter 2011. Personer som velger å ta ut alderspensjon fra folketrygden før 67 år, kan ikke i tillegg ta ut AFP fra offentlig sektor. Tidligpensjon i jordbruket (TPO) kan kombineres med uttak av lønnsinntekt, annen næringsinntekt og alderspensjon, men ikke andre ytelser fra folketrygden, som uførepensjon, arbeidsavklaringspenger, etterlattepensjon fra folketrygden eller avtalefestet pensjon (AFP).

I ny alderspensjon tjenes det opp pensjonsrettigheter tilsvarende 18,1 % av årlig pensjonsgivende inntekt opp til 7,1 G. Det nye pensjonssystemet innfører regler om «alleårsopptjening», levealdersjustering og fleksibelt uttak av pensjon. Inntekt fra 13 år og fram til fylte 75 år teller for pensjonsopptjeningen (før 2010 er opptjening fra 17 år tellende).

Alle kan ta ut alderspensjon fra 67 år og det åpnes for hel, eller delvis uttak av alderspensjon fra 62 år under følgende forutsetning; den totale pensjonsbeholdning (fremskrevet verdi) er så stor at den minst tilsvarer garantipensjonsnivået (minstepensjon) ved 67 år, dvs. ca. 2G. Inntekt under ca. 4G gir ingen opptjening ut over garantipensjon.

Hvis levealderen i befolkningen øker, innebærer levealdersjusteringen at fremtidige generasjoner må arbeide noe lenger og utsette uttaket av alderspensjon for å få samme pensjon som dagens pensjonister.

Innfasing av nye opptjeningsregler

De nye opptjeningsreglene for alderspensjon skal gjelde fullt ut for personer som er født i 1963 og senere. De som er født i 1953 og tidligere skal følge gamle opptjeningsregler. Personer født i årene 1954–1962 får beregnet sin pensjon med forholdsmessige andeler fra nytt og gammelt system. Dette innebærer at 1954-kullet vil få 10 % av pensjonen beregnet etter nytt regelverk og 90 % beregnet etter gammelt regelverk.

Uføretrygd

Uføretrygd skal sikre inntekt for personer som har fått sin inntektsevne varig nedsatt på grunn av sykdom eller skade. For å ha rett til å få uføretrygd må du som hovedregel oppfylle disse vilkårene:

- Du må være mellom 18 og 67 år.
- Du må ha vært medlem av folketrygden i de siste fem årene før du ble syk.
- Sykdom og/eller skade må være hovedårsaken til at inntektsevnen din er nedsatt.
- Hensiktsmessig behandling og arbeidsrettede tiltak må være gjennomført.
- Inntektsevnen din må være varig nedsatt med minst 50 prosent på grunn av sykdom og/eller skade.

Uføretrygden fra folketrygden og uføreytelser fra andre ordninger, vil skattlegges på samme måte som lønnsinntekt.

Sykepenger*Arbeidstakere*

Arbeidstakere har rett til sykepenger med 100 % av brutto arbeidsinntekt fra og med første fraværsdag. Arbeidsgiveren har plikt til å betale sykepenger i et tidsrom på opptil 16 kalenderdager (arbeidsgiverperioden). Fra og med den 17. dagen tar NAV over utbetalingen av sykepengene.

Næringsdrivende

Selvstendige næringsdrivende har rett til sykepenger regnet etter 80 % av antatt årlig arbeidsinntekt fra og med den 17. sykedagen.

Jordbruket

For jordbruket er det innført 100 % sykepenger av antatt årlig arbeidsinntekt fra og med den 17. sykedagen. Differensen mellom 80 og 100 % blir kollektivt innbetalt over jordbruksavtalen. Dersom en selvstendig næringsdrivende (også jordbrukere) ønsker en bedre sykelønnsordning, kan det tegnes frivillig tilleggforsikring hos NAV. Det er flere alternativ for en slik tilleggforsikring.

Tilskuddsordning til avløsning ved sykdom og fødsel mv. er en ordning gjennom jordbruksavtalen og et supplement til folketrygdlovens ytelser. Ordningen er ment å dekke opp tilfeller der bonden har opptjent for lite grunnlag etter folketrygdens regler til å få dekket avløser. Ordningen er blant annet motivert av dyrehelsemessige hensyn. Fra og med 2019 stilles det ikke lenger noe krav til nivået på næringsinntekten når det er innehaver selv som søker, men det må være inntekt (ikke underskudd) de to siste ligningsår. Deltakere i ANS/DA eller ektefelle til innehaver av ENK må ha hatt en næringsinntekt på minst 1/2 G.

Næringsinntekt jordbruk/gartneri legges til grunn for avløserordningen og pensjonsgivende inntekt for ordninger etter folketrygdloven.

Fra 2015 gjeninnføres øvre aldersgrense på 70 år for avløsning ved sykdom. Det gis som tidligere tilskudd til 14 dager avløsning av far i forbindelse med fødsel dersom han bor sammen med mor til barnet. Avløsningen må foregå i perioden 14 dager før fødsel til 14 dager etter at mor kom heim, men det er ikke lenger krav om at avløsningen har skjedd sammenhengende.

Ansatte

Arbeidsgiver har rapporteringsplikt for oppfølging av sykmeldte fra og med 1. juli 2011.

Fødsel - foreldrepenger

Både etter folketrygdloven og etter avløserordningen er det krav om et minimum inntektsgrunnlag på 1/2 G siste året i beregningsperioden for rett til stønad, og en må ha vært i inntektsgivende arbeid i minst 6 av de siste 10 månedene før fødselen. Uttak av foreldrepenger og avløserstønad kan kombineres med arbeid på flere måter, men det må søkes i god tid før uttak starter.

Foreldrepengeperioden består av fedrekvoten, mødrekvoten og fellesperioden. Fra 1. juli 2018 og 100 % uttak, er både fedrekvoten og mødrekvoten på 15 uker, mens fellesperioden er på 16 uker. Fra 1. januar 2019 og 80 % uttak, er mødre- og fedrekvoten hver på 19 uker og fellesperioden på 18 uker.

Skatt

All næringsinntekt blir i dag beskattet etter fire ulike modeller og det er avhengig av valgt foretaksform.

Selskaper

Aksjeselskap og samvirkeforetak blir beskattet etter *aksjonærmodellen*. Den delen av selskapets overskudd som blir beholdt i selskapet og ikke utbetalt som utbytte, blir beskattet flatt med 22 %. I tillegg betaler personlige aksjonærer ytterligere 35,2 % skatt på den delen av *utbetalt* utbytte som overstiger skjermingsfradraget.

Skjermingsfradraget beregnes ved å multiplisere skjermingsgrunnlaget med en risikofri skjermingsrente som fastsettes hvert år av skattemyndighetene. Skjermingsrenten er en etter-skatt-rente fordi utbyttet allerede er beskattet på selskapets hånd. For inntektsåret 2021 var skjermingsrenten 0,5 %. ¹⁾ Skjermingsgrunnlaget er aksjens kostpris tillagt ubenyttet skjerming fra tidligere år. Gevinst og tap ved salg av aksjer blir skattemessig behandlet etter samme prinsipp som utdelt utbytte fra aksjeselskap.

Aksjonærmodellen er også lagt til grunn ved utformingen av *deltakermodellen* for deltakerlignede selskaper (ANS og DA). Som skjermingsgrunnlag i deltakermodellen benyttes enten deltakerens innskudd i selskapet ved årsskiftet, deltakerens kostpris mv. for andeler eller deltakerens andel av selskapets skattemessige egenkapital med justeringer.

Verken aksjonærmodellen eller deltakermodellen skiller mellom aktive og passive aksjonærer og deltakere, eller etter hvor stor eierandel den enkelte aksjonær eller deltaker har i selskapet. For å oppnå personinntekt og dermed rettigheter i trygdesystemet, må en aksjonær ta ut lønn fra aksjeselskapet. En deltaker må ta ut Arbeidsgodtgjørelse fra et deltakerlignet selskap.

Enkeltpersonforetak

Enkeltpersonforetak blir beskattet etter *foretaksmodellen* hvor det skilles mellom alminnelig inntekt og personinntekt. Beregnet personinntekt er overskuddet i foretaket etter at det er redusert med skjermingsfradrag, renteutgifter til finansinstitusjoner og eventuelt lønnsfradrag. Skjermingsfradraget er skjermingsgrunnlaget multiplisert med skjermingsrenten. Skjermingsgrunnlaget er i hovedsak de fysiske eiendeler som har virket i foretaket, minus gjeld til finansinstitusjoner. Skjermingsrenten fastsettes på samme måte som for selskaper, men renten i foretaksmodellen er en før-skatt-rente og var for inntektsåret 2021 0,6 %. ³⁾

Foretaksmodellen skiller seg fra de andre to modellene ved at overskuddet alltid skal beskattes i opptjeningsåret, selv om hele eller deler av det blir beholdt i virksomheten. Aksjeselskap og deltakerlignet selskap kan bruke overskuddet til å investere i eget selskap etter at det er betalt 22 % skatt av overskuddet. Overskudd fra et enkeltpersonforetak må beskattes fullt ut med trygdeavgift og eventuelt trinnskatt før midlene kan reinvesteres i foretaket.

³⁾ Skjermingsrenten blir fastsatt av Finansdepartementet i januar året etter inntektsåret, dvs. at skjermingsrenten for 2022 først blir fastsatt i januar 2023. Skjermingsrenten fastsettes på bakgrunn av gjennomsnittlig 3-måneders rente på statskasseveksler, og skal tillegges 0,5 prosent.

Generelle beskatningsregler

I utgangspunktet skatlegges landbruk etter samme prinsipp som annen nærings-virksomhet og de samme regler gjelder for bokføring. Fra og med inntektsåret 2022 (skattemelding for 2022) skal alle enkeltpersonforetak benytte den nye skattemeldingen. Det betyr at skjemaene Næringsoppgave og Landbruk utgår og erstattes av Næringsspesifikasjon.

Overdragelse (realisasjon) av alminnelig gårdsbruk og skogbruk

Fra og med 2016 skal det for enkeltpersonforetak ikke beregnes personinntekt av gevinst ved realisasjon av eller fra alminnelig gårdsbruk og skogbruk (Sktl. § 12-11 fjerde ledd).

Ved overdragelse av alminnelige gårdsbruk og skogeiendommer er hovedregelen at eventuell gevinst er skattepliktig (av alminnelig inntekt) uavhengig av eiertid. Det er gjort unntak for overdragelse til personer som er arveberettiget etter arvelovens regler dersom overdrageren har eid eiendommen i minst ti år når realisasjonen finner sted. Det er videre en forutsetning for skattefritak at vederlaget ikke overstiger tre fjerdedeler av en antatt omsetningsverdi.

Dersom gevinsten ved realisasjon av alminnelig gårdsbruk og skogbruk er skattepliktig, er det anledning til å oppregulere⁴ inngangsverdien. Dette gjelder bare dersom en eventuell realisasjon ville vært skattefri etter reglene som gjaldt fram til og med 2004. Det er bare de ikke-avskrivbare eiendelene som kan oppreguleres, dvs. jorda og skogen. Våningshus som bebos av den som realiserer eiendommen og avskrivbare driftsmidler slik som driftsbygninger, kan ikke oppreguleres. Oppregulering kan kreves for våningshus som bebos av andre. Salgsprisen må derfor først justeres forholdsmessig for den delen som faller på eiendeler hvor kostprisen ikke skal oppreguleres. For jord og skog oppreguleres historisk kostpris basert etter en gjennomsnittlig årlig prisvekst for eiendommen. Den årlige prisveksten fastsettes etter en formel hvor historisk kostpris, salgspris og antall eierår inngår.

Er gevinsten på våningshuset helt eller delvis skattepliktig ved anvendelsen av skatte-reglene for realisasjon av alminnelig gårdsbruk, kan likevel gevinst på våningshuset med naturlig arrondert tomt bli skattefri etter reglene om realisasjon av bolig- eller fritidseiendom.

Endringer fra 1.1.2014 ved fjerning av arveavgift og innføring av kontinuitetsprinsippet

Som en direkte konsekvens av fjerning av arveavgiften innføres skattemessig kontinuitet (kontinuitetsprinsippet) ved arve- og gaveoverføringer. Skattemessig kontinuitet innebærer at mottaker overtar sin forgjengers skattemessige verdier og posisjoner der næring overføres med et gaveelement. Det vil si at selger ikke blir gevinst- eller uttaksbeskattet, men overtager får heller ikke mulighet til å skrive opp verdiene.

Det gjøres et viktig unntak fra denne regelen når det gjelder landbrukseiendom. Hvis man følger reglene for skattefritt salg, skal overtager fortsatt få lov til å skrive opp verdien. Det nye for landbruket blir at man ikke lenger kan skrive opp verdien til takstverdien, men til tre fjerdedeler av takst eller antatt omsetningsverdi. For overdragelse av driftsløsøre vil

⁴ Gjelder også etter endringer innført fra 1.1.2014

imidlertid oppskrivningsadgangen falle bort. Det samme vil gjelde den delen av en eiendom som ikke er et alminnelig gårdsbruk. Fjerning av arveavgiften medfører altså for alminnelig gårdsbruk og skogbruk at:

- inngangsverdien på fast eiendom kun kan oppskrives til 75 % av antatt salgsverdi
- det kan ikke foretas oppskrivning av maskiner
- det kan ikke foretas oppskrivning av buskap
- det kan ikke foretas oppskrivning av deler av eiendom som ikke er alminnelig gårdsbruk (eks. campingplasser, tomteområder, festetomter, grustak, ridesenter, golfbane m.v.)
- det kan ikke foretas oppskrivning ved overgang til uskifte

Tømmerkonto

Inntekter fra skogbruk kan svinge mye fra år til år. Tømmerkonto er en utjevningsordning for inntekter fra skogbruk i enkeltpersonforetak. Tømmerkontoen har store likhetstrekk med en gevinst- og tapskonto.

Årets overskudd fra skogbruksvirksomhet kan inntektsføres direkte. Den delen av årets overskudd som skattyter velger å ikke inntektsføre direkte, skal føres på tømmerkontoen. Minst 20 % av positiv saldo på tømmerkontoen må inntektsføres i året. Underskudd skal alltid føres på tømmerkonto. Er saldoen negativ, skal inntil 20 prosent fradragføres.

Skogfond

Ved salg og uttak av tømmer skal det avsettes en andel av omsetningen til skogfond. Skogeieren kan fritt velge trekksats i intervallet 4–40 %. Ved senere uttak fra skogfondet til bruk til skogkultur m.v., er 85 % av det uttatte beløp skattefritt.

Tidfesting av inntekter

Ifølge regnskapsloven § 4.1 skal inntekt resultatføres når den er opptjent. I jordbruket er det i praksis ifølge skatte ABC, godtatt visse tillemplinger til hovedreglene om tidfesting, f.eks. at forskjellige tilskudd til jordbruket som utbetales året etter opptjeningsåret, tidfestes til utbetalingsåret. Etterskudd fra meierier og andre salgsorganisasjoner organisert som andelslag, som fatter vedtak om utbetaling av etterskudd for leveranser på årsmøtet etter regnskapsavslutningen, tas alltid med i vedtaksåret. Enkelte tilskudd fra Landbruksdirektoratet inntektsføres i utbetalingsåret, dvs. året etter opptjeningsåret. Det er anledning til å inntektsføre dem i opptjeningsåret, men da må det prinsippet videreføres.

Jordbruksfradrag

Det skal gis jordbruksfradrag i alminnelig inntekt til skatteyttere som hatt inntekt fra virksomhet i form av jordbruk, gartneri og/eller hagebruk i over halvparten av inntektsåret, og/eller har drevet bihold (honningproduksjon) og/eller pelsdyrhold som virksomhet, selv om virksomheten er drevet uten tilknytning til jordbruk, gartneri eller hagebruk. Som jordbruk og hagebruk regnes virksomhet som ved bruk av jorda og/eller gjennom husdyrhold produserer mat eller fôr.

- Nettoinntekt fra følgende aktiviteter kan tas med i grunnlaget for jordbruksfradrag dersom aktivitetene drives i tilknytning til jordbruks- eller hagebruksvirksomheten.
 - utnyttelse av jakt og fiskerettigheter
 - uttak av jord, sand, stein og torv
 - sanking av bær kongler, mose tang, tare og lignende
 - utføring av tjenester for andre utført med betydelige driftsmidler som hovedsakelig (60 %) nyttes i egen jord- eller skogbruksvirksomhet, forutsatt at utføringen av tjenester ikke utøves som selvstendig virksomhet.
 - utleie av betydelige driftsmidler som hovedsakelig (60 %) nyttes i egen jordbruks- eller skogbruksvirksomhet, forutsatt at utleievirksomheten ikke utøves som selvstendig virksomhet.
 - inntekt ved utleie av driftsbygninger, våningshus og kårbolig som tilhører jordbruksvirksomheten
 - inntekt fra utleie av hytter som tilhører gårdsbruket når utleien ikke er virksomhet i seg selv
 - inntekt fra bortfeste av tomter, også når tomtene ligger i særskilt lignet skog
 - inntekt fra utleie av fallrettigheter
- Jordbruker som eier og bor på egen driftsenhet, og hvor driftsenheten inngår i samdrift, vil kunne ta sin del av overskuddet, arbeidsgodtgjørelse og eventuelle leieinntekter fra samdriften med i sitt grunnlag for jordbruksfradrag.
- Forutsatt at det drives jordbruks- eller hagebruksvirksomhet kan det i grunnlaget for jordbruksfradraget tas med nettoinntekt/underskudd fra følgende aktiviteter som ikke har tilknytning til jord- og hagebruksvirksomheten:
 - annen virksomhet dersom denne omsetningen årlig ikke overstiger kr 30 000
 - produksjon av biobrensel (ved)
- Sykepenger som erstatter inntekt som det kan gis jordbruksfradrag i, inngår i grunnlaget for jordbruksfradraget med bruttobeløpet.

Gevinst og tapskonto

Gevinst- og tapskonto opprettes for å fordele skattemessige gevinster og tap over flere år. I utgangspunktet skal det opprettes bare en gevinst- og tapskonto for hvert enkeltmannsforetak, deltakerlignet selskap og aksjeselskap. Driver en person eller et selskap flere atskilte virksomheter, skal det opprettes en gevinst og tapskonto for hver virksomhet. Inntekts/fradragsføring fra gevinst- og tapskonto skjer etter saldometoden. Gevinster skal minst inntektsføres med 20 % årlig, tap kan fradragsføres med inntil 20 %. Inntekter/fradrag for gevinst- og tapskonto inngår i grunnlaget for beregning av personinntekt

Eksempler på avsetninger til gevinst og tapskonto fra jordbruket er:

Gevinster:

- salg av melkekvote
- salg av hele buskapen ved opphør av driftsgrein. Salg av melkekyr vil være opphør av driftsgrein selv om slaktedyr beholdes.
- salg av tomter og annen fast eiendom

Tap:

- rivning av driftsbygning

Inntekter/fradrag fra gevinst- og tapskonto fra jordbruksvirksomhet inngår i grunnlaget for jordbruksfradrag.

Fremføring av underskudd

Det er ingen tidsbegrensning for framføring av underskudd. Underskuddet må fradras første år som det er positiv alminnelig inntekt. Dersom næringsvirksomheten opphører, er det fortsatt anledning til å fremføre eventuelt underskudd mot andre positive inntekter senere år.

Skattesatser for inntektsåret 2022

Alminnelig inntekt

Inntektsskatt til kommune, fylkeskommune og staten

Inntektsskatten beregnes av alminnelig inntekt. Før skatten beregnes, skal det for 2022 foretas et personfradrag i alminnelig inntekt. Fradraget er på kr 58 250. I Finnmark og Nord-Troms gis det i tillegg et særskilt fradrag i alminnelig inntekt på kr 20 000.

Minstefradrag i lønnsinntekt er 46 % av beregningsgrunnlaget, mens minstefradrag i pensjonsinntekt er 40 %. Nedre grense for minstefradrag er kr 31 800 og øvre grense kr 109 950 for lønnsinntekt. For pensjonsinntekt er nedre grense kr 4 000 og øvre grense kr 90 800. Opp til kr 31 800 i lønnsinntekt er fradraget lik lønnsinntekten (særskilt fradrag i lønnsinntekt).

Skattefradrag for pensjonsinntekt:

Maksimalt fradrag for 2022 vil være kr 33 400. Nedtrapping ved inntekter over kr 210 950 til 16,7 % og inntekter fra kr 318 000 til 6 %.

Særfradrag for enslige forsørgere er kr 52 476.

Skattebegrensning grunnet liten skatteevne: Samlet skatt skal ikke overstige 55 % av den alminnelige inntekt over beløpsgrensen. Alle som mottar avtalefestet pensjon (AFP) omfattes av ordningen, men ikke de som mottar tidligpensjon i jordbruket.

Skatteart	Personlige skattytere og dødsbo		Etterskudds- pliktige
	Finnmark og Nord-Troms	Resten av landet	
Fylkeskommunal inntektsskatt	2,40 %	2,40 %	0,0 %
Kommunal inntektsskatt	10,95 %	10,95 %	0,0 %
Fellesskatt til staten	5,15 %	8,65 %	22,0 %
I alt	18,50 %	22,00 %	22,0 %

Trygdeavgift (medlemsavgift)

Trygdeavgiften beregnes av personinntekten. Det er tre avgiftssatser for trygdeavgiften.

Beregningsgrunnlag	Avgiftssats
Pensjoner, kår o.l. Lønn for personer under 17 år eller over 69 år	Lav sats: 5,1 %
Lønn og annen godtgjørelse Inntekt ved pass av barn under 12 år eller ved pass av barn som har særlig behov for omsorg og pleie, når barnepasset skjer i barnepasserens hjem. Fiske og fangst	Mellomsats: 8,0 %
Personinntekt som ikke går inn under gruppene for lav sats eller mellomsats. Personinntektsdelen av næringsinntekt fra jordbruk med binæringer, skogbruk, pelsdyrnæring, reindriftsnæring og arbeidsgodtgjørelse deltaker i deltakerlignet selskap i jord- og skogbruk, inngår her	Høy sats: 11,2 %

Det skal ikke beregnes trygdeavgift av personinntekt inntil kr 64 650. Trygdeavgiften skal heller ikke overstige 25 % av den del av personinntekten som overstiger kr 64 650.

Det blir ikke beregnet personinntekt i deltakerlignede selskap eller i aksjeselskap. For at selskapseiere skal få rettigheter i folketrygdsystemet, må de få betalt for det arbeidet de utfører i selskapet, enten som arbeidsgodtgjørelse i deltakerlignet selskap eller lønn i aksjeselskap. Godtgjørelsen eller lønna betraktes som personinntekt og blir belagt med trygdeavgift slik at eierne skal få rettigheter i trygdesystemet.

Trinnskatt til staten

Trinnskatten har stigende skattesatser fordelt på fem trinn. Innslagspunktet for trinnene 1 og 2 er økt med 3,0 prosent. For trinn 3 er innslagspunktet redusert med 1,1 prosent og for trinn 4 er innslagspunktet redusert med 5,1 prosent. Trinn 5 er nytt fra 2022.

Trinnskatten beregnes av personinntekten

Skattesats	Personinntekt i kroner
Trinn 1 1,7 %	190 350 – 267 900
Trinn 2 4,0 %	267 900 – 643 800
Trinn 3 13,4 % *)	643 800 – 969 200
Trinn 4 16,2 %	969 200 – 2 000 000
Trinn 5 17,4 %	>2 000 000

*) For skatteyttere i Nord-Troms og Finnmark er satsen 11,2 % i trinn 3 og 11,4 % i trinn 4.

Formuesskatt til stat og kommune – personlige skattytere og dødsbo

Skatteart	Skattepliktig formue i kroner	Skattesats
Kommuneskatt	1 700 000	0,0 %
	>1 700 000	0,7 %
Statsskatt	1 700 000	0,0 %
	1 700 000 – 20 mill.	0,25 %
	>20 mill.	0,4 %

De oppgitte innslagspunktene er for enslige skattytere. For ektefeller som ligned under ett for felles formue, er innslagspunktene det dobbelte av hva tabellen viser.

Jordbruksfradrag

Ved fastsettelsen av alminnelig inntekt fra jord- og hagebruk, gis det et jordbruksfradrag på inntil 93 000 kr per driftsenhet per år. Fradraget kan ikke være større enn nettoinntekten i jordbruket. Det gis et ytterligere fradrag på 38 % beregnet av den delen av næringsinntekt i jord- og hagebruk som ligger mellom 93 000 og 362 000 kr slik at maksimalt fradrag blir 195 000 kr. Maksimalt jordbruksfradrag gir 42 900 kr i spart skatt.

Avskrivningssatser

Saldogruppe	Avskrivningssats
a. Kontormaskiner mv.	30 %
c. Lastebiler, varebiler mv.	24/30 ⁵ %
d. Traktorer, maskiner, inventar, personbiler mv.	20 %
h. Bygg og anlegg*	4/6/10/20 ⁶ %
j. Tekniske installasjoner i forretningsbygg og andre næringsbygg	10 %

Definisjon av husdyrbygg følger vesentlighetsprinsippet: Bygget skal behandles som husdyrbygg i sin helhet dersom minst 50 % av arealet benyttes til dette formålet. En bygning der under halvparten av bygningens areal benyttes til husdyr og frittstående bygninger uten dyrerom avskrives med 4 %. Det er bruken ved årsskiftet som er avgjørende. Vanlig, kortvarig opphold mellom gammel og ny dyrebesetning i bygget regnes ikke som bruksendring. Bygg til hester i ridesentre, for turisme, trav og galopp samt kennel og kattepensjonat er ikke ansett som husdyrbygg i landbruket.

Bygg og anlegg som har en så enkel konstruksjon at brukstiden anses å være 20 år eller mindre fra oppføringen, får en avskrivningssats på 10 %.

Fra 2020 kan frukt og bærfelt saldoavskrives som anlegg med henholdsvis 10 og 20 prosent per år.

⁵ Ordinær avskrivningssats for saldogruppe c er 24 prosent, med forhøyet sats på 30 prosent for varebiler som bare bruker elektrisk kraft til fremdrift.

⁶ Driftsbygninger uten husdyr, 4 % / Husdyrbygg i landbruket, 6 % / Bygg med enkel konstruksjon og antatt brukstid mindre enn 20 år, 10 % / Frukttrær med levetid 15 – 20 år, 10 % / Bærfelt med levetid på opptil 10 år, 20 %.

Investeringsmidler fra IBU

Fra 2012 skal tilskudd innenfor det distriktpolitiske virkeområdet til investeringer i faste anlegg og tilhørende produksjonsutstyr ikke anses som skattepliktig inntekt for mottakeren. Det innebærer at kostprisen ikke skal reduseres tilsvarende tilskuddet i balansen. Ved realisasjon innen 5 år etter at driftsmiddelet ble ervervet, skal tilskuddet regnes som en del av vederlaget.

Betinget skattefritak ved ekspropriasjon

Det er vedtatt å utvide gjeldende ordning med betinget skattefritak for gevinst ved ekspropriasjon av landbrukseiendom slik at vederlaget skattefritt kan nyttes til erverv av, eller påkostning på areal, bygg eller anlegg som brukes i skattyterens næringsvirksomhet eller annen inntektsgivende aktivitet. Se Prop. 1 LS (2013–2014) punkt 5.8 og Innst. 4 L (2013–2014) kapittel 19.

Merverdiavgift

Merverdiavgift (2009 nr. 58) trådte i kraft 1. januar 2010 og erstattet lov av 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift som gjaldt fra 1. januar 1970 ut 2009. Den nye loven er å anse som en revidering og teknisk gjennomgang av den tidligere loven. For å bedre tilgjengeligheten til regelverket er sentrale forskriftsbestemmelser samlet i selve loven. Den vedtatte samleforskriften følger de samme kapitteinndelingene som loven. Det vil for eksempel si at reglene om registrering følger av lovens kapittel 2 og er nærmere utdypet i forskriftens kapittel 2.

Skattemeldingen for merverdiavgift (omsetningsoppgaven) skal leveres elektronisk.

Betaling av varer og tjenester må skje via bank eller annet foretak som har rett til å drive betalingsformidling for at retten til fradrag for merverdiavgift ikke skal tapes. Det gjelder betaling på 10 000 kr eller mer.

Avgiftssatser

Ordinær sats for merverdiavgift er 25 %. Det en redusert sats på 15 % på omsetning av næringsmidler som er bestemt til å konsumeres av mennesker, og lav sats på 12 % for bl.a. persontransport og overnatting. For midlertidige endringer i satser i forbindelse med koronaepidemien, henvises til skatteetatens hjemmesider.

Matvarer

Salg fra bonde/produsent til oppkjøper/videreførdler blir avgiftsberegnet med 15 % dersom produktet har en slik kvalitet at det både er egnet til menneskelig konsum og at det omsettes til slikt konsum. Dersom ikke begge disse to betingelsene er oppfylte, skal salget avregnes med 25 % merverdiavgift. Følgende produkter skal etter dette vanligvis avgiftsbelegges med 15 prosent: grønnsaker, frukt, bær, egg og honning. For følgende produkter skal det benyttes ordinær avgiftssats på 25 %: Melk, korn, slaktedyr og egg til kyllingproduksjon.

Alt salg av matvarer (for eksempel melk, melkeprodukter, egg, bær, frukt, grønnsaker) fra bonden direkte til forbruker, skal faktureres med 15 %.

Tjenester

Med unntak av tjenester som spesifikt er fritatt for avgift, skal det beregnes merverdiavgift ved omsetning av alle tjenester. Dette medfører at det er merverdiavgift på bl.a. posttjenester (inkludert porto), advokattjenester, regnskapsføring og alle IT-tjenester.

Av tjenester som det ikke skal beregnes merverdiavgift av, kan nevnes guidetjenester, undervisningstjenester (for eksempel ride- og kjøreopplæring), idrettstjenester (for eksempel i forbindelse med golf, gårdsbesøk og utleie av fast eiendom (inkludert bygninger)). Dersom det ikke skal beregnes utgående avgift ved levering av en tjeneste, er det heller ikke fradragsrett for inngående avgift på innsatsfaktorene.

Persontransport

Satsen for dette området er 12 %. For landbruket har dette størst betydning i forbindelse med turisme og tilleggsnæringer. I regelverket er det foretatt noen avgrensninger i hva som defineres som persontransport. Befordring med skiheis og kabelbane er persontransport mens rafting, hundekjøring og hesteridning ikke er definert som persontransport og følgelig er utenfor avgiftsområdet. Begrunnelsen for dette er at det her er opplevelsen som er det vesentlige og ikke selve personforflytningen. Ren utleie av hest eller kjøretøy uten fører er å betrakte som utleie av vare og skal avgiftsberegnes med 25 %.

Melkekvote

Det skal beregnes merverdiavgift ved separat salg og kjøp av melkekvote. Dette gjelder både ved privat og offentlig omsetning. Omsetning av melkekvote *sammen med* landbrukseiendommen er imidlertid unntatt for avgiftsplikt slik at det ikke skal beregnes merverdiavgift ved slikt salg. Utleie av melkekvote er en tjeneste i merverdiavgiftslovens forstand, separat omsetning som skal avgiftsberegnes. Ved utleie av melkekvote sammen med landbrukseiendom følger reglene for fast eiendom, dvs. uten avgift med mindre en er registrert frivillig jfr. forskrift til lov om merverdiavgift, § 2-3-3 (tidligere forskrift nr. 59).

Overnatting

Det er avgiftsplikt med lav sats på 12 % for overnattingstjenester. Avgiftsplikten ble imidlertid begrenset til romutleie i hotellvirksomhet og lignende virksomhet, utleie av fast grunn til camping samt utleie av hytter, ferieeiligheter og annen fritidseiendom i tilknytning til slik virksomhet (mva-loven § 5). Ren hytteutleie ble holdt utenom avgiftsplikten pga. faren for uheldige tilpasninger.

Justeringsregler

Uttaks- og justeringsregler for merverdiavgift skal benyttes når fast eiendom tas ut fra avgiftspliktig virksomhet og der inngående avgift på kostnadene utgjør minst kr 100 000. Det vil si en netto anskaffelsesverdi på kr 400 000. Justeringsperioden er 10 år slik at dersom den avgiftspliktige eiendelen overføres for eksempel til privat bruk før de 10 årene er gått, så må en del av den opprinnelig fradragførte inngående merverdiavgiften tilbakebetales.

Kapitalvarer som maskiner, inventar og andre driftsmidler der inngående avgift av kostpris utgjør minst kr 50 000, har en justeringsperiode på 5 år. Del vil si en netto anskaffelsesverdi på kr 200 000.

Priser på skogsutstyr og skogsredskaper

Alle priser er uten merverdiavgift

Traktorer:		
Traktorer: se under avsnittet «Priser» i jordbruksdelen		
Vinsjer og kabelkran:		
Traktormonterte vinsjer, 1-tromlet	Fra	30 000
Traktormonterte vinsjer, 2-tromlet	"	170 000
Tillegg for radiostyring/infrarød styring	"	12 000
Annet traktorutstyr:		
Kjettinger	Fra	7 000
Traktorskjær/Tømmerklo	"	13 500
Lunnedrag	"	3 500
Tømmertilhenger (boggi)	"	155 000
Griplaster, traktormontert	"	60 000
Vedkløyver, traktormontert	"	13 500
Kombinert sag/klyver, traktormontert	"	33 500
Flishoggere	"	60 000
Kviste-/felleaggregat	"	40 000
Vedmaskin	"	81 000
Traktormontert kappeutstyr	"	13 500
Utstyr for vegvedlikehold:		
Snøfreser, bakmontert	Fra	27 000
Snøplog	"	8 000
Planeringsskjær/planskraper	"	8 500
Motorboremaskin	"	20 000
Ryggtakesprøyte	Fra	3500
Sager:		
Motorsag	Fra	5 500
Ryddesag (skog)	"	11 000
Ryddesag (gress/kratt)	"	6 000
Husvær etc.		
Hviletelt	Fra	6 500
Transportable koier	"	33 000
Verneutstyr:		
Personlig verneutstyr, komplett	Fra	6 500
Sikringsradio, håndapparat per stk. (2 stk. nødvendig)	"	6 500
Sikringsradio, fellesutstyr (for flere håndapparater)	"	27 000

Kilde: Diverse prislister eller Totalkalkylens prisindeks for maskiner og redskaper.

Rør*Mufferør - igT*

Innvendig diameter (mm)	Bygge-lengde (mm)	Vekt (kg)	Over-dekning (m)	Pris
150*	1 000	59	10	566
200	1 500	140	8	1 198
250	1 500	190	7	1 565

*Bestillingsvare. Kilde: Loe Rørprodukter Nord

Basal falsrør – igT - uarmert

Innvendig diameter (mm)	Bygge-lengde (mm)	Vekt (kg)	Over-dekning (m)	Pris
300	2 000	560	12	2 900
400	1 000	330	7	3 250
400	2 250	730	7	3 250
500	1 000	420	4	3 800
500	2 250	940	4	3 800
600 armert	1 000	500	5	4 800
600 armert	2 000	1 020	5	4 800

Tallene gjelder fra 01.07.2022

Kilde: Beisfjord sementvarefabrikk AS

Rør, PVC, trykrør, PN10/12,5, SDR 21

Rørene er med fast innlagt pakning i muffen. Rør mindre enn 110 mm er PN 10.

Rørdiameter, mm	Lengder, m	Kr per m
75	6	68
90	6	105
110	6	196
160	6	417
225	6	630
280	6	635

Kilde: Brødrene Freberg A/S, <https://www.freberg.no/pvc-trykk.489465.no.html>

Dobbeltveggede rette drenerør med fast muffe:

Pragma 110 mm 6 m	43,30 kr/m
Pragma 75 mm 6 m	33,60 kr/m

Korrugerte drenerør med muffe i kveil:

Korr 50/60 mm 25 og 250 m	14,40 og 12,80 kr/m
Korr 83/100 mm 25, 50 og 100 m	34,40, 35,20 og 33,60 kr/m

Kilde: FKA oktober 2022.

Plantevernmidler

Prisene nedenfor gjelder per mai–2022. Det kan forekomme prisvariasjoner mellom de ulike landsdeler og forhandlere. For nærmere opplysninger kontakt din lokale forhandler. Når det gjelder bruk av plantevernmidler (mengde per daa), se under Jordbruk – Planteproduksjon; bruk av plantevernmidler.

Ugrasmidler	Pakningsstørrelse	Ca. pris, kr per pakning
Agil 100 EC	5 l	2 042
Ally Class 50 WG	100 g	614
Ariane S	5 l	778
Attribut Twin	600 g +500 ml	5 320
Axial	5 l	2 990
Basagran SG	3 kg	3 210
Boxer	10 l	1 925
Broadway Star + PG26N	1,06 kg	2 460
Centium 36 CS	1 l	2 861
Express Gold	250 g	1 100
Express SX	150 g	842
Fenix	5 l	1 758
Flurostar	5 l	1 080
Focus Ultra	5 l	1 070
Gallup Super 360	20 l	2 325
Glypper	20 l	2 325
Harmony 50SX FMC	100 g	1 463
Hussar Plus OD	1 l	2 432
Lentagran WP	1 kg	611
MCPA Nufarm	10 l	1 785
Mekoprop Nufarm	10 l	1 675
Mustang Forte	5 l	1 842
Pixxaro EC	5 l	3 613
Puma Extra	5 l	1 470
Roundup Flex	15 l	3 030
Saracen Delta	1 l	2 323
Select 240 + Renol	3+3 l	3 600
Starane XL	5 l	1 050
Titus	100 g	1 018
Zypar	5 l	1 350
Skadedyrmidler	Pakningsstørrelse	Ca. pris, kr per pakning
Conserve	1 l	2 464
Decis Mega EW 50	1 l	1 415
Karate 5 CS	1 l	1 563
Sluxx HP	20 kg	1 260
Steward	250 g	1 050

Plantevernmidler (fortsetter)

Soppsykdomsmidler	Pakningsstørrelse	Ca. pris, kr per pakning
Amistar	5 l	3 210
Aviator Xpro EC 225	5 l	3 900
Comet Pro	5 l	2 595
Delaro SC 325	5 l	3 570
Elatus Era	5 l	4 525
Nordox 75 WG	10 kg	2 020
Proline 250 EC	5 l	4 050
Revus	5 l	2 651
Signum	2,5 kg	2 325
Siltra Xpro	5 l	4 000
Switch	1 kg	2 115
Thiovit Jet	20 kg	1 600

Vekstreguleringsmidler	Pakningsstørrelse	Ca. pris, kr per pakning
Cerone	5 l	1 435
Moddevo	5 l	2 730

Kilde: FK Agri

Gjødselpriser per 22.september 2022

Priser per kg i 25 kg sekk på ubrudd pall og 600 kg storsekk. Det gis ofte ulike rabatter som må undersøkes for å finne rett pris. Frakt kommer i tillegg.

Gjødselslag	Kr per kg		Gjødselslag	Kr per kg	
	600 kg sekk	25 kg sekk		600 kg	25 kg sekk
NPK-gjødsel Fullgjødsel@			K-gjødsel		
Fullgj. 12-4-18	11,67	12,17	60ER KALI 49,8 %	11,12	
Fullgj. 17-5-13	10,45		Patentkali 25 % K (klorfri)	10,57	10,97
Fullgj. 18-3-15	10,70	11,20			
Fullgj. 22-2-12	10,75				
Fullgj. 22-3-10	10,46	10,96			
Fullgj. 25-2-6	9,88		N-gjødsel		
Fullgj. 8-5-19	11,95		Kalksalpeter Tropicote 15,5 %	6,23	6,55
NPK 27-2-4	9,36		NitraBor Kalksalpeter	6,84	7,16
NPK 20-4-8 Grønn Gjødsel	7,40		OPTI-NS™ 27-0-0 (4S)	8,30	Pris 9/8
			Urea-46 %	11,74	
NK-gjødsel			Sulfan 24-0-0 600 kg	9,15	Pr. 16/9
OPTI-NK™ 22-0-12 3S+SE	10,35		NP-gjødsel		
			OPTI-START™ NP14-18 700 kg	13,14	
P- og PK-gjødsel			Organisk gjødsel		
PK™ 11-21 750 kg	12,59		Grønn NPK 11-3-2 Kambo	6,10	
OPTI-P 0-20-0 750 kg	13,36		Grønn NPK 8-3-5, Kambo	4,40	
			Grønn ØKO NPK 5-3-2, Kambo	3,00	
			Grønn NPK 14-2-1, Kambo	7,74	

® og ™ er varemerker for Yara

Ved endringer i prisutviklingen på energi (gass) kan gjødselprisene i tabellen over bli endret etter forhandlinger mellom gjødselprodusenter og leverandører. Vanligvis har prisene vært lavest om sommeren. Prisene på kalksalpeter, OPTI-NS 27-0 og Urea fastsettes hver måned. Prisutviklingen for disse utover høsten kan gi en indikasjon på den videre retningen for fullgjødselprisene.

Kilde: Felleskjøpet Agri

Mikronæringsstoffer/ Makronæringsstoffer (priser fra 2022)

Bortrac, 11 % B, flytende og vannløslig, sprøytes på bladverket, 100–300 ml/daa i min. 20 liter vann	kr 357 per 5 liters pakning
Mantrac, 27,4 % Mn, flytende og vannløslig, sprøytes på bladverket, 100 ml/daa i min. 20 liter vann	kr 425 per 5 liters pakning
Coptrac. Kobber 500 g/l. Bladgjødsling:25 ml/daa. Ved forråds gjødsling 500-2000 ml per daa.	kr 800 per 5 liters pakning
Magtrac. Ved magnesiummangel. 19,9 % Mg.200-400 ml/daa	kr 500 per 10 liters pakning
Zintrac, 40,0 % Zn, flytende og vannløslig, sprøytes på bladverket, 50-100 ml/daa i min. 20 liter vann	kr 648 per 5 liters pakning

Kalk

Pris våren 2022.

Leverandør/ Kalktype	Pris kr/tonn	Kalkverdi		Pris CaO (kr)		Kg vare/ daa
		1 år	5 år	per 10 kg	per 200 kg	
Råde mølle, Østfold						
Grovkalk 0,4% Mg	750	0,37	0,48	17,6	353	471
Grovdolomitt m/Mg 12 %	890	0,35	0,48	21,4	429	482
Brent dolomitt m/Mg 23 %	3200	1,08	1,11	29,2	584	183
Franzefoss Miljøkalk Akershus						
Agri Grov	840	0,39	0,51	18,7	373	444
Agri Dol	898	0,35	0,48	21,6	433	482
Agri Brent (til grønnsaker)	2 855	0,97	0,97	29,4	589	206
Agri Brent Dol (grønnsaker)	3 375	1,1	1,1	30,7	614	182
Franzefoss -Hedmark						
Agri Mel Ho Debio	880	0,51	0,51	17,3	345	392
Agri Dol Debio	919	0,35	0,48	22,1	443	482
Agri Grov VK Debio	728	0,47	0,54	14,4	288	396
Trøndelag (Innherred)						
Agri Dol (Narvik)	733	0,35	0,48	17,7	353	482
Agri Grov (Verdal)	603	0,42	0,51	13,0	259	430

Prisene i tabellen gjelder ferdig spredd kalk og er ca-priser ved fulle lass, over 30 tonn hos Råde Mølle og 50 tonn (Franzefoss). For lavere mengder totalt og per dekar må påregnes et tillegg. I andre strøk av landet må man undersøke prisene hos lokale leverandører. For å heve pH med 0,1 må man tilføre om lag 100 kg kalk per dekar. I tabellen over har en regnet på 200 kg CaO per daa som vil heve pH med 0,2 pH-enheter. I den siste kolonnen står hvor mye av de ulike kalkprodukter som da kreves. Det er viktig å dividere prisen for kalktypen med gjennomsnittlig kalkverdi i år 1 og år 5 for å finne ut hvilken kalktype som er rimeligst.

	Totalt kalkinnhold (CaO), beregnet Mg		Kr per kg eks. mva.
Agri granulert dolomitt, 600 kg s.sekk	54 % CaO	(12 % Mg)	2,53
Agri dolomittmel, 600 kg storsekk	48 % CaO	(0,6 % Mg)	1,90
Agri Brentkalk 500 kg storsekk	95 % CaO	(0,5 % Mg)	3,40

Kilde: FKAs kundetjeneste, oktober 2022

Prisene i tabellen gjelder kun for kalk, spredning og frakt kommer i tillegg.

Leiekjøringspriser med traktor og fører 2022

Som hovedregel oppgis timepris, men der det er naturlig oppgis prisen i andre måleenheter. Merverdiavgift er ikke medregnet. Dersom du trenger timepriser uten fører, se <https://ekstra.norsklandbruk.no/leiekjøringspriser/>. Når det står (BG) bak arbeid/maskin, er pris hentet fra Bedre Gardsdrift.

Type arbeid/maskin			
Traktor:		Fra	Til
Traktor under 100 hk	kr per time	500	900
Traktor mellom 100–150 hk	kr per time	550	950
Traktor mellom 150–200 hk	kr per time	750	1 050
Traktor over 200 hk	kr per time	800	1 200
Jordarbeiding:			
Steinrive ca. 4–6m	kr per time	750	1 250
Steinplukker, stor stein	kr per time	1 000	1 800
Steinplukker, småstein	kr per time	900	1 700
Steinstrenglegging	Kr per time	950	1 800
Djupkultivator	Kr per time	900	1 500
Vendeplog 3-skjærs	Kr per time	800	1 300
Vendeplog 4-skjærs	Kr per time	900	1 500
Vendeplog 5-skjærs	Kr per time	1 000	1 600
Vendeplog 6-skjærs	Kr per time	1 100	1 700
Dyna-drive	Kr per time	1 000	1 500
Horisontalrotorharv ca. 3 m	Kr per time	900	1 500
Rotorharv	Kr per time	950	1 550
Skålharv 2–4 m gml. type som Kverneland	Kr per time	800	1 300
Skålharv ny type eks. Väderstad Carrier	Kr per time	800	1 200
Såbedsharv 5–8 m	Kr per time	850	1 400
Såbedsharv 5–8 m	Kr per dekar	50	80
Slodd	Kr per time	875	1 250
Sloddetrommel/Crosskill	Kr per time/daa	850/50	1 250/80
Tromling	Kr per time	650	1 200
Gjødsling, såing, planting, kalking:			
Grasfrøsåmaskin	Kr per time/daa	600/45	1400/95
Direktesåing	Kr per time/daa	1100/80	1800/160
Kombisåmaskin	Kr per time/daa	900/75	1600/115
Potetsetting	Kr per time	1 000	1 500
Ettfrø-såmaskin (gulrot, mais etc.)	Kr per time	1 100	1 500
Omrøring av husdyrgj., første 2–3 timer	Kr	1 600	4 500
Omrøring	Kr per time	650	1 500
Bløtgjødsel, opptil 12 m ³	Kr per time	850	1 300
Bløtgjødsel, større enn 12 m ³	Kr per time	1 100	1 600
Bløtgjødsel, selvløsende vogn, 8–15m ³	Kr per time	900	1 600
Slangespr.utstyr, inkl. mann, 2 traktorer	Kr per time	2 200	3 500
Slangespreder, tilrigging/flytting	Kr per time	1 500	3 500
Tørrgjødselvogn	Kr per time	1 100	1 600
Handelsgjødsel, sentrifugalspreder	Kr per time/daa	700/25	1300/35
N-sensor: Klargjøring per time/kjøring/daa	Kr per time/daa	500/5	850/15
Kalkvogn 5–13 tonn	Kr per time	1 100	1900
Tillegg for N-sensor (adm.: kart etc.)	Kr per time	500	850
Kalkvogn 5–13 tonn	Kr per time	1 100	1900

*

Leiepriser maskiner med fører (fortsetter)

Ugrasbekjempelse, mekanisk og kjemisk:		Fra	Til
Traktorsprøyting	Kr per time	600	1 300
Traktorsprøyting	Kr per dekar	30	50
Ugrasharv 6-9 m	Kr per dekar	800	1 200
Stråfôr- og grasarbeid:			
Slåmaskin 3 meter	Kr per time	850	1 300
Slåmaskin 6 meter	Kr per time	1 050	2 000
Slåmaskin 9 m	Kr per time	1 100	2 300
Eksaktsnitter, slep	Kr per time	1 100	1 600
Finsnitter, selvgående	Kr per time	2 900	4 000
Lessevogn m/kutting	Kr per time	1 000	1 050
Samlerive	Kr per time	800	1 200
Sprede-/venderive	Kr per time	800	1 200
Firkantpresse, småballe	Kr per time	800	1 400
Firkantpresse, småballe	Kr per balle	7	11
Firkantpresse, stor gras, inkl. pakking	Kr per balle	210	270
Firkantpresse, stor halm uten innpakn.	Kr per balle	125	190
Firkantball, stor, halm, pakking 8 lag plast	Kr per balle	150	165
Rundballepresse u/ kutting	Kr per time	950	1 700
Rundballepresse m/ kutteutstyr	Kr per time	1 050	1 900
Rundballepressing m/ pakker	Kr per time	1 300	2 300
Rundballepressing uten plast	Kr per balle	100	180
Rundballepressing m/6 lag plast	Kr per balle	180	250
Tillegg per 2 lag plast over 6 lag	Kr per balle	20	40
Tillegg tilsetning av ensileringsmiddel	Kr per balle	15	35
Pakking rundballe	Kr per balle	90	150
Pakking av rundball, pøsepakker	Kr per balle	50	80
Pakking av rundball, pøsepakker	Kr per time	900	1 500
Sammenkjøring/stabling av baller	Kr per balle	25	40
Sammenkjøring/stabling av baller	Kr per time	900	1 500
Beitepussing	Kr per time	600	1 300
Innhøsting korn, potet:			
Skurtresking	Kr per dekar	150	210
Tillegg for legde	Kr per dekar	20	30
Tillegg for rengjøring (floghavre, hønsehirse)	Kr per time	700	1000
Tillegg for flytting mellom skifter	Kr per time	900	1750
Tillegg for venting på tilhenger/container	Kr per time	900	1750
Korntransport	Kr per time/øre/daa	900/12	1450 /18
Potetoptaking, belteoptaker (BG)	Kr per time	480	675

* Høyeste priser med GPS

** Flere rabatterer prisen når det skal presses høyere antall baller

Leiepriser maskiner med fører (fortsetter)

Vedlikehold av kulturlandskap, skogsarbeid: Enhet		Fra	Til
Krattknuser	Kr per time	800	1 500
Flishogger, inntil 26 cm diameter	Kr per time	900	1 600
Flishogger, opptil 70 cm diameter	Kr per time	1 800	2 500
Flishogging	Kr/m ³	70	140
Greinsaging 4 sagblad	Kr per time	1 000	1 500
Kantklipping	Kr per time	900	1 300
Traktor m/vinsj	Kr per time	700	1 200
Traktor m/ tømmertilhenger og kran	Kr per time	800	1 300
Mann m/ motorsag	Kr per time	400	750
Traktor m/vedmaskin	Kr per time	850	1 250
Traktor m/vedkløver	Kr per time	500	800
Anlegg, transport:			
Dumperhenger under 15 tonn	Kr per time	900	1 300
Dumperhenger over 15 tonn	Kr per time	1 000	1 400
Tilhengertransport med traktor	Kr per time	800	1 300
Kompaktlaster	Kr per time	600	1 000
Gravemaskin under 8 tonn	Kr per time	650	1 000
Gravemaskin 8 til 12 tonn	Kr per time	700	1
Gravemaskin over 12 tonn	Kr per time	1 000	200
Grøftespyling	Kr per time	750	1
			800
			1
			050
Snørydding:			
Diagonalplog og spissplog	Kr per time	900	1 600
Snøbrøyting plass (industri) og vei (boligfelt)	Kr per time	800	1 750
Snøfres, gårdsfres	Kr per time	800	1 250
Laster med skuffe	Kr per time	750	1 250
Strøing med valspreder	Kr per time	750	1 250
Snøbrøyting privat oppkjørsel	Kr per gang	200	650

Kilde: Norsk Landbruk 2022

Jordleiepriser

Tabellen under viser gjennomsnittlige jordleiepriser for god jord over hele landet, fordelt mellom ulike produksjonsformer. Prisene er oppgitt i kr per dekar. Fra 2014 er prisene i indeksen vekta.

	Vekta priser	
	2021	2022
HELE LANDET		
Grasdyrking	268	265
Korndyrking	367	400
Grønnsak-/bær dyrking	961	853
Potetdyrking	645	675
Klturbeite	70	77
Utmarksbeite	6	11

Geografisk differensiert pris for enkeltproduksjoner (Alle priser i kr per dekar):

	Dårlig jord			God jord		
	Lavest	Middel	Høyest	Lavest	Middel	Høyest
GRASDYR KING						
Østlandet	0	134	330	0	285	450
Vestfold og Telemark/ Agder	0	102	250	0	266	430
Rogaland	50	275	500	210	432	700
Vestlandet	0	82	250	0	194	800
Trøndelag	0	145	900	100	249	1200
Nord-Norge	0	39	200	0	96	304
KORNDYR KING						
Østlandet	50	250	380	120	391	600
Vestfold og Telemark/ Agder	0	200	350	0	398	600
Rogaland	350	382	400	475	650	783
Trøndelag	100	238		175	360	
GRØNNSAKDYR KING						
Østlandet				360	907	1300
Vestfold og Telemark/ Agder				0	850	1500
Rogaland				300	962	1383
Vestlandet				272	381	1100
Trøndelag				800	1173	1500
Nord-Norge				0	180	800

Jordleiepris (fortsetter)

	God jord		
	Lavest	Middel	Høyest
POTETDYRKING			
Østlandet	300	692	1000
Vestfold og Telemark/ Agder	0	790	1500
Rogaland	300	718	1250
Vestlandet	200	363	500
Trøndelag	400	703	1200
Nord-Norge	90	206	800

Geografisk differensiert pris for enkeltproduksjoner:

	Innmarksbeite			Utmarksbeite		
	Lavest	Middel	Høyest	Lavest	Middel	Høyest
BEITE						
Østlandet	0	86	200	0	19	150
Vestfold og Telemark/ Agder	0	54	270	0	1	10
Rogaland	0	172	300	0	43	100
Vestlandet	0	21	100	0	0	0
Trøndelag	0	84	344	0	1	3
Nord-Norge	0	12	100	0	1	10

Kilde: Landbruksdirektoratet

Notater:

Materiell for analyse og planlegging

Handbok for driftsplanlegging

Kopieringssett av skjema for analyse

Kopieringssett av skjema for planlegging

Analyse og planlegging i landbruket og annen næring.

Skjemaer med brukerveiledning og eksempler:

Du kan laste ned skjema fra NIBIOs hjemmeside:

<https://www.nibio.no/tema/landbruksokonomi/okonomistyring-i-landbruket>

NORKAP, et EDB-program for å lage kombinerte driftsplaner i jord-, skogbruk og annen næring. Programmet dekker i sin helhet Statens nærings- og distriktsutviklingsfonds krav til driftsplan. Man kan lage enkle eller fullstendige planer.

Norkap krever Excel 2010 eller nyere.

Norkap er å finne for gratis nedlasting fra: <https://www.nibio.no/tjenester/nedlasting-av-planleggingsprogrammet-norkap?locationfilter=true>

Såmengder

Plantart	Kg per dekar
Korn	
Høsthvete	18–20
Vårhvete 550 planter per kvm	18–24
Bygg, 2-rads 425/450 planter per kvm	21–25
Bygg, 6-rads 425/450 planter per kvm	18–22
Bygg som deksæd	14–18
Havre 525 planter per kvm	18–23
Høstrug (hybridrug)	10–15
Erter (sorten Ingrid)	25–26
Åkerbønner (plantetetthet:50-60 pl/m ² , 1000-frøvekt: 450, spire%:90)	25-30
Poteter (30–60 g knoller)	100–300
Fôrnepe radsådd (breisådd: 0,4 kg v/25 cm avstand)	0,1–0,2
Kålrot	0,1–0,2
Fôrbeter	0,5–0,7
Gulrot	0,3–0,4
Oljevekster 12–15 cm radavst.	
Rybs	0,8–1,0
Raps	1,0–1,2
Grønnfôr og silovekster:	
Havre i reinbestand	16–20
Havre (m/erter), for eksempel 10 kg havre + 8 kg erter	16–18
Bygg, erter, vikker og raigras	16–20
Bygg og grønnfôrraps: 10–12 kg bygg + 0,8 kg raps	
Fôrredikk	2,0
Fôrraps 10–30 cm radavstand	1,0–1,2
40–30 cm "	0,6–0,8
Grønnfôrnepe radsådd	0,2
Fôrmargkål 10–30 cm "	0,7–0,8
Engvekster:	
Frøblanding (20 % kløver og 80 % timotei), radsådd	1,5–2,0
Frøbl. (60 % tim., 25 % engsv., 15 % rødkl.)	"
Bladfaks	"
Hundegras + kløver	"
Raigras, flerårig	"
Raigras, ettårig	"
Beitefrøblanding: timotei, engsvingel, engrapp, hvitkløver+ rødkløver	2,5–3,0

For korn finner man såmengden ved formelen: (Ønsket antall planter per kvm * 1000-kornvekt) / (Spireprosent * 10).

Avlinger, middeltall for 1980–2020

Landsdeler og områder	Kg per dekar			F.e. per dekar	
	Bygg	Havre	Poteter	Grovfôr	Eng og beite ¹⁾
Østlandet Flatbygder	419	435	2 543	380	374
Andre bygder	375	369	2 304	310	282
Jæren	447	-	2 732	484	481
Agder/Rogal. andre bygder	343	-	2 044	351	353
Vestlandet	343	293	1 774	355	355
Trøndelag Flatbygder	357	350	2 493	395	397
Andre bygder	355	371	1 883	365	365
Nord-Norge	137	-	1 406	271	274
Alle bruk	398	412	2 358	348	348

1) Omfatter eng høstet til høy og surfôr, beite på eng og kulturbeite

Tabellen ovenfor er satt opp på grunnlag av middeltall fra Driftsgranskinger i jord- og skogbruk (NIBIO) og dekker over store variasjoner fra år til år og fra bruk til bruk. Tallene står for nettoavling før fradrag for fôrspill eller kvalitetsforringelse under lagring. For poteter kan dette svinnet ofte bli stort, mens det for korn, høy og surfôr sjelden overstiger 5–10 %.

Svinn ved lagring:

1. Svinn i kg:	Høy	10–15 %
	Gras til surfôr	25–30 %
	Rå poteter	10 %
	Korn	2–5 %
2. Svinn i f.e.:	Rå poteter til surfôr	5 %

Fylkesvise normalårsavlinger 2018. Kg/daa

	Hvete	Bygg	Havre	Potet
Østfold	489	455	435	2 714
Akershus	502	428	424	3 128
Hedmark	502	455	386	2 910
Oppland	522	428	431	2 627
Buskerud	507	437	424	2 809
Vestfold	448	436	401	2 789
Telemark	388	364	350	2 469
Aust-Agder		282	269	2 203
Vest-Agder		252	301	2 305
Rogaland		334	392	2 421
Hordaland				1 409
Sogn og Fjordane				2 110
Møre og Romsdal				2 917
Sør-Trøndelag	358	356	370	2 320
Nord-Trøndelag	326	355	357	2 443
Nordland				1 482
Troms				1 407
Finnmark				1 022
Landet	485	410	410	2 701

Normalårsavlingene beregnes som trendframregning av de foregående års avlinger. 12 tre-års glidende gjennomsnitt av de siste 14-års registrerte avlinger legges til grunn. Trendberegningen foretas ved lineær regresjon med minste kvadraters metode.

Kilde: Melding om årsveksten 2018 NIBIO RAPPORT NR. 87 | 2019

Halmavlinger

Kornart	Forholdstall halm/korn	Forholdstall halm/korn med vekstregulering
6-radsbygg	0,58 (0,47 - 0,71)	0,51
2-radsbygg	0,65 (0,49 - 0,73)	0,53
Havre	0,76 (0,58 - 0,91)	0,64
Vårhvete	0,92 (0,85 - 1,17)	0,74
Høstkorn	0,57 (0,41-0,68)	-

Tabellen viser halmmengde ved 10 cm stubbehøyde.

Kilde: Bioforsk Rapport 67/2012 Halm som biobrensel

Gjødslingsnormer til ulike plantevekster

Vekst og avlingsnivå per daa	Kg per dekar		
	N	P	K
Vårkorn, bygg, ved avling 400 kg ¹⁾	9,5	1,4	5
” havre, 400 kg	9,5	1,4	5
” vårhvete, matkvalitet 400 kg	10,5	1,4	5
” vårhvete, førkorn/såkorn 400 kg	9,5	1,4	5
Høsthvete, matkvalitet, 500 kg	12,5	1,75	6
Høstrug, 500 kg	12,1	1,75	6
Oljevekster til modning, 200 kg	12	2	4
Erter til modning, 400 kg	0	2,5	6,0
Eng, 3 slåtter, 400 FEm	15	1,6	8,5
Eng, 2 slåtter	13	1,6	7,5
Eng, 1 slått	10	1,6	6,5
Beite, fulldyrka, 3 gjødslinger	16	1,6	7,5
Beite, fulldyrka, 1 gjødsling	10	1,6	6,5
Raigras, 2 slåtter	13	1,6	9,5
Fôrraps, tidlig høsting	13	2,1	8,5
Korn, fôrraps og raigras	13	2,3	9
Poteter, avling 2000 kg	8,7	3	13,5
Poteter, avling 3000 kg	10	3,5	15,5
Potet, mandel, 3000 kg	8,5	3,5	15,5
Potet til chips, 3000 kg	9	3,5	15,5

- 1) Hvis halmen fjernes, bør det gis 0,3 kg P og 2 kg K i tillegg. Ved endring av kornavling på 100 kg/daa endres gjødselbehovet per dekar med hhv. 1.6 kg N, 0,35 kg P og 1 kg K.

Disse tallene er bare en grov rettesnor. Jordas næringstilstand, bruk av naturgjødsel, avlingsnivå, vanntilgang og øvrige vekstforhold vil påvirke valg av gjødsling i betydelig grad. Jordprøver er grunnlaget for å beregne behovet for gjødsling. Ta kontakt med den lokale landbruksrådgiveren for å få mer detaljerte råd om gjødsling på din gard.

Kilde: <https://www.nibio.no/tema/jord/gjodslingshandbok/gjodslingsnormer?locationfilter=true>

Kg næringsstoffer per tonn husdyrgjødsel (første vekstsesong)

Gjødseltype	Vårspredd – nedmoldet	Overflatespredd		Kalium (K)
	nitrogen (N)	nitrogen (N)	Fosfor (P)	
Blaut storfejødsel	1,5	1,0	0,7	3,3
Blaut grisejødsel	2,0	1,5	1,5	2,5
Blaut hønsejødsel	7,0	4,0	4,0	5,0

Kilde: Yara (N), Bioforsk (P og K)

Omtrentlige gjødselmengder fra forskjellige husdyr

	Urin kg/md.	Fast gjødsel kg/md.	Urin /fast gjødsel, kg/md.	Flytgjødsel kg/md.
Melkekyr	400–600	600–1 000	1 000–1 600	1300–1900*)
Ungfe	200–350	300–500	500–850	650–950*)
Purker	150–250	50–150	200–400	200–400*)
Slaktegris	60–120	40–80	100–200	100–200
Sauer og geiter:	35	75	110	-
Hest	200	600	800	

*) Tilsatt vann.

Kilde: Institutt for jord- og vannfag, NLH

Innhold av verdistoffer i handelsgjødsel, oppgitt i %

Gjødselslag	N	P	K	Ca	Mg	S	B
Fullgjødsel®							
8-5-19 mikro ³⁾	8,0	5,0	19,0	1,1	2,5	11,7	0,05
12-4-18 mikro ¹⁾	11,8	4,0	17,6	2,0	1,2	9,1	0,03
17-5-13	17,2	4,6	13,0	2,3	1,0	2,2	0,02
18-3-15 ²⁾	17,6	2,6	14,6	1,3	1,5	3,8	0,02
22-3-10	21,6	2,6	9,6	0,8	1,0	2,2	0,02
22-2-12	21,6	1,7	11,6	0,8	1,3	2,7	0,02
25-2-6	24,6	1,6	6,0	0,8	1,0	4,0	0,02
NPK 27-2-4	27,0	2,2	4,15	0,0	0,0	3,0	0,0
NPK 20-4-8 Min.organisk	20,0	3,6	8,0	4,6	0,0	4,5	0,25
NK-gjødsel							
OPTI-NK-22-0-12 +SE	22,0	-	11,6	-	0,6	3,0	0,05
NP-gjødsel							
OPTI-START™ NP 14-18-0	14,0	17,5				3,5	
Diverse							
OPTI-P™ 0-20-0		20,0	-	17	-	1,2	-
OPTI-PK™ 0-11-21	-	11,0	21,0		-	1,6	
Kieseritt ⁴⁾	-	-	-	-	15	20,0	-
K-gjødsel							
60er Kali (Kaliumklorid)	-	-	49,8	-	-	-	-
Kaliumsulfat	-	-	42,3	-	-	18,0	-
Patentkali (Kalimagnesia)	-	-	25,0	-	6,0	17,0	-
N-gjødsel							
Kalksalpeter	15,5	-	-	18,8	-	-	-
Nitrabor-Kalksalpeter™	15,4	-	-	18,5			0,3
OPTI-NS™ 27-0-0 (4NS)	27,0	-	-	6,0	0,7	3,7	-
OPTI-KAS™ 27-0-0 Skog	27,0	-	-	5,0	2,4		0,2
Urea	46,0	-	-	-	-	-	-
SULFAN 24-0-0 (6S)	24,0	-	-	8,6	0,6	6,0	-

N= nitrogen, P= fosfôr, K= kalium, Ca. = kalsium, Mg= magnesium, S= svovel, B= bor

- 1) Klorfattig. Inneholder også, 0,3 % mangan, 0,002 % molybden og 0,03 sink
- 2) +2,4 % natrium og 0,001 % selen
- 3) +0,1 % kobber, 0,1 % jern, 0,3 % mangan og 0,1 % sink
- 4) 3% Cl

Kilde: *www.yara.no*

Plantenes behov for vann

Plantenes behov for tilførsel av vann kan vurderes ut fra mange forhold. Viktige faktorer er jordarten og dens evne til å lede vann til planterøttene, vind og temperatur som fører til fordamping av vann fra jorda og fra plantene. Fordampingen kan dreie seg om 1–2 mm per dag når temperaturen er lav og luftfuktigheten høy. Ved normal temperatur og fuktighet kan fordampingen være 3 mm/dag, mens høy temperatur og vind kan gi fordamping på 4–6 mm/dag.

For en praktisk beregning av vannforbruket på et jorde bruker vi antatt daglig fordamping multiplisert med faktoren i perioden for den aktuelle veksten, se neste tabell:

Plantart	Faktor for beregning av vannbehov			
	Mai	Juni	Juli	August
Gras, raigras	0,6	1,2	1,2	1,1
Korn	0,6	1,2	1,2	1,1
Potet	0,5	1,0	1,1	1,0
Kål	0,5	1,0	1,2	1,1

En byggåker vil i juli ha et vannforbruk i uka på for eksempel 3 mm per dag ved normale luft-forhold multiplisert med faktor 1,2. Ukeforbruket av vann blir da: $7 \times 3 \times 1,2 = 25,2$ mm. Er nedbøren den uka 0, blir det snart behov for å vanne. Vanningen bør starte når omlag halvparten av vannlageret i jordarten er brukt opp. Siden ulike jordarter har ulikt vannlager, må du ta utgangspunkt i den jordarten du har.

Jordart	Nyttbart vann, mm	Grense for vanning, mm
Meget tørkesvak (grov sand/skrinn sandig lettleire)	50	20
Tørkesvak jord (siltig sand og moldfattig lettleire)	70	30
Middels tørkesvak jord (moldrik lettleire, matjorddybde 25–30 cm)	90	40
Tørkesterk jord (moldrik lettleire, matjorddybde >30 cm)	110	50
Meget tørkesterk jord (siltjord, dyp myrjord)	130	60

Norsk Landbruksrådgivning kan bistå med beregninger omkring vanning.

Kilde: *www.bioforsk.no/vatning/hjelp*

Bruk av plantevernmidler

Fra 1. juni-2015 kom det nye krav til dokumentasjon av integrert plantevern. Nå kreves dokumentasjon av hvilke vurderinger som er gjort før man benytter kjemiske midler. Vurderingene skal føres i plantevernjournalen. Det kan være tiltak som vekstskifte, sortsvalg, jordarbeiding, kalking og grøfting.

Plantevern er et omfattende fag. Her er det bare plass til en kortfattet oversikt. For opplysninger om bruk av plantevernmidler samt opplysninger om andre midler eller spesialmidler mot ugras, skadedyr og sykdommer vises til rådgivere med kompetanse på dette området. FKA har en oversikt over midler og bruk i heftet *Plantevern 2022*– For priser på plantevernmidler vises til «Landbruk generelt – Priser. Plantevernmidler.»

Ugrasbekjempelse

	Ugras	Eksempel på Handelsvare	Mengde handelsvare per daa		
Gjenlegg til gras uten kløver og med korn som dekkvekst	Allsidig Ugrasflora	Ariane S	200–250 ml		
		Express SX +Biowet	0,75g+50 ml/100 l vann		
		Express+Flurostar+Biowet	0,75 g +60+ 50 ml/100 l v		
		Starane XL+ExpressSX +Biowet (50ml/100 l)	80–100 ml+0,4 g		
Gjenlegg til gras med kløver, uten eller med korn til dekkvekst	Allsidig Ugrasflora	Basagran SG+ MCPA	85 g +35 ml		
		MCPA	80–100 ml		
		Gratil WG + MCPA	2–3 g + 50 ml		
		Express SX + MCPA	0,75 g + 50 ml		
Eng og beite u/kløver	Allsidig Ugrasflora	MCPA	150 – 240 ml		
		MCPA + Mekoprop	150 ml + 150 ml		
		Starane XL	180 ml		
Etablert grasmark m/kløver	Allsidig Ugrasflora	Gratil WG+Biowet	5 – 6 g		
		Harmony 50 SX + Biowet	3-3,5 g + 50 ml/100 l v		
Varig beite u/kløver	Høymole	Flurostar	200 ml		
		Starane XL	180 ml		
		Løvetann	180 ml		
		Stornesle	200 ml		
		Hundekjeks	180 ml		
Vårkorn uten gjenlegg:	Allsidig ugrasflora	Ariane S	225 – 250 ml		
		Express Gold + Biowet	1,7-2,7 g (1-1,5 g i havre)		
		Express SX+ Biowet	1-1,5 g		
		HussarPlusOD+DFF+Mero 1)	8–12 ml+4,2-9 ml+ 50 ml		
		Tripali + Biowet	2,5+3,5 g (2,5 g i havre)		
		Pixxaro (ikke i havre)	12,5-25 ml		
		Floghavre og hønsehirse	Puma Extra + Biowet 1) Axial 1)	100–120 ml 70-90 ml	
		Før såing:	Kveke 2)	Gallup Super 360	300–400 ml
				Roundup	300–400 ml
		Høstkorn	Gras, balderbrå, oljevekst. (høst)	Atlantis OD + Mero	45–75 g + 50 ml
Boxer	200-300 ml				
Frøugras (våren)	Express Gold + Biowet			2–2,7 g	

1) Ikke i havre

2) Bare før såing eller i moden byggåker og i stubbåker uten gjenlegg eller fangvekst

	Ugras	Eksempel på Handelsvare	Mengde handelsvare per daa	
Høstkorn (ikke spelthvete)	Allsidig flora (vår) frøugras	Ally Class	3–4 g	
		Express Gold + Biowet	2-2,7g	
		Express SX + Biowet	1,5-1,9 g	
		Pixxaro	30–40 ml	
	Kveke	Zypar	75-100 g	
		Attribut Twin ³) + Mero	6 g+ 5 ml + 50 ml	
Vårryps – raps	Vassarve, då og klengemaure	Centium	12,5 ml	
	Balderbrå, dylle, tistel	Matrigon SG + Mero	14 – 16,5 g+50 ml	
Oljevekster og korsblomstra fôrv. Kålvekster	Floghavre,hirse	Focus Ultra	300 – 500 ml	
	Kveke	Zetrola	70 – 150 ml	
	Kveke,floghavre, rapp-arter	Select + Renol	40–50 ml + 40–50 ml	
Potet før spiring	Frøugras	Fenix + Titus+Biowet	130–150 ml+ 3 g	
		Fenix 1.sprøyting	100-150 g	
	etter spiring	Frøugras	Titus + Biowet 2. sprøyting	2 g
		Rotugras + kveke	Titus + Biowet	3 g
		Kveke	Zetrola	70–140 ml
Veger, grusganger, plasser m.m.	All vegetasjon. Skader ikke røtter av ønsket tre el. busker.	Kveke/Floghavre	200-400 ml	
		Hirse,spillkorn	Focus Ultra	
		Roundup/Gallup Super	800 ml	

1) Bare før såing og i stubbåker

Skadedyrbekjempelse

	Skadedyr	Eksempel på handelsvare	Mengde handelsvare per daa
Korn	Havrebladlus	Decis	15 ml
		Evure Neo/Mavrik 4)	12-20 ml
		Teppeki 4)	14 g
	Kornbladlus	Decis	15 ml
		Karate CS	8-10 ml
		Evure Neo/Mavrik 4)	12-20 ml
		Teppeki 4)	14 g
	Bladminerflue	Karate CS	15 ml
		Decis	15 ml
Potet	Potetsikade, teger	Karate 5 CS/Decis	12–15 ml
	Bladlus	Evure Neo/Mavrik	10-20 ml
		Teppeki	16 ml

Korsblomstra Kulturer	Kålflyer Jordlopper/Glansbille	Kontakt rådgivningen Karate 5 CS/Decis Evure Neo/Mavrik	10 ml 20 ml
--------------------------	-----------------------------------	---	----------------

3) Ikke i høstbygg eller Magnifik høsthvete 4) Skånsom mot nytteinsekter

Sykdomsbekjempelse

	Soppsykdom	Eksempel på handelsvare	Mengde handelsvare per daa
Bygg	Mjøldogg	Talius (forebyggende)	12,5–20 ml
	Bipolaris, stråknækker	Proline	40 – 50 ml
	Flekksykdommer	Comet Pro + Proline	30 + 30 ml
		Delaro	50-80 ml
Hvete/rug	Rust	Proline + Talius	30 - 50 g +10 ml
	Mjøldogg	Talius (forebyggende)	12,5 – 20 ml
	Hveteaksprikk	Siltra Xpro	50 – 75 ml
		Aviator Xpro	80 ml
	Hvetebladprikk	Delaro + Proline	50 +25 ml
	Hvetebrunflekk	Comet Pro +Proline	35 ml +60 ml
	Stråknækker Fusarium spp.	Proline + Talius	30 - 50 g +10 ml
Proline		60 - 80 ml	
Havre	Kronrust, mjøldogg	Delaro SC 325	80 ml
	Havrebrunflekk, Septoria	Comet Pro + Proline	30 - 60 ml
		Fusarium	Proline
Potet	Tørråte 1.sprøyting Ingen smitte	Revus + Mantrac	60 ml + 50 ml
		Ranman Top + Mantrac	50 ml + 50 ml
Oljevekster	Gråskimmel	Proline	60 - 70 ml

Vekstregulering/-avslutning

	Behandlings- tidspunkt	Eksempel på handelsvare	Mengde handels- vare per daa
Bygg	Fra Z 25 til Z 39	Moddevo/Moddus Start	2 x (25–30) ml
	Fra Z 39 til Z 49	Cerone	20–50 ml
Havre	4-5 blad-stadiet	CCC 750	100–160 ml
	Fra Z 31 til Z 37	Trimaxx	15–30 ml
Vår-/høsthvete	3–4 blad (15-20 cm)	CCC 750	40–80 ml
	Fra Z 31 til Z 39	Trimaxx	15–40 ml
	Fl.blad synl.-fl.bl. ute	Cerone	20–40 ml
	Fra Z 25 til Z 39	Moddevo/Modus Start	15–30 ml
Rug	Fra 2.leddknode synlig	Cerone	25–100 ml
Poteter	Uten risknusing	Spotlight Plus	100 ml

Z 31: første leddknode Z 39: flaggbladet under utvikling Z 49: første snerp synlig

Kilder: «Plantevern 2022», fra Felleskjøpet Agri (www.fka.no)

Ammoniakkbehandla halm (NH₃)

Halmen presses til rund- eller firkantballer. Halmen bør være tørr (15% vann), men det går bra å behandle halm opp til 30% vann dersom den blir behandlet i løpet av tre døgn. Tørr halm krever mindre mengde ammoniakk og gassen fordeles bedre i ballen. Ballene pakkes med plast og det sprøytes inn flytende ammoniakk, **3 prosent** av ballens vekt. Lagringstid 4–8 uker. Før halmen nyttes som fôr, må den luftes.

Fôrverdi	1,43 kg tørrstoff per FEm
Mengde tørr halm per førenhet ferdig NH ₃ -behandlet halm	1,7 kg tørr halm per FEm

Kostnader:

Ved behandling av 1 ball à 250 kg normaltørr halm (15 % vann):

Mengde ammoniakk: 250 kg halm * 3 prosent NH₃ = 7,5 kg NH₃

Pris NH₃: 21,49 kr/kg

NH₃-kostnad per rundball: 161 kroner

Kostnader til pressing og pakking utgjør 190 kr/ball og verdien av halmen settes til 0,25 kr/kg (63 kr/ball).

Antall FEm per ball: 250 kg:1,7=147

Ved normal kvalitet på halmen, blir kostnaden per FEm: $(161+190+63)/147=2,91$ kr per FEm.

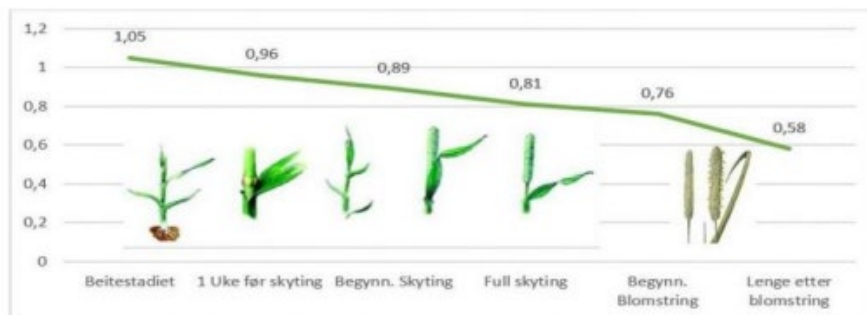
Ved et lavt antall baller må det også betales for frammøte.

Kilder: Totalkalkylen for jordbruket, Norsk Landbruk, Egne beregninger

Fôrverdien av noen viktige fôrslag, for drøvtyggere

(Etter fôrtabellen på: <http://statisk.umb.no/iha/fortabell/index.php>)

	NR i fôr- tabell	% tørr- stoff	FEM per kg ts	AAT g/FEM	PBV g/FEM
Grovfôr, ferskt:					
Blandingseng, ved skyting	352	17,5	0,94	111	-7
Timotei, 1–2 u før skyting	330	19,1	0,91	100	45
Timotei, ved skyting	331	20,1	0,79	104	-11
Beite, forsommer	361	19,7	1,04	108	4
Beite, ettersommer	362	21,0	0,94	109	5
Raigras, flerårige, tidlig høsting	338	15,1	1,08	89	156
Grønnfôrhavre, v/beg skyting	387	21,0	0,75	83	5
Rødkløver, tidlig høsting	326	14,2	0,92	101	89
Surfôr, 1. slått:					
Blanding, 10–20 % kløver, tidlig	400	21,3	0,92	82	35
Blanding, 10–40 % kløver, skyting	401	24,9	0,87	87	14
Timotei, 1–2 uker før skyting	413	20,7	0,97	73	78
Timotei, engsvingel, skyting	429	23,7	0,87	84	8
Timotei, skyting	416	22,0	0,87	85	31
Bladfaks 1 uke før skyting	445	17,3	0,91	74	107
Hundegras, skyting	443	20,3	0,82	88	34
Raigras, Westervoldks	447	17,7	0,87	77	72
Surfôr, 2. slått:					
Blanding, 20–60 % kløver	471	21,1	0,76	86	37
Blanding, 20 % kløver	472	23,5	0,86	79	29
Timotei	476	25,0	0,86	81	19
Timotei + engsvingel	473	24,3	0,82	91	-11
Annet surfôr					
Førraps/raigras, økologisk	510	19,1	0,92	86	-13
Bygg og førraps, 1 uke e skyting	504	19,0	0,82	87	-10
Bygg og førraps, deigmodning	505	21,7	0,75	89	-25
Bygg før skyting	498	23,1	0,82	85	46
Øko-blanding	470	27,2	0,83	82	54
Høy, 1. slått:					
Blandingshøy, blomstring	633	86,3	0,73	105	-62
Timotei	600	86,1	0,86	99	-13
Halm og agner:					
Bygghalm, ubehandlet	800	89,4	0,30	213	-253
Bygghalm, ammoniakkbehandlet	803	85,1	0,70	100	-54
Bygghalm, dypelutet	806	24,0	0,72	99	-121
Rotvekster, ferskt:					
Grønnfôrnepeblad	372	13,0	0,91	80	32
Førraps	378	11,1	0,91	77	101

Energiinnhold (FEm/kg TS) ved forskjellige vekststadier

Fôrnormer – storfe

I 2007 er NorFor Plan tatt i bruk som nytt fôrvurderingssystem for mjølkeku. NorFor Plan vil også bli tatt i bruk for voksende storfe.

I NorFor Plan uttrykkes fôrets energiverdi og dyrenes energibehov i mega joule (MJ). Én fôrenhet mjølk (FEm) tilsvarer 6,9 MJ. NorFor Plan skiller seg fra de tradisjonelle fôrvurderingssystemene ved at fôrets næringsverdi er bestemt av samspillet mellom fôrrasjonens størrelse og sammensetting. Det betyr at det enkelte fôrmiddel ikke har noen konstant og additiv næringsverdi. Dersom man skal angi dyrenes behov og fôrets næringsverdi som additive verdier, må det gjøres i forhold til en referanseproduksjon. Hos mjølkeku er det valgt å benytte en referanseproduksjon ved et opptak på 20 kg tørrstoff og en fôrrasjon som inneholder 50 % kraftfôr.

1. Melkekyr

a) Vedlikeholdsfôr per dag. Referanseproduksjon 20 kg tørrstoff

Vekt, kg	Tilsvarende brystomfang, cm	MJ (FEm)	AAT, g
300 (275–325)	146–153	3,4	445
400 (375–425)	162–171	4,2	445
500 (475–525)	179–186	4,9	440
550 (525–575)	187–192	5,3	440
600 (575–625)	193–199	5,7	438
700 (675–725)	205–210	6,3	438

b) Produksjonsfôr til melkeproduksjon.

Angitt som FEm og proteinbehovet angitt som aminosyrer absorbert i tarmen (AAT). Energibehovet blir oppgitt per kg energikorrigeret melk (EKM). Dette er melk med 3 140 kJ per kg.

EKM beregnes etter følgende formel:

$$\text{EKM, kg} = M \times (0,01 + 0,122 \times f + 0,077 \times p + 0,053 \times l) \quad (1)$$

Eller uten laktose:

$$\text{EKM, kg} = M \times (0,25 + 0,122 \times f + 0,077 \times p) \quad (2)$$

M = Melkemengden, kg

F = % fett i melka

P = % protein i melka

L = % laktose i melka

Energibehov: Anbefalte behovstall for bruk i praksis:

Dagsytelser, kg	FEm/kg EKM	Protein, g/kg EKM	AAT, g/kg EKM
Under 20	0,46	32	51
20–30	0,46	33	53
Over 30	0,46	34	54

Proteinbalansen i vomma (PBV)

Nedre grense for PBV i rasjonen er uttrykt i g/kg tørrstoff og er avhengig av mjølkeytelsen

Kg EKM	Nedre grense PBV, g/kg tørrstoff
> 20	15
15	13
10	11

c) Produksjonsfôr til fostervekst, per dag.

Før kalving	FEm per dag	AAT, g
Nest siste måned	1,7	200
Siste måned	2,6	308

d) Produksjonsfôr til tilvekst. MJ og FEm

	FEm per dag	FEm per kg Tilvekst	AAT, g/dag	g AAT/MJ
Første- og andre-kalvs kyr	0,37–0,72		28– 55	
Magre kyr	0,72–1,5		55–109	

Kilde: Institutt for husdyrfag og akvakulturvitenskap, NMBU

2. Oppdrett og kjøttproduksjon på storfe*Energinormer for NRF-okser: Fem per dag*

Levende Vekt	Daglig tilvekst i gram						
	700	800	900	1 000	1 100	1 200	1 300
100	2,6	2,8					
150	3,2	3,4	3,6				
200	3,6	3,8	4,0	4,2	4,4		
250		4,4	4,6	4,8	5,0	5,2	5,4
300		5,0	5,2	5,4	5,6	5,9	6,2
350			5,5	5,8	6,1	6,4	6,7
400			6,0	6,3	6,6	6,9	7,3
450			6,6	6,9	7,4	7,7	8,0
500			7,2	7,6	7,9		
550			7,8	8,1			
600			8,2	8,6			

Energinormer for NRF-kastrater: Fem per dag

Levende vekt	Daglig tilvekst i gram						
	400	500	600	700	800	900	1 000
100			2,6	2,7			
150			3,1	3,2			
200		3,2	3,4	3,6			
250		3,7	3,9	4,1			
300		4,2	4,4	4,6	4,9	5,1	5,3
350		4,5	4,7	4,9	5,3	5,5	5,8
400	5,0	5,3	5,5	5,7	5,9	6,1	6,3
450	5,4	5,7	6,0	6,3	6,5	6,7	7,0
500	5,7	6,0	6,3	6,6	6,9	7,1	7,4

Kilde: Produksjon av storfekjøtt v/Berg og Matre

Fôrplanlegging i praksis bør skje ved hjelp av planprogram som tar hensyn til brukets grovfôr kvalitet og mengder. Kontakt rådgivere for mer informasjon.

Energinormer for NRF-kviger: FEm per dag

Levende Vekt	Daglig tilvekst i gram		
	600	700	800
100	2,6	2,7	
150	3,1	3,2	
200	3,4	3,6	
250	3,9	4,1	
300	4,3	4,5	4,7
350	4,8	5,1	5,4
400	5,3	5,6	5,9
450	5,8	6,1	6,4
500	6,2	6,5	6,8
550	6,7	7,1	7,5

Kilde: Produksjon av storfekjøtt v/Berg og Matre

Fôrplanlegging i praksis bør skje ved hjelp av planprogram som tar hensyn til brukets grovfôr kvalitet og mengder. Kontakt rådgivere for mer informasjon.

Fôrplan for kvige- og oksekalver til liv

Uke nr.	Kalvekraftfôr				
	Råmj./helmj. l/dag	Kalvegødt- mjølk l/dag	Kvige kg/dag	Okse kg/dag	Grovfôr
1	4–5	fersk	Litt	Litt	
2–3	5	sur	Etter app.	Etter app.	Litt høy
4	5	"	"	"	"
5–9	2	3 sur	Maks. 1,0	Maks. 1,5 m	Høy
10–11		5 "	"	"	"
12–26		4–2 "	"	1,5–2,2	Høy/surfôr
Sum	115	liter	240 liter	160 kg	240 kg

Kilde: Institutt for husdyrfag og akvakulturvitenskap

Fôring av sau

Sauen bør være i stigende hold før paringstida. Kraftfôr må tilvennes gradvis. Søyer i dårlig hold bør få 40 % over vedlikeholdsbehovet fra 14 dager før paring til søya er konstatert drektig.

Kraftfôrmengden må rette seg etter grovfôrkvalitet og -mengde og dyras hold. Som en rettesnor kan disse kraftfôrmengdene brukes rundt paring og til dyra er drektige:

Åringer 0,4 – 0,6 kg per dag

Gimrer 0,1 – 0,6 kg per deg

Voksne søyer 0 – 0,3 kg per dag

Grovfôr av god kvalitet kan være nok fôr til voksne søyer utover vinteren. Dyra må ikke gå ned i hold. Åringer kan få samme kraftfôrtilskudd som under paring. Søyer som får mindre enn 0,3 kg kraftfôr per dag, må ha tilgang på tilskuddsfôr. Seks uker før venta lamming bør en gå over på et mer proteinrikt fôr:

Alder	Antall fostere	Grovfôropptak kg per dag	Uker før lamming		
			6–5	4–3	2–0
Kraftfôr, kg per dag					
Åringer	1	0,60	0,4	0,5	0,7
Åringer	2	0,55	0,5	0,6	0,9
Gimrer	1	0,70	0,3	0,4	0,6
Gimrer	2	0,62	0,4	0,5	0,8
Gimrer	3	0,60	0,5	0,7	1,0
Voksne	1	0,90	0,2	0,3	0,4
Voksne	2	0,85	0,3	0,4	0,7
Voksne	3	0,80	0,4	0,6	0,9

Etter lamming økes kraftfôrmengden til søye med 0,5 kg per lam fordelt på tre fôringer, fordelt på 100 g mer per dag.

Fôring av lam avhenger av hvor fort du vil lamma skal vokse og hva slag grovfôr du har å by på. På innefôring med fri tilgang på godt grovfôr kan en forvente slik tilvekst per dag:

Tildelt kraftfôr, kg per dag	Forventet tilvekst, g per dag
0,2 kg	100 g
0,6 kg	200 g
0,9 kg	300 g
Fri tilgang*	400 g

* Ved appetittfôring på kraftfôr vil grovfôropptaket bli omtrent halvert

Kopplam bør få spesielt tilpasset kraftfôr tidlig for å utvikle magen.

Kilde: norgesfor.no

Fôrnormer – geit

a) Vedlikeholdsfôr per dag

Vekt, kg	FEm	AAT, g	PBV, g (nedre grense)
30	0,48	42	0
40	0,59	52	0
50	0,70	61	0
60	0,80	70	0
70	0,90	79	0

b) Produksjonsfôr til melkeproduksjon

Som for melkeku øker behovet både for FEm og AAT per kg EKM med økte dagsytelser. Anbefalte behovstall for bruk i praksis er satt opp nedenfor:

Dagsytelser, kg	FEm/kg EKM	AAT, g/kg EKM	PBV, g (nedre grense)
Under 2,0 kg	0,44	42	0
2,0–3,0 kg	0,45	45	0
Over 3,0 kg	0,47	48	0

c) Produksjonsfôr til fostertilvekst per dag.

Før kjeng	Fem	AAT, g
Nest siste mnd.	0,1–0,2	20
Siste mnd.	0,3–0,4	40

De høyeste talla angir behovet til unge dyr eller voksne geiter i dårlig hold.

Kilde: Institutt for husdyrfag og akvakulturvitenskap, NMBU

Førnormer – svin

1. Norsk purkenorm

	FEG/dag
Fra avvenning til inseminering	4 – 5
De 4 første ukene etter inseminering	3 – 3,5
Middrektighet	3 – 4 ¹⁾
4 siste uker før grising	3 – 3,5
Grisingsdagen	2
Dieperioden	Appetitt etter ca. 2 uker

1) Justering av holdet

2. Slaktegriser

Samlet fôr (vedlikeholdsfôr + produksjonsfôr) per dag:

Alder i dager	Levende vekt i kg	Norm 950 g/dag	Levende vekt i kg	Norm 1 050 g/dag
		FEG per gris per dag		FEG per gris per dag
63	26	1,25	26	1,25
70	28	1,40	31	1,50
77	33	1,55	37	1,80
84	38	1,70	43	2,00
91	44	1,90	49	2,20
98	51	2,10	56	2,50
105	58	2,30	64	2,80
112	65	2,60	72	3,10
119	72	3,00	80	3,20
126	79	3,10	88	3,40
133	87	3,20	96	3,40
140	95	3,20	105	3,40
147	103	3,20	114	3,40
154	111	3,20	123	3,40
161	119	3,20	132	3,40

Kilde: *www.norgesfôr*

Fôrkrav – smågriser i pattetida og tida fra avvenning ved 5–6 uker til 22 kg

	FEG per dag	FEG per uke
3. uke	0,02	0,1
4. "	0,05	0,4
5. "	0,1	0,8
6. "	0,3	2,2
7. "	0,4	3,0
8. "	0,5	3,7
9. "	0,6	4,5
10. "	0,8	6,0
11. "	1,0	6,7

Fôrbehov totalt per smågris fram til 22 kg: Ca. 27 FEn.

Samlet fôr per år til purker og smågriser fram til 22 kg lev. vekt

Purkas vekt, kg	Små- griser per år	(125–175) 150		(175–225) 200		(225–275) 250	
		FEG	Kg pro- tein	FEG	Kg pro- tein	FEG	Kg pro- tein
a) Utvokste purker							
Purkas samlede	12		180	1 400	175	1 520	185
Fôr hele året	16		205	1 640	200	1 720	210
+ tilleggsfôr	20		230	1 840	225	1 920	235
til smågrisene	24		250	2 000	245	2 080	250
b) Unge purker							
Purkas samlede	12	1 490	180	1 570	190		
Fôr hele året	16	1 690	205	1 770	215		
+ tilleggsfôr	20	1 880	230	1 960	240		
til smågrisene	24	2 050	250	2 120	255		

Fôrkrav ungpurker fra 22 kg levendevekt til bedekning ca. 375 FEn. Ved bruk av egen råne må en i kalkyler og driftsplaner huske å gjøre tillegg for fôrkravet til rånen.

Kilde: Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap, NMBU

Fôrverdien av noen viktige fôrslag, for svin

	NR i fôrtabell	% tørrestoff	FEG per kg ts	Ford. råprot g/kg ts
Kraftfôr:				
Hvetekli	73	88,5	0,82	115
Havre	2	89,6	1,09	89
Bygg	20	88,3	1,21	90
Surfôr, bl.eng, 1.sl. skyting	429	23,7	0,70	85
Skumma melk,	907	8,9	1,34	349
Myse (skummet)	913	4,7	1,30	119

Fôrnormer – hest

Daglige fôrmengder til voksne hester og ponnier, kaldblod

Kroppsv vekt	Vedlikehold		Lett bruk		Middels bruk		Hard bruk	
	Høy	Kraftfôr	Høy	Kraftfôr	Høy	Kraftfôr	Høy	Kraftfôr
100	1,5–2,0	0–0,4	1,5–2,0	0,4–0,7	1,5–2,0	0,8–1,0	1,5–2,0	1,0–1,4
200	3,0–3,7	0–0,4	3,0–3,7	0,5–1,0	3,0–3,7	1,0–1,5	3,0–3,7	1,5–2,0
300	4,5–5,0	0–0,4	4,5–5,5	0,5–1,0	4,5–5,5	1,2–2,0	4,5–5,5	2,0–2,5
400	5,5–6,0	0–0,5	5,5–6,5	0,8–1,5	5,5–6,5	1,7–2,3	5,5–6,5	2,5–3,5
500	6,0–7,5	0–1,0	6,0–7,5	1,0–2,0	6,0–7,5	2,0–3,0	6,0–7,5	3,0–4,0
600	7,5–9,0	0–1,0	7,5–9,0	1,0–2,0	7,5–9,0	2,0–3,0	7,5–9,0	3,5–4,5

Fôrmengdene er satt opp slik at når man bruker den største høymengden velges minste kraftfôrmengde og ved laveste høymengde brukes største kraftfôrmengde. Varmblods- og fullblodshester kan få noe høyere kraftfôrmengder enn det som her er foreslått. Hingster vil også trenge litt mer enn hopper og vallaker. Vær oppmerksom på at det i disse eksemplene er brukt høy av middels god kvalitet.

Daglige fôrrasjoner til hopper med føll

Kroppsv vekt kg	Høy kg	Kraftfôrblanding kg	Havre/bygg kg	Kalksteinmel gram
100	1,5–2,0	0,7	0,7–1,0	0–20
200	3,0–3,7	1,4	1,0–1,3	0–20
300	4,5–5,5	1,8	1,2–1,6	0–20
400	5,5–6,5	2,4	1,2–1,8	0–20
500	6,5–8,0	3,0	1,5–2,5	0–20
600	8,0–10,0	3,5	1,5–2,5	0–20

Fôrmengdene er satt opp slik at når man bruker den største høymengden velges minste kraftfôrmengde og ved laveste høymengde brukes største kraftfôrmengde.

Dersom en bruker mindre kraftfôrblanding eller bruker blanding med mindre kalsium enn 12 g/kg, må mengden kalksteinmel økes.

Når hopper med føll går på godt beite, regnes det med at de får dekket sitt næringsbehov. Husk saltstein.

Kilde: Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap, NLH

Fôrverdien av noen fôrslag, for hest <http://statisk.umb.no/iha/fortabell/index.php>

	NR i fôrtabell	% tørstoff	FEh per kg ts	Ford. råprot g/kg ts
Kraftfôr:				
Havre	2	89,6	0,96	101
Bygg	20	88,3	1,08	95
Surfôr, bl.eng. 1.sl. tidlig	400	21,3	0,73	119
Poteter	299	19,2	0,93	66
Bygghalm, NH3-behandlet	803	85,1	0,48	49

Fôrforbruk – eggproduksjon

Høner

Fôrforbruk hos høns regnes normalt i omsettelig energi (OE). Ved beregningene nedenfor er fôrforbruket gitt i g eller kg fôr med energiinnhold på 11 MJ per kg. Brukes fôr med høyere eller lavere energiinnhold, må fôrbehovet justeres ned eller opp.

Vedl.holdsfôr fra 20 uker: 1,8 kg tung høne (hviteggverper): ca. 70 g fôr per dag.

Produksjonsfôr: 0,70 kg per kg egg.

Ytelse og fôrforbruk beregnet for perioden 20–72 uker

Eggproduksjon		Fôr per inns. høne per år	
Antall egg à 63 g	Kg egg	Hviteggverper	Kg fôr per kg egg Hviteggverper
295 (dårlig)	18,6	39,2	2,1
320 (vanlig)	20,2	40,2	2,0
340 (meget godt)	21,4	41,6	1,9

Ved innkjøp av 16 ukers kyllinger må det regnes et fôrforbruk fram til 20 uker på 2,1 kg for hviteggverpere og 2,2 kg for bruneggverpere. Fôrforbruket er beregnet for fôr med 11 MJ OE per kg - med lite fôrsvinn og ved ca. 20 grader C.

Voksne haner av henholdsvis hvitegg- og bruneggverpere har et daglig fôrbehov på 117 og 130 g.

Kyllinger og unghøner

Alder i uker	Hviteggverpere			Bruneggverpere		
	Vekt ved periodens begynn. Gram	Daglig fôrbehov. Gram	Samlet fôrkrav fra klekk. Kg	Vekt ved period. begynn. Gram	Daglig fôrbehov. Gram	Samlet fôrkrav fra klekk. Kg
0–2	38	11	0,15	38	19	0,26
2–4	120	25	0,51	130	37	0,79
4–6	270	48	1,18	350	55	1,57
6–8	450	59	2,00	580	61	2,41
8–10	640	64	2,89	800	67	3,35
10–12	820	69	3,86	980	71	4,35
12–14	960	72	4,87	1 160	76	5,40
14–16	1 090	74	5,91	1 340	80	6,52
16–18	1 200	74	6,90	1 500	80	7,71
18–20	1 270	76	7,97	1 620	82	8,83
20–22	1 400	85	9,11	1 700	90	10,10

Gjennomsnittlig alder ved oppverping: 20 uker.

Kilde: Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap, NMBU

Fôrforbruk – kjøttproduksjon på fjørfe*Slaktekylling*

Alder ved slakting	4–5 uker
Levendevekt ved slakting	ca. 1,6 kg
Slakteprosent uten innmat	ca. 56–60
«Normal» dødelighet	3–5 %
Fôrforbruk per slaktekylling	ca. 2,20 kg (Slaktekyllingfôr med 12,3 MJ OE per kg)

Praktisk fôring: Startfôr de første 2 uker, Vekstfôr, fra 2 uker og Sluttfôr de siste 3–5 dager før slakting.

Plassbehov: 20–25 stk. per m².

Kalkuner

Alder ved slakting	11–13	uker
Levendevekt ved slakting	6–8	kg
Slakteprosent	71–75	
Fôrforbruk per slaktekalkun	10–12	kg (Kalkunfôr med 12 MJ OE per kg)
Normal dødelighet	5–10	%

Praktisk fôring: Startfôr kalkun de første 4 uker, Vekstfôr 1 fra 4 til 8 uker, Vekstfôr 2 fra 8 uker og Sluttfôr siste 3–5 dager før slakting.

Plassbehov: 4–7 stk. per m².

Avlsdyr

	Fôrforbruk (Fôr med 11 MJ OE per kg)	
	Per dag	Per år
Lett type	175–210 g	64– 77 kg
Tung type	265–320 g	97–115 kg

Utvikling i antall mordyr

Rase	2016 ⁷	2017	2018	2019	2020	2021
Charolais	15 379	17 777	19 991	21 021	22 868	23 845
Hereford	10 058	11 482	12 147	12 654	13 573	14 222
Limousin	9 645	11 075	11 957	12 484	13 375	14 248
Aberdeen Angus	6 041	6 810	7 539	7 867	8 649	9 108
Kjøttsimmental	2 834	3 151	3 595	4 019	4 566	5 053
Highland Cattle	1 240	1 352	1 429	1 487	1 648	1 674
Tiroler Grauvieh	916	1 010	1 187	1 343	1 574	1 767
Dexter	552	737	920	1 128	1 464	1 777
Blonde d'Aquitaine	520	583	630	642	705	747
Krysning, ekstensiv	5 680	6 536	7 244	7 855	8 669	9 238
Krysning, intensiv	14 261	15 950	16 930	17 130	17 857	18 269
NRF	2 266	2 682	2 668	2 496	2 485	2 394

Slakteresultater

	Rase	Antall slakt	Slaktevekt (kg)	Klasse	Slaktealder (mnd/år)	Slaktetilvekst (g/dag)	
Ung okse	Hereford	3 852	295	R-	16,9	543	
	Charolais	7 668	375	R+	16,8	697	
	Aberdeen Angus	2 801	303	R-	16,7	568	
	Limousin	4 691	346	R+	16,2	665	
	Kjøttsimmental	1 669	362	R	16,5	679	
	Blonde d'Aquitaine	285	394	U-	16,8	766	
	Tiroler Grauvieh	412	306	R	17,4	571	
	Krysning, ekstensiv	3 880	318	R-	16,8	603	
	Krysning, intensiv	6 327	360	R	16,8	678	
	NRF	16 588	316	O	16,4	572	
	Kvige	Hereford	1 377	207	O+	17,8	360
		Charolais	2 820	252	R-	16,7	464
		Aberdeen Angus	1 145	216	R-	17,4	384
Limousin		2 152	248	R	16,6	456	
Kjøttsimmental		566	243	R-	17,3	424	
Krysning, ekstensiv		1 623	225	O+	16,9	408	
Krysning, intensiv		2 724	245	R-	16,6	445	
NRF		441	219	O	19,1	295	
Ku		Hereford	1 672	330	O+	88,7	
	Charolais	2 691	377	R-	87,6		
	Aberdeen Angus	896	315	O+	89,1		
	Limousin	1 512	358	R-	86,9		
	Kjøttsimmental	414	336	O+	91,0		
	Krysning-lett	1 024	316	O	84,7		
	Krysning - tung	2 076	343	O+	89,9		
	NRF	563	294	O-	73,3		

Kilde: Storfekontrollen 2021

⁷ Fra 2014 er rasedefinisjonen endret. Alle dyr som er over 75 % (12/16) av en rase blir regnet som renraset. Tidligere var kravet 15/16 deler.

Fødselsvekter – kjøttferaser

Rase	Fødselsvekt, kg	
	Oksekalver	Kvigealver
Hereford	41	39
Charolais	46	43
Aberdeen Angus	39	37
Limousin	43	41
Kjøttsimmental	46	43
Blonde d'Aquitaine	49	46
Tiroler Grauvieh	43	40
Skotsk Highland	30	30
Dexter	20	20
Sida Trønderfe og Nordlandsfe	35,9 (2020)	31,2 (2020)
Østlandsk Rødkolle	34,7 (2020)	31,8 (2020)
Krysning, ekstensiv	41	39
Krysning, intensiv	45	42
NRF	42,5 (2020)	41,8 (2020)

Kilde: Storfekjøttkontrollen 2021

Vektregistreringer

Rase	200 dager		365 dager	
	Okser	Kviger	Okser	Kviger
Vekt i kg				
Hereford	273	249	462	385
Charolais	306	275	556	438
Aberdeen Angus	267	243	462	385
Limousin	296	267	512	412
Kjøttsimmental	326	289	577	439
Krysning-ekstensiv	294	263	496	412
Krysning-intensiv	305	270	537	439

Kilde: Storfekjøttkontrollen 2021

Regulering av svine- og fjørfeproduksjon (utdrag)

§ 1. Konsesjonsgrenser

I «Forskrift om regulering av svine- og fjørfeproduksjonen» av Landbruksdepartementet 1. april 2004, endret ved forskrift 26. april 2013 og 15. desember 2014, er grensene for konsesjonsfri drift satt til:

- slaktekyllingproduksjon med inntil 280 000 omsatte og slaktede kyllinger per år eller
- kalkunproduksjon med inntil 60 000 omsatte og slaktede kalkuner per år eller
- eggproduksjon med maksimalt 7 500 innsatte høner på ethvert tidspunkt eller
- svineproduksjon med inntil 2 100 omsatte og slaktede slaktegriser per år,
- eller maksimalt 105 innsatte avlspurker på ethvert tidspunkt og maksimalt 150 utrangerte avlspurker pr. år (faktor 1,4286)
- produksjon i registrerte foredlingsbesetninger med maksimalt 105 avlspurker på ethvert tidspunkt og maksimalt 438 utrangerte avlspurker pr. år (faktor 4,1714),
- produksjon i registrerte formeringsbesetninger med maksimalt 105 avlspurker på ethvert tidspunkt og maksimalt 220 utrangerte avlspurker pr. år (faktor 2,0952), eller
- satellitt i purkering med inntil 53 avlspurker på ethvert tidspunkt, eller maksimalt 2 100 omsatte og slaktede slaktegriser per år.

For purkeringer kan det innvilges konsesjon for maksimalt 450 avlspurker i navet, og maksimalt 1010 utrangerte avlspurker per år (faktor 2,2444).

§ 2. Produksjon over to år

- Det er tillatt å overstige konsesjonsgrensen eller innvilget dyretall med inntil 15% ett år, mot tilsvarende reduksjon i produksjonen det påfølgende året. Det er alltid de to siste årene som vurderes i sammenheng.

Kilde: www.lovdatab.no

Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav

Denne forskriften omtaler regler for oppbevaring og bruk av gjødselvarer av organisk opphav, herunder husdyrgjødsel, silopressaft, avløpsslam, vannverksslam, kompostprodukter og annen organisk gjødsel, organiskmineralsk gjødsel, organiske og uorganiske dyrkingsmedier, jordforbedringsmidler, jorddekkingsmidler, anaerobt omsatt biomasse, forbrenningsprodukter, komposteringspreparater og vekststoffer med mikroorganismer mv. Du finner detaljerte opplysninger på www.lovdatab.no.

Forskrift om gjødslingsplanlegging

Gjødslingsplanlegging har som formål å gi grunnlag for kvalitetsmessig god avling, begrense avrenning til vassdrag og tap til luft av næringsstoffer fra jordbruksarealer. Planleggingen skal sikre en ressursmessig riktig utnytting av næringsstoffer i jordsmonnet og fra mineralgjødsel, husdyrgjødsel, slam og annen organisk og uorganisk gjødsel.

Forskriften gjelder alle foretak som disponerer jordbruksareal med planteproduksjon og som har rett til produksjonstilskudd. Du finner flere detaljer om forskriften på www.lovdatab.no.

Til notater:

Rombehov for planteprodukter

Tonn surfôr i runde siloer med ulik diameter

(De minste tall gjelder for engvekster, de største for rotvekstblad o.l.)

Dybde av surfôrmassen i m	3,0 m	4,0 m	5,0 m	6,0 m	7,0 m
2			31– 35	45– 51	62– 69
3			47– 53	68– 76	92–104
4			63– 70	90–102	123–138
5			79– 88	113–127	153–173
6			95–106	136–153	185–208
7			110–124	158–178	215–242
8			126–142	181–203	246–277

Veksten av surfôr varierer temmelig mye etter botanisk sammensetting, og ikke minst etter pakningsgraden. Det er regnet med 800 kg per m³ surfôr av engvekster og 900 kg per m³ surfôr av rotvekstblader. For svært høge siloer kan en legge 10 % til, og for låge siloer kan en trekke 10 % fra mengdene i tabellen.

Horisontale siloer

En kan regne ca. 800 kg per m³ for gras høstet med fôr høster og pakket med traktor. For gras som er finere kuttet, kan en regne noe større vekt etter graden av kutting.

Volumvekter for høy og halm ved ulik lagring

	Høy kg/m ³	Halm kg/m ³
Løs lagring:		
2 m lagringshøgde	40– 45	30– 35
3 m "	45– 50	35– 40
4 m "	50– 55	40– 45
5 m "	55– 60	
Baller		
Løst pressa	80–100	60– 80
Middels "	100–130	80–100
Hardt "	130–160	100–120

Rundballer av gras (vanlige 120 cm) kan inneholde fra 100 til 190 FEm etter grasets utviklingsstadium, fortørking, kutting mm.

Volumvekter for korn, poteter og rotvekster

Korn	Kg/m ³	Poteter og	Kg/m ³
Bygg	620	Poteter	670
Havre	500	Turnips	550
Hvete	760	Kålrot	650
		Fôrbeter	600
		Gulrøtter	700

Poteter som er rene, friske og storknolla, og rotvekster kan lagres i opp til 3 m høye lag når en har god ventilasjon.

Kilde: «Forslag til førplan», Institutt for bygningsteknikk, NLH

Anbefalinger om valg av silotype til grovfôr

Prosjektet «Billig og miljøvennlig førkonservering» på Hellerud, Norges Vel, konkluderer slik:

- Plansiloer uten tak gir en svært rimelig konservering. Nedbør takles greit ved plassering og godt fall.
- Plansilometoden krever et bevisst arbeid med tetting mot luft; den har stor kapasitet og er velegnet for samarbeid.
- Både fortørket og direkte høstet gras kan legges i plansilo, som må ha anlegg for oppsamling av pressaft. Plastforbruket blir mindre enn til rundballer.
- Kostnader til mekanisering er lave, utstyret er enkelt og driftssikkert.
- Arbeidsforholdene er bedre enn i tårnsilo, men faren for velting og fall må ikke overses.
- Plansiloen er fleksibel med tanke på gjenbruk.

Flere detaljer og anbefalinger finnes på www.grovfôrnett.no

Om velferd for husdyr

Forskrift om velferd for produksjonsdyr av 3/7-2006 har generelle bestemmelser om dyrehold som går foran de mer spesifiserte reglene for hvert enkelt dyreslag som finnes i andre forskrifter.

Storfe

Se «Forskrift om hold av storfe» fastsatt av Landbruksdepartementet den 22. april 2004 med senere endringer. (www.lovdata.no)

Storfe skal oppstalles i løsdrift med unntak for husdyrrom som ble bygd før 22. april 2004 og som har vært i sammenhengende bruk til storfe siden. For disse trer kravet om løsdrift i kraft 1. januar 2034.

Storfe skal sikres mulighet for fri bevegelse og mosjon på beite i minimum 8 uker i løpet av sommerhalvåret. Kravet gjelder ikke for ukastrede hanndyr eldre enn seks måneder. Storfe som er oppstallet i båsfjøs, skal sikres mulighet for fri bevegelse og mosjon på beite i minimum 16 uker i løpet av sommerhalvåret. Dersom de naturgitte forholdene ikke ligger til rette for 16 ukers beite, kan beitetiden reduseres med inntil 4 uker. Dyrene skal også sikres mulighet til regelmessig mosjon og fri bevegelse resten av året, dette trer i kraft 1. januar 2024 for båsfjøs som var i bruk 22. april 2004 og har vært i sammenhengende bruk siden.

Kyr skal ha tilgang på liggeplasser med mykt underlag og tett gulv. Dette gjelder også kviger som har mindre enn 2 måneder igjen til kalving. Bunnen av krybba skal være høyere enn gulvnivå i båsen for å gi en bekvem etestilling.

Løsdriftsfjøs skal ha minst 1 liggebåsplass per storfe i løsdriftsavdelingen. Per 25 kyr skal det også være 1 egen bingje til bruk ved fødsel, inseminering og sjukebehandling.

Om kutrener:

En endring i forskriften for hold av storfe fra 4/7-08 påpeker at kutrener i bås fjøs:

- skal henge vannrett og ikke kunne sige eller falle ned
- skal kunne heves samlet for hver rekke
- skal ha maks 0,1 J pulsenergi og 3000 v spenning
- skal tilpasses for å unngå kryptstrøm eller andre feil
- skal ha gjeterapparat som er NEMKO-godkjent og med tydelig angivelse av spenning og J-styrke

Binger for storfe

Kalver skal ikke holdes bundet de første 6 måneder etter fødsel, og skal ikke holdes i enkeltbinger etter 8 ukers alder. Dette kravet gjelder for nybygg og omfattende ombygninger fra 1. juli 1999, og for eksisterende driftsenheter fra 1. januar 2006.

Fellesbinger skal minst være så store at alle dyr kan ligge samtidig. Gjødsetel og fôrrester skal fjernes slik at gassutvikling og flueplage holdes nede. Plassbehov i tabell under.

Gangbredde i løsdriftfjøs med liggebåser

	Anbefalte mål, m
Gang mellom to liggebåser	2,50
Gang mellom liggebåser og vegg	2,40
Gang mellom liggebåser og fôrbrett	3,00
Tverrgang, dobbel (to kyr kan passere hverandre)	1,70

Se også «Forskrift om velferd for produksjonsdyr» av 3/7-2006.

Rombehov for ungdyr:

Store ungdyr >220 kg	Binge	2,0 m ² per dyr
Små ungdyr 150–220 kg	Binge	1,8 m ² per "
Kalv <150 kg	Binge	1,5 m ² per "

I alt per kuenhet (=1 ku med ungdyr)

Langbås	11,00 m ²
Kortbås	10,50 m ²
Løsdrift, liggebås	13–14 m ² melkestall inkludert

Storfe som har sitt aktivitets- og/eller fôringsområde ute, skal ha tilgang på liggeplass som gir beskyttelse mot vind og nedbør. Minimumskrav er 3 tette vegger og tak, med mulighet for å tette den 4. vegg hvis forholdene krever det. Liggeplassen skal være tørr. Der kyr og kalver går sammen, skal det være et kalvegjemme på den luneste delen slik at vokse ikke kommer til. Det må være mulig å ta kyr inn i egen kalvings- eller sjukebinge før kalving.

Grunnen under fôringsplassen skal være fast dekke. Permanent foringsplass skal være overbygd. Personell skal ha adgang til egnet sted for skifte av klær og vask. Stedet skal ha innlagt varmt og kaldt vann.

Hest

Forskrift om velferd for hest av 2. juni 2005 har en rekke bestemmelser om hestehold. Her er noen hovedpunkter:

- Hesteholder skal ha nødvendig kompetanse om hest. Den som driver registreringspliktig hestehold (se forskriftens §§ 26–28) skal gjennomgå utdanningsopplegg godkjent av Mattilsynet.
- Alle staller skal ha ventilasjon som sikrer gode forhold for hestene, samt to utganger egnet for hester. Stall med 10 hester eller flere skal ha isolatboks for sjukebehandling. Det skal være utearealer som gir rom for minst 2 timers lufting per hest per dag.
- Hester som går på utmarksbeite skal ha tilsyn minst 1 gang per uke. Alle hester i stall skal kunne ete samtidig, og ha tilstrekkelig tilgang på grovfôr.
- Hestebokser må være så store at hesten(ene) kan ligge flatsides (samtidig). Hester som går ute hele døgnet skal ha tilgang til leskur (3 vegger og tak) med tørt underlag. Unntak er i beiteperioden.
- Fra 1/1 2006 skal alle hester ha hestepass og helsekort. Hesteholder er ansvarlig for at dokumentene kan legges fram for veterinær.

Se også forskrift om identifikasjon av hest som gjelder fra 1/7-2010.

Sau (anbefalte mål)

	Binge plass m ²			Krybbe plass cm		
	Søyer	Gimrer	Lam	Søyer	Gimrer	Lam
Dala	0,70	0,60	0,50	35	30	26
Ryggja, sjevot	0,60	0,55	0,50	30	27	24

Lamtunge søyer trenger 10–15 cm krybbe plass og 0,30 m² binge plass ekstra.

Kilde: Institutt for bygningsteknikk, NLH. Diverse publikasjoner

Forskrift om velferd for småfe av 18. februar 2005 her en rekke krav til dyreholdet:

- Småfe skal ha tilgang på tørr, og trekkfri ligge plass der alle dyr kan ligge samtidig. Lam og kje skal ikke ligge på metall eller bar betong.
- Flokker på mer enn 30 vinterfôrede dyr skal ha tilhold i rom med brannvarsling om det ikke er åpenbart unødvendig.
- Nybygg som godkjennes etter denne forskriften, skal ha 2 utganger fra hvert dyrerom for å sikre rask rømning ved brann.
- Ved utedrift skal dyra ha tilgang på liggeareal med 3 tette vegger og tak. Det skal være egne avlukker som kan varmes opp for sjuke dyr.

Se også «Forskrift om velferd for produksjonsdyr» av 3/7-2006.

«Forskrift om merking, registrering og rapportering av småfe» fra 2005 ble endret fra 2008.

Kilde: www.lovdatab.no

Geit**Båsfjøs** (anbefalte mål)

	Båslengde cm	Båsbredde cm
Unge geiter	90–95	50
Voksne geiter	95–100	55

Bingefjøs

Bingebredde med 1 benk 210 cm, med 2 benker 380 cm.

Benkebredde 75–80 cm. Krybbe plass 35–40 cm.

Se også forskriften om velferd for småfe av 18. februar 2005.

Gris

«Forskrift om hold av svin», fra 18/2-2003, har endringer fra 2009 som trer i kraft fra 1/1-2010. Endringene har bl.a. bestemmelser om størrelse og utforming av spalteplass, om klipping av tenner hos smågris, om kastrering av hanngriser, om krav til alarmsystem ved svikt i strømforsyningen, om kontroll av elektrisk anlegg hvert 3. år, om tiltak for utegående gris mm.

Spesielle bestemmelser for purker og ungpurker

Purker og ungpurker skal holdes i grupper i perioden fra minimum 4 uker etter parring til de flyttes inn i fødebinge. I besetninger med mindre enn 10 purker totalt, kan purker og ungpurker holdes i enkeltbinger i denne perioden så lenge bingen er så stor at de lett kan snu seg i bingen. Vedr. størrelser på binger, se nærmere om dette i forskriftens § 25.

Purker skal, den siste uken før forventet grising, ha passende materiale til redebygging.

Smågris

Etter avvenning skal smågrisene plasseres i stabile grupper, og flyttes så lite som mulig. Blanding av dyr fra ulike grupper skal så langt mulig unngås. Hvis gris som ikke kjenner hverandre skal blandes, skal dette normalt skje innen en uke etter avvenning. Når gris blandes, skal de ha tilstrekkelig mulighet til å rømme fra andre griser. Når det er tegn til alvorlig kamp, skal årsaken straks undersøkes, og passende tiltak må settes i verk f.eks. ved å gi dyrene rikelig med halm eller annet rotemateriale.

Bygninger for fjørfe, se forskrift av 12. desember 2001, endret 2002, 2003, 2004 og 2006

Forskrift om birøkt fra 6/4-2009 har detaljerte bestemmelser om denne produksjonen.

Kilde: *www.lovdato.no*

Enhetskostnader per dyreclass for driftsbygninger av ulike størrelser

I NIBIO-rapport 7 (46) 2021 «Investeringsbehov innen melkeproduksjon», har Norsk Landbruksrådgiving utarbeidet investeringskalkyler for løsdriftsfjøs til ulike besetningsstørrelser. Besetningsstørrelse, muligheter for ombygging/påbygging til eksisterende driftsbygning og grad av påsett av ungdyr vil påvirke kostnadene i stor grad. Det er forutsatt 50 % påsett, dvs. alle kvigeikalver. I tillegg er det beregnet plass til alle oksekvalver fram de selges ved 3 måneders alder.

Ny driftsbygning:

Nytt løsdriftsfjøs til 20 kyr og 25 ungdyr

- Isolert bygg
- Gjødselkjeller under husdyrrom eller utvendig gjødsellager
- Mjølkestall (pris: 700 000 kr)
- Fôringssystem- f.eks. skinnegående fôrutlegger
- Størrelse: 600 kvm
- Kostnad 340 000 kr per kuplass

Nytt løsdriftsfjøs til 40 kyr og 50 ungdyr

- Isolert bygg
- Gjødselkjeller under husdyrrom eller utvendig gjødsellager
- Melkerobot (1 stk) Pris: 1,4 mill. kr
- Fôringssystem- f.eks. stasjonær blander og bandfôring
- Størrelse: 1050 kvm
- Kostnad 297 000 kr per kuplass

Nytt løsdriftsfjøs til 60 kyr og 75 ungdyr

- Isolert bygg
- Gjødselkjeller under husdyrrom eller utvendig gjødsellager
- Melkerobot (1 stk) Pris: 1,4 mill. kr
- Fôringssystem- f.eks. stasjonær blander og bandfôring
- Størrelse: 1300 kvm
- Kostnad 246 000 kr per kuplass

Nytt løsdriftsfjøs til 80 kyr og 100 ungdyr

- Isolert bygg
- Gjødselkjeller under husdyrrom eller utvendig gjødsellager
- Melkerobot (2 stk) Pris: 2,8 mill. kr
- Fôringssystem- f.eks. stasjonær blander og bandfôring
- Størrelse: 1570 kvm
- Kostnad 239 000 kr per kuplass

Ombygging av eksisterende båsfjøs

Løsdriftsfjøs til 15 kyr

- Ombygging til føringsliggebås uten tilbygg
- Mjølkestall (pris: 700 000 kr)
- Kostnad 147 000 kr per kuplass

Løsdriftsfjøs til 20 kyr

- Ombygging til føringsliggebås og tilbygg, breddeutvidelse for en liggebåsrekke
- Mjølkestall (pris: 700 000 kr)
- Kostnad 170 000 kr per kuplass

Løsdriftsfjøs til 20 kyr

- Ombygging til føringsliggebås og tilbygg, breddeutvidelse for en liggebåsrekke
- Mjølkerobot (pris: 1 400 000 kr)
- Kostnad 205 000 kr per kuplass

Bygg til ammekyr/okseslakt

Nortura fikk i 2007 utarbeidet investeringskalkyler for bygninger til kjøttproduksjon. Det ble laget utkast til flere ulike størrelser og løsninger. Her er bare tatt med to eksempler. Etter 2007 er kostnadene oppjustert med prisindeksen for bygninger i Totalkalkylen for jordbruket. Byggekostnadene må imidlertid baseres på lokale anbud.

Nytt fjøs til 60 ammekyr med full framføring – på tråkkalle; 1301 m²

- Uisolert, naturlig ventilasjon i møne, trepanel. Bærekonstruksjon i stål, takplater av stål
- Fôrbrett i midten på 4,6 m for traktor.
- Kyr fordelt på 3 avdelinger
- Det brukes halm som strø: 2–4 rundball om dagen.
- Gjødelse skrapes ut med langsgående gjødselskrape
- Grovfôr- og gjødsellager er ikke med i kalkylen

Kostnad **106 200** kr per kuenhet. Endring av dyretall mellom 45 og 75 dyr koster ca. **76 360** per dyr.

Nytt fjøs til 80 okser, liggebåser og spalter; 793 m²

- Uisolert, naturlig ventilasjon i møne, trepanel. Bærekonstruksjon i stål, takplater av stål
- Bør bygges isolert i innlandet – da stiger kostnaden
- Fôrbrett i midten på 4,6 m for traktor. (Beregning for smalt fôrbrett finnes også)
- Kalvene kjøpes inn 3–4 mnd. gamle, oksene slaktes ca. 16 mnd. gamle, ca. 300 kg
- Gjødelse skrapes ut med langsgående gjødseltrekk til dagkum
- Grovfôr- og gjødsellager er ikke med i kalkylen.

Kostnad **60 000** kr per okse. Endring av dyretall mellom 55 og 150: kr 35 100 per dyr.

Ny driftsbygning for 7 500 høner:

8 mill. kroner

En søknad om midler til byggeprosjekter må alltid være basert på et anbud/tilbud fra en entreprenør i hvert enkelt tilfelle.

Prisindeks driftsbygninger, faste priser	
2007	1 630,3
2008	1 722,6
2011	1 885,2
2012	1 943,8
2013	2 001,0
2014	2 066,7
2015	2 119,7
2016	2 172,7
2017	2 230,0
2018	2 304,2
2019	2 365,6
2020	2 422,8
2021	2 634,8
2022	2 748,1

Kilde : Totalkalkylen 2022

Effektivitetsnormer

Effektivitetsnormene var knyttet opp mot referansebruksberegningene. Nå brukes det registrerte timetall beregnet som uveide gjennomsnitt for gruppen av driftsgranskingsbruk bak det enkelte referansebruk. Det gir oss følgende totale arbeidsforbruk og timetall per enhet for de 30 referansebrukene.

Arbeidsforbruk på referansebrukene. Timer per bruk og timer per enhet, alt arbeid inkludert

1	Melk, 31 årskyr. Landet	3 819	124	timer/årsku
2	Korn, 513 dekar korn. Landet	832	1,6	timer/dekar korn i alt
3	Sau, 170 vinterfôra sauer. Landet	2 360	14	timer/vinterfôra sau
4	Melkeproduksjon geit, 143 årsgaier. Landet	2 876	20	timer/årsgeit
5	Svin og korn, 53 avlssvin + 383 dekar korn i alt. Landet ¹⁾	2 967	45	timer/avlssvin
6	Egg og planteprod., 7 128 høner + 349 dekar korn. Landet ²⁾	2 952	0,28	timer/høne
7	Poteter og korn, 128 dekar poteter + 307 dekar korn. Landet ¹⁾	2 598	16	timer/dekar poteter
8	Ammeku, 32 ammekyr. Landet ¹⁾	2 250	69	timer/ammeku
9	Frukt og bær, 51 dekar frukt og bær. Landet	3 175	63	timer/dekar frukt og bær
10	Grønnsaker, 113 dekar grønnsaker + 302 dekar korn. Landet ³⁾	4 383	19	timer/dekar grønnsaker
11	Fjørfekjøtt og planteprodukter, 119 342 fjørfeslakt. Landet ¹⁾	1 968	0,01	timer/fjørfeslakt
12	Økologisk melk, 29 årskyr. Landet ⁴⁾	3 783	126	timer/årsku
13	Melk, 16 årskyr. Landet	3 239	209	"
14	Melk, 51 årskyr. Landet ⁴⁾	4 508	88	"
15	Melk, 68 årskyr. Landet ⁵⁾	5 357	76	"
16	Melk, 39 årskyr. Arealzone 1 og 3 ¹⁾	3 757	93	"
17	Melk, 28 årskyr. Arealzone 5A	3 644	129	"
18	Melk, 36 årskyr. Arealzone 2	3 399	95	"
19	Melk, 29 årskyr. Arealzone 5B	3 907	134	"
20	Melk, 38 årskyr. Arealzone 4 ¹⁾	4 065	103	"
21	Melk, 29 årskyr. Arealzone 6 og 7	3 980	137	"
22	Korn, 327 dekar korn. Østlandet	600	1,8	timer/dekar korn i alt
23	Korn, 801 dekar korn. Østlandet	1 266	1,6	"
24	Sau, 156 vinterfôra sauer. Arealzone 5A og 5B	2 312	15	timer/vinterfôra sau
25	Sau, 194 vinterfôra sauer. Arealzone 6 og 7	2 522	13	"
26	Sau, 85 vinterfôra sauer. Landet	1 812	21	"
27	Sau, 295 vinterfôra sauer. Landet	3 160	11	"
28	Ammeku, 30 ammekyr. «Grasområder» (Sone 5A, 5B, 6 og 7)	2 290	77	timer/ammeku
29	Ammeku, 34 ammekyr. «Kornområder» (Sone 1, 3 og 4) ¹⁾	2 168	59	"
30	Ammeku, 46 ammekyr. Landet ¹⁾	2 626	55	"

1) Kornproduksjon er belastet med 1,6 timer per dekar

2) Korn- og potetproduksjon er belastet med henholdsvis 1,6 og 16 timer per dekar og sau med 14 timer per vinterfôra sau

3) Korn- og potetproduksjon er belastet med henholdsvis 1,6 og 16 timer per dekar og frukt/bær med 63 timer per dekar

4) Det er trukket fra 14 timer per vinterfôra sau

5) Kornproduksjon er belastet med 1,6 timer per dekar og sau med 14 timer per vinterfôra sau

Generelt

Arbeidsforbruket ved ulike arbeider i jordbruket vil variere mye, på grunn av ulik mekanisering, areal, arrondering, avling, buskapsstørrelse, personlige forhold o.l. Derfor kan vi ikke alltid nytte gjennomsnittstall ved arbeidsplanlegginga. For enkelte bruk kan gjennomsnittstalla passe, men som regel vil vi få avvik med større eller mindre arbeidsforbruk.

Den enkelte planlegger bør også ellers bruke eget skjønn og kjennskap til det enkelte tilfellet så langt som mulig, f.eks. som grunnlag for å vurdere de enkelte personers forutsetninger for å utføre vedkommende arbeid. Arbeidsforbruket i husdyrholdet er i stor grad basert på registreringer og innsamlinger av tall fra Sverige og Danmark.

Kilder: Databok för driftsplanering 2002, SLU, Uppsala 2004
Håndbok til driftsplanlægning 2000, Århus 2003

Arbeidskravet ved jordarbeiding

Arbeid	Metode	Timer per daa	
		Danske tall	Svenske tall
Pløying	3 skjærs plog/vendeplog	0,18	0,25
	4 skjærs plog/vendeplog	0,14	0,2
Harving (1 gang)	6,0 m	0,03	0,04
	9 m, 7 km/t, 200 m teig		0,023
Tromling	3,6	0,05	
	5,0 m	0,03	
Skålharving	3,1 m	0,05	
Fresing	2,3 m	0,19	

Kilde: Danske og svenske håndbøker

Arbeidskravet ved gjødsling

Arbeid	Metode	Timer per daa	
		Danske	Svenske
<i>Handelsgjødsel</i>	Sentrifugalspreder 12 m, 500 kg	0,033	0,03
Gjødsel i småsekk, Transport, fylling og utsåing	Sentrifugalspreder 12 m, 800 kg,	0,032	0,03
	12 m arbeidsbredde, vogn 500 kg	0,031	
	20 m arbeidsbredde, vogn 4000 kg	<u>0,011</u>	
Storsekk	12 m arbeidsbredde, 700 kg	0,033	0,033
<i>Husdyrgjødsel</i>	5 m ³ vogn, 3 m ³ /daa, 12 km/t		<u>Timer/daa</u>
Lessing, kjøring og spredning	8 m ³ vogn, 3 m ³ /daa, 12 km/t		0,18
	10 m ³ vogn, 3 m ³ /daa, 12 km/t		0,13
			0,11

Arbeidskrav ved såing, setting og planting

Arbeid	Metode	Timer per daa	
		Danske tall	Svenske tall
<i>Korn</i>			
Såing	Radsåmaskin, 3,0–4,0 m " 4,0 m, 7 km/t	0,06	0,064
Såing og gjødsling	Kombimaskin, 3 m " 3,6, 7 km/t	0,1	0,12 0,083
<i>Rotvekster</i>			
Såing	Ettfrøåmaskin 7,4 m " 6 rader, 5 km/t	0,036	0,07
<i>Poteter</i>			
Setting	Settemaskin, 4 rads, 2 pers. 2 rader, helaut, 2 pers		0,14 0,24
Hypping	4 r, 7 km/t	0,065	

Arbeidskravet i veksttida

Arbeid	Metode	Timer per daa	
		Danske tall	Svenske tall
<i>Radkulturer</i>			
Ugrasrensing (1 g)	Radrenseutstyr, 2 rader, 6 km/t Radrenseutstyr, 4 rader, 6 km/t Radrenseutstyr, 5 rader, 3,5 km/t	0,16	0,16 0,08
<i>Alle kulturer</i>			
Sprøyting (1 g)	Traktorsprøyte, 12 m bredde, 800 l 24 m bredde, 3 g Traktorsprøyte, 6 m bredde, 400 l, 1 km til feltet, 8 km/t Traktorsprøyte, 12 m bredde, 600 l, ditto	0,032 0,06	0,045 0,025
Vanning	Stasjonær maskin med opprullende slange, 300 m, per flytting Små vanningsmaskiner Store vanningsmaskiner	0,033	0,1–0,15 0,05–0,01

Arbeidskravet ved høsting

Arbeid	Metode	Timer per daa	
		Svenske tall	Danske tall
<i>Korn</i>			
Tresking	Skurtresker 9	0,22	
	" 3,6 m		0,11
	" 5,4 m		0,07
Innkj. av korn	Tilhenger, 6 t bygg Avling 650 kg/daa		0,009
Halmberging	Pressing 12 kgs småballe		0,06
	" rundballe 296 kg		0,04
	Lessing småballe (manuelt) " rundballe 12 per lass		0,13 0,03
<i>Poteter</i>			
Risfjerning	Risknuser eller slaghøster 2 rader	0,14–0,29	
	Sprøyting 12 m bom	0,02–0,03	
Opptaking	Automatisk opptaker, 1 r, tank 4 km/t, 4 t per daa	1,79	
	Automatisk opptaker, 2 r, laste- elevatør, 4 km/t, 4 t per daa	<u>1,19</u>	
Transport til lager	Traktor og tilhenger, 7 t, 20 km/t Avstand 1 km	0,32	

Annet arbeid

Arbeid	Metode	Timer per tonn	
		Svenske tall	Danske tall
<i>Korntørking</i>	Kaldluftstørke, 1 m korn, 400 kg/daa	0,1 t per daa	
	Varmluftstørke, kontinuerlig	0,08 t/daa	
<i>Matpoteter:</i> Sortering	Skakesorterer, 2 550 kg/t	0,9 t per tonn	

Lassveker ved grastransport

Tilhenger med tipp 6 m ³	1 000 kg + 25 %
10 m ³	1 500 kg + 25 %
Universalvogn slagghøstet gras	1 500 kg + 30 %
eksakthakket gras	2 000 kg + 50 %
Terrengtraktor (transporter)	800 kg + 25 %
Vossakasse, mellomstor traktor	500 kg + 20 %
Silosvans	325 kg + 10 %
Lastebil, karmvolum 12 m ³	9 000 kg + 20 %

Arbeid med surfôr fra lager til fjøs

Arbeid	Metode	Minutter per tonn ts	
		Svenske tall	Danske tall
Uttak fra plansilo	Traktor m/grabb	20	
(50 m fra fjøs)	Traktor m/blokkuttager	40	
Fordeling på forbrett	Skinnegående vogn	30	
	For hånd fra blokk på truck	80	
Uttak fra tårnsilo	Silotømmer m/vifte	6	
Fordeling på forbrett	Skinnegående vogn	30	
Rundballer	Traktor m/spyd	130	
(50 m fra fjøs)			
Fordeling på forbrett	For hånd fra tralle	45	

Tallene er basert på ca. 28 kg surfôr per ku og dag med 30 % ts. Svensk håndbok.

Arbeidskravet ved ulike arbeidsoperasjoner i vekstida, grasdyrking. Danske tall

Arbeid	Arbeids- bredde i meter	Hastighet km/t	Timer per dekar
Rotor/skiveslåmaskin	2,80	12	0,048
	3,20	12	0,042
	3,50	12	0,039
Vender – rive	2,80	10	0,062
	3,20	10	0,055
	3,50	10	0,051
Stor finsnitte, 15 m ³ tippvogn	-	-	
" 22 m ³ tippvogn			
" 30 m ³ tippvogn			0,139
1. slått, 35 % ts, 5,6 km/t, all tid			0,110
til lessing, transport og tømning			0,110

Arbeidskravet ved grashøsting m.v.

		Timer per daa
Sum arbeidsforbruk ved høsting og transport (dvs. klargjøring, slått, evt. vending og strenglegging, evt. pressing og pakking, transport, avlesning og etterarbeid på lager):		
<i>Direkte høsting</i>	1. høsting, fôrhøster, tilhenger – tipper	1,1– 2,2
	1. høsting, fôrh., avlessev. – tømmer	1,0– 2,0
	1. høsting, fôrh., avlessev. – transportør	1,9– 3,1
	1. høst., fôrh., avlessev. – autom. innbl.	1,0– 2,2
	2. høsting, fôrhøster, tilhenger – tipper	0,6– 1,7
	2. høsting, fôrh., avlessevogn – tømmer	1,0– 1,6
	2. høsting, fôrh., avlessev. – transportør	1,1– 2,2
<i>Totrinshøsting</i>	1. høsting, fôrhøster, tilhenger – tipper	0,7– 1,4
	1. høsting, fôrh., avlessevogn – tømmer	0,7– 1,6
	1. høst., fôrh., avlessev. – autom. innbl.	1,2– 1,7
	1. høsting, lessevogn – tømmer	0,3– 2,2
	2. høsting– fôrhøster, tilhenger – tipper	0,6– 0,9
	2. høsting, fôrh., avlessevogn – tømmer	0,5– 0,6
	2. høsting, lessevogn – tømmer	0,2– 0,7
<i>Rundballeensilering</i>	1. høsting, diverse mekanisering	0,6– 1,7
	2. høsting, diverse mekanisering	0,4– 1,3
	3. høsting, diverse mekanisering	0,3– 0,6
<i>Høyberging</i>	Div. mekanisering, uten hesjing	1,9– 3,9
	Div. mekanisering, med hesjing	9,1–16,5
<i>Fra lager til fjøs</i>		Minutter per tonn
	<i>Dir. høstet og totrinnshøstet fôr:</i>	
	Silotalje og tralle/trillebår/hjulgrabb	22–46
	Silokniv og tralle/trillebår/hjulgrabb	19–26
	Silotalje direkte til fôrbrett	15–25
	Silotalje og fôrutlegger	7–20
	Automatisk uttaker	15–28
	Avlessevogn	11–14
	<i>Rundballeensilert fôr:</i>	
	Gaffel og tralle/trillebår/hjulgrabb	14–56
	Fôrutlegger	11–26
	Silotalje direkte til fôrbrett	4–11

Kilde: Økonomiforsøk (Landbrukets Forsøksringer/NILF), 1987–1992
Arbeidsforbruket ved grashøsting. NILF-rapport 1995:6

Sammendrag for enkeltvekster

	Persontimer per daa og år
Surfor (gjennomsnittstall basert på to høstinger)	
a) Direkte høsting	3,7 t/daa
b) Totrinshøsting	2,5 t/daa
c) Rundballeensilering	2,6 t/daa
Høy	
Høyberging uten hesjing	4,2 t/daa
Høyberging med hesjing	13,6 t/daa
Rotvekster	
a) Ettfrøsåmask. – Man. tynning og ugrasrens. Bladsk. – Rotv.skjær Tilh.transp.– Utelag. halm og plast	1,5–29,9
b) Ettfrøsåmask. – Man radrens. Ugrasspr. Man-tynning – Sl,- høster – Toraders aut. opptaker. – Innelager	8,0–15,6
Poteter	
a) Helaut. settemask. – Mask. radrens. og ugrasspr. – Belteoppt. – Plukking - Løstransp.tilhenger (Vinterarb. på 6–9 t. for matpoteter er inkludert).	21,5–32,0
b) Helaut. settemask. – Mask. radrens. og ugrasspr. – Halvaut. oppt. – Kassetransp. (Vinterarb. på t.g.t. for matpoteter er inkludert)	16,0–28,5
c) Helaut. opptaker ellers som ovenfor	13,0–23,0
I svenske tall der sortering og leveranse er inkludert	8,0–14,0
I danske tall der sortering og leveranse er inkludert	4,8–9,8
Korn	
a) Skurtresking – Løs transp. korn – Egen tørke – Halmberging (pressa)	1,4–3,0
b) Kombimask. – Skurtr. Løstransp. korn – Egen tørke – Uten halmberging	1,1–2,3
c) Kombimask. – Skurtr. Løstransp. korn – Egen tørke, Uten halmberging, svenske tall	0,4–0,8
d) Kombimask. – Skurtr. Løstransp. korn – Egen tørke, m/halmberging, danske tall	0,6–1,8

Kilde: Arbeidsforbruket ved grashøsting. NILF-rapport 1995:6. (Surfôr og høy)
Økonomiforsøk før 1980. (Rotvekster, poteter, korn)
Svenske og danske tall, 148. (Generell innledning)

Tall fra driftsgranskingene for året 2020 kornproduksjon

100–200 daa	(163 daa i gj.snitt)	17 bruk	2,8 t/daa
200–300 "	(256 ")	27 bruk	2,6 "
300–500 "	(400 ")	39 bruk	1,5 "
> 500 "	(856 ")	24 bruk	1,5 "
Gjennomsnitt	425 daa i gj.snitt		1,76 t/daa

Tall fra 108 ensidige kornproduksjonsbruk. Alt arbeid i jordbruket dividert på areal.

Husdyrhold

Melkeproduksjon uten oppdrett

Fôring og stell. Timer per dag. Danske tall

Antall kuenheter	Løsdrift	Løsdrift
	2x5 fiskebein	2 x 10 fiskebein
50	6	4
100	10	6
150		8

Arbeidstid til oppdrett av kviger

Fôring og stell. Minutter per dyr per dag. Svenske tall

	Kalv 0–8 uker	Ungdyr, på bås	Ungdyr, binde
Fôringsarbeid	-	1,7	0,6
Annet arbeid	-	1,3	0,1
Sum arbeid per dyr	2,0	3,0	0,7
Sum timer per dyreplass og år	12	18	4

Arbeid med oppfôring av ungdyr. Timer per produsert dyr

	Bingedrift – antall dyr			
	10	20	50	100
Kalv, ca. 7 md.	7,5	7,0	5,5	5,0
Okser, 12 md.	12,0	10,5	8,5	8,0
Okse 18 md., 1 beites	17,0	14,0	11,0	10,0
Kvige/kastrat 2 beites.	22,0	17,5	13,5	12,0
Kalveferdig kvige 2 beites.	26,5	21,0	17,0	15,0

Svenske tall

Arbeid med sjølrekrutterende kjøttproduksjon. Timer per kuenhet ved 200 dagers innfôring

Tall fra den svenske håndboka

Båsdrift	15–25 timer
Løsdrift	8–14 "

Tall fra NIBIOs driftsgranskinger for året 2020, kjøttfehold:

Kuenheter	Antall bruk	Timer per kuenhet	Areal (daa)
15,4	18	99	255
26,3	38	78	407
39,5	25	66	759

Tall fra NIBIOs driftsgranskinger for året 2020, melkeproduksjon m/storfeslakt:

Antall årskyr	Timer/årsku	Areal (dekar)
15,4	176	164
20,2	170	246
26,6	136	388
44,0	101	736
Gjennomsnitt 31,0	123	472

Tall fra 305 bruk. Alt jordbruksarbeid på bruk med mjølk og storfeslakt som tilnærmet eneste produksjon er dividert på antall årskyr.

Hest

For 1–2 hester kan regnes 0,4 t. per dag, og 150 t. per år.

Sau

Timer per vinterfôra sau:

Antall vinterfôra sau per buskap	50	100	200	400	
Sum i året	365 dg	7	5	4	3

Kilde: Fra svensk håndbok

Tall fra NIBIOs driftsgranskinger for året 2020, sauehold:

Vinterfôra sau (vfs)	Timer per vfs	Areal (dekar)	
95	20,4	157	
162	14,1	246	
197	12,1	378	
294	11,6	632	
Gj.snitt	162	14,1	285

Tall fra 123 bruk med sauehold som tilnærmet eneproduksjon. Alt arbeid i jordbruket er dividert på antall vinterfôra sauer.

Geit

Tall fra NIBIOs driftsgranskinger for året 2020, geitehold:

Årsgeiter	Timer per årsgeit	Areal (daa)
143	20,1	197

Tall fra 19 bruk med melkeproduksjon på geit som tilnærmet

Smågrisproduksjon

Minutter per smågris, ved 4 800 egne smågris per år – 3 500 i satellitt. Svenske tall

Arbeid	Egne purker	Satelittpurker
Fôring	5,0	4,6
Utgjødsling	8,8	8,3
Halmstrøing	4,6	3,4
Grising	2,9	5,7
Brunstkontroll – semin	2,8	-
Tilsyn og behandling	3,9	2,8
Veiing – levering	0,9	0,6
Flytting – sortering	1,6	1,1
Vask	3,2	2,9
Vedlikehold	2,1	0,9
Karantenetid	0,3	-
Diverse	5,1	4,4
Sum	41,2	34,7

Fra den danske håndboka, tida fram til 30 kg's smågris

100 årspurker	Minutter per gris v/30 kg
22 Fødebinger med perforert stålrisk, Drektighetsavdeling med spaltegulv, 100 plasser Smågrisbinger à 35 dyr, drenert gulv	21
30 Fødebinger med fast gulv Drektighetsavdeling med spaltegulv, 90 plasser Smågrisbinger à 35 dyr, drenert gulv	27

Slaktegriser

600 gris per innsett = 2 190 per år med 100 fordager per gris. Timer per år

60 binger med fast gulv, manuell utfôring, halvaut. Rensking	832
40 binger, foringsanlegg og helt drenert gulv	253

Kilde: Håndbog for driftsplanlægning, Danmark

Slaktegrisproduksjon

Minutter per slaktegris. Svenske tall fra bruk med 1 500–10 000 gris, automatisk føring/gjødsling

Arbeid	Spesialisert Produksjon	Integrert produksjon	Fødsel-til-slakt produksjon
Føring	0,8	0,9	0,3
Utgjødsling	1,0	2,8	3,0
Halmstrøing	2,1	2,2	2,2
Tilsyn og behandling	1,5	1,0	0,9
Veiing – levering	0,9	2,2	2,5
Sortering	0,3	0,9	0,9
Vask	2,2	2,1	6,1
Vedlikehold	0,8	1,3	0,4
Diverse	0,4	0,3	0,2
Sum minutter per slaktegris	10,0	13,7	16,5

Tall fra NIBIOs driftsgranskinger for året 2020 korn og svin:

Antall avlsgriser	Timer per avlsgris	Kornareal (daa)
50,0	44,2 t/avlsgris	386

Tall fra 30 bruk med driftsform korn-svin. Arbeid i kornproduksjonen er trukket ut med en sats på 2,4 t/daa. Resterende arbeidsforbruk er dividert med antall avlsgriser.

Eggproduksjon

Tall fra Sverige med burhøns viser et forbruk på 85 timer per 1 000 høner og omgang på 62 uker. For frittgående høns er forbruket 95–100 timer per 1 000 høner og omgang.

Fjørfekjøtt (broiler):

5,3 timer per 1 000 stk. ved 40 000–80 000 stk. per omgang (svenske tall).

Bier

Tall fra prøvebruk

Små bigarder	(10– 20 bifolk): 9–13 timer per bifolk/år
Store bigarder	(170–230 bifolk): 4–7 timer per bifolk/år
Alle registr.:	65 bifolk (variasjon 12–209 b.f.) 7,7 timer per bifolk (var. 2,3–14,2)

Kraftfôr

Priser per 29.september 2022. Prisene er oppgitt i kr/kg ekskl. frakt. Videre prisutvikling vil avhenge av endringer i priser på importerte råvarer.

	Kr per kg	Storfe/kalv	Kr per kg
<u>Formel elite 70</u>	5,42	<u>Formel biff 2+</u>	4,63
<u>Formel elite 80</u>	5,18	<u>Formel biff 4+</u>	4,49
<u>Formel elite 90</u>	5,09	<u>Formel biff 6+</u>	4,31
<u>Formel basis 80</u>	5,04	<u>Formel ammeku kons</u>	6,03
<u>Formel basis 90</u>	5,00	<u>Natura drøv</u>	7,01
<u>Formel en. premium 70</u>	5,45	<u>Natura drøv ekstra</u>	7,72
<u>Formel en. premium 80</u>	5,35	<u>Natura protein</u>	13,64
<u>Formel en. premium 90</u>	5,27	<u>Natura drøv start (til kalv)</u>	7,71
<u>Formel favør 80</u>	4,55	Natura drøv Viola bulk (soyafritt)	6,20
<u>Formel favør 90</u>	4,45	Formel kalv	5,81
<u>Formel protein 42</u>	8,05	<u>Formel kalv intensiv</u>	4,84
Sau	Kr per kg	Geit	Kr per kg
<u>Formel lam</u>	4,48	<u>Formel geit 80</u>	5,32
<u>Formel sau</u>	4,80	<u>Formel geit 90</u>	5,09
Formel sau ekstra	5,56	<u>Formel Optima</u> (også til ku)	5,66
<u>Formel sau intensiv</u>	4,29		
<u>Natura sau</u>	6,86		
<u>Formel Linnea sau</u>	4,69		
Hest	Kr per kg	Diverse	Kr per kg
<u>Champion energi 800 kg</u>	5,22	<u>Alma melkeerstatning 25 kg kalv</u>	34,20
<u>Champion komplett bulk</u>	4,74	<u>Rosa melkeerstatning 25 kg kalv</u>	35,16
<u>Champion oppdrett bulk</u>	5,51	<u>Stjerna melkeerstatning 25 kg kalv</u>	38,36
Champion <u>Havre Hel 25 kg</u>	5,51	Kalvepasta 4x30 ml, kr per pakn.	336,33
Byggpellets 800 kg	4,00	Lambert melkeerstatning 25 kg lam	37,40
<u>Champion soyapellets 25 kg</u>	11,08	Ulla melkeerstatning 25 kg lam	38,20

Kraftfôr (forts.)

Svin	Kr per kg	Fjørfe	Kr per kg
Format Purke	5,15	Kromat oppdrett kyll pres G	6,24
Format komplett I	5,86	Kromat oppdrett kyll 1	5,60
Format komplett II	5,35	Kromat oppdrett kyll 2	5,02
Format Purke soft	5,44	Kromat verp 1	5,65
Format drektig	4,69	Kromat verp 2	5,49
Format fødsel	5,44	Kromat kylling 1	6,89
Format Kvikk 1	6,69	Kromat kylling 2 høg	6,51

HANDBOK FOR DRIFTSPLANLEGGING

Jordbruk – Priser

Revidert 2022

Format Kvikk 2	6,09	Kromat kylling 2 låg	5,94
Format laktasjon	5,52	<u>Kromat gull müsli hane</u>	4,66
Format løsdrift	4,11	<u>Kromat avl kalkun P</u>	5,35
Format miljøkompl.gryn	6,37	<u>Kromat kalkun 1 m/koks.</u>	6,85
Format robust	6,48	<u>Kromat kalkun 2-3 m/koks.</u>	6,93
Format vekst 105	4,71	<u>Kromat kalkun 3-8 m/koks.</u>	6,66
Format vekst 110	4,91	<u>Kromat kalkun 8-12 m/koks.</u>	5,78
Format vekst 120	5,11	Kromat MC-kyll 2 Tarmhelse	6,24
Format vekst 130	5,42	Natura Mod Kylling Start (0-7 dg)	8,12
Format Soft 115	5,35	Natura Mod Kylling SF (20 d-slakt)	7,47
Format stjerne 110	4,96		
Format stjerne 120	5,22		
Format stjerne 130	5,68		
Format protein	9,15		
Format Flex 110	5,33		
Tilskuddsfôr gris	Kr per stk.	Tilskuddsfôr fjørfe	Kr per stk.
Avvenningstovr 80 L	284	Multivitaminer flyt 5 L	336
E-konsentrat mel 20kg	293	Agri Krås 1 000 kg	1 817
E-vit.m/sel + bio 20kg	256		
Nasse melkeerstatning 25 kg	968		
Flytende jertilskudd 5 l	252	Økologisk	Kr per kg
Smågristorv 80 l	239	Natura verp start (16-18/19 uker)	7,10
Pluss Svin 20 kg	330	Natura verp ung (til 18-30 uker)	8,01
Pluss Mineralstein 15 kg	317	Natura verp voksen (30-45 uker)	8,37
Økologisk	Kr per kg	Natura oppdrett fjør 1 (0-4 uker)	9,24
Natura svin drektig	5,61	Natura oppdrett fjør 2 (4-8 uker)	8,42
Natura slaktegris	7,53	Natura oppdrett fjør 3 (9-16 uk.)	7,20
Natura svin die	7,30		

Kilde: Felleskjøpet Agri, kundeportalen september 2022

Priser på såkorn til 2023-sesongen

Priser per 1.september-2022 er oppgitt som kr per kg, inkl. gjennomsnittlig beisetillegg, for 500 eller 600 kg sekk.

Vårkorn	Kr/kg	Høstkorn	Kr/kg
Havre	6,99–7,99	Høsthvete	8,50
Bygg, 6-rads	6,95–7,35	Høstrug	17,50
Bygg, 2-rads	6,95-7,95	Rughvete	8,30
Vårhvete	7,99–9,19	Spelt	13,30
Havre, øko	8,00-9,00	Åkerbønner	11,00
Bygg, øko	9,35		
Vårhvete, øko	9,11–9,71		
Erter til modning	10,50		
Vårrybs	17,00		

Kilde: Felleskjøpet Agri

Priser på eng og beitefrø 2022. Frakttillegg kan forekomme

	Paknings- størrelse, kg	Pris per Kg, kr
Bladfaks – Leif	10	76,00
Engrapp - Knut	10	91,00
Engsvingel - Vestar	10	63,00
Timotei-Grindstad	10	56,50
Timotei-Noreng	10	56,50
Hvitkløver -Edith	5	125 *
Lucerne – Creno (smittet med bakteriekultur)	5	105
Italiensk raigras – Mondora, Macho, Barpluto	25	32,30
Westervoldsk raigras – Barsutra	25	32,00
Raigras flerårig -- Figgjo	25	33,50
Rødkløver - Lea	5	130
Frøblandinger:		
Surfôr Beite vintersterk	10	69,00
Høy	10	58,00
Surfôr normal	10	63,00
Surfôr – Pluss 100 raigrasblanding	25	49,50
Surfôr Beite nord	10	68,00
Surfôr vintersterk	10	60,50

	Paknings- størrelse, kg	Pris per kg kr
Diverse frø		
Fôrraps- Barcoli	10	40
Spire Grønnfôrblanding (bygg+erter)	25	10,50
Fôrrert- Javlo	25	12,50
Fôrvikker- Jaga	25	21 *
Perserkløver	5	105 *
Blodkløver	5	90 *
Honningurt	10	76 *
Spire Insektvenn	5	69
Økologisk frø		
Natura Surfôr normal	10	97
Natura Surfôr Beite vintersterk	10	97
Natura Surfôr pluss 10	10	97
Raigras italiensk Lemnos, Turtetra	25	49
Raigras westervoldsk Lemnos	25	49
Raigras engelsk Calibra	25	65

*Bakteriekultur til kløver, lupin, ert/vikke, eller luserne per stk. kr 115. Rekker til 5 daa

Kilder: Felleskjøpet Rogaland Agder, Felleskjøpet Agri

Settepoteter 2022

Priser i kr per kg ekskl. mva.

	30-42 42-48	35-45 45-52	35-45 45-55	30-35 35-40	35-50
Asterix	9,90 7,54				
Arielle, Berber, Rutt og Evolution		12,03 9,18			
Juno, Solist, Hassel og Colomba			12,03 9,18		
Celandine (30-38/38-45)				9,90 7,54	
Anouk, Alizee, Laila, Beate, Fakse, Folva, Fontane, Danique, Frig, Lady Claire, Labella, Van Gogh, Nansen, Lady Britha, Kiebitz, Bruse		9,90 7,54			
Kerrs Pink		10,00 7,64			
Gulløye		13,90 10,84			
Innovator (30-45/45-52)		11,05 7,23			
Zorba	10,05 7,89				
Mandel, Cerisa				12,53 11,63	
Øvrige sorter					8,43

Egenfraktandel på 25 øre per/kg er inkludert i de oppgitte prisene.

Skulle det bli aktuelt å sortere sorter som her er plassert under «andre sorter» i to størrelser, så vil disse da følge samme prisgradering som gruppen hvor Laila er plassert. Prisene gjelder for klasse Basis.

For de sortene hvor vi også har klasse sertifisert, så er settepoteter i denne klassen 30 øre rimeligere.

Prisene gjelder levering i storsekk og inkluderer emballasje og paller.

Det tas forbehold om prisendringer på bakgrunn av jordbruksavtalens tilskuddsordninger.

Det tas forbehold om prisendringer på bakgrunn av jordbruksavtalens tilskuddsordninger.

Kvantumsrabatt, kg	Pris øre/kg
3 000– 6 999	10
7 000–19 999	35
20 000–49 999	55
50 000–74 999	75
75 000–99 999	80
100 000–149 999	100
150 000–199 999	105
Mer enn 200 tonn	110

Andre rabatter/tillegg	Pris øre/kg
Løslevering	-25
Egen henting	- 25
25 kg sekker	+120
Order mindre eller lik 500 kg per sort	+200

Sortsavgifter: (i tillegg til oppgitte priser)	Øre/kg
Alle sorter som ikke er nevnt nedenfor	+50
Frig	+75
Anouk, Cerisa og Danique	+ 70
Fakse, Folva, Lady Claire, Oleva, Solist, Arielle, Evolution	+65
Zorba	+60
Nansen, Hassel, Fontane og Kiebitz	+55
Juno	+35
Beate, Laila og Rutt	+20
Gulløye, Kerrs Pink, Bruse, Mandel og Pimpernel	+15

Minimumsordre

Minimumsordre for forsendelse er 500 kg per sort. Mindre ordre må hentes hos settepotetdyrker enten i Solør eller Namdal. Ved leveranser under 1 000 kg belastes frakt, minimum kr 1 000. Ved leveranse over 1 000 kg belastes ingen frakt utover egenfraktandel på kr 0,25 per kg.

Bestilling bør foretas på www.settepotet.no

Kilde: Norgro

Priser på levende dyr (se definisjoner på medlem.nortura.no)

Kalv, fôringsdyr og livkvige gjeldende fra 30.09.2022

Kalv og fôringsdyr NRF/ melkerase (ikke kjøttfe)

		Kr per kg/stk
Oksekalv	0–64 kg	32,00
	65–120 kg	37,00
Fôringsdyr	Grunnpris per dyr (120 kg)	4 440
	Over 120 kg	26,00
Kvigeikalv	0–64 kg	25,50
	65–120 kg	25,50
Fôringsdyr	Grunnpris per dyr (120 kg)	3 060
	Over 120 kg	25,00

Pristillegg		
Nortura kvalitetstillegg ¹⁾	Alder fra 11-26 uker	" 700
Nortura vekttillegg ²⁾	Vekt 120–200 kg	" 200
Kompensasjon for snylterbehandling		" 200
Pristrekk		
Melkerase unntatt NRF	kryssing 75 % eller mer av andre raser	Kr 1 000
Melkerase unntatt NRF	kryssing 50 - 75 % av andre raser	" 700
Fôringsdyr med horn		" 1 000

- 1) Nortura kvalitetstillegg gis til kalver med alder fra 11 til 26 uker. Må oppfylle flere krav blant annet minimumsvekt etter alder. Oksekalver: vekt ved 11 uker: 96 kg, ved 26 uker: 232 kg Kvigeikalver: 92 kg (11 uker) 201 kg (26 uker)
- 2) Nortura vekttillegg gis til kalver mellom 120–200 kg forutsatt at minimumsvekt etter alder holdes. F.eks. 16 uker: 101 kg, 32 uker: 197 kg.

Kalv og fôringsdyr kjøttfe

	Okse (kr)	Kvige (kr)
Kjøttfe lette raser (Basis 120 kg)	Kr 5 080	Kr 3 150
Kjøttfe min. 50 % tung rase (Basis 120 kg)	Kr 6 020	Kr 4 160
Kjøttfe min. 75 % tung rase (Basis 120 kg)	Kr 6 770	Kr 4 920
Fradrag under 120 kg, kr/kg (Alle kjøttferaser)	Kr 33	Kr 23
Tillegg 120 - 370 kg, kr/kg (lett rase)	Kr 41	Kr 31
Tillegg 120 - 425 kg, kr/kg (tung rase)	Kr 41	Kr 31

Pristillegg		Okse	Kvige
Nortura kvalitetstillegg kjøttfe	Kjøttfe lett	" 700	" 500
	Kjøttfe tung	" 950	" 750
Kompensasjon for snylterbehandling		" 200	" 200
Norsk Kjøttfe		" 350	" 350
Aberdeen Angus-tillegg		" 850	" 850

Tunge raser: Charolais, Limousin, Simmental og Blonde d'Aquitaine.

Priser på levende dyr (se definisjoner på medlem.nortura.no) (forts.)

Kompensasjon for snyltebehandling krever at dyrene klippes over ryggen før behandling og utføres i god tid før transport. Kjøper og selger må ha avtale om Norsk Kjøttfe for å oppnå Norsk Kjøttfetillegg.

For å få rasetillegget må dyra være registrert i Kukontrollen eller i Storfekjøttkontrollen og faren må dokumenteres med semin/stambok eller opprinnelsesnummer. Er dyra bare registrert i husdyrregisteret er ikke dette godkjent for å få rasetillegget.

Prisnotering livdyr av storfe Per 23.08.2021

		Kr per kg
Livkalv/	Grunnpris	Se prisnotering føringskalv
åringskvige	Avstammingstillegg/pr. poeng	Kr 80,00–120,00
Drektig	Grunnpris per kg	Kr 53,00– 63,00
kvige/ku	Tillegg avlsverdi, per poeng	Kr 240
	Tillegg drektighet, per mnd.	" 350
	Tillegg semin	" 1 200
	Tillegg produksjon, per kg dagsavdrått*	" 100
	Tillegg helsestorfe**	" 1 000

* kyr som melker mindre enn 10 kg/dag får ikke tillegg for produksjon

** Besetninger som har dokumentert "Grønn" status og har en godkjent Helsestorfeattest.

Kilde: Nortura.^{no}

Livdyr av sau, NKS, kvit spælsau, farga spælsau, sjeviot og pelssau

Avlsrådet har fastsatt følgende priser for høsten 2022:	Pris kr
Kåra værlam Tillegg: 50 kr per poeng over 115 i O-indeks	3 600
Avkomsgranska værer: Gjelder værer eldre enn 1,5 år. Grunnpris Værer med mer enn 115 i O-indeks får et tillegg på kr 200 per indekspoeng	4 500
Seminværer: Tillegg: 200 kr per poeng over 115 i O-indeks.	9 000
Søyelam: Dyr som selges fra avlsbesetning, grunnpris. Tillegg for poeng over 115 i O-indeks: kr 25	2 900
Søyer: Gjelder voksne søyer, omsatt før paring i september–november. Tillegg for poeng over 115 i O-indeks: kr 25	3 000

Kilde: Norsk sau- og geitalslag (nsg.no)

Lam fra NSGs besetninger som deltar i værring eller værholdslag (avlsbesetning) prises ikke etter levendevekt, men det er en forutsetning at de er så store at de med god fôring fram til vanlig paringstid i området med stor sannsynlighet vil komme i brunst.

Ullpriser (utdrag fra prisliste per 26.8.22)

Ulltyper	Produsentpris inkl. pristilskudd kr/kg	
Helårsull crossbred, klasse A1	57,35	
Vårull crossbred, klasse B1	49,85	
Høstull av crossbred, klasse C1	59,35	
	klasse C2	20,00
Høstull av spælsau, klasse F1	50,85	
	klasse F2	20,00

Kilde: Nortura

Svin*Purker og råner, fra 30.mai 2022. Kilde: Fatland*

Type purker	Aldersgruppe	Priser, kr	Kvalitetstillegg
Småpurker-TN70-purker	Basis pris 18 uker:	4 185	
	Tillegg per uke > 18:	205	
	Trekk per uke < 18:	205	
Bedeckningsklare ungpurker ¹⁾	Grunnpris 22 uker		Renrasetill. (Landsvin)
	TN70-purker:	5 255	kr 550 er
	Landsvin:	5 805	inkl. i prisen
	Alderstill. per uke fra 22– 34 uker	205	
Bedeckte ungpurker ²⁾ (Gjelder garantert drektig purke)	Grunnpris (6 uker e. paring)		Renrasetill. (Landsvin)
	TN70-purker:	9 605	kr 550 er
	Landsvin:	10 155	inkl. i prisen.
	Tillegg/fradrag per uke ved levering tidligere eller senere enn 6 uker e. paring	225	
Ungråner	Grunnpris	5 000	Avlsverdi till. per poeng
	Ca. 7 mnd. avlsverdi = 100		>100: kr 125

- 1) Tillegg for vaksinerings mot parvovirus 2 ganger er inkludert i prisen for TN70-purker og Landsvin. Dersom vaksinerings ikke er utført, trekkes kr 70 per gang. Dersom colivaksine er utført, gis et tillegg på kr 70 per vaksine.
- 2) Purker som omsettes etter 1. kull anbefales et pristrekk på 10 % per kull av noteringsprisen.

Krav til minstevekt ved ulik alder:	Alder, uker:	10	22	30
	Vektkrav, kg	22	80	125

Smågrispriser gjeldende fra 24.oktober 2022. Kilde:Nortura.no

	Sats, kr
Salgspris- Helsegris ved 25 kg levende vekt	1 150
" Helsegris ved 20 kg levende vekt	1 075
Tillegg per kg fra 25 til 35 kg	15
Generelt tillegg per stk.	35
SPF-tillegg per stk., kr. 45,-, viderefaktureres kjøper	45
Puljetillegg for 50–74 stk. per stk.	20
" 75–99 stk. per stk.	30
" 100–124 stk. per stk.	45
" 125–149 stk. per stk.	55
" 150-174 stk. per stk.	65
" 175-199 stk. per stk.	70
" 200-225 stk. per stk.	75
" over 225 stk. per stk.	90
Kvantumstillegg 300 - 999 stk. per år	5
1000 – 1199 stk. per år	10
1200 – 1399 stk. per år	14
2000 – 2499 stk. per år	40
3000 – 3999 stk. per år	60
Kvantumstillegg fra 4000 stk per år	70

Fradrag for Samgris, per stk.	30
" Standardgris, per stk.	90
" per kg, fra 25 til 20 kg	12
" per kg, under 20 kg	50

Fjørfe

Veiledende prisnoteringer på kyllinger, per 5.07.2022

Bruksdyr (vaksinert mot hønselammelse)	Kr per stk.
<i>Daggamle kyllinger:</i>	
Slaktekyllinger	6,87 (Nortura)
Tillegg omstillingsfond kylling	0,02

Kvantumsrabatter per 5.juli 2022. Kilde: Nortura.no

	Øre/stk
Årlig kjøp (1000 stk)	
0-140	0
141-151	1
152-162	2
163-173	3
174-183	4
184-194	5
195-205	6
270-280	13
400-409	25
>450	30

Ensiling. Priser eks. mva. september-2022

Frakttillegg må påregnes	Pris per fat, kr	Pris per kanne, kr
Ensil1 (opptil 30 % tørrstoff)	3 733	470
Ensil Ekstra (40-65 % t.s, ikke i økologisk landbruk)	4 100	
Ensil Maursyre (direkte høstet gras i silo)	3 926	
Ensil Pluss (25-45 % tørrstoff, silo og rundballer)	3 796	475
Xtrasil LP (tørrstoff opp til 35%)	3 537	
Xtrasil Ultra (30-60 % t.s.)	3 612	

Kilde: FKA

Planteprodukter

Korn

Målpriser for korn og oljefrø for perioden 1.7.2022-30.6.2023 ble fastsatt sommeren 2022. Prisnoteringen gjelder korn av basis kvalitet levert ved Felleskjøpets anlegg ved Oslofjorden (Kambo, Drammen, Holmestrand og Larvik) og Trondheim Kornsilø (gjeldende for bygg). Pris for basiskvalitet på andre mottaksanlegg, samt øvrige tillegg og trekk i kornprisen, fastsettes av den enkelte kornhandler.

	Avtalte målpriser for sesongen 2022–2023		FKA's gj.sn.priser for varekvalit. uten målpris		For korn og oljefrø gjelder følgende krav til basis kvalitet			
	Kr/kg		Kr/kg		Vare-slag	Vann %	HL-vekt	Protein %
Mathvete	4,80	Fôrhvete	4,14		Mathvete	15,0	79	12,0
Matrug	4,32	Fôrrug	3,71		Rug	15,0	75	-
Bygg	4,06	Rughvete	3,96		Bygg	15,0	64	-
Havre	3,93	Erter	5,35		Havre	15,0	53	-
Oljefrø	7,68	Åkerbønner	6,49		Oljefrø	8,0	-	-

Omsetningsavgift på korn og oljefrø er fastsatt til **2,5 øre**/kg for perioden 1/7-22 til 30/6-23.

Pris for basiskvalitet for de forskjellige kornartene på målprisstedene (noteringsprisen), settes ukentlig av Felleskjøpet. Målpris for oljefrø ble i jordbruksforhandlingene 2022 besluttet suspendert kommende sesong grunnet den ekstraordinære situasjonen i det globale råvaremarkedet. For erter, åkerbønner og oljefrø noteres derfor ukepriser kommende sesong. Prisene offentliggjøres på <https://www.felleskjopet.no/korn/pris-og-prognoser/#lokale-korn-priser>

Prisen for basiskvalitet på andre mottaksanlegg vil, som hovedregel, ha samme differanse til noteringsprisen gjennom året. Denne differansen kalles stedskorrigerer. Stedskorrigeringen varierer fra anlegg til anlegg.

Kornvarer som inneholder mer enn 15 % vann (8 % for oljefrø) blir trukket i pris. Fordi det lagres for mye korn med høy vannprosent (> 16,5 %) på gårdstørkene, økes trekket ytterligere fra 1. november for slik vare. Hvete med DON-innhold høyere enn 1250 µg/kg fratrukket sikkerhetsmarginen på 10 %, avregnes som fôr. For havre til mat/gryn er tilsvarende grenseverdi 1750 µg/kg.

Minstekravet til hl-vekt for mathvete er 76 kg. Ved hl-vekt 76 og 77 trekkes henholdsvis 5 og 3 prosent av gjeldende ukepris. Hvete med hl-vekt lavere enn minstekravet avregnes som fôrhvete til en pris som er 64 øre/kg lavere (uke 30/2022) enn basis mathvetepri. Minstekravet til proteinprosent er 11,5, som gir 3,2 øre/kg i pristrekk. Maksimalt tillegg for protein er 14,3 øre/kg i klasse 1 og 2. Produsenter som skal levere matkorn må være KSL- godkjent. For produsenter av fôrhvete er trekket 10 øre/kg dersom de ikke har godkjent KSL.

Prognoserte basispriser, kr per kg, 2022/2023:

	Mathvete	Bygg	Havre
Målpris	4,80	4,06	3,93
<u>Uke</u>			
30	4,68	3,96	3,86
42	4,68	4,02	3,92
43	4,74	4,04	3,94
49	4,86	4,16	4,04
10	4,86	4,16	4,04
11	4,86	4,16	4,02
12	4,84	4,14	4,00

De prognoserte ukesprisene kan endres i sesongen for å treffe målprisene. Prisene er på sitt høyeste fra november/desember til februar/mars.

Økologisk korn

Sesongen 2022/23 blir det på Østlandet mottak av økologisk korn ved FK-avdelingene i Askim, Gran (Rakkestad), Bjørkelangen (oljefrø), Eidsvoll, Eiker, Lena, Larvik. I Trøndelag er det mottak hos FK-avdelingene i Melhus, Verdal (erter, oljefrø), Rindsem. Pristillegget for økologisk korn er følgende for 2022/23:

Bygg og hvete	kr 1,51 per kg
Spelthvete, mat	kr 4,50 per kg
Havre og erter	kr 1,31 per kg
Matrug	kr 0,99 per kg
Fôrrug	kr 1,31 per kg
Åkerbønner	kr 1,30 per kg
Oljefrø, rughvete	kr 1,41 per kg
Spelthvete, fôr	kr 0,70 per kg

Kilde: Felleskjøpet

Korn til såvare – dyrkes etter avtale

Utgangspunktet er målprisene for korn. Det utbetales et såkorn tillegg avhengig av kornart og innblanding av andre kornarter og ugrasfrø. Såkorn tillegget varierer fra 35 til 61 øre/kg for ren vare, størst tillegg for havre, minst for høsthvete. Det utbetales også en lagringsgodtgjørelse fra 8 til 11 øre per kg, som er forskjellen mellom målpris og sesongens høyeste noteringspris.

Engvekster, norskavlet frø

Pris til frøavlere for engfrø avlet 2022 Basis vannprosent 11–12,5 %.

Nettopriser inkludert tilskudd			
Bladfaks Leif	kr	65,00 pr kg	
Engkvein Leikvin	"	160,00 "	Rødsvingel Lykke
Engkvein Leirin	"	160,00 "	Rødsvingel Lystig
Engrapp Knut	"	81,00 "	Sauesvingel Lillian
Engrapp Monopoly	"	81,00 "	Strandrør Lara
Engsvingel Vinjar	"	46,00 "	Timotei Grindstad
Engsvingel Vestar	"	42,00 "	Timotei Lidar
Hundegras Laban	"	42,00 "	Timotei Liljeros,Varg
Strandsvingel Swaj	"	42,00 "	Timotei Noreng, Engmo
Raigras engelsk Fagerlin	"	19,75 "	Kvitkløver Litago
Raigras engelsk Figgjo	"	18,75 "	Kvitkløver Norstar
Raigras engelsk Trygve	"	18,75 "	Kvitkløver Snowy
Rødsvingel Frigg	"	40,00 "	Rødkløver 2n Lea
Rødsvingel Linda	"	40,00 "	Rødkløver 2n Gandalf
Rødsvingel Leik	"	40,00 "	Rødkløver 4n Lars
			kr 40,00 pr kg

Produsentpriser ved storsalg av poteter, uke 39/2022

	Produsentpriser, øre per kg¹⁾		
	Vanlige røde sorter	Kerrs Pink	Mandelpotet
Oslo	510	613	944
Stavanger	513		
Oslo – økologiske poteter	1342		

1) Prisen for poteter gjelder levering av sams bulkvare fra produsent på utvalgte pakkerier, ikke justert for frakt til Oslo. Prisen er knyttet til klasse 1.

Kilde: <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/industri-og-handel/marked-og-pris/priser-og-prisuttak/frukt-og-gr%C3%B8nt/ukentlige-pris-oppdateringer>

Kjøttprisen

Avtalens engrospris + forskningsavgift + kjøttkontrollavgift + mattilsynsavgift +/- avvik fra målpris = avregningspris til produsent. Eventuelt distriktstilskudd legges til. Grunntilskudd kan variere over året. Du finner riktig sats for ditt leveringstidspunkt og dyreslag på www.nortura.no/medlem.

Netto avregningspris, kr per kg, uten grunntilskudd til produsent for avtaleåret 2021/2022:

	Okse	Kvige	Ku	Kalv	Sau	Lam	Slaktegris
2021							
juli	53,81	49,88	45,78	55,81	13,73	44,86	27,88
august	55,18	52,38	47,83	57,98	14,07	48,74	28,24
september	54,74	51,21	47,62	56,15	12,33	44,58	28,10
oktober	52,39	48,58	45,46	51,82	13,85	40,05	28,81
november	51,97	49,12	46,07	53,08	14,19	38,99	29,02
desember	52,78	49,43	46,89	53,89	14,49	38,48	28,68
2022							
januar	54,32	51,29	48,67	56,65	19,07	41,02	28,98
februar	54,34	51,13	48,25	57,27	19,42	44,07	29,90
mars	54,52	50,82	48,54	57,62	19,80	47,02	31,21
april	56,95	53,54	50,50	61,86	19,13	45,88	31,08
mai	59,24	56,02	52,59	62,80	19,15	44,60	30,83
juni	59,88	56,55	52,85	60,28	18,64	50,30	30,92
juli	60,03	56,67	53,02	59,54	19,41	51,10	31,63
august	61,07	57,66	54,59	61,49	20,33	55,09	33,05
september	60,98	57,98	54,24	60,38	18,35	50,88	32,74

Grunntilskudd	Sau og lam	Geit/kje
Året 2022	3,81	5,15
Året 2023	3,81	5,15

Det er ikke lagt inn noen økning av grunntilskuddet fra 1/1-23.

Kvalitetstilskudd storfe ¹	2022	2023
Klasse O, fettgruppe 4- eller lavere	2,50	5,50
Klasse O+ og bedre, fettgruppe 4- eller lavere	7,50	10,50

1) unntatt slaktekategoriene «Ku» og «Okse»

Forventet endring i pris til produsent, kr per kg for 2022/2023

Storfe	Sau og lam	Slaktegris
6,50	9,50	4,50

Kilde: Endringer i Norturas avregningspriser fra oktober 2021 til oktober 2022.

Priser og tillegg for norsk kjøttfe

Godkjente buskaper av norsk kjøttfe kan melde inn slakt på nettet. – se info om norsk kjøttfe på nortura.no/medlem –

Krav og tillegg for ulike slakt av kjøttfe:

Gjeldende fra 22.6.2021.

Krav til klasse	O+ eller bedre
Krav til fettgruppe	Fra gruppe 1
Slakt av ung okse, kvige, kastrat og ung ku	
Sesongtillegg uke 1 til 17	3,50 kr/kg
Sesongtillegg uke 18 til 25	4,00 kr/kg
Sesongtillegg uke 26 til 38	3,00 kr/kg
Sesongtillegg uke 39 til 52	2,00 kr/kg
Slakt av ku	
Pristillegg hele året	1,00 kr/kg

I tillegg kommer vanlige leveringstillegg.

Distriktstilskudd på kjøtt, kr/kg

Sone		2022	2023
1 ¹⁾	Storfe, sau og geit	0,00	0,00
2	Storfe, sau og geit	5,25	5,25
3	Storfe, sau og geit	8,05	8,05
4	Storfe og geit	11,80	12,80
4	Sau	13,90	14,90
4	Gris	5,10	5,60
4 Troms	Gris	6,00	6,50
5	Storfe og geit	12,40	13,40
5	Sau	14,40	15,40
5	Gris	5,40	6,50
Agder og Vestlandet	Gris	1,10	1,10

1) Omfatter landet utenom sone 2–5

Grovt regnet kan en si at sone 1 er de som får distriktstilskudd på melk sone A og noen i B. Sone 3 er den såkalte høyfjellssonen. Sone 2 er resten av Sør-Norge. Sone 4 og 5 er i Nord-Norge. Kravet for å få tilskuddet er at selger kan dokumentere at han har hatt dyra til føring de siste 6 månedene.

Kilde: Landbruks- og matdepartementet

Fjørfselakt

Gjeldende fra 05.09.2022. Prisene er i kr eks. mva.

Kylling	Per kg	Per stk.
Grillkylling 900 g	26,55	
Grillkylling 1 100 g	28,35	
Grillkylling 1 200 g	26,85	
Grillkylling 1 300 g	24,15	
Liten foredlingskylling 900 g	24,33	
Liten foredlingskylling 1100 g	25,53	
Liten foredlingskylling 1200 g	25,93	
Liten foredlingskylling 1300 g	26,23	
Stor foredlingskylling 1300 g	26,23	
Stor foredlingskylling 1400 g	26,43	
Stor foredlingskylling 1500 g	25,23	
Plukketrekk	0,76	Inkludert i prisen
Spesialproduksjoner	Per kg	Per stk.
Økologisk kylling	47,28	-
Livèchekylling	30,48	-
Sesongkylling	25,39	-
Plukketrekk	0,95	Inkludert i prisen
Kylling alle produksjoner	Per kg	Per stk.
KSL-trekk	-20% i pris	-

* Omsetningsavgift på 0,28 kr/kg er trukket i prisene

Gjeldende fra 5.9.2022. Prisene er i kr eks. mva.

Høns	Per kg	Per stk.
Utrangeringstillegg (Krav: tegnet prognoseavtale)		3,00
Slakting	-	
Høne	0,98	
Trek kasserte dyr		-2,50
Spesialhøns (gourmethøne)	2,46	
Gourmethane og Standard 2 (gourmethøns)	1,66	
Trekk for kasserte dyr (gourmethøns/hane)		-4,00
Avliving av utrangert verpehøne		
Ved entreprenør, container i Sør-Norge		-1,00
gassing i hus, Sør- og Østlandet		-2,75
gassing i hus, Vestlandet og Trøndelag		-3,75
Ved levering av utrangerte høner til Biosirk		-2,50

Gjeldende fra fra 5.9.2022. Prisene er i kr eks. mva.

Kalkun	Per kg	Per stk.
< 4 kg	28,60	-
4-5,6 kg	38,80	
5,6 kg	38,40	
5,7 kg	38,00	
5,8 kg	37,60	
5,9 kg	37,20	
6 kg	36,80	
6,5 kg	34,80	
7 kg	32,80	
Standard 2 ¹⁾	27,08	-
Foredlingskalkun 8 kg og større	35,87	-
Trekk for kasserte dyr (porsjon)	-	-8,00
Trekk for kasserte dyr (foredling)	-	-13,00
Mangler ved/for sein innsending av dagliste	-0,10	
Plukketrekk porsjonskalkun og foredlingskalkun	-	Etter faktura
KSL-trekk	-20 % i pris	-

1) Inntil 3 % standard 2 avregnes som spesial. Kalkun<2,5 kg avregnes som standard 2

Egg

Gjeldende fra 05.09.2022. Prisene er i kr eks. mva.

Kr per kg	>73 g	63– 73 g	53– 63 g	45– 53 g	40– 45 g	Klink/ skitne
	Ekstra store	Store	Mellom- Store	Små egg	Små in- dustr	
Egg fra høner i miljøinnredning	14,05	14,85	14,85	9,33	6,38	6,38
Egg fra frittgående høner	16,75	17,55	17,55	11,33	7,68	7,68
Solegg fra frittgående høner	16,75	18,55	18,55	11,33	7,68	7,68
Økologiske egg	16,75	27,45	27,45	11,33	7,68	7,68

Omsetningsavgift på 1,50 kr/kg er trukket i prisene

Tillegg iht. særskilt leveranseavtale

Egg – alle produksjoner	Kr/kg	Kommentar
Prognoseavtaletillegg	0,60	Kun til medlemmer med inngått «avtale om leveranse av egg» for gjeldende innsett. Utbetales løpende på avregning for alle sorteringer unntatt blod og knekk.
Kvantumstillegg, inntil	0,85	Varyerer med levert volum per år, maks. 0,85 kr/kg. Utbetales løpende med endelig beregning ved årets slutt.
Usortert under oppverping		Leveranse som sendes direkte til Nortura Eggprodukter, avregnes etter sorteringsresultat for aktuell gj.sn.vekt
Trivselstiltak verpehøns	0,25	For egg fra frittgående høner
Tillegg eggkontroll	0,10	Utbetales for leveranser etter 1/1 for innsett som er fullført i Eggkontrollen
Trekk kostnad miljøegg	-0,37	For egg fra høner i miljøinnredning, alle sorteringer unntatt blod/knekk
KSL-trekk	-1,00	
Distriktstillegg (jordbruksavtalen)	Kr/kg	
Vestlandet utenom Rogaland	0,25	Utbetales løpende på avregning for alle sorteringer unntatt blod og knekk
Nord-Norge	0,75	

Kilde: Nortura

Pris for melk 2022/2023

Målprisen for både ku- og geitemelk er fra 1/7-2022 kr 5,91 per liter. I tillegg kommer et grunntilskudd for geitemelk på kr 3,46 per liter og distriktstilskudd.

Nettoeffekt (øre per liter) av justering av engrospris (målpris) og grunntilskudd ved jordbruksoppgjørene:

(Det er her ikke tatt hensyn til eventuelle kostnadsendringer ved meieriene eller endringer i produsert mengde av melk).

	1/7-19	1/7-20	1/7-21	1/7-22
Kumelk	+3,0	+0,0	+8,0	+36,0
Geitemelk	+3,0	+0,0	+8,0	+36,0

Omsetningsavgiften på melk er fra 1/2-2022 på 0,03 kr/l.

Distriktstilskudd for melk

Sone:	Øre per liter	
	Fra 2022	Fra 2023
A. Deler av Rogaland	0	0
B. Deler av Rogaland, flatbygdene på Østlandet og Trøndelag og deler av dalbygdene i Trøndelag	12	15
C. Dalbygder Østlandet, deler av Sørlandet, Rogaland og Vestlandet og dalbygder i Trøndelag	37	38
D. Dal- og fjellbygder på Østlandet, deler av Sørlandet, Rogaland og Vestlandet og dal og fjellbygder i Trøndelag	57	60
E. Fjellbygder på Østlandet, Sørlandet, Vestlandet og Trøndelag	64	67
F. Deler av Nord-Trøndelag og Nordland	73	76
G. Resten av Nordland og deler av Troms	101	107
H. Deler av Troms	122	128
I. Resten av Troms og Alta kommune i Finnmark	180	186
J. Resten av Finnmark	189	195

Distriktstilskuddet er det samme for kumjølk og geitemjølk.

Kilde: Jordbruksavtalen 2022/2023

Lønnsatser i jordbruks- og gartnerinæringene

Følgende minstelønnsatser gjelder fra 1.04.2022

Ferie og innhøstingshjelp		Ved 162,5 t/mnd.
Yngre arbeidstakere under 18 år	Kr	114,40
Nybegynnere 18 år og eldre	"	134,40
Nybegynnere 18 år og eldre (3 – 6 mnd)	"	139,90
Fast ansatte arbeidstakere:		
Yngre arbeidstakere under 18 år	Kr	123,90
Nybegynnere	"	154,30
1 års ansiennitet	"	156,95
2 års ansiennitet	"	161,70
4 års ansiennitet	"	169,40
6 års ansiennitet	"	175,90
Tillegg for fagarbeidere	"	14,00
Avlødere:		
Yngre arbeidstakere under 18 år	Kr	125,90
Ingen ansiennitet	"	156,30
1 års ansiennitet	"	158,65
2 års ansiennitet	"	163,40
4 års ansiennitet	"	172,20
6 års ansiennitet	"	180,25
8 års ansiennitet	"	185,20
Fagarbeidere:		
Tillegg for fagarbeidere:	Kr	14,00 per time

Kilde: <https://www.nhomd.no/contentassets/ede3cf575acc41a1b3d26b52e779aacc/overenskomsten-for-jordbruks.pdf>

Oppstillingen nedenfor er et utdrag fra de satser som brukes i Driftsgranskinger i jord- og skogbruk for 2021.

Storfe

Kyr fra åpningsstatus beholder sin statusverdi: Nye kyr, også innkjøpte verdsettes utfra noteringer for kuskakt (ku kl. P+):

Slaktevekt	Verdi 31.12.20	Verdi 31.12.21
250 kg	kr 10 600 (240 kg)	kr 12 300

Kviger over 1 år verdsettes til 70 % av verdien for kyr
 ” under 1 år ” ” 30 % ” ” ” ”

Okser verdsettes ut fra notering for okse og gjennomsnittlig slaktevekt for okser.

Slaktevekt	Verdi 31.12.20	Verdi 31.12.21
303,0 kg	kr 14 500	kr 16 100

Okser over 1 år verdsettes til 70 % av verdien for okse
 ” under 1 år ” ” 30 % ” ” ” ”

Sau

Sauer over 1 år verdsettes ut fra noteringer på sau i kl O.

Slaktevekt	Verdi 31.12.20	Verdi 31.12.21
30 kg	kr 260	kr 590

Sauer under 1 år settes til 60 % av vekten av sauer over 1 år. Vekt på 18 kg samt kjøttpris på 22,29 kr/kg (notering+grunntilskudd ung sau) gir verdi 31.12.2021 på 400 kroner.

Geit

Slaktevekt	Verdi 31.12.20	Verdi 31.12.21
22 kg	kr 120	kr 120

Geiter fra åpningsstatus beholder sin statusverdi. Geiter under 9 mnd. verdsettes til 75 % av verdien for geiter over 9 mnd.

Gris

Avlsgriser fra åpningsstatus beholder sin statusverdi. Nye avlsgriser verdsettes etter slakteverdi.

Slaktevekt	Verdi 31.12.20	Verdi 31.12.21
128,7 kg	kr 1 700	kr 2 100

Ferdig slaktegris verdsettes etter antatt slaktevekt og nettonotering for gris kl. E:

Slaktevekt	Verdi 31.12.20	Verdi 31.12.21
74,0 kg	kr 1 910	kr 2 040

Slaktegris over 6 md. verdsettes til 90 % av verdien for ferdig slaktegris.

"	5-6 "	"	"	75 %	"	"	"	"	"
"	4-5 "	"	"	55 %	"	"	"	"	"
"	3-4 "	"	"	50 %	"	"	"	"	"

Smågriser:

Vekt	Verdi 31.12.20	Verdi 31.12.21
25 kg	kr 860	kr 950

Smågriser over 2 mnd. verdsettes til 90 % av verdien for «ferdig» smågris

"	1-2 "	"	"	70 %	"	"	"	"	"
"	under 1	"	"	55 %	"	"	"	"	"

Høner

Verdien fastsettes ut fra utgifter fram til oppverping (24 uker). De blir stående i denne verdi i 8 uker for så å skrives av til utraneringsverdi etter 78 uker (18 mnd).

Innkjøp av 16 ukers kyllinger:	Kr 54,00
Fôrforbruk inntil oppverping 24 uker	" 24,63
Diverse	" 2,50
	<hr/>
	kr 81,13
	<hr/>
Utrangeringsverdi:	kr 0,00

Rugeegg høner til slaktekyllingproduksjon

Utrangeringsalder ved 60 uker.

Innkjøp av 18 ukers kyllinger:	kr 189,00
Fôrforbruk inntil oppverping 24 uker	" 17,81
Diverse	6,00
	<hr/>
Verdi etter oppverping og 8 uker framover	kr 212,81
Utrangeringsverdi:	kr 0,62

Slaktekyllinger (Ross 308)

Slaktealder ved ca. 35 dager

Innkjøpsverdi dagsgamle kyllinger	kr 6,35
Fôrkostnader fram til slaktealder	" 14,52
Annet	" 1,90
	<hr/>
	kr 22,77
	<hr/>
Verdiøkning per dag etter innkjøp	kr 0,48

Dette avsnittet gir en kortfattet oversikt over tilskuddsordninger i jordbruket. Av hensyn til omfanget har vi bare kunnet ta inn utdrag fra ordningene her i handboka. For mer utfyllende opplysninger vises det til de enkelte forskrifter fra Landbruks- og matdepartementet og til veiledningsheftet fra Landbruksdirektoratet som kan fås på alle landbrukskontor. Forskriftene kan finnes på internett hos Landbruksdirektoratet (www.landbruksdirektoratet.no) eller Landbruks- og matdepartementet (regjeringen.no/dep/lmd) eller www.lovdatab.no.

Produksjonstilskudd i jordbruket

Formålet med tilskuddet er å bidra til et aktivt og bærekraftig jordbruk innenfor de målsettinger Stortinget har trukket opp.

Grunnvilkår

Det er et krav om at foretaket må være registrert i Enhetsregisteret og drive vanlig jordbruksproduksjon på en eller flere landbrukseiendommer (unntak for birøkt). Dette gjelder for de dyreslag eller de vekstgruppene det søkes tilskudd for, slik disse gruppene er definert etter jordbruksavtalen.

Landbruks- og matdepartementet har for enkelte produksjoner utdypet noe nærmere hva som ligger i vilkåret om å drive vanlig jordbruksproduksjon.

Søknadsfristene er 15.mars og 15.oktober for husdyrprodusenter. For foretak som bare har planteproduksjon er fristen 15.oktober. Søknadsfristene blir absolutte. Foretak som leverer søknaden innen fristen vil kunne endre opplysningene i søknaden innenfor 14 dager uten å få trekk. Det vil ikke lenger være mulig å levere søknaden etter fristen. Utbetalingen finner sted rundt 20.februar februar.

Tilskudd til husdyr

Det ble tidligere gitt maksimalt kr 530 000 per foretak, men beløpet er nå suspendert. Tilskudd til lammeslakt, bevaringsverdige husdyrraser og økologiske husdyr kommer i tillegg.

Samdrifter

Medlemmer i samdrift i melkeproduksjonen som driver separat husdyrproduksjon på andre dyr enn storfe utenom samdrifta, vil i utgangspunktet kunne gis tilskudd for dette husdyrholdet hvis det ikke foreligger driftsfellesskap mellom dette husdyrholdet og samdriftas husdyrhold. Ammekyr og andre storfe med minst 50 % kjøttferase, kan få egne tilskudd også på mjølkebruk.

Foreløpige satser, kr per dyr per år for utbetaling i 2023

Dyreslag	Intervall	Sats i kr/ dyr ¹⁾
Melkeku	1–14	6 103
	15–30	4 497
	31–50	3 035
	51+	2 265
Melkekyr på små og mellomstore bruk	6-23	2 490
	24-50	-2 045
Ammeku	1–50	5 290
	51+	1 330
Storfe	Alle dyr	1 198
Melkegeit og melkesau ²⁾	1–125	1 702
	126+	688
Vinterføra sauer/ammegeit født året før eller tidligere	1–75	1 885
	76–150	1 435
	151+	209
Lammeslakt levert til off. godkjent slakteri	Klasse 0+ og bedre	525
Ikke godkjent klassifisør	Klasse 0+ og bedre	494
Tillegg for økologiske lam	Klasse 0+ og bedre	50
Kjeslakt	Over 3,5 kg	350
Avlsgris		
- Sør-Norge	1–35	498
- Jæren	1–35	350
- Nord-Norge	1–35	776
Slaktegris og livdyr >50 kg	1–1 400	14
	1–1 400	10
Verpehøner og avlsdyr av ender, kalkuner og gjess		
- Sør- Norge	1–1 000	11
- Nord-Norge	1–1 000	25
- landet	1–7 500	11
Rugeegg S-Norge	1–167 000	0,07
Rugeegg N-Norge	1–167 000	0,15
Rugeegg, landet	167 001–833 000	0,07
Bifolk ³⁾	1+	800
Hjort over 1 år		765
Genbevaring		
Storfe		3 710
Vinterfau/lam		310
Geit		610
Hest		1 200

1) Satsen er kr 0 per dyr over de beskrevne intervaller

2) Forutsetningen for tilskudd til melkesau er at det kan dokumenteres at melka nyttes som råstoff ved lokal foredling

3) Foretak må ha et minst 25 kuber for å få tilskudd

Definisjoner av dyreslag

- *Melkeku*: Ku som har kalvet i løpet av de siste 15 måneder (18 måneder for kyr av bevaringsverdig rase) og som produserer melk innenfor gjeldende ordninger om produksjonsregulering av melk.
- *Ammeku*: Ku som har kalvet i løpet av de siste 15 måneder (18 måneder for kyr av bevaringsverdig rase), men som ikke er melkeku. Dersom foretaket driver kumelkproduksjon må kua i tillegg være av minst 50 pst. av rasene Hereford, Charolais, Aberdeen Angus, Limousin, Kjøttsimmental, Blonde d'Aquitaine, Highland Cattle, Dexter, Piemontese, Galloway, Salers, Tiroler Grauvieh eller Wagyu.
- *Storfe*: Øvrige storfe som ikke er melkeku eller ammeku. Mjølkebruk kan få tilskudd til andre storfe som er minst 50 % av en kjøttferase spesifisert av Landbruksdirektoratet.
- *Melkegeit*: Geit som har kjeet minst en gang og som er satt inn i produksjon av melk innenfor gjeldende ordninger om produksjonsregulering av melkeproduksjon.
- *Ammegeit*: Geit som har kjeet minst en gang og som ikke er melkegeit.
- *Melkesau*: Sau over ett år per 1. januar og som er satt inn i produksjon av melk som nyttes som råstoff til lokal foredling.
- *Sau*: Sau født foregående år eller tidligere, og som ikke er melkesau.
- *Utegangersau*: Sauer som går ute hele året og som stort sett greier seg selv. Dyra må være merket, registrert og innrapporteres. Se forskriftheftet.
- *Lammeslakt*: Klassifiserte slakt – se tilleggskrav i forskriften.
- *Avlsgris*: Purker som har født minst ett kull, og råner som er satt inn i avlen.
- *Slaktegris*: Gris solgt til slakt, eller som livdyr med levende vekt på minst 50 kg.
- *Verpehøne*: Høne som er minst 20 uker gammel, unntatt livkyllinger for salg.
- *Kjeslakt*: Klassifiserte slakt over 3,5 kg slaktevekt – se tilleggskrav i forskriften.
- *Hjort*: Hjort i oppdrett som går i inngjerdet hegn på innmark/utmark.
- *Bikuber*: Bifolk med dronning og minst 7 rammer med påsittende bier.

Driftstilskudd til melkeproduksjon

Søknadsfristene er 15. mars og 15. oktober. Tilskuddet gis på grunnlag av dyretall på registreringsdatoene 1. mars og 1. oktober. Foretaket må drive melkeproduksjon innenfor kvote, og drive normal helårsproduksjon. De foreløpige satsene framgår av tabell nedenfor.

Foreløpige satser for geiter, kroner per foretak per år

Sats per foretak ved 27 eller flere geiter, kr/ku	Redusert utbetaling per geit når det er færre enn 27 melkegeiter per foretak
259 310	9 604

Foreløpige satser, kroner per foretak per år

	Sats per foretak, ved 5 kyr eller mer	Sats per melkeku for foretak som har færre enn 5 melkekyr
Kumelk, Jæren ¹⁾	234 550	46 910
Kumelk, AK-sone 1-3-4	238 550	47 710
Kumelk, AK-sone 5	265 300	53 060
Kumelk, Nord-Norge	273 550	54 710

1) Gjelder kommunene Sandnes, Stavanger, Hå, Klepp, Time, Sola og Randaberg

Driftstilskudd til spesialisert kjøttfeproduksjon

Driftstilskudd til spesialisert kjøttfeproduksjon beregnes på grunnlag av dyretall på registreringsdatoene 1. mars og 1. oktober.

Foreløpige satser for ammekyr.

	6-39 kyr, kr/ku	40 og flere kyr, kr/foretak
Sone 1-4	5 764	230 560
Sone 5-7	7 438	297 520

Tilskudd til dyr på beite

Søknadsfristen er 15. oktober med registreringsdato 1. oktober. Det er mulig å oppnå begge beitetilskuddene for samme dyr.

Foreløpige satser for beregning av tilskudd til dyr på utmarksbeite

Dyreslag	Sone	Satser kr per dyr
Kyr, storfe, hester ¹⁾	Alle dyr	1 092
Sauer, lam, geiter og kje ¹⁾	Alle dyr	300

Foreløpige satser for beregning av tilskudd til dyr på beite

Dyreslag	Sone	Satser kr per dyr
Kyr, storfe, hjort, hest og lama	1–4 ²	530
	5–7 ³	530
Sau, lam, geit, kje og alpakka	1–4 ²	60
	5–7 ³	60

- 1) Minimum 5 uker på utmarksbeite
- 2) Minimum 16 uker beiting
- 3) Minimum 12 uker beiting

Tilskudd til bevaringsverdige husdyraser

Det gis tilskudd til foretak som disponerer bevaringsverdige husdyraser. Som bevaringsverdige raser regnes:

Storfe: Sidet trønder- og nordlandsfe, østlandsk rødkolle, dølafe, vestlandsk raudkoll, vestlandsk fjordfe og telemarkfe.

Okser må være 12 måneder eller eldre ved søknad om tilskudd. Samme foretak kan ikke få innvilget søknad for mer enn 2 okser av samme rase. For å være berettiget tilskuddet må dyrene være minst 7/8 raserene.

Sau: Blåset, dala, fuglestadbrogete, grå trønder, rygja og steigar.

Geit: Kystgeit.

Unghest under 3 år: Dølahest, fjordhest, nordlandshest/lyngshest.

Foreløpige satser per dyr og år

Foreløpige satser per dyr og år

Dyreslag	Satser kr per dyr
Storfe	3 710
Sau	310
Ammegeit	610
Hest	1 200

Areal- og kulturlandskapstilskudd

Vilkårene for å kunne motta areal- og kulturlandskapstilskudd står i forskrift om produksjonstilskudd i jordbruket § 5 første ledd. Søknadsfristen er 15. oktober med registreringsdato 1. oktober. Satsen er delt i en kulturlandskapsdel og en arealdel. Satsene finner du i tabellen nedenfor:

Satser

Foreløpige satser, kr per dekar som utbetales i 2023. Soneinndeling på neste side.

Vekst	Intervall Dekar	Sone								
		1	2	3	4	5A	5B	6	7	
Kulturlandskaps-tilskudd	Alt areal	265								
Satser arealtilskudd:										
Grovfôr	Alt areal	50	50	145	165	360	405	420	466	
Korn	Alt areal	309	382		422	422				
Potet	Alt areal	613						1 365		
Grønnsaker	Alt areal	1 150						2 150		
Frukt	Alt areal	1 750				2 500				
Bær	Alt areal	1 850				2 300				

Vekstgrupper

Vekstene er delt inn i følgende vekstgrupper:

Vekstgruppe	Vekst
Grovfôr	Fulldyrket eng, overflatedyrket engareal til slått og beite, innmarksbeite, nepe, kålrot til fôr, fôrbete, raigras, fôrraps, fôrmargkål, grønnefôrnepe og øvrige grønnefôr- og silovekster
Korn	Hvete, rug, rughvete, bygg, havre, oljevekster, erter og bønner til konservering, engfrø og annet frø til modning, korn til krossing
Poteter	Poteter
Grønnsaker	Matkålrot og grønnsaker på friland (inkl. urter og karve)
Frukt og bær	Epler, pærer, plommer, moreller, kirsebær, jordbær, andre bær, planteskoler og blomsterdyrking på friland

Med urter menes krydderurter og medisinske urter til medisinsk og kommersiell bruk

Det er klare begrensninger i hvor mye areal som blir godkjent i forhold til husdyrtallet på bruket. Se Veiledningen for mer informasjon.

Også salg av lagerfast grovfôr kan gi grunnlag for arealtilskudd.

Soneinndeling for arealtilskudd

Sone	Område	Fylke – Kommuner
1	Viken Innlandet Vestfold og Telemark	Østfold unntatt tidligere Rømskog kommune Vestby, Nordre Follo, Ås, Frogn, Nesodden, Bærum, Asker, Oslo Drammen, Hole, Øvre Eiker, Lier Hamar, Ringsaker, Løten, Stange Horten, Holmestrand, Tønsberg, Sandefjord, Larvik, Færder
2	Rogaland	Sandnes (unntatt Forsand), Stavanger (unntatt Finnøy og Rennesøy) Hå, Klepp, Time, Sola, Randaberg
3	Viken Innlandet Vestfold og Telemark Rogaland	Aurskog-Høland, Rælingen, Enebakk, Lørenskog, Lillestrøm, Nittedal, Gjerdrum, Ullensaker, Nes, Eidsvoll, Nannestad, Hurdal, Lunner Kongsberg, Ringerike, Modum, Jevnaker Kongsvinger, Nord-Odal, Sør-Odal, Eidskog, Grue, Åsnes, Våler, Elverum Lillehammer, Gjøvik, Østre Toten, Vestre Toten, Gran, Søndre Land Porsgrunn, Skien, Siljan, Bamble, Midt-Telemark, Nome Strand, Bjerkreim, Gjesdal
4	Trøndelag	Trondheim, Ørland, Indre Fosen (unntatt Leksvik), Orkland (unntatt Ag- denes og Snillfjord), Melhus, Skaun, Malvik Steinkjer (unntatt Verran), Stjørdal, Frosta, Levanger, Verdal, Inderøy (unntatt Mosvik), Snåsa
5A	Resten av: Agder	Viken, Innlandet, Telemark, Trøndelag (unntatt Halså og Rindal) Hele fylket
5B	Rogaland Vestland M. og Romsdal Trøndelag	Eigersund, tidligere Finnøy, Rennesøy og Forsand kommuner, Sokndal, Lund, Hjelmeland, Suldal, Sauda, Kvitsøy, Bokn, Haugesund, Tysvær, Karmøy, Utsira, Vindafjord Hele fylket Hele fylket Tidligere Halså og Rindal kommuner
6	Nordland Troms og Finmark	Hele fylket Troms unntatt Kåfjord, Skjervøy, Nordreisa og Kvæangen
7	Troms og Finmark	Kåfjord, Skjervøy, Nordreisa og Kvæangen Hele Finnmark

De tre hovedkategoriene av jordbruksareal bygger på definisjonene i Økonomisk kartverk:

- **Fulldyrket jord** er areal som er dyrket til vanlig pløedybde, og som kan brukes til åkervekster eller til eng. Arealet skal kunne fornyes ved pløying⁸.
- **Overflatedyrket jord** er areal som for det meste er ryddet og jevnet i overflaten, slik at maskinell høsting er mulig
- **Innmarksbeite** er innmarksareal som kan benyttes som beite, men som ikke kan høstes maskinelt. Minst 50 % av arealet skal være dekket av grasarter/beite-tålende urter.

⁸ Kriteriet er at arealet skal kunne pløyes til vanlig pløedybde, dvs. 20 cm. Selv om en i dag kan tenke seg fornying av eng ved bruk av andre metoder som f.eks. grunn jordarbeiding, skal kravet forstås slik at arealet må kunne fornyes ved pløying. Dette krever et tilnærmet steinfritt ploglag på 20 cm.

Regionale miljøtilskudd

Regionale miljøtilskudd kan inndeles i hovedtemaer som å redusere forurensning av vann og luft, å ivareta kulturlandskap, kulturminner og biologisk mangfold, samt tilrettelegging for friluftsliv.

Alle landbruksforetak kan søke tilskudd for å gjøre miljøtiltak på egen gård eller leiejord. Hvert fylke har et eget miljøprogram med et utvalg miljøtiltak. Tiltakene blir bestemt ut ifra hva Fylkesmannen ser på som de største miljøutfordringer i sitt fylke.

Bevilgede midler økte fra 601 millioner kroner ved søknadsomgangen høsten 2021 til 786 millioner kroner ved søknadsomgangen høsten 2022. Av midlene er 70 millioner kroner bevilget til vannmiljøtiltak i fylkene Oslo, Viken, Vestfold/Telemark og Innlandet.

Eksempler på tilskudds-berettigede tiltak: Ingen jordarbeiding om høsten, grasdekt kantsone, fangvekster, direktesåing av høstkorn, setring, beiting og beitelag, drift av brattlendt jord, miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel osv. RMP- tilskudd kan du søke på via Altinn.no eller på papir. Papirsøknaden sendes/leveres til kommunen. Se også www.statsforvalteren.no/dittfylke.

Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL-midler)

Tilskudd kan innvilges til foretak der det foregår en tilskuddsberettiget produksjon på landbrukseiendommen. Fra 2020 kan også eier av landbrukseiendom uten foretak innvilges tilskudd når det foregår en tilskuddsberettiget produksjon på landbrukseiendommen. Vilkår som må være oppfylt er at det foreligger gjødselplan, journal over bruk av plantevernmidler og kart over jordbruksarealene hvor forhold av miljømessig betydning er kartfestet og beskrevet. Dersom arealene er leid bort må søker dokumentere at vilkårene foran er oppfylt.

Det kan innvilges tilskudd med inntil 100% av godkjent kostnadsoverslag til prosjekter som leder fram til planer for konkrete kulturlandskaps- og forurensningstiltak.

Til gjennomføringen av tiltakene som bidrar til å hindre eller redusere forurensning fra jordbruket ytes engangstilskudd med inntil 70% av godkjent kostnadsoverslag. For særskilte tiltak for å ivareta biologisk mangfold, kan det ytes tilskudd med inntil 100% av godkjent kostnadsoverslag.

Tilskudd til drenering av jordbruksjord

Tilskudd til drenering av jordbruksjord, avgrenset til systematisk grøfting, profilering og omgraving utgjør 2 500 kroner per dekar. Ved annen grøfting kan det gis 38 kroner per løpemeter grøft begrenset oppad til 2 500 kroner per dekar.

Tilskudd kan gis til eier av eller foretak som leier tidligere grøftet jordbruksareal og som drenerer dette arealet. For planerte arealer kan det gis tilskudd til arealer som ikke

tidligere er grøftet. Søker må ha plan for dreneringen med kart, beskrivelse av tiltaket og den miljømessige virkningen av dette.

Tilskudd kan ikke gis der tiltaket medfører vesentlig skade for annen eiendom og naturmangfold, vesentlig fare for flom og vannforurensning eller fare for skade på automatisk fredede kulturminner. Tilskudd kan heller ikke gis der tiltaket er påbegynt før tilskudd er innvilget.

Søknad om tilskudd skal sendes kommunen der arealet som skal dreneres ligger, innen den fristen kommunen bestemmer. Søknadsskjema fastsatt av Landbruksdirektoratet skal benyttes, vedlagt plan for dreneringen med kart, beskrivelse av tiltaket og den miljømessige virkningen av dette. Innvilget tilskudd utbetales etter at tilskuddsmottaker har dokumentert at tiltaket er gjennomført. Tiltaket må gjennomføres innen tre år fra søknad ble innvilget.

Tilskudd til økologisk landbruk

For å motta tilskudd til økologisk landbruk må foretaket ha tilknytning til Debios kontrollordning, og Debio må ha inspisert produksjonen og godkjent den som økologisk eller i karens. Antall økologiske husdyr kan ikke være flere enn det som er oppgitt under dyretellingen. Areal i karens og økologisk areal kan ikke være større enn areal registrert i alt.

Foreløpige satser for beregning av tilskudd til økologisk landbruk juli 2022.

Vekst Dyreslag	Arealtilskudd, kr per daa	Tilskudd til økologisk hus- dyrproduksjon, kr per dyr/år ¹
Korn til modning	500	
Grønnsaker, frukt og bær	1 650	
Poteter	800	
Grønngjødsling	500 ²	
Innmarksbeite ³	40	
Økologisk areal 1.års karens	250	
Annet areal som blir dyrket økologisk	40	
Melkeku		4 100
Ammeku		3 000
Andre storfe		730
Sau over 1 år per 1/1 inkl. utegangersau		
Melkegeit		500
Ammegeit		353
Avlsgris		265
Slaktegris		517
		315

1) Tilskuddet gis fra og med første søknadsomgang etter at omlegging starter.

2) Arealtilskudd for inntil 50 % av areal til korn, potet, grønnsaker, frukt og bær. I tillegg gis det kulturlandskapstillegg til økologiske grønngjødslingsarealer og arealer med grønngjødsling i andre karensår.

3) Arealet normeres med faktor 0,6.

Definisjoner av arealer er de samme som for areal- og kulturlandskapstilskudd.

Tilskudd til grønt- og potetproduksjon

Grunnlaget for distrikts- og kvalitetstilskudd for frukt, bær og veksthusgrønnsaker og distriktstilskudd for potetproduksjon i Nord-Norge, er produkter som er levert i perioden 01.01.–31.12. året før utbetalingsåret. Det er en forutsetning for utbetaling at kvantumet i årsoppgave samsvarer med eller er større enn kvantumet i søknaden.

Foretak som søker om distrikts- og kvalitetstilskudd for frukt, bær og veksthusgrønnsaker og som samlet leverer under visse minstekvantum er ikke tilskuddsberettiget. Minstekvantum er 2 000 kg frukt, 1 000 kg bær, 2 000 kg samlet for tomat og agurk og 5000 stk salat.

Satser

Distrikts- og kvalitetstilskuddet for frukt, bær og veksthusgrønnsaker differensieres mellom produksjoner og soner. For veksthusgrønnsaker og salat, er det kvantumsgrense per foretak.

Ved ulike satser innenfor en produksjon med felles maksimal kvantumsavgrensing, prioriteres produkter med høyeste sats først ved tilskuddsberegningen.

Distriktstilskuddet for potetproduksjon i Nord-Norge er kr 1,50 per kg matpotet.

Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid

Tilskuddet gis på grunnlag av antall dyr foretaket disponerer og søker tilskudd for 1.mars og 1.oktober. For slaktegriser, slaktekyllinger samt gjess, kalkuner og ender, legges antall slaktede dyr i løpet av året til grunn.

Tilskuddet kan ikke overstige foretakets faktiske utgifter til avløsning.

Som avløsning regnes ikke arbeid utført av person som har næringsinntekt fra foretaket, er ektefelle eller samboer til en som har næringsinntekt fra foretaket, eller er under 15 år.

Avløsertjenestene må være knyttet til foretakets husdyrdrift. Avløsertjenesten kan være kjøpt fra avløserlag, fra et annet foretak, eller avløseren kan være ansatt i foretaket.

Avløsning er ikke avgrenset til tradisjonell fjøsavløsning, og omfatter blant annet også saueklipping, klauvskjæring, vedlikehold av driftsbygning i form av for eksempel maling eller snekkerarbeid, rundballepressing, jordarbeiding, spredning av husdyrgjødsel, gjerdehold, beiterydding, frakt av dyr til og fra beite mv. Det sentrale er om foretaket kan dokumentere at det har hatt utgifter til avløsning som er knyttet til husdyrholdet, arbeid som det ikke er uvanlig at gårdbrukeren kunne ha utført selv. Tilskuddet kan dermed ikke dekke utgifter til tjenester som for eksempel dyrlege, regnskapsføring, rådgivning fra husdyrkontrollen, drektighetskontroll, husdyrkontroll, rørlegger eller elektriker.

Begrepet avløsning omfatter bare selve tjenesten, og ikke varer som eventuelt blir benyttet. Det gis ikke tilskudd til leie av maskiner eller annet materiell som benyttes under utførelse av en tjeneste. At avløsningen kun omfatter selve tjenesten innebærer også at utgifter til merverdiavgiften foretaket betaler for avløsningen ikke refunderes.

Det kreves ikke at foretakene legger ved dokumentasjon når de søker. Foretakene må kunne fremvise dokumentasjon på faktiske utgifter til avløser ved kontroll.

Aksjeeiers inntekter for arbeid utført i foretak organisert som aksjeselskap (AS) regnes ikke som næringsinntekt. Dette innebærer at et AS kan få tilskudd til avløsning ved ferie og fritid for utgifter knyttet til avløserarbeid utført av aksjeeier i dette AS.

Maksimalbeløpet er 96 580 kr. Nedre grense for krav om tilskudd er 5 000 kr.

Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid, foreløpige satser per dyr per år, 2022

Dyreslag	Sats kr/dyr
Melkekyr	4 625
Ammekyr	1 277
Øvrige storfe	771
Melkegeiter og melkesauer	1 066
Sauer over 1 år/ammegeiter	530
Avlsgriser	1 524
Slaktegriser	52
Verpehøner og avlsdyr av ender, kalkuner og gjess	13,4
Hester	1 524
Avlskaniner ¹⁾	380
Gjess, kalkuner, ender, livkylling og livkalkun	4,66
Slaktekyllinger	0,56
Tillegg for økologiske slaktekyllinger	1,66
Revetisper	419
Mink-/ildertisper	123
Hjort (alle)	519

¹⁾ Hunnkaniner for kjøtt- eller ullproduksjon som har født minst ett kull.

Tilskudd til avløsning ved sykdom med videre

Tilskuddet kan gis til foretak med husdyrhold, birøkt, planteproduksjon og veksthusproduksjon. Det kan gis tilskudd ved sykdom, svangerskap/fødsel/adopsjon, kronisk sykt barn og følge av syke barn til behandling. Det kan videre gis tilskudd til gjenlevende ektemake/samboer, barn eller foreldre til avdøde som var berettiget tilskudd. Dagsatser for tilskudd varierer med produksjonsomfanget. Maksimal dagsats er 2 100. Mer informasjon om ordningen finnes på www.landbruksdirektoratet.no.

Tidligpensjon til jordbrukere

For å motta tidligpensjon, må bruker ha fylt 62 år. For å få tobrukerpensjon, må ektefelle /samboer ha fylt 57 år. Satsene er 105 200 kr for enbrukerpensjon og kr 168 320 for tobrukerpensjon. Verken bruker eller ektefelle/samboer kan eie landbrukseiendom når en av dem eller begge går over på tidligpensjon. Bruker og eventuell ektefelle/samboer kan videre ikke ha næringsinntekt fra jordbruk/gartneri eller skogbruk, ytelser fra folketrygden eller AFP-pensjon samtidig som det ytes tidligpensjon. Det er flere krav til inntekt og sammensetning av inntekter for å få tidligpensjon. Mer informasjon, inkludert søknadsskjema SLF-108, forskrift og rundskriv 13/12 finnes på www.landbruksdirektoratet.no

Erstatningsordninger i jordbruket

Erstatningsordningene i landbruket skal bidra til å redusere tap som skyldes uforutsette skader som det ikke har vært mulig å forhindre og forsikre seg mot, og tap som følge av offentlig pålegg og restriksjoner.

Du finner mer informasjon på www.landbruksdirektoratet.no

Bioenergiprogrammet

Formålet med programmet er å videreutvikle bioenergi som forretningsområde for jord og skogbruksnæringen. Programmet skal stimulere til å produsere, bruke og levere bioenergi i form av brensel eller ferdig varme. I tillegg til å gi økt verdiskaping i landbruket, skal det legges vekt på de ringvirkninger og den kompetanseeffekt programmet kan bidra til. Samarbeidsprosjekter skal prioriteres.

Trebasert innovasjonsprogram (videreføring av det tidligere treprogrammet)

De nye tresatsingstiltakene tar utgangspunkt i tidligere programmer da det er viktig med en viss kontinuitet i satsingen på tre. Innenfor programmet skal det legges stor vekt på videreutvikling av lauvtreprodukter.

Målet er å skape økt lønnsomhet i hele verdikjeden innenfor skogbruk og foredlingsvirksomhet og øke skogsektorens bidrag til mer bærekraftig produksjon og forbruk.

Verdiskaping innen matproduksjon

Programmet skal utfordre innovasjonsevnen i hele matnæringen og øke dens endringsvilje og kraft. Kompetanse- og nettverksbygging skal være en sentral aktivitet og en forutsetning i dette arbeidet. Programmet er et viktig virkemiddel for å sikre arbeidsplasser i norsk landbruk. Programmet skal sikre et mangfold av norske matprodukter med høy kvalitet som forbruker er villig til å betale for.

Prioriterte arbeidsområder er markedsadgang og produktutvikling samt implementering av virkemidlene.

Kilde: Innovasjon Norge

Om samdrift – noen hovedpunkter

En samdrift i jordbruket betyr at mjølkekvotene på minst 2 bruk utnyttes i fellesskap i et eget selskap – oftest av formen DA (ansvarlig selskap med delt ansvar).

Før etablering av ny samdrift, må deltagerne ha diskutert grundig hvilke ressurser de vil sette inn i samdrifta og hva som er den enkelte deltakers hovedmotiv for å delta i samdrifta å tjene penger på å arbeide i samdrifta med dyrestell m.m. eller å få frigjort tid til annet inntektsgivende arbeid. Mange kan ha ulikt syn på hva som er viktigst, enten å få ned gjelda i fellesskapet eller å ta ut en brukbar arbeidslønn fra samdrifta.

Grunnlaget for ei samdrift er en samdriftskvotegodkjenning av Landbruksdirektoratet for bruka som skal være med. Samdrifta kan kjøpe eller leie buskap av deltagerne. Leien er mva.-pliktig dersom utleier fortsatt er registrert i avgiftsmanntallet. Ved opphør av samdrifter selges/leveres dyra og kvoten går tilbake til deltagerne.

Selskapet kan leie driftsbygg av deltagerne eller bygge nytt, helst på en egen utskilt tomt som ikke ligger for nært gardstuna.

Arealet som skal levere grovfôr til samdrifta, kan

- a) leies ut til samdrifta og drives i fellesskap, eller
- b) drives av hver enkelt deltager (det forutsettes at samdrifta ikke har grovfôrproduksjon).

I alternativ a utbetales tilskudd for alt areal samlet til samdriftsselskapet, mens i alternativ b beholder den enkelte deltaker sine arealtilskudd som før. Alternativ b forutsetter at grovfôret selges til samdrifta (m/mva.) og at leie av maskiner mellom deltagerne også må faktureres på vanlig måte. Dersom samdrifta skal eie maskinpark, vil det være skatt på gevinst ved salg og ingen oppskrivningsadgang ved oppløsning av samdrifta og tilbakesalg til deltagerne.

Grovfôrmengden bør avtales i forhold til mjølkekvoten. En bør også bli enige om en standard kvalitet på grovfôret med fast pris og priskorreksjon ved dårligere kvalitet. Husdyrgjødsel fra samdrifta kan fordeles mellom deltagerne på samme måte som grovfôret, og være hver enkelt deltagers ansvar. For at deltagerne skal ha penger til innkjøp av gjødsel og andre driftsmidler til grovfôrproduksjonen, må samdrifta utbetale oppgjør for grovfôr og arbeid jevnlig ut over året.

Deltagere i samdrift kan ha andre dyr enn storfe på egen gard og få dyretilskudd til dem utenom samdrifta dersom det ikke foreligger driftsfellesskap mellom dette husdyrholdet og samdriftas husdyrhold. Ungdyr fra samdrifta som avles fram i deltagerens egne fjøs ved leie av fjøsplass, får tilskudd gjennom samdrifta. Ofte avtales det en pris per fôrdøgn eller per mnd. for slik framfôring mens samdrifta eier dyra og får salgsinntekten.

God styring av økonomien krever at deltagerne ser klart for seg hva som tilhører samdrifta og hva som tilhører egen gard. Fakturering av verdiflytting mellom samdrifta og den enkelte deltaker er helt nødvendig for å tilfredsstille kravene som myndighetene setter. En sammenblanding av eiendelene vil skape kaos.

Samdriftsløsningen er blitt mindre aktuell etter at det ble åpnet for å leie mjølkekvote.

Tilskuddsregler for samdrifter finner du på www.slf.dep.no

Mer stoff om samdrift finnes bl.a. på: www.fylkesmannen.no/rogaland

Tilleggsnæringer

Mange gardbrukere driver flere andre virksomheter i tillegg til selve gardsbruket – en slik virksomhet kalles *Tilleggsnærings* når aktiviteten ikke er rent landbruk (jord- eller skogbruksdrift), men bruker landbrukets eiendeler som arealer, bygninger, maskiner og redskap i en annen virksomhet enn jord- og skogbruk. Et eksempel på slik virksomhet kan være foredling av virke fra skogen til ved for videresalg. De fleste vil mene at dette er skogsdrift, men skogsdrifta stopper når virket er kjørt fram fra skogen. Vedproduksjonen (tilleggsnæringsen) starter når vedvirket kappes, kløyves og pakkes.

Det er vanlig at jordbrukets traktor blir brukt til å kjøre fram det virket som skal videreforedles til ved. Vedmaskinen kan være regnskapsført enten på jordbruket eller på skogbruket eller på tilleggsnæringsen vedproduksjon direkte. For å finne ut hva du tjener på vedproduksjon og salg, må alle inntekter og kostnader til vedvirksomheten føres for seg på egne kontoer i regnskapet. Dette krever bare at du merker bilagene som gjelder ved virksomheten med ordet: Ved. I tillegg må en i årsoppgjøret passe på:

- å belaste vedvirksomheten for bruk av jordbrukstraktor – leiepris per time
- å belaste vedvirksomheten for bruk av vedmaskin – leiepris per time (dersom vedmaskinen er regnskapsført på jord- eller skogbruket)
- å fordele kostnader til regnskap og administrasjon slik at vedvirksomheten ikke blir gratispassasjer
- å balanseføre verdien av det vedlageret som ligger til tork eller er usolgt ved årets slutt

Dersom du unnlater å ta med disse postene i regnskapet, vil du få inntrykk av at overskuddet i jordbruket er dårligere enn det faktisk er.

Skogbruket bør krediteres for levert råvirke til vedproduksjonen. Vedvirksomstens regnskap vil da bestå av inntekter fra vedsalg, minus kostnader til råvirke, vedsekker, leie av traktor og annet maskineri samt andel av kostnader til administrasjon, herunder forsikringer, strøm, bilbruk og telefon.

I driftsregnskapet vil det alltid være nyttig å skille ut vedproduksjonen som tilleggsnæringsen. Skattemessig er en pliktig til å skille ut tilleggsnæringer fra jord- og skogbruk bare dersom omsetningen i året (salgssummen) overstiger kr 30 000.

Andre eksempler på tilleggsnæringer er utleie av boliger/hytter på garden eller av ledige driftsbygg; deltagelse i bygdeservice med jordbrukseiendeler, transportoppdrag, leiekjøring med jordbruksutstyr for andre eller ren utleie av jordbruksutstyr, foredling av egne produkter; produksjon og salg av juletrær og pyntegrønt; saging/foredling av materialer; utleie for jakt og fiske; salg av grus- sand mm; guiding i eller bortleie av utmark til friluftsliv; seterturisme og aktivitetstilbud i utmark (hundekjøring, ridning, rafting mm).

Gardsbaserte aktiviteter som grønn omsorg, opplæring, servering, rideskole/stalldrif, kennel, golfbane m.m. er også tilleggsnæringer.

Andre næringer

Næringsvirksomhet som ikke tar utgangspunkt i garden eller gardens eiendeler, kalles for Annen næring. Dette er oftest ren tjenesteyting som regnskapsføring, snekring, og annen håndverksvirksomhet. Rene salgsaktiviteter med innkjøpte varer hører også med her. Slike virksomheter bør føres på eget avdelingsnummer i regnskapet.

Med noe tilrettelegging kan gårdsbruk bidra til å dekke nødvendige behov i samfunnet der stadig flere, i alle aldre, trenger rehabilitering fra sykdommer, eller tilpasset opplæring og arbeid på ulike måter. Gårdsmiljøet åpner for mange muligheter for aktiviteter, der stell av dyr og planter, drift av skogen og pleie av kulturlandskapet, vedlikehold av maskiner og bygningsmasse utgjør aktivitetsgrunnlaget. Men det er også en rekke muligheter som ikke nødvendigvis har noe direkte med gårdsdriften å gjøre. Det kan være aktiviteter som snekring, husflid, baking og produksjon av ulike produkter – for eksempel ved. Brukeren av tilbudet opplever mestring og læring gjennom praktiske og sansefylte opplevelser. For alt dette er tunet og gården et utmerket utgangspunkt. I tillegg er bruk av gården som undervisningsarena en god mulighet for landbruksnæringa til å spre kunnskap om norsk landbruk.

Denne aktiviteten kalles nå «Inn på tunet» (IPT). Tidligere ble Grønn omsorg brukt som betegnelse, men IPT favner noe videre. Målsettingen med IPT er primært å bidra positivt til helse, utvikling og trivsel for den enkelte bruker av tilbudet. IPT er en aktivitet i sterk vekst, og har gitt et ekstra inntektsgrunnlag på mange gårdsbruk.

Gårdbrukeren er direkte involvert i tilbudet, enten som leder eller i en assisterende rolle. Inn på tunet kan være et utdanningstilbud knyttet til skolen eller aktivitets- og arbeidstreningstilbud gjennom helse- og omsorgstjenesten. Tilbudene kan være enkeltstående besøk, men ofte er det timebaserte dagtilbud som varer gjennom hele året. Ved avlastnings-, helge- og ferietilbud er det lagt opp til overnatting på gården. Det er også gårder som har bo tilbud. Tilbudene baserer seg i hovedsak på et samarbeid mellom gårdbruker og kommunen eller andre offentlige instanser. De fleste tilbud er knyttet til den kommunen hvor gårdsbruket ligger, men det kan også være på tvers av kommunegrenser og tilbud som krever lengre reisevei. Det er ofte kommunen eller institusjoner som står som faglig ansvarlig, mens kvalitetssikringen og øvrige rammer av tilbudet skal være regulert i en samarbeidsavtale.

I landbrukspolitikken har det de seinere årene blitt lagt vekt på å stimulere til ny næringsvirksomhet basert på landbruksressursene, der målet er å skape nye arbeidsplasser i bygde-Norge og styrke de eksisterende. Inn på tunet er et uttalt politisk satsingsområde.

Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) har foretatt en undersøkelse blant gårdbrukere med IPT. Undersøkelsen omfattet økonomien i IPT på åtte gårdsbruk for regnskapsåret 2005. Undersøkelsen omfattet ikke økonomien i den øvrige næringsaktiviteten på gårdsbruket, men koblingen mellom landbruksvirksomhet og Inn på tunet-aktiviteten er en forutsetning for Inn på tunet. Resultatene viser at familiens arbeidsfortjeneste i IPT i gjennomsnitt var kr 117 per time. NILF sine driftsgranskinger for 2005 viste at familiens arbeidsfortjeneste i jordbruket i gjennomsnitt for 928 bruk var kr 76 per time. Selv om timebetalingen er høyere i IPT enn i jordbruket, så kan man ikke droppe jordbruket og satse helt og fullt på IPT. Man må bestandig se disse to aktivitetene i sammenheng. Oppsummert kan vi si at IPT bidrar til en vinn-vinn-situasjon, ettersom målsettingen er:

- Økt inntjening og sysselsetting for bonden og bygdesamfunnet
- Et alternativt tilbud for storsamfunnet som kjøper av tjenesten
- Et godt tilbud til brukerne av tjenesten.

Du finner mer informasjon på www.innpaatunet.no.

Avling av ulike hagebruksvekster

		År					
		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Tomat	kg/kvm	32,0	32,0	34,0	32,0	36,0	35,0
Agurk, slange	«	68,0	56,0	69,0	68,0	75,0	73,0
Isbergsalat	kg/daa	2 227	2 313	2 330	1 777	1 955	1 711
Hodekål, sommer	«	2 150	3 068	2 468	2 729	2 521	3 107
Hodekål, vinter	«	4 326	4 161	3 789	4 010	4 325	4 365
Blomkål	«	1 553	1 472	1 364	1 635	1 573	1 562
Brokkoli	«	1 026	760	882	825	740	769
Kinakål	«	2 216	2 560	2 206	1 958	2 305	1 905
Rosenkål	«	645	760	813	795	783	882
Rødkål	«	3 833	4 246	4 120	4 025	4 426	4 183
Kålrot	«	2 581	2 699	2 307	2 094	2 331	2 454
Gulrot	«	3 235	3 615	2 627	2 782	3 306	3 185
Purre	«	2 086	2 013	2 377	1 879	2 088	2 477
Knollselleri	«	1 833	2 187	1 914	2 213	2 473	2 362
Stilkselleri	«	2 962	2 047	2 252	2 270	2 179	2 175
Rødbeter	«	2 328	2 187	2 370	2 116	2 487	2 411
Kepaløk	«	2 845	2 650	1 704	2 952	2 859	2 847
Sylteagurk	«	2 334	1 481	2 433	2 764	2 458	3 109
Jordbær	kg/daa	568	552	562	689	562	562
Bringebær	«	726	739	656	630	587	543
Solbær	«	269	242	241	232	242	188
Epler i alt	kg/daa	915	919	1 025	1 046	780	1 190
Pærer	«	370	411	887	675	730	843
Plommer	«	418	434	448	590	170	601
Moreller	«	401	411	630	411	404	530
Kirsebær	«	226	107	288	307	250	263

Kilde: Statistisk sentralbyrå, tabell 10507: Avling og areal av ymse hagebruksvekstar

Volum i vanlige blomsterpotter

Pottestørrelse diameter i cm	Antall potter per m ³ løs masse	Plastpotter ca. dm ³	Leirpotter, ca. dm ³	
			Normale	Lave
5	-	-	0,06	-
6	-	-	0,12	-
8	3 000	0,24	0,23	0,22
9	2 000	0,33	0,33	0,31
10	1 500	0,47	0,46	0,43
11	1 000	0,66	0,65	0,61
12	-	0,92	0,90	0,85
13	-	1,00	-	-
14	-	1,20	1,30	1,20
16	-	-	1,90	-
17	-	2,00	-	-
18	-	2,50	2,70	-
19	-	3,00	-	-
20	-	3,50	3,70	-
22	-	-	5,20	-
23	-	5,00	-	-
25	-	7,50	-	-
29	-	10,0	-	-

Arbeidsforbruk ved dyrking av frukt

Arealproposjonalt arbeid

	Timer per dekar				
	Epler		Pærer	Plommer	Søtkirse-bær med dekkesys.
	Slett lende	Bratt			
Skjæring og forming	6,9	9,0	7,4	11,3	10,8
Gjødsling	0,2	0,7	0,7	0,5	1,2
Sprøyting, sopp-insekt	1,0	2,5	3,5	2,0	2,4
Tynning	3,9	7,6	3,9	17,2	2,2
Ugras, slått og diverse	1,4	2,6	1,8	1,3	2,9
Dekking					19,1
Diverse	1,8	2,1	1,2	1,8	4,2
Sum	15,2	24,5	18,5	34,1	41,8

Avlingsproposjonalt arbeid, timer per 100 kg

	Epler	Pærer	Plommer	Søtkirsebær
Gjennomsnitt	1,0	1,5	1,1	6,4
Variasjon	0,8–1,1	1,2–2,8	0,8–2,0	5,5–7,1
				12,8–23,8

Kilde: NILF-notat 3-2008, registreringer i eple- og plommefelt 2015
NIBIO Rapport 7 (66) 2021. Kartlegging av dyrkingsopplegg, verknad på avling og kvalitet, og økonomisk resultat

Arbeidsforbruk i potteplanteproduksjonen

	Arbeidsforbruk i timer per 1 000 stk. solgte planter
Julestjerne enstaking	8-15
Julestjerne flergreina	15-25
Begonia Hiemalis	10-15
Hagepelagonium	10-15
Kinanellik	8-10
Spansk margeritt	10-12

*Tidsforbruk per dekar

Kilde: Norsk landbruksrådgivning Viken

Pris på potter, plantekasser og mineralull

Vacumpotter Pottestørrelse Cm	Plastpotter,		Torvpotter Jiffy		
	svart Kr per 1 000	Runde	Firkanta	Pottestrips	
		Kr per 1 000 stk.	Kr per kartong	Antall	
4	-	-	-	1 458	500 x 12
5	-	-	-	1 288	330 x 12
6	240	390	512	1 053	200 x 12
8		708	950	1 000	207 x 6
9	287	-	-	-	-
10	373	933	-	-	-
11	434	-	-	-	-
12	547	-	-	-	-
13	660	-	-	-	-
14	887	-	-	-	-
15	884	-	-	-	-
Label	90				

Såkkasser:	Plast 60 cm x 30 cm, 7 cm dyp	Kr	2 081,00	50	Stk
	Pluggbrett for engangsbruk, 52,6 * 31,6	«	743,00	50	«
	Pluggbrett for flegangsbruk, 52,6 * 31,6	«	1 510,00	50	«
Utplantings- potter og brett:	Vefi plastpotte PF 375, 70x70x60 mm	«	997,00	Per 2 400	«
	Vefi plastpotte PF 308, 80x80x65 mm	«	989,00	« 2 160	«
	Vefi plastpotte PF 310, 100x100x75 mm	«	1 252,00	« 1 500	«
	Vefi 10-pakk PP10	«	6 236,00	« 2 400	«
	Vefi Underbrett	«	14 368,00	« 1 652	«
	Vefi 6-pakk PP 6 / 9cm	«	1 090,00	« 600	«
	Vefi PR 909 – 9cm plast	«	1 191,00	« 2 600	«
	Vefi SB/TB 509/18 Underbrett til PR 909	«	594,00	« 44	«
Såbriketter:	Jiffy-7, 44 mm brikett	«	793,00	« 1 000	«
	Jiffy Poly-Roll 41mm	«	997,00	« 1 000	«
	Jiffy Pellet-Pack 41 mm	«	1 930,00	« 1 680	«
Steinull:	Dyrkingsblokker, dir. såing, 100x100x65 mm	«	5 388,00	« 2 244	«
	Dyrkingsplater, innp., ettårig, 900x200x75mm	«	32,30	per stk.	
	Dyrkingsplater, innp., ettårig, 1200x200x75mm	«	36,70	per stk.	

- NB! Alle priser er oppgitt uten merverdiavgift og kan varieres etter tidspunktet de er hentet. Frakt kommer i tillegg.
- Ved større partier bør tilbud innhentes.

Kilde: L.O.G

Priser på emballasje

Blomsteremballasje:

Blomsterhylse plast 32 x 34 /13 cm	781kr per 2 000 stk
Blomsterhylse plast 36 x 37 /14 cm	1 457kr per 2 000 stk
FloraCup Brett til frakt og utstilling av blomster	1 111kr per 1000stk

Leveringsemballasje:

Pottetrau papp 38 x 23 x 6 cm	4,94 per stk
Pottebrett papp med 8 eller 12 hull	7,53 per stk
Pottebrett plast 8 hulls for 11 cm	8 922 per 1400 stk

Plantesalg:

Plantebæreposer papir u/trykk	380 per 250 stk
Plantebæreposer papir m/trykk	2,37 per stk
Plantebærepose plast	606 per 500 stk

Grønnsakemballasje:

Beger/poser til salat i plastboks

L330xB300 +60mm	1800kr per 4000stk
L22xB200 +60mm	950kr per 3800stk
Klar m/hull L182xB182xH45mm	329kr per 500stk
Klar m/hull L182xB182xH75mm	369kr per 500stk

Beger for tomater og frukt

L190xB115xH25mm, klar	594kr per 1400stk
L143xB96xH50mm, klar	520kr per 2600stk

Beger for gulrot eller annen rotfrukt

L245xB145xH65mm, klar	444kr per 640stk
L245xB145xH65mm, klar	444kr per 608stk
L245xB145xH65mm, sort	372kr per 570stk

Agurkplast 100x410mm +50mm 30my	1380kr per 4600stk
---------------------------------	--------------------

Potetpose

2,5kg m/trykk	2,80 per stk
5kg m/trykk	3,60 per stk

Tomatkasse

40 x 30 x 14 cm, 5 kg	12,00 per stk
-----------------------	---------------

Salat og bærkasse

60 x 40 x 12 cm, 20 hoder	3,10 per stk
---------------------------	--------------

Papirsekker, 2 lag

40 x 55 cm, 10 kg potet	3,47 per stk
-------------------------	--------------

Papirsekker, 3 lag

52 x 80 cm, 25 kg potet	3,90 per stk
-------------------------	--------------

Priser på emballasje (fortsetter)

Fruktemballasje:

Fruktkasse	40 x 30 x 20 cm (NS 4320), 9–10 kg	19,30 per stk
Løksekker	15 kg's nett (42 x 72 cm) Rød	5 078kr per 2000stk

Bæremballasje:

500gr beger jordbær, sort m/hull	668kr per 1000stk
Sort bærkurv, plast, 500g med hull	948kr per 1000 stk
Klar bærkurv, plast, 500g med hull	1 089kr per 1000stk
Sort bærkurv, plast, 400g med hull	668kr per 1000 stk
Sort bærkurv, plast, 300g med hull	513kr per 1000 stk
Sort bærkurv, plast, 200g med hull	616kr per 1000 stk
Lokk til bærkurv	745kr per 1000 stk
Etiketter til bærkurv «Norske bær»	143kr
Bærkasse 12 kurver	11,90kr per stk

Duk og folie:

Jordbærfolie, sort	1,40 x 500m	1 501 per rull
Fiberduk Gromax	12,80 x 250m	4 360 per rull
Jorddekkeduk sort	1,80 x 50m	3 999 per rull

- NB! Alle priser er oppgitt uten merverdiavgift. Frakt kommer i tillegg.
- Ved større partier bør tilbud innhentes.

Kilde: L.O.G., Norpapp og Stenvqvist

Produsentpriser før trekk på lager

	For perioden	Avlingsåret 2018, kr/kg	Avlingsåret 2019, kr/kg	Avlingsåret 2020, kr/kg	Avlingsåret 2021, kr/kg
Grønnsaker:					
Gulrot, pose	Årsbasis	8,73	8,54	9,09	9,31
Blomkål	"	13,08	12,72	14,55	14,02
Kvitkål	"	6,34	6,46	6,93	7,09
Rosenkål	"	19,62	20,10	26,86	23,96
Kålrot	"	8,37	7,59	9,43	9,54
Kepaløk	"	7,93	6,78	7,28	8,07
Purre	"	16,97	16,66	18,32	19,01
Rødbeter	"	5,33	6,24	5,15	6,43
Slangeagurk	"	21,88	21,63	23,95	24,81
Tomater*	"	17,22	19,31	19,15	21,58
Stilkselleri	"	18,76	19,18	20,91	22,40
Knollselleri	"	13,87	14,32	15,56	15,75
Brokkoli	"	24,41	24,17	29,60	30,69
Kinakål	"	14,94	15,49	16,66	17,16
Isbergsalat*	"	19,79	19,16	20,75	22,48
Annen salat friland	"	23,52	22,89	24,15	26,00
Frukt:					
Eple	Årsbasis	16,52	16,61	17,92	17,87
Pære	"	16,71	16,01	18,06	18,66
Plomme	"	20,73	33,84	35,67	33,28
Moreller	"	67,84	75,05	77,09	77,84
Kirsebær	"	40,34	44,62	45,42	45,88
Bær:					
Jordbær	Årsbasis	47,95	47,52	60,97	69,74
Bringebær, konsum	"	73,13	80,14	97,00	97,26

Priser omsatt til grossist

*Kalkulert pris

Kilder: Totalkalkylen for jordbruket

Dette avsnittet gir en oversikt over tilskuddsordninger i hagebruket og informasjon fra Landbruksdirektoratet (www.landbruksdirektoratet.no). For mer utfyllende opplysninger vises til de enkelte forskrifter fra Landbruksdepartementet. Det vises ellers til kapitlet om Tilskuddsordninger i jordbruket.

Tilskudd til grønt- og potetproduksjon

Se også side 193.

Distriktstilskudd, oppgitt som kr per kg/kr per stk omsatt vare, 2022¹⁾

		Areal- sone						
Vekst	Intervall, kg	1	2	3	4	5	6	7
Epler		6,15	7,61	7,61	7,61	12,30		
Pærer		6,15	7,61	7,61	7,61	12,30		
Plommer	Ingen	6,15	7,61	7,61	7,61	12,30		
Kirsebær	avgrensning	6,15	7,61	7,61	7,61	12,30		
Moreller		7,18	8,62	8,62	8,62	13,34		
Pressfrukt		4,65	4,65	4,65	4,65	4,65		
Bær		5,36	5,36	5,36	9,64	9,64	10,70	10,70
Tomat	1- 103 400 kg	4,37	4,37	4,37	5,81	5,81	5,81	5,81
Agurk	1- 151 800 kg	3,47	3,47	3,47	4,30	4,30	4,30	4,30
Salat	1-220 000 stk	1,19	1,19	1,19	1,71	1,71	1,71	1,71

1) Avling produsert 2022, utbetaling i 2023. Produktene må være levert til godkjent omsetningsledd.

Kilde: Jordbruksavtale 2022–2023

Minstekvantum for den enkelte produsent

Produkt	Minstekvantum
Frukt inkl. pressfrukt	2 000 kg
Bær	1 000 kg
Samlet tomat og slangeagurk	2 000 kg
Salat	5 000 stk.

Boniteten gir uttrykk for markas naturgitte evne til å produsere trevirke når den er bestokket med et treslag som passer for vekstforholdene på vedkommende sted. Som mål på boniteten brukes den gjennomsnittlige tilvekst per år per arealenhet gjennom bestandens levetid fra anleggsåret og fram til det tidspunkt da middeltilveksten kulminerer. De fleste boniteringstabeller har trærnes alder og høyde som inngangsvariable. Det finnes også boniteringssystemer som bruker markvegetasjon og jordbunnsforhold som inngangsvariable.

Norsk institutt for skog og landskaps boniteringssystem for gran, furu og bjørk:

Systemet bygger på produksjonsundersøkelser fra 1917 og fram til i dag i ensaldret skog. Systemet erstattet Landsskogtakseringens boniteringstabeller. Det er utarbeidet tabeller/kurver for gran, furu og bjørk. Inngangen i boniteringstabellene er overhøyde og brysthøydealder. Overhøyden defineres som aritmetisk gjennomsnittshøyde for de 100 grøvste trær per hektar. Bonitetskurvene brukes til å bestemme høydeboniteten (H_{40}) som er definert som overhøyden i meter ved brysthøydealder 40 år. Tabellen på neste side gir nedre grense for bonitetsklassene ved ulike brysthøydealdrer.

Boniteringskurvene kan brukes over hele landet bortsett fra de fire Vestlandsfylkene. Egentlig må bestandene være ensaldrede og i det vesentlige bestokket med ett treslag. Det må heller ikke være foretatt grøfting eller gjødsling i bestandene. For skog under 20 år i brysthøyde advares det mot å bruke kurvene foreløpig.

Boniteringstabell for gran, furu og bjørk

Tre- slag	Boni- tetskl.	Alder (årantall) i brysthøyde										
		20	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70
Overhøyde i meter												
Gran	G23	12,7	15,2	17,6	19,7	21,5	23,1	24,6	25,8	27,0	28,0	28,9
Furu	F23	13,1	15,5	17,7	19,7	21,5	23,1	24,5	25,8	26,9	27,9	28,8
Bjørk	B23	14,7	16,7	18,5	20,1	21,5	22,8	23,9	25,0	25,9	26,8	27,5
Gran	G20	10,9	13,1	15,1	16,9	18,5	20,0	21,8	22,4	23,5	24,5	25,4
Furu	F20	11,2	13,3	15,2	16,9	18,5	19,9	21,2	22,3	23,3	24,2	25,1
Bjørk	B20	12,6	14,3	15,8	17,2	18,5	19,7	20,7	21,7	22,6	23,5	24,2
Gran	G17	9,1	10,9	12,6	14,1	15,5	16,6	18,0	19,9	20,1	21,0	21,9
Furu	F17	9,3	11,0	12,6	14,1	15,5	16,7	17,9	18,9	19,6	20,6	21,3
Bjørk	B17	10,5	11,9	13,2	14,4	15,5	16,5	17,5	18,4	19,2	20,0	20,7
Gran	G14	7,4	8,8	10,1	11,3	12,5	13,6	14,6	15,6	16,6	17,5	18,3
Furu	F14	7,4	8,8	10,1	11,4	12,5	13,5	14,5	15,4	16,2	16,9	17,6
Bjørk	B14	8,6	9,7	10,7	11,6	12,5	13,3	14,1	14,9	15,6	16,3	16,9
Gran	G11	5,6	6,6	7,6	8,6	9,5	10,4	11,3	12,2	13,1	14,0	14,8
Furu	F11	5,4	6,5	7,6	8,6	9,5	10,4	11,2	11,9	12,6	13,3	13,9
Bjørk	B11			8,2	8,9	9,5	10,1	10,7	11,2	11,7	12,2	12,7
Gran	G8			5,1	5,8	6,5	7,3	8,0	8,9	9,7	10,5	11,2
Furu	F8			5,1	5,8	6,5	7,2	7,0	8,5	9,1	9,6	10,2
Bjørk	B8			5,8	6,2	6,5	6,8	7,1	7,4	7,7	8,0	8,3
Gran	G6					5,0	5,7	6,4	7,1	7,9	8,7	9,5
Furu	F6					5,0	5,6	6,2	6,7	7,3	7,8	8,3
Tre- slag	Boni- tetskl.	Alder (årstall) i brysthøyde										
		75	80	85	90	95	100	110	120	130	140	
Overhøyde i meter												
Gran	G23	29,8	30,6	31,4								
Furu	F23											
Bjørk	B23	26,2										
Gran	G20	26,2	27,0	27,7	28,4	29,0	29,6	20,6	31,5			
Furu	F20	25,8	26,4									
Bjørk	B20	24,9	25,6	26,2								
Gran	G17	22,6	23,4	24,1	24,7	25,3	25,8	26,8	27,6	28,6		
Furu	F17	22,0	22,6	23,1	23,6	24,0	24,4	25,1	25,6	26,1	26,4	
Bjørk	B17	21,4	22,0	22,6	23,1							
Gran	G14	19,1	19,8	20,4	21,0	21,5	22,1	23,1	24,0	24,8		
Furu	F14	18,2	18,8	19,3	19,7	20,2	20,5	21,2	21,2	22,2	22,5	
Bjørk	B14	17,5	18,0	18,6	19,1	19,6	20,0					
Gran	G11	15,5	16,2	16,8	17,3	17,8	18,3	19,3	20,2	21,2		
Furu	F11	14,5	15,0	15,4	15,9	16,3	16,6	17,3	17,8	18,2	18,6	
Bjørk	B11	13,2	13,6	14,1	14,5	14,9	15,2	15,9				
Gran	G8	11,9	12,6	13,1	13,6	14,1	14,6	15,6	16,5	17,3		
Furu	F8	10,7	11,1	11,6	12,0	12,4	12,7	13,4	13,9	14,3	14,7	
Bjørk	B8	8,6	8,6	9,1	9,3	9,5	9,7	10,1				
Gran	G6	10,1	10,7	11,3	11,8	12,2	12,7	13,7				
Furu	F6	8,8	9,3	9,7	10,1	10,4	10,8	11,4	11,9	12,4	12,7	

De angitte høydene er nedre grense for bonitetsklassene. B23, B20 og B17 gjelder for lavlandsbjørk, B14, B11 og B8 for vanlig bjørk.

Kilde: NIBIO

Produksjonstabeller (Utdrag)

Gran		Furu		Lavlandsbjørk		Vanlig bjørk	
H ₄₀	Å.M.T. max	H ₄₀	Å.M.T. max	H ₄₀	Å.M.T. max	H ₄₀	Å.M.T. max
G23	1,20	-	-	B23	0,85	-	-
G20	0,95	F20	0,90	B20	0,65	-	-
G17	0,75	F17	0,70	B17	0,50	-	-
G14	0,55	F14	0,50	-	-	B14	0,35
G11	0,35	F11	0,35	-	-	B11	0,25
G8	0,20	F8	0,20	-	-	B8	0,15
G6	0,12	F6	0,12	-	-	-	-

Å.M.T. max: = Årlig maksimal middeltilvekst i m³ med bark per daa.

Impedimentgrensen (produksjonsevne= 0,10 m³/daa) er satt til H₄₀ = 5,0 for gran og furu og H₄₀ = 6,5 for vanlig bjørk.

Volum m³/hektar u/bark etter potensiell bonitet og hogstklasse

Gjennomsnitt for hele landet

Hogst- klasse	Potensiell bonitet – H ₄₀							Alle boniteter
	6	8	11	14	17	20	23– 26	
I	22	23	22	31	29	38	22	
II	12	18	25	30	29	24	23	
III	23	45	72	100	136	153	163	
IV	41	61	102	167	223	280	388	
V	59	91	146	225	280	301	408	
Alle hogstklasser	46	70	93	121	158	197	274	94

Kilde: Utdrag fra NIBIO

Oppnådde priser i september 2022. Kr/m³

Sortiment	Priser for landet	Merknader
<u>Sagtømmer og spesialtømmer. kr/m³: ¹⁾</u>		
Gran Sagtømmer	663	Pris september 2022
Furu Sagtømmer	641	"
Lauv ²⁾	659	2.kvartal 2022
<u>Masse-/energi-/ved-/sponplatevirke. kr/m³: ¹⁾</u>		
Gran	358	Pris september 2022
Furu	330	"
Lauv massevirke	374	"
Lauv til ved ³⁾	600	Høsten-2022
<u>Ved (priser 2022 m/mva.): ⁴⁾</u>		
40 liter bjørk tilkjørt (min.30 sekker)	129	Pris oktober 2022
60 liter bjørk (15-25 sekker)	159	"
60 liter bjørk (>25 sekker)	149	"
60 liter annet virke tilkjørt (min.30 sekker)	130	"
1500 l storekk bjørk ⁵⁾	1 700	"

Lenker: <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/statistikk-og-utviklingstrekk/utviklingstrekk-i-skogbruket/tommeravvirkning-og-priser>

Kilde: ¹⁾ Landbruksdirektoratet

²⁾ SSB

³⁾ AT Skog SA

⁴⁾ Akershus og Oslo Ved AS

⁵⁾ Norsk Ved

Bruttopriser ved ulik skurandel

Tabellene nedenfor viser bruttoprisen per m³ ved ulik sortimentssammensetning av hogstkvantumet. Bruttoprisen kan leses av for varierende skurtømmerprosent og varierende forhold mellom prima og sekunda skurtømmer. Det er ikke gjort fratrukk for avsetning til skogfond.

I gjennomsnitt for landets skogdistrikter kan en regne med at det både for gran og furu leveres ca. 60 % skurtømmer og ca. 40 % massevirke. Av skurtømmeret leveres ca. 60 % som prima og ca. 40 % som sekunda. Priser for sagtømmer oppgis nå som gjennomsnittspris for prima og sekunda.

Bruttopris ved ulik skurandel

Skurandel i %	Gran	Furu
	Kr per m ³	Kr per m ³
30	450	423
40	480	454
50	511	486
60	541	517
70	572	548
80	602	579

Prisforutsetninger. Kr/m³

Sortiment	Treslag		Prisperiode
	Gran	Furu	
Massevirke	358	330	september 2022
Skurtømmer	663	641	september 2022

<https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/statistikk-og-utviklingstrekk/utviklingstrekk-i-skogbruken/tommeravvirkning-og-priser>

Plantepreiser gjeldene for 2022. Utvalgte planter fra noen planteskoler

Treslag	Plante- type ¹⁾	Alder	Kr per 1 000 stk. (ekskl. mva. og minst 300) ¹⁾
Vanlig gran	M95	1 år	2 750–3 150
	M95	2 år	2 950–3 400
	M60	2 år	3 850–4 550
Vanlig furu	M95	1 år	2 750–3 500
Sibirsk lerk	M60	1 år	5 500 - 6 000
Fjelledelgran	M60/HP150	2-3 år	7 800–10 700
Gran-juletreplante	M95	2 år	4 450 – 4 550
	M60	2 år	5 000
Lavlandsbjørk	M60	1 år	5 000

M95=dyrket m/tetthet 790 pl./m2. M60=dyrket m/tetthet 500 pl./m2

¹⁾ Emballasje er inkludert i prisen

Tillegg:

- Frakt til sjølkost ca. kr 0,15–0,20 per plante
- For behandling av plantene til vern mot snutebiller beregnes et tillegg etter selvkost med kr 0,20-0,85 per plante

Flere av planteskolene selger planter direkte til Skogeierandelslagene. Prisene vil derfor kunne avvike mye fra de offisielle listene.

Kilder:

<https://norgesplanter.no/priser-skogplanter-for-sesongen-2022-norgesplanter-as/>

<https://spmn.no/wp-content/uploads/2021/12/Prisliste-2022-1.pdf>

<https://www.aplant.no/salg-av-skogplanter/>

<https://skogplanter.no/wp-content/uploads/2022/08/Veiledende-priser-2022-inkludert-behandling.pdf>

Tariffavtale for skogbruket (Naturbruksoverenskomsten)

Mellom NHO Mat og Drikke og LO/Fellesforbundet blir det inngått tariffavtale for manuelt skogsarbeid. Overenskomsten gir partene anledning til å inngå avtale om lokale lønssystemer. Med virkning fra 1. mai 2022 er arbeidstakerne garantert en minstelønn på kr 177,25 per time (inkl. bransjetillegg), fagarbeidere gis et tillegg på kr 14,00 per time. Ungdom 16-18 år skal ha minst 70 % av garantert minstelønn, og ungdom under 16 år skal ha minst 50 % av garantert minstelønn. Akkordsatsene for planting er satt til kr 1,37 for markberedt og til kr 1,61 for ikke markberedt. Ved timearbeid er motorsaggodtgjørelse kr 36,00 per brukstime.

Manuell hogst benyttes svært lite i dag. Noen bedrifter betaler timelønn/fastlønn, mens andre har valgt å fortsette å benytte de gamle akkordtabellene. Fra og med 2012/2013-utgaven av handboka er alle kalkyler som var basert på gammel tariff tatt ut. I stedet er det tatt inn et eksempel på hvordan entreprenører priser hogst og framkjøring der utstyret som regel er hogstmaskin og lassbærer.

Se egen tabell for ungsogpleie:

<https://www.fellesforbundet.no/globalassets/lonn-og-tariffsaker/tariffavtaler/overenskomster-2022-2024/33244-naturbruk-overenskomst-2022-2024-nett.pdf>

Kilde: Overenskomst mellom NHO Mat og Drikke og LO/Fellesforbundet

Type data som inngår for å fastsette pris på tømmerdrifter

Drift – Data	Merknad eller forklaring	Kode
Antall m ³ per dekar (daa)	Salgsvolum pr daa, u/bark, topp og bult	25
Driftstørrelse i m ³	Antall m ³ som skal hogges	800
Snittstørrelse per tre i liter		250
Tømmertrær per dekar		100
Ryddetrær per dekar	Småtrær-gir ikke tømmer, ryddes bort	150
Hogstmaskin, timer per skift		8
Hogstmaskin, skift per dag		1
Lassbærer, timer per skift		7,5
Lassbærer, skift per dag		1
Kjørelengde i meter på vei	Målt én vei	0
Kjørelengde i meter i terrenget	Målt én vei	700
Overflatestruktur i terrenget	Meget gode, Gode, Middels gode	Middels
Overflatestruktur på evt. traktorvei	Meget gode, Gode, Middels, Dårlige	Middels
Helling på hogstfeltet, %	0-10, 10-20,20-33, 33-50, >50	10-20
Helling på evt. traktorvei, %	0-10, 10-20,20-33, 33-50, >50	0-10
Lasstørrelse, m ³		20
Antall sortiment, stk		5
Timekostnad-hogstmaskin, kr/G ₁₅ -time		1 678
Timekostnad-lassbærer, kr/G ₁₅ -time		1 218

Eksempel på prisfastsettelse for tømmerdrift 2022 (se tabell over)

	Pris per m ³ (kroner)			Sum
	Hogst	Kjøring	Entreprenør- avanse	
Dal- og fjellskog				
800 m ³ , 25m ³ /daa	98	79	13	190
Kjørelengde 300 m, ellers som over	98	61	12	171
Lavlandsskog				
800 m ³ , 25m ³ /daa	84	79	12	175
Kjørelengde 300 m, ellers som over	84	61	11	156
Særlig velpleid og jevn skog				
800 m ³ , 25m ³ /daa	60	79	10	149
Kjørelengde 300 m, ellers som over	60	61	9	130

Kilde: <https://skogkurs.no/artikkel/verktoy-for-kalkulasjon-av-skogsdrift/>

Anbefalte plantetider

Type/ Treslag	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.
BARROT:						
Gran
Furu				
DEKKROT:						
Gran
Furu

Kilde: Skogplanteskolen

Retningslinjer for planteavstander

Planteavstand i meter og planteantall per daa for skogstrøkene.

Drifts- forhold	Gran		Furu	
	Bon. høy	Bon. middels	Bon. middels	Bon. lav
Gunstige	1,9–2,3 280–190	2,1–2,5 230–160	1,8–2,1 310–230	1,9–2,5 280–160
Ugunstige	2,1–2,5 230–160	2,3–2,7 190–140	2,0–2,4 250–170	2,2–2,7 210–140

Tabellen passer best for Østlandet samt barskogstrøk på Sørlandet, i Trøndelag og i Nord-Norge.

Planteavstand i meter og plantetall per daa for kyststrøkene

Tidligere NISK avd. Stends boniteringsoversikt

Driftsforhold	Gran		Furu	
	Bon. I og II	Bon. III og IV	Bon. IV	Bon. V
Avstand	1,7– 2,1	1,9–2,3	1,7–2,0	1,9–2,4
Gunstige	350–230	280–190	350–250	280–170
Ugunstige	280–190	230–160	250–190	210–140

Tabellen passer best for lauvskogstrøk på Sørlandet, Vestlandet samt kyststrøk i Trøndelag og lauvskogstrøk i Nord-Norge. De oppførte planteavstander forutsetter horisontale avstander og kvadratforband. Det er som regel riktigere å plassere plantene på gode vekststeder enn å holde en helt jevn planteavstand. De oppførte avstandstallene gjelder både for tradisjonelle barrotsplanter og planter produsert etter nye metoder.

Plantemetode/planteredskap

Borhakke	Kan brukes for alle plantetyper. Egner seg godt der en markbereder samtidig som en planter.
Hullpipe	Spesialredskap for pluggplanter.
Plantespyd	Spesialredskap for torvbrikettsplanter.
Plantehakke	Kan nyttes for forskjellige plantemetoder og til (med klo) både plugg- og barrotsplanter. Hakka er best egnet for barrotsplanter når det plantes etter den såkalte flatrotmetoden. Metoden anbefales på kaldt, rått jordsmonn og på felter med bleikjordslag.
Plantebor	Benyttes for barrotplanter. Planteboret egner seg best på felter der det er djup jord, men ikke for kraftig vegetasjon.
Planterør	Egentlig et spesialredskap for planting av paperpotplanter, en plantetype som vanligvis ikke brukes skogbruket i Norge. Røret kan også brukes til pluggplanter. Feltet bør da helst være markberedt.
Plantespett	Kan nyttes for alle typer planter. Blir mest brukt ved barrotsplanting av furu.
Omv. torv	Brukes i første rekke på tette grasmarker, på tidligere dyrket mark og på avgrøftet myr.

Planteprestasjoner ¹⁾

Plantetype/ planteredskap	Behandling	Planter per time	Relative Tall
Barrot 2/2	Urørt	110	100
Morks plantehakke	Markberedt	135	123
Barrot 2/2	Urørt	145	132
Plantebor	Markberedt	170	155
Torvbrikett	Urørt	160	145
Ulvins planteutstyr	Markberedt	210	191
Pluggplanter 2/0	Urørt	180	164
Hullpipe	Markberedt	280	255

Transport av planter til feltet etc. inngår ikke i tallene. En antar at en planter har ca. 5,5 arbeidstimer per dag.

Priser per ferdig utsatt granplante. 2022 Kr²⁾

Plugg (2 år) M-95	
Plantepriis inkl. emballasje	3,35
Frakt, vernebehandling	0,41
Utplanting (ikke markberedt)	1,61
Vanskelighetstillegg 30 %	0,48
Sosiale kostnader inkl. feriegodtgjørelse	0,75
Administrasjon, tilrettel., kjøring etc.	0,33
Pris per plante ferdig utsatt	6,94

Antall planter og totale plantekostnader ved ulike planteavstand²⁾

Planteavstand i meter	Antall planter per daa	Totale plantekostnader, kr/daa granplantning, pluggplanter
1,7	350	2 430
2,0	250	1 730
2,3	200	1 390
2,6	150	1 040

Prisforutsetninger som i tabellen ovenfor.

Kilde: ¹⁾ NIBIO (Skog og landskap og tidligere NISK)

²⁾ Overenskomst mellom NHO Mat og Drikke og LO/Fellesforbundet.
Beregninger utført i NIBIO

Sprøytemidler i skogbruket

Bruksområde	Preparat	Sprøytetid	Merknad
<i>Ugras</i>			
Barrot gran/furu planter	Glyfosat	Høst 2. år	
Stubbebehandling } Stående trær }	Lentagran	Fra juli	
	Glyfosat	Hele året utenom sevjetiden	
		Ettersommer og høst	
<i>Skadedyr</i>			
Snutebille	Karate 5 CS	} Lukket aplisering	
	Merit Forest		
Bartrelus	Karate 5 CS	Ved angrep	Gjelder juletre og pyntegrønt
Gallmidd	Thiovit Jet	Ved angrep	Gjelder edelgran

Kilde: Felleskjøpet Agri. For mer utfyllende informasjon:

<http://epapir.info/fk/#/1/>

<http://www.plantevernquiden.no/>

Tabellen viser hvilke sprøytemidler som er aktuelle i skogbruket

Sprøyting ved bekjempelse av ugras og uønsket lauvvegetasjon i plantefelt: Riktig tidspunkt for sprøyting er når lauvvegetasjonen er 1,5–2,5 meter høy. På felter hvor det ennå ikke er plantet, bør sprøytingen skje 1–2 år etter avvirkning. På slike felt (uten bartreplanter) kan det sprøytes fra St. Hans og fram til september. I nyplantete felter må en ikke sprøyte før 1. august.

Priser for sprøyting er ca. kr 245 per daa (Pegasus Helicopter). I tillegg kommer et tillegg på kr 400 per felt. Prisene fra Pegasus gjelder 2014. Prisene vil variere alt etter terrengets og vegetasjonens beskaffenhet.

Gjødsling av eldre gran- og furuskog på fastmark

Felter som skal gjødsles bør minst ha en bestokning på 10–12 m³ per daa. I velpleiet skog med jevn trefordeling og hvor trærne har gode kroner, kan en under gunstige driftsforhold gjødsle bestand med kubikkmasse ned 7–8 m³ per daa. Bestandet må ha et tilstrekkelig antall trær med reaksjonsdyktige kroner. Mindreverdig virke bør fjernes før gjødslingen. Gjødslingen bør i første rekke utføres på humusrike marktyper. Det vil si midlere og svakere boniteter i granskog og bedre og midlere boniteter i furuskog.

Hogstklasse IV er det viktigste gjødslingsobjektet. Hogstklasse V har ofte store nok dimensjoner eller bestokningen er for ujevn. Gjødslingen foretas fra telefri mark til utgangen av juli måned eller så lenge treslaget er i vekst. I den eldste skogen bør det tas sikte på bare en gjødsling (8–10 år før avvirkning). I godt bestokket og vekstkraftig skog (hogstklasse IV) bør det regjødsles en eller to ganger ved sluttavvirkning etter 20–25 år.

På humusrike marker og på felt som planlegges regjødslet, brukes Urea (46 % ren nitrogen). På felt som bare skal gjødsles en gang, brukes ammoniumnitrat – 15–20 kg nitrogen per daa (også ved regjødsling). Dette tilsvarer 32–43 kg Urea per daa. Det anbefales 55 kg kalkammonsalpeter per daa. Furuskog overgjødsles 5–6 år etter første gangs gjødsling og granskog etter 7–8 år.

Gjødsling av yngre gran- og furuskog på fastmark

Med yngre skog menes her naturforyngelser og plantinger i hogstklasse II og yngre skog i hogstklasse III både før og etter første tynningshogst. I yngre skog tar gjødslingen i første rekke sikte på å forkorte ungdomsutviklingen. Ved gjødsling av yngre skog binder en seg til gjentatte gjødslinger.

Gjødsling av yngre granskog bør starte når ungslogen er 3–8 m. Det nyttes 10–20 kg ren nitrogen per daa pluss en liten mengde kalisuper (6–13) ved annenhver gjødsling. Gjødslingen gjentas med 8–10 års intervall til overhøyden er 10–12 meter. Både Urea og kalkammonsalpeter kan benyttes.

Gjødsling av yngre furuskog kan stort sett utføres etter de samme prinsipper som den yngre granskogen. Gjødslingen bør imidlertid ikke skje før overhøyden er 6–8 meter. Gjødslingen må gjentas med 6–8 års intervall og oftest da på midlere boniteter hvor humusdekket vanligvis ikke er særlig tykt.

Ved nåleanalyser kan en bestemme om et bestand trenger gjødsling.

Priser og metoder ved gjødsling. (Se også priser under Landbruk generelt)

Kostnadene ved spredning av gjødsel vil bl.a. være avhengig av spredemetode, gjødselslag, terrengforhold, arealomfang og feltets beliggenhet. For gjødsling med helikopter vil prisene også variere med landsdel. Gjødsling foregår i første halvdel av juni. Dersom gjødselslaget Opti-KAS Skog brukes er følgende pris oppgitt (gjødsel inkludert): kr 330 per daa (Pegasus Helicopter). Prisene fra Pegasus gjelder 2021. Yara oppgir en kostnad for gjødselspredning, på 400 kr/daa. <https://www.yara.no/gjoedsel/skog/>

Spredningsmetoder:

1. Håndspredning (ca. - 30 daa per dag per mann)
2. Spredning med traktoraggregat (ca. 150 daa per dag, variasjon: 40–400 daa).
3. Spredning fra helikopter (1 000–2 000 daa per dag). Utgjør ca. 90 prosent av

Hvilken metode som bør nyttes, avhenger av:

- a) Spredningskostnadene
- b) Gjødslingsplan
- c) Terrengforhold og bæreevne
- d) Adkomst
- e) Tidspunkt og antall dager til rådighet
- f) Samarbeidsmuligheter.

Skogbruksloven

Loven har til formål å fremme ei bærekraftig forvaltning av skogressursene med sikte på aktiv lokal og nasjonal verdiskaping og å sikre det biologiske mangfoldet, hensyn til landskapet, friluftslivet og kulturverdiene i skogen. Loven gjelder for all skog og skogsmark.

Loven presiserer skogeierens forvalteransvar og hvilke krav som stilles til skogeieren som forvalter.

Til skogloven er utarbeidet nye forskrifter og gamle er revidert. De viktigste er beskrevet på de neste sidene.

Loven finnes på følgende link: <http://www.lovdatab.no/all/hl-20050527-031.html>

Skogfond – utdrag fra forskrift

Skogfondet skal sikre finansiering av ei bærekraftig forvaltning av skogressursene gjennom tvungen avsetning av midler.

Forskriften gjelder for all skog og skogsmark. Med skogsvirke menes massevirke, sagtømmer og spesialvirke av både bartre og lauvtre, juletre, pyntegrønt og virke til ved og annen produksjon av biobrensel. Avsetning til skogfondet er frivillig for juletre og pyntegrønt. Det skal ikke svares skogavgift av husbehovsvirke.

Avsetning til skogfondet skal være i hele prosentenheter (4–40 prosent) av bruttoverdien av skogvirket. Hvis sats er ukjent (ikke avtalt) skal det trekkes 10 %.

Midler fra skogfondet kan brukes til:

- Skogkulturtiltak
- Bygging, ombygging og opprusting av skogsveier
- Miljøtiltak
- Vedlikehold av veier og velteplasser
- Skogbruksplanlegging
- Biovarmeanlegg for varmeleveranse
- Skogforsikring
- Kompetanseheving
- Oppmerking av eiendomsgrenser
- Merverdiavgift knyttet til tiltak nevnt over.

Forskriften finnes på følgende linker:

<http://www.lovdatab.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf/sf-20060703-0881.html>

<http://www.lovdatab.no/cgi-wift/ldles?ltdoc=/for/ff-20070111-0024.html>

Skattefordeler ved bruk av midler fra skogfondet

Det gis skattefordeler for bruk av midler fra skogfondet som nyttes til investeringer i skogbruket. Den skattefrie delen av midler brukt til investeringer med skattefordel er 85 %. Satsen er flat.

Se ellers:

Landbruksdirektoratets hjemmeside: <http://www.slf.dep.no>

Kalkulator fra Skogbrukets Kursinstitutt:

<http://www.skogkurs.no/skogfond/index.asp>

Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket

Formålet med tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket er at det ut fra lokale prioriteringer og tilpasninger blir stimulert til økt verdiskaping i skogbruket, samtidig som miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner i skogen blir ivarettatt og videreutviklet. Tilskudd kan gis til alle skogeiere som har mer enn 10 daa produktiv skog. Tilskudd kan gis til følgende tiltak:

- Tilskudd til skogkultur og andre kvalitetsfremmende tiltak
- Tilskudd til veibygging
- Tilskudd til miljøtiltak i skog
- Tilskudd til drift med taubane, hest o.a.
- Tilskudd til andre tiltak som bidrar til å utvikle skogbruket (Tilskudd til uttak av skogsvirke til bioenergi).

Forskriften og beskrivelse (Landbruksdirektoratet) finnes på følgende linker:

<http://www.lovdata.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf/sf-20040204-0447.html>

<https://www.slf.dep.no/no/eiendom-og-skog/om-skogbruk/tilskudd>

Tilskudd til klimatiltak ¹⁾

- Tilskudd til skoggjødsling
Gjødsling av skog vil øke den årlige produksjonen på arealet med rundt 0,15 -0,20 m³/dekar. Gjødsling av skog er betydelig redusert de siste årene. Gjødsling er et effektivt tiltak for å øke produksjonen på arealet og gir umiddelbar respons i form av økt tilvekst. Verdiltveksten etter gjødsling gir god lønnsomhet i tiltaket. Søknad om tilskudd sendes til kommunen så snart som mulig etter at tiltaket er avsluttet. Det kan gis inntil 40 % tilskudd til gjødsling.
- Tettere skogplanting
Det innføres en tilskuddsordning for å øke antall skogplanter ved foryngelse av eksisterende skogarealer. Tiltaket er en del av ordinær skogplanting etter hogst, og medfører ikke nye måter å bruke hogstarealene på. Tilskudd til tettere planting skal gjennom optimal utnyttelse av produksjonsevnen bidra til økt binding av CO₂. Økning av tettheten utover det optimale vil ha redusert klimaeffekt og omfattes derfor ikke av ordningen
- Planting på nye areal
Tilskuddet er et treårig pilotprosjekt i Rogaland, Nord-Trøndelag og Nordland Landbruksdirektoratet og Miljødirektoratet har, på vegne av Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet, satt i gang en treårig pilotfase for planting av skog på nye arealer som klimatiltak.

Lenke: <https://www.slf.dep.no/no/eiendom-og-skog/om-skogbruk/tilskudd>

Kilde: ¹⁾ Landbruksdirektoratet

Forskrift om tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer

Formålet med dette tilskuddet er å stimulere skogbruksplanlegging som et grunnleggende virkemiddel for å fremme et bærekraftig skogbruk med aktiv næringsmessig utnytting av skog- og utmarksressursene på kort og lang sikt slik at biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner i skogen blir ivaretatt og videreutviklet. Ordningen omfatter utarbeiding av skogbruksplaner og ressuroversikter, samt registrering av skog- og miljøinformasjon. Tilskudd kan gis til skogeiere som eier mer enn 10 daa produktiv skog. Lokale retningslinjer utarbeides av fylkesmennene.

Skogeier må selv bestemme innhold og omfang av skogbruksplanen. En skogbruksplan/ressuroversikt skal omfatte informasjon om de enkelte bestand eller behandlingenheter:

- Areal
- Hogstklasse
- Bonitet
- Volum fordelt på treslag
- Alder
- Tilvekst
- Miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner.

Der det utarbeides skogbruksplan skal det også tas med informasjon om hele skog-eiendommen:

- Totalt areal fordelt på markslag
- Produktivt skogareal fordelt på boniteter og hogstklasser
- Volum fordelt på treslag, boniteter og hogstklasser
- Tilvekst
- Produksjonsevne.

Forskriften finnes på følgende link:

<http://www.lovdatabank.no/cgi-wjft/ldles?doc=/sf/sf/sf-20040204-0449.html>

Tilskudd til tømmerkaier

Fellesanlegg/flerbruksanlegg med stor betydning for næringen skal gis prioritet, og samfinansiering mellom flere næringsinteresser vil vektlegges i søknadsbehandlingen. Prosjekter som raskt kan realiseres blir også prioritert. I kystskogbrukets fylker vektlegges i tillegg anbefalingene i kai-rapporten fra SINTEF. Fra 2013 ble ordningen utvidet til også å gjelde etablerte skogstrøk på Sør- og Østlandet.

Tilskudd til tømmerkaier styres ikke av egen forskrift. Landbruksdirektoratet behandler søknader.

<https://www.slf.dep.no/no/eiendom-og-skog/om-skogbruk/tilskudd#toemmerkai>

Forskrift om bærekraftig skogbruk

Formålet med forskriften er å fremme et bærekraftig skogbruk som sikrer miljøverdiene i skogen, aktiv forynging og oppbygging av ny skog og god helsetilstand i skogen. Forskriften gjelder all skog og skogsmark.

De viktigste delene i forskriften er:

- Miljøhensyn
Skogeier må kunne dokumentere hvilke miljøhensyn som er lagt til grunn for planlagte eller utførte tiltak i skogen. Skogeier må sørge for at retningslinjene i Levende Skog blir fulgt.
- Forynging etter hogst
Dette punktet omhandler skogeiers plikt til å sørge for tilfredsstillende forynging etter hogst, krav til forynging innen 3 år og hva som er tilfredsstillende forynging på ulike boniteter og marktyper.
- Tiltak mot skader på skog
Skogeier er ansvarlig for at hogst, framdrift, behandling av hogstavfall, ungskogpleie og andre tiltak blir gjennomført på en slik måte at det ikke oppstår fare for insektskader eller andre skader på skog.

Forskriften finnes på følgende link:

<http://www.lovdata.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf/sf-20060607-0593.html>

Skogforsikringer

SKOGBRAND Forsikringsselskap Gjensidig er det eneste forsikringsselskap som har spesialisert seg på forsikring av skog og skadeforebyggende arbeid. Forsikringene kan betales med skogfondsmidler.

Forsikringen gjelder for nåværende og framtidige eiere. Eierskifte må straks meldes skriftlig til selskapet. Dersom eiendommer deles, fordeles forsikringssummen forholdsmessig ut fra bonitetsveid produktivt skogareal på hver enkelt del.

For at en skade skal utløse erstatning må:

- Skadet bestand forventes å gi en positiv rotverdi ved oppnådd hogstmodenhetsalder
- Det enkelte skadefelt være minst 2 dekar.

I korte trekk kan en forsikre seg mot følgende:

- Brannskader
- Smågnagerskader
- Avnålingsinsekter
- Stormskader
- Snøskader i ung skog.

Mer om forsikringsvilkår, se link:

<http://www.skogbrand.no/forsikring>

Kilde: Skogbrand Forsikringsselskap Gjensidig

Statens Naturskadefond

Stormskader på skog dekkes ikke av Statens naturskadefond. Skog kan imidlertid forsikres mot slike skader, se www.skogbrand.no.

Dersom skogmyndighetene i kommunen pålegger opprydding etter en naturskade i skog som ikke er økonomisk drivverdig, kan det søkes om erstatning fra Statens naturskadefond. Skaden skal meldes til den lokale lensmannen, som takserer kostnaden av opprydding.

Det er grunneier som har rett til erstatningen.

Mer om naturskade:

<http://www.naturskade.no>

Kilde: Forskrift gitt av LMD

I henhold til arbeidsmiljøloven er arbeidsgiveren pliktig til å holde påbudt verneutstyr for de av de ansatte som har bruk for dette i sitt arbeid. Arbeidstaker har plikt til å bruke verneutstyret.

Nødvendig verneutstyr	Arbeidsoperasjon		
	Hogst	Rydding med motorsag/rydningsag	Tømmerkjøring
Hjelm	x	x	x
Hørselvern	x	x	x
Øyevern	x	x	–
Vernehansker	x	x	x ¹⁾
Vernefottøy	x	–	x ²⁾
Vernebukse	x	–	–
Vernejakke i signalfarger	x	–	x ²⁾

1) Hansker ved behandling av ståltau

2) Dersom arbeideren skal bevege seg i terreng utenom traktoren

Link: http://www.regelhjelp.no/templates/Krav_8118.aspx

Ved omsettes etter volummål og ikke etter vektmaal, fordi vekta varierer alt etter hvor tørr veden er.

Mål for stablet ved

$\text{fm}^3 = 1$ fastkubikkmeter – dvs. 1 000 liter fast masse

$1 \text{ lm}^3 = 1$ løskubikkmeter – dvs. volumet med luft imellom

1 favn ved: $4 \text{ m} \times 1 \text{ m}$ (eller $2 \text{ m} \times 2 \text{ m}$) $\times 60 \text{ cm} = \text{ca. } 2,4 \text{ m}^3$ stablet ved

1 favn 60 cm ved som kappes i 30 cm lengder = ca. $3,3 \text{ m}^3$ i løsmål (ikke stablet)

1 favn 60 cm ved krever $1,6 \text{ fm}^3$ råvirke

1 favn stablet ved = $2,4 \text{ m}^3$. Når denne mengde kappes i 30 cm lengder, minker volumet med ca. 10 prosent

1 storfavn ved: $2 \text{ m} \times 2 \text{ m} \times 3 \text{ m}$ lengder = $12 \text{ lm}^3 = \text{ca. } 6,5\text{--}7 \text{ fm}^3$.

Vedsekker i følge Norsk standard

40 liter – $50 \times 80 \text{ cm}$

60 liter – $60 \times 80 \text{ cm}$

80 liter – $60 \times 100 \text{ cm}$.

Sekkene skal være merket med mål og innhold.

Fra favnved til ved i sekker

1 favn 60 cm ved, kappet i 30 cm lengder og pakket i standard vedsekker, gir:

53–55 fulle 40 liter sekker

38–40 fulle 60 liter sekker

30–32 fulle 80 liter sekker

Ved i 30 cm lengder skal stables i sekken

Ved i 20 cm lengder kan rystes i sekken

1 storsekk for Europall ($80 \times 120 \text{ cm}$) rommer 1 m^3 løs ved

1 storsekk for Hydropall ($105 \times 130 \text{ cm}$) rommer $1,5 \text{ m}^3$ løs ved.

Fastmasseprosent

Fastmasse-prosenten på stablet ved er ca. 65 %.

Fastmasse-prosenten på løs ved i 20 og 30 cm lengder er ca. 50 %.

Fuktighet i ved

Ved for salg bør ha en fuktighet omkring 20 %.

Flere opplysninger på link til Norsk Ved:

<http://www.norskved.com>

Brennverdien per kg tørrstoff ved er den samme for alle treslag. Per volumenhet vil de ulike treslagene ha forskjellig brennverdi på grunn av ulik tetthet. I tillegg vil brennverdien variere med ulikt vanninnhold. Fuktigheten for ved blir målt i prosent av tørrvolumvekt. For biobrensel brukes råvolumvekt.

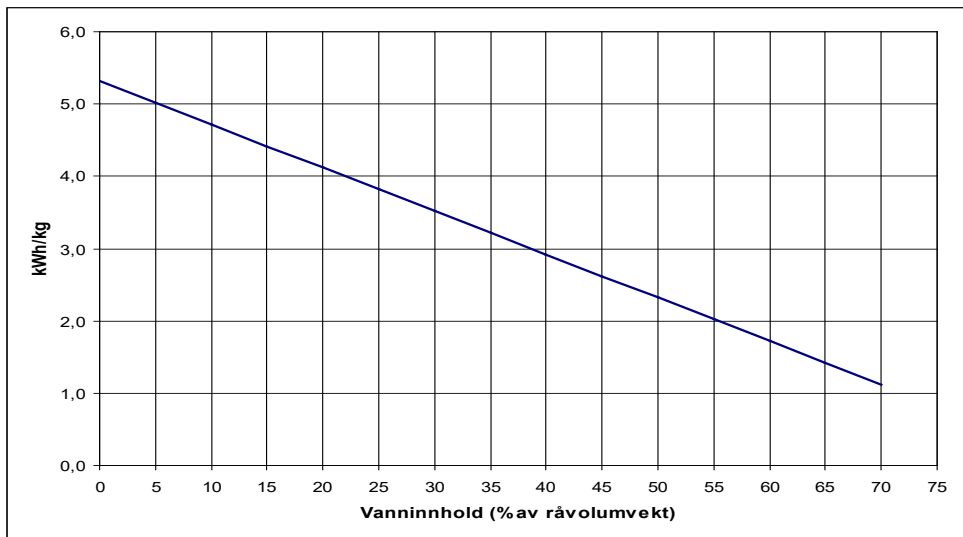
Brennverdi for 1 fm³ ved av ulike treslag. 20 % vanninnhold (% av tørrvolumvekt)

Treslag	Basisdensitet Kg/fm ³ ¹⁾	Brennverdi i kWh ²⁾
Bøk	570	2 461
Eik	550	2 375
Ask	550	2 375
Lønn	530	2 289
Rogn	520	2 245
Bjørk	500	2 159
Furu	440	1 900
Svartor	440	1 857
Selje	430	1 857
Osp	400	1 727
Gran	380	1 641
Gråor	360	1 554

¹⁾ Basisdensitet publisert av NIBIO

²⁾ Nyttbar mengde energi vil være avheng av ovns virkningsgrad.

Brennverdi for biobrensel

Vanninnhold i prosent av råvolumvekt for ulike typer biobrensel:

Pellets og briketter	5 % – 15 %
Ved	15 % – 20 %
Tørr flis	20 % – 35 %
Fuktig flis og bark	35 % – 65 %

Regelverk for økologisk landbruksproduksjon

Betegnelsen økologisk landbruk er rettslig beskyttet i «Forskrift om produksjon og merking av økologiske landbruksprodukter, akvakulturprodukter, næringsmidler og fôr» (Økologiforskriften), fastsatt av Landbruks- og matdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet. Det er ikke tillatt å markedsføre landbruksprodukter som økologiske hvis de ikke er produsert og kontrollert i henhold til forskriften. Økologiforskriften er basert på EU-standard for økologisk produksjon og ble gjeldende i Norge fra 18. mars 2017.

Mattilsynet er kontrollmyndighet for økologisk landbruksproduksjon. Organisasjonen *Debio* har fått delegert myndighet av Mattilsynet for å utøve tilsyn med økologisk landbruksproduksjon i Norge. Tilsynet består av kontroll og godkjenning i henhold til Økologiforskriften. *Debio* utfører årlige inspeksjoner hos alle som deltar i kontrollordningen, og som ønsker å bruke Ø-merket (og eventuelt Demeter-merket i tillegg). *Debios* kontroll omfatter gårdsbruk, anlegg for akvakultur, foredlingsbedrifter, pakkerier, omsetningsledd, serveringssteder og importører. Ø-merket er forbrukernes garanti for at en vare er økologisk. Alle spisesteder som ønsker å markedsføre økologisk mat kan synliggjøre satsingen ved hjelp av *Debios* serveringsmerker i bronse, sølv eller gull. *Debio* utfører også kontroll og sertifisering på grunnlag av egne, privatrettslige regelverk. Slike regelverk gjelder for områder som ikke er regulert av økologiforskriften, men gir de samme rettighetene til bruk av Ø-merket. Dette gjelder økologiske juletrær, pyntegrønt og potteplanter til pynt og økologisk kosmetikk.

I Norge har vi bare ett regelverk og ett merke for økologisk produksjon, i motsetning til mange andre land som kan ha et offentlig og ett eller flere private merker. I tillegg til de generelle reglene for økologisk produksjon er det tilleggsregler for biologisk-dynamisk drift og bruk av Demeter-merket.

På oppdrag fra Landbruks- og matdepartementet har Mattilsynet i samarbeid med *Debio* utformet to regelverksveiledere. En som gir informasjon om regelverket for økologisk landbruksproduksjon, og en for foredling, lagring, import og omsetning av landbruksprodukter, næringsmidler og fôrvarer. I veilederne gis det utfyllende beskrivelser av regelverket som gjelder på økologiområdet. Veilederne skal også bidra til aktiv, ensartet og samordnet forvaltning på området.

Regelverksveilederen for økologisk landbruk inneholder prinsipper og målsetning for økologisk landbruk, i tillegg til generelle krav og bestemmelser for plantedyrking, husdyrhold og birøkt. Lister for godkjente gjødsel-, jordforbedringsmidler og plantenæringsstoffer, plantevernmidler, fôrmidler, tilsetningsstoffer i fôrmidler, produkter til rengjøring og desinfisering og lister over største tillatte dyretetthet både innendørs og utendørs er også angitt.

Forespørsler om regelverk, inspeksjon og godkjenning kan rettes til:

Debio, Østre Blixrudvei 7, 1940 Bjørkelangen. Tlf.: 63 86 26 50. E-post: kontor@debio.no.
Det finnes også nyttig informasjon på internett: www.debio.no og www.mattilsynet.no

Omlegging av garden til økologisk drift

Omlegging av gardsdrifta skjer ofte gradvis over noen år. Ny kunnskap er nødvendig, kanskje nye redskaper, og jorda legges om skifte for skifte. Slik høster «ferske» øko-bønder erfaringer underveis, uten at konsekvensene blir for store. Faglig hjelp til omlegginga får du gjennom medlemskap i en av de regionale enhetene til Norsk Landbruksrådgivning (NLR) som har kompetanse innen økologisk landbruk. Er du interessert i omlegging kan du få «NLR Økologisk Førsteråd», det vil si en gjennomgang og vurdering av muligheten for økologisk drift på din gard. Ordningen er gratis og uforpliktende. Den omfatter besøk av en landbruksrådgiver og en enkel rapport om mulig økologisk drift på garden. Kontakt Norsk Landbruksrådgivning tlf.: 902 03 317, eller nlr@nlr.no. Norsk Landbruksrådgivning arrangerer kurs- og markdager, gir personlig veiledning og sørger for at du treffer andre bønder i samme situasjon. Mye informasjon finnes også på hjemmesiden, www.nlr.no/vare-tjenester/okologisk. Som medlem av en rådgivningsenhet kan du få medlemsbladet «Økologisk landbruk», et fagtidsskrift med forsøksresultater, gardsreportasjer og annet aktuelt lesestoff.

TINE tilbyr i samarbeid med NLR rådgivningspakken «Økologisk førsteråd melk» til aktuelle kandidater som vurderer omlegging til økologisk melkeproduksjon, *Rådgivingstjeneste for deg som vurderer økologisk drift | TINE Medlem*.

Informasjon om tilskudd finnes på hjemmesiden til Landbruksdirektoratet: www.landbruksdirektoratet.no. For å motta tilskudd til økologisk drift må man være tilsluttet Debio-ordningen.

Det finnes også mye nyttig fagstoff på nettstedet www.agropub.no som driftes av Norsk senter for økologisk landbruk (NORSØK).

Økologisk Norge - er en ideell medlemsorganisasjon for økologisk produksjon og forbruk. Medlemskap, abonnement på fagbladet Ren Mat og informasjon om omsetning av økologiske varer, får du ved henvendelse til Økologisk Norge, tlf.: 24 12 41 00, eller: www.okologisknorge.no

Avlingsnivå i økologisk drift

Norsk senter for økologisk landbruk (NORSØK) har samlet resultater fra avlingsregistreringer i ulike kulturer (blant annet eng, korn og grønnsaker) fra både praktisk drift og forsøk. Nedenfor gjengis noen gjennomsnittstall fra dette materialet.

Avlinger i økologisk eng, gjennomsnitt fra praktisk dyrking i perioden 2003 til 2014. Resultat fra to slåtter bortsett fra i Nordland, Troms og Finnmark der det er tall fra én slått. Oppgitt som kg tørrstoff per dekar (kg TS/daa) eller føreheter mjølk per dekar (FEm/daa). Antall registreringer i parentes.

Fylke	2003	2004	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Middel
Østfold				780								780 (1)
Akershus		768	753	558	1008							812 (14)
Hedmark					754*							754 (4)*
Vest Agder				735*								735 (8)*
Rogaland				585								590 (3)
Hordaland	601			767	694							746 (6)
Nordland						413			438	533		479 (8)
Troms				419*		413			438	604	262	443 (28)
Finnmark		208	510	596	344							456 (8)**

*= FEm/daa

**= inkludert 2 registreringer fra 2006

Avlinger i økologisk eng, sum av tre slåtter, gjennomsnitt fra praktisk dyrking i perioden 2003 til 2013. Oppgitt som kg tørrstoff per dekar (kg TS/daa). Antall registreringer i parentes.

Fylke	2003	2004	2005	2007	2008	2009	2010	2012	2013	Middel
Østfold				1 027	890	803	794			843 (8)
Akershus		907	911		1 374					975 (13)
Rogaland	1303				568					1 009 (5)
Møre & Romsdal								909	540	725 (2)

Avlinger i økologisk grønnfôr og krosset bygg, gjennomsnitt fra praktisk dyrking i perioden 1999 til 2010. Oppgitt som kg tørrstoff per dekar (kg TS/daa) og føreheter mjølk per dekar (FEm/daa).

Grønnfôrblanding	Kg TS/daa	FEm/daa	Antall
Korn, erter, vikke, it.raigras	410	355	7
Korn og ert	478	433	4
Ert	716		5
Raps, it.raigras	497	474	3
Krosset bygg		244	10

Totalavling og salgsavling av økologisk dyrkede poteter og grønnsaker, gjennomsnitt fra praktisk dyrking i perioden 1999–2013, i kg/daa.

	Totalavling kg/daa	Salgsavling kg/daa	Antall registreringer
Poteter	2 305	1 153	13 (8)*
Gulrot	3 379	2 307	17 (14)*
Kepaløk	2 035	1 250	3 (2)*
Hodekål	4 020	3 000	5
Blomkål	3 200	2 175	1 (2)*
Kålrot	3 500		2

*= antall registreringer for salgsavling

Gjennomsnittlig totalavling av økologisk dyrket korn, erter og åkerbønner. Resultatene er fra forsøksfelt i perioden 2001–2019.

	Totalavling Kg/daa	Antall registreringer
Bygg	348	207
Havre	364	168
Vårhvete	310	131
Høsthvete	410	2
Vårspelt	225	4
Høstspelt	257	4
Emmer	187	3
Rug	378	2
Rughvete	402	2
Svedjerug	232	2
Erter	762	4
Åkerbønner	441	7

Avdrått – melkekyr, resultater fra økologiske gårder

I økologisk landbruk baserer man produksjonen mest mulig på ressursene som finnes på den enkelte gård. Fôret skal være av økologisk opprinnelse.

Tabellen nedenfor viser gjennomsnittlig avdråttresultat og kraftfôrforbruk i økologiske buskaper fra 2008 til 2019 (kilde: TINE).

Middel årsavdrått, kraftfôrandel og kilo kraftfôr per 100 kg energikorrigert melk for økologiske buskaper med registreringer hele året i Kukontrollen.

År	Ant. øko- buskaper	Kg melk per årsku	Kg EKM* per årsku	Kraftfôr- Prosent	Kg kraftfôr per 100 kg EKM
2008	281	6 234	6 448	29,7	22,8
2009	270	6 381	6 582	30,0	22,8
2010	339	6 601	6 752	32,5	23,8
2011	356	6 722	6 771	32,7	24,7
2012	344	6 853	6 947	33,3	25,9
2013	329	7 046	7 073	33,7	25,7
2016	267		7 113		24,2
2017	264		6 916		24,7
2019	238		7 246		25,9

*EKM=energikorrigert melk

Omsetning av økologiske produkter

En stor del av de økologiske produktene omsettes gjennom de store omsetningsorganisasjonene. En del meierier tapper økologisk melk og produserer økologisk rømme og ost. Nortura og en del private slakterier omsetter økologisk kjøtt. Nortura omsetter også økologiske egg. En del av de økologiske produktene omsettes også ved direkte salg, torgsalg og abonnementsordninger, bl.a. grønnsaker, poteter, frukt og bær, eller videreføres ved gardsystemer eller andre mindre foredlingsvirksomheter.

Merpris for økologisk kumelk

Den samlede økologiske melkeproduksjonen var 48,1 mill. liter i 2021. Dette utgjorde 3,2 prosent av total melkeproduksjon i Norge og andelen solgt som økologisk av innveid mengde (anvendelsesgraden) var 54,4 %. Merpris til melkeprodusenter er kr 85 øre/liter for godkjent økologisk melk, under forutsetning av at man har leveranseavtale med TINE. Produsenter som er i omlegging til økologisk produksjon får 25 øre/liter. TINE har behov for mer økologisk melk og har åpnet for å tegne nye økomelk-kontrakter i fjellregionen rundt Røros og i andre områder hvor det er ønskelig med øko-avtaler. Når markedet gir rom for det, tegnes avtaler med nye økologiske produsenter. Derfor oppfordres alle melkeprodusenter som vurderer omlegging til økologisk drift, til å ta kontakt med TINE. Merprisen gjelder kun kumelk, det gis ikke merpris for økologisk geitemelk.

Merpris for økologisk kjøtt

Nortura har avtaleordning for økologiske slakt. Nortura har behov for økologisk storfekjøtt, og åpner for å tegne nye avtaler både med de som allerede har avtaler og med nye produsenter. For å få avtale om levering av økologiske storfeslakt kreves medlemskap i Nortura, Debiogodkjenning og at besetningen er registrert i Ku- eller Storfekjøttkontrollen. Merpris for økologiske slakt gis bare for slakt levert innenfor inngått avtale.

Økologisk storfe, sau og lam kan leveres som økologiske, men dersom leveransen ikke er innenfor inngått avtale, avregnes økoslakta som konvensjonelle slakt til gjeldende avregningspriser.

Nortura gir følgende merpriser på økologisk kjøtt levert innenfor inngått avtale:

Storfe

Øko-pristillegg:

Alle storfe unntatt kalv:

- Øko-pristillegg kr 0,50 per kg.

Øko-kvalitetstillegg:

Gjelder kun ung okse, ung ku, kvige og kastrat:

- Øko-kvalitetstillegg: kr 6,50 per kg.
For å oppnå øko-kvalitetstillegg stilles følgende krav til slaktet:
- Slaktevekt: fra 200 kg
- Slakteklasse: P+ eller bedre
- Fettgruppe: fra 1

Sau og lam

Produksjonen må være godkjent som økologisk av Debio og det må inngås avtale med Nortura. For å få avtale om levering av økologiske saue- eller lammeslakt, må leverandøren være medlem av Nortura. Norturas markedsmessige behov vil være styrende for antall slaktedyr som det tilbys kontrakt på til produsent.

Pristillegget for økologisk kjøtt skal tas ut i markedet, og det vil være pristillegg for økologiske slakt visse deler av året.

Økologisk ungsau/sau:

- Pristillegg kr 1,00 per kg

Økologisk stjernelam:

- Pristillegg kr 3,00 per kg
For å oppnå pristillegg på økologiske stjernelam stilles følgende krav til slaktet:
- Slaktevekt: 15,1 kg og mer
- Slakteklasse: O+ eller bedre
- Fettgruppe: 1+, 2-, 2, 2+, 3- og 3

Økologisk kvalitetstilskudd på kr 40,- per lam kommer i tillegg på lam klasse O+ og bedre.

Kalu, vær, geit, kje, og gris

Disse produktene har ikke økologisk varestrøm hos Nortura og får ikke tillegg i prisen.

Kylling

Avregningspris for økologisk kylling er 47,28 kr/kg for alle klasser. I forhold til grillkylling på 1100 g er merprisen 18,93 kr/kg.

Produksjon av økologisk fjørfeslakt er liten. Andelen økologisk av total fjørfeproduksjon var 0,6 % i 2021. Anvendelsesgraden har vært over 90 % de siste årene. Årsaken er at mange slakterier produserer på bestilling og klarer å selge hele produksjonen som økologisk.

Andre slakterier

En del private slakterier tar også imot økologiske slakt. Merprisene fra private slakterier vil avvike og variere fra det som er skrevet ovenfor og må sjekkes i hvert enkelt tilfelle.

Merpris for økologiske egg

Både eggsmvirket (Nortura) og private omsetningsledd tar imot økologiske egg, og betaler en merpris for disse. Det er store prisforskjeller mellom ulike mottagere av økologiske egg. Hos Nortura gis det merpris for størrelse L og M. Merprisen for disse er kr 8,90 – 9,90 – 12,90 per kg, avhengig av om man sammenligner med Solegg fra frittgående høner, egg fra frittgående høner eller egg fra høner i miljøinnredning. Gjennomsnittlig merpris til produsent i 2021 var 10,25 kr over prisen på konvensjonelle egg i størrelse M og L. Andelen økologiske av totalt innveide egg utgjorde 7,8 % i 2021.

Merpris for økologisk korn, erter, bønner og oljevekster

Flere møller tar imot økologisk fôrkorn, matkorn, erter og bønner. Prisfastsettelsen for økologisk korn tar utgangspunkt i lokal prisfastsettelse for konvensjonell vare med et pristillegg for økologisk korn. Merpris for økologisk vare varierer fra mølle til mølle. Felleskjøpet ønsker at alle leverandører av økologisk korn, erter, oljevekster og åkerbønner tegner avtale før levering av økologisk korn. Ved levering av økologisk korn skal det fremvises gyldig dokument fra årlig Debio revisjon i tillegg til egenerklæring om at varen er økologisk dyrket. Felleskjøpet har følgende økotillegg i sesongen 2022/23:

Mathvete, fôrhvete og bygg: kr 1,51 per kg

Matrug: kr 0,99 per kg

Fôrrug: kr 1,19 per kg

Havre og erter: kr 1,31 per kg

Rughvete og oljefrø: kr 1,41 per kg

Åkerbønner: kr 1,30 per kg

Spelthvete, matkvalitet: kr 4,50 per kg

Spelthvete, fôrkvalitet: kr 0,70 per kg

Felleskjøpet ønsker mer norsk protein til sin kraftfôrproduksjon og tilbyr avtale om merbetaling for økologiske åkerbønner, erter og oljefrø.

Kontraktstillegget som kommer i tillegg til merprisen er for:

Oljevekster: kr 2 per kg

Åkerbønner og erter: kr 1 per kg

Norsk økoraps ønsker flere produsenter av økologisk raps. Norsk Økoraps har motaksanlegg i Degernes i Rakkestad kommune og betalte 11,40 kr per kg for økologisk raps uke 35 og 36 i 2022.

Merpris for økologiske poteter, grønnsaker, frukt og bær

Sammenlignet med konvensjonelt dyrkede grønnsaker, poteter og frukt tas det som regel ut en høyere pris i markedet for tilsvarende økologiske produkter. Merprisen som tas ut i markedet varierer gjennom sesongen avhengig av tilførsel, kvalitet, marked, profilering i butikk osv. I 2021 var gjennomsnittlig merpris per kg til produsent 6,25 kr for poteter, 8,67 kr for gulrøtter, 12,55 kr for kepaløk, 11,99 kr for purre, 8,83 kr for blomkål, 7,38 kr for brokkoli, 3,58 kr for isbergsalat, 4,25 kr for agurk, 4,50 for cherytomat, 4,96 kr for epler og 10,61 kr for plommer.

For de fleste grønnsakproduktene er andelen økologisk av total omsetning liten. Men med stor variasjon fra produkt til produkt, fra minimal til nær 30 %. Andelen økologisk er over 20 % for rødbeter, pastinakk, urter i veksthus, stilkselleri og ruccola. Andelen økologisk frukt av totalt produsert var henholdsvis 0,5 % for eple og 4,7 % for plomme.

Merkostnader for økologisk kraftfôr

Merkostnaden for økologisk kraftfôr varierer med markedstilgangen på økologisk korn gjennom året. Gradvis har de ulike kraftfôrslagene fått prisdifferanser som ligger jevnere opp mot hverandre, og i september 2022 var merkostnaden både for økologisk drøvtyggerfôr, fjørefôr og svinefôr på omtrent kr 1,85 per kg med en variasjon fra 1,20 til 2,60 for de vanligste kraftfôrslagene.

Andre driftsmidler i økologisk drift

Alle godkjente økologiske driftsmidler er tillatt. En oversikt over tillatte driftsmidler finnes på hjemmesidene til Debio. Debios driftsmiddelregister skal gjøre det enklere å finne og formidle informasjon om driftsmidler som kan brukes i økologisk produksjon. Driftsmiddelregisteret inneholder både driftsmidler som er økologisk godkjent, og konvensjonelle driftsmidler som er tillatt brukt i økologisk produksjon.

Planleggingsprogram

Norsk landbruksrådgiving, TINE og Norsk senter for økologisk landbruk har planleggingsprogram for å kunne beregne økonomiske konsekvenser av omlegging og økologisk drift, henholdsvis «PlanA», «Ørt» og «Planleggingsprogrammet».

Økologisk melkeproduksjon – kalkyler

Fôrforbruk og variable kostnader per kuenhet (1 årsku + 0,30 påsatt kalv per årsku) ved varierende avdråtsnivå. Levendevekt 585 kg.

Fôrslag	Fôrkostnad Kr/FEm	Melkeytelse 6 500 kg ¹⁾	Melkeytelse 7 000 kg ¹⁾	Melkeytelse 7 500 kg ¹⁾
Surfôr/høy/beite, FEm	0,82 ²⁾	4 540	4 540	4 550
Økologisk kraftfôr, FEm	7,00 ³⁾	1 715	1 940	2 150
Fôrforbruk	FEm	6 255	6 480	6 700
Fôrkostnad	Kr	15 750	17 330	18 825
Andre variable kostnader ⁴⁾	"	4 200	4 200	4 200
Sum variable kostnader	"	19 950	21 530	23 025

Produksjonsinntekter og dekningsbidrag per kuenhet ved varierende avdråtsnivå.

Melkeytelse	Produksjonsinntekt ⁵⁾	Dekningsbidrag per kuenhet ⁶⁾⁷⁾
6 000 kg	41 975	33 655
6 500 kg	44 680	34 715
7 000 kg	47 390	35 845
7 500 kg	50 100	37 060
8 000 kg	52 810	38 205

Arealkrav og dekningsbidrag per dekar⁶⁾⁷⁾ ved varierende ytelse og grovfôravling.

Netto grovfôravling FEm/daa:	250	300	350
Dekar grovfôr per kuenhet:	18	15	13
Melkeytelse = 6 000 kg	1 870	2 245	2 590
Melkeytelse = 6 500 kg	1 930	2 315	2 670
Melkeytelse = 7 000 kg	1 990	2 390	2 755
Melkeytelse = 7 500 kg	2 060	2 470	2 850
Melkeytelse = 8 000 kg	2 125	2 545	2 940

1) Kalvemelk og eget bruk/svinn 450 liter, leveransen i eksemplene blir da henholdsvis 5 375, 5 860, 6 345, 6 830 og 7 315 liter ved avdrått 6 000, 6 500, 7 000, 7 500 OG 8 000 kg

- 2) Prisen for grovfôret inkluderer kostnader til: økologisk såfrø 0,24 kr per FEm, kalk 0,35 kr per FEm (kalking hvert 8. år) og ensileringsmiddel 0,29 kr per FEm.
- 3) Økologisk kraftfôr godkjent og merket med Ø-merke.
- 4) Veterinær, inseminering, medisin, forbruksartikler og annet.
- 5) Melkepris er meieriets basispris kr 4,73 per liter pluss merpris for økologisk melk kr 0,85 per liter, til sammen kr 5,58 per liter. I tillegg kommer distriktstilskudd og driftstillegg for melk og eventuelle kvalitetstillegg/-trekk. 84 kg kuskalt til 56,95 kr per kg.
Distriktstilskudd til kjøttprisen kommer i tillegg. Merpris for leveranse av økologisk kukjøtt kr 0,50 per kg er inkludert. Inntekter fra 0,70 kalv (0,30 til påsett) utgjør 7 140 kr.
- 6) Tilskudd til økologisk grovfôrareal og økologisk husdyrhold er inkludert.
- 7) Produksjonstillegg for husdyrproduksjon, areal- og kulturlandskapstillegg, distriktstilskudd på melk og kjøtt og driftstilskudd på melk kommer i tillegg. Avgift til Debio og bunnfradrag er ikke med.

Økologisk sauehold – kalkyler

Fôrforbruk, variable kostnader, dekningsbidrag og arealkrav per vinterfôra sau (vfs) ved varierende avdrått, fôrforbruk og avlingsnivå.

Levendevekt søyer, kg		70	90			
Lammetall voksne søyer		2,00	2,23			
Lammetall åringer		1,40	1,55			
Påsettprosent, %		20	20			
Slaktevekt lam, kg		18,2	20,2			
	Fôrkostnad,	FEm	per vfs:			
Fôrslag:	kr/FEm:					
Grovfôr og innmarksbeite ¹⁾	1,05 ²⁾	240	275			
Økologisk kraftfôr	7,38	30	30			
Fôrforbruk ekskl. utmarksbeite	FEm per vfs	270	305			
Fôrkostnad	Kr	445	520			
Andre variable kostnader ³⁾	Kr	255	255			
Sum variable kostnader	Kr	700	775			
<i>Kg kjøtt totalt per vfs</i>		36	46			
Produksjonsinntekter per vfs ⁴⁾	Kr	2 070	2 560			
Tilskudd til økol. lammeslakt og sauer	Kr	575	575			
Dekningsbidrag per vfs ⁵⁾ , kr		1 945	2 360			
Nettoavling, FEm per dekar	210	240	280	210	240	280
Arealbehov, dekar per vfs ⁶⁾	1,1	1,0	0,9	1,4	1,2	1,0

- 1) Fôrmengde til 6 måneders innefôring, 2 uker beiting om våren og 3 uker om høsten.
- 2) Inkluderer økologiske såfrø (fornyng hvert 6.år), kalk (kalking hvert 8. år) og ensileringsmidler.
- 3) Værhold, veterinær, medisin og beiteleie m/frakt.
- 4) Kjøttpris uten distriktstilskudd er satt til kr 49,45 per kg for lammekjøtt og kr 16,87 per kg for sauekjøtt. Merpris for økologisk lammekjøtt med stjernelamkvalitet er kr 3,00 og for sauekjøtt kr 1,00 per kg. Det er forutsatt at 85 % av lammene klassifiseres i O+ eller bedre og oppnår stjernelamkvalitet. Sauekjøttandelen er henholdsvis 4,2 og 5,4 kg/vfs for søyer som veier 70 og 90 kg. Det er regnet med 0,22 kg ull pr kg produsert kjøtt. Ull-prisen er satt til kr 40 per kg.
- 5) Distriktstilskudd, driftstilskudd, grunntilskudd, produksjonstillegg, areal- og kulturlandskapstillegg, tilskudd til økologisk areal og tilskudd til innmarks- og utmarksbeite kommer i tillegg. Avgift til Debio og bunnfradrag er ikke med.
- 6) Arealbehov per vfs for tre ulike avlingsnivå for søyer på 70 kg og 90 kg levendevekt med forutsetningene som vist i tabellen.

Økologiske kastrater – kalkyler

Dekningsbidrag og arealkrav per slakt

Forslag	Førkostnad Kr/FEm	Kastrat slaktevekt 270 kg, 26 mnd.	
		FEm	
Grovfôr og beite	0,88	2 200	
Beite i utmark	0,00	750	
Melkeerstatning ¹⁾	31,30	50	
Økologisk kraftfôr	7,38	440	
Fôrforbruk	FEm	3 440	
<hr/>			
Førkostnad ²⁾	kr	6 770	
Innkjøp av kalv ³⁾	kr	4 880	
Andre variable kostnader ⁴⁾	kr	690	
Sum variable kostnader	kr	12 340	
<hr/>			
Kjøttpris+merpris⁵⁾	Prod.innt.	Dekningsbidrag, kr per slakt⁶⁾	
kr/kg	kr	uten økot. husd.	inkl. økot. husd.
56,00 + 7,00	17 010	6 855	8 435
58,00 + 7,00	17 550	7 395	8 975
60,00 + 7,00	18 090	7 935	9 515
<hr/>			
Netto grovfôravling, FEm per dekar		280	
Dekar grovfôr per slakt		8,0	
<hr/>			
Kjøttpris + merpris⁵⁾		Dekningsbidrag, kr per dekar ⁷⁾	
kr/kg		Uten økotilsk.	Inkl. økotilsk.
56,00 + 7,00		855	1 080
58,00 + 7,00		925	1 145
60,00 + 7,00		990	1 215

Økologiske okser – kalkyler

Dekningsbidrag og arealkrav per slakt

Forslag	Førkostnad Kr/FEm	Okse slaktevekt 300 kg, 20 mnd	
		FEm	
Grovfôr og beite	0,91	2 775	
Melkeerstatning ¹⁾	31,30	50	
Økologisk kraftfôr	7,38	695	
Fôrforbruk	FEm	3 520	
Førkostnad ²⁾	kr	9 215	
Innkjøp av kalv ³⁾	kr	4 880	
Andre variable kostnader ⁴⁾	kr	640	
Sum variable kostnader	kr	14 735	
Kjøttpris+merpris⁵⁾	Prod.innt.	Dekningsbidrag, kr per slakt⁶⁾	
kr/FEm	kr	uten økot. husd.	inkl. økot. husd.
58,00 + 7,00	19 500	4 765	5 980
60,00 + 7,00	20 100	5 365	6 580
62,00 + 7,00	20 700	5 965	7 180
Netto grovfôravling, FEm per dekar			280
Dekar grovfôr per slakt			10
Kjøttpris + merpris⁵⁾		Dekningsbidrag, kr per dekar ⁷⁾	
kr/kg		Uten økotilskudd	Inkl. økotilskudd
58,00 + 7,00		480	850
60,00 + 7,00		535	910
62,00 + 7,00		595	970

- 1) I besetninger hvor det kun produseres økologisk kjøtt, kan det brukes melkeerstatning, fordi det ikke finnes noe godt økologisk alternativ. Kastrater eller okser som føres med melkeerstatning eller konvensjonell melk, vil ikke være økologiske før karenstiden på 12 måneder er over.
- 2) Inkluderer kostnader til økologiske såfrø (fornyng hvert 5.år), kalk (hvert 8.år) og førkonservering.
- 3) Innkjøpte dyr må være økologiske.
- 4) Veterinær, medisiner og forbruksartikler m.m.
- 5) Distriktstilskudd kommer i tillegg til kjøttprisen. Merprisen for økologisk kjøtt forutsetter avtale med Nortura, slaktekvalitet klasse P+ eller bedre og fettgruppe fra 1.
- 6) Produksjonstillegg til husdyrproduksjon, areal- og kulturlandskapstillegg, driftstillegg, distriktstilskudd og økologisk tilskudd til areal kommer i tillegg. Tilskudd til økologiske husdyr er med i ett av alternativene. Avgift til Debio og bunnfradrag er ikke med. For kastrater er tilskudd til dyr på utmarksbeite inkludert, dette utgjør 2 184 kr.
- 7) Produksjonstillegg til husdyrproduksjon, areal- og kulturlandskapstillegg, distriktstilskudd og driftstillegg kommer i tillegg. Tilskudd til økologiske husdyr og til økologisk grovfôrareal er inkludert er inkludert i høyre kolonne. For kastrater er tilskudd til dyr på utmarksbeite (2 184 kr) inkludert.

Økologisk mathvete – kalkyler

Variable kostnader, kr per dekar

Kostnadsart	Mengde per daa, kg	Pris kr	Kostnad per daa Kr
Såkorn (hvete), innkjøpt	24	10,35	250
Underkultur, hvitkløver	0,30	150	45
Rensing			
Husdyrgjødsel, tonn	2		100
Kalk	30	1,79	55
Leid transport, 13 øre/kg (400 kg)	400	0,13	50
Sum variable kostnader ¹⁾			500

Dekningsbidrag ²⁾ per dekar ved ulike avlingsnivå

Pris + Merpris ³⁾ kr per kg	Økologisk Tilskudd kr per daa	Avling, kg per daa				
		200	250	300	350	400
4,80 + 1,51	500	1 260	1 580	1 895	2 210	2 525

Økologisk bygg – kalkyler

Variable kostnader, kr per dekar

Kostnadsart	Mengde per daa, kg	Pris kr	Kostnad per daa
Såkorn (bygg), innkjøpt	22	9,45	210
Rensing			
Husdyrgjødsel, tonn	2	50	100
Kalk	30	1,79	55
Leid transport, 13 øre/kg (400 kg)			50
Sum variable kostnader ¹⁾			415

Dekningsbidrag ²⁾ per dekar ved ulike avlingsnivå og priser

Pris + Merpris ³⁾ kr per kg	Økologisk Tilskudd kr per daa	Avling, kg per daa				
		200	250	300	350	400
4,06 + 1,51	500	1 200	1 480	1 755	2 035	2 315

- 1) Utgifter til ugrasharving er ikke med. Ved leie av skurtresker inkluderes leien i variable kostnader, ikke med her.
- 2) Areal- og kulturlandskapstillegg kommer i tillegg. Tilskudd til økologisk areal er inkludert i dekningsbidraget. Avgift til Debio er ikke med.
- 3) Merpris for levering av økologisk korn til Felleskjøpet er kr 1,51 per kg for mathvete og bygg i sesongen 2022/23.

Faste kostnader for ulike driftsformer og bruksstørrelser 2020

Driftsformer og bruksstørrelser		Avskrivninger			Andre kostn. ¹⁾	Diesel, olje og fett	Leid ar- beid
		Driftsbygg	Maskiner	Traktorer			
Mjølkeprod. ku							
100–200	Daa	48 100	33 200	31 900	117 600	18 900	100 600
200–300	"	99 000	46 700	42 500	131 300	30 700	143 700
300–500	"	155 200	65 600	45 400	158 600	41 800	151 700
> 500	"	313 500	111 600	59 600	243 700	78 800	264 100
Mjølkeprod. Ku (37,9) og svinehold (21,3)							
300–500	"	326 700	76 900	47 100	270 700	57 900	247 000
Mjølkeprod. ku og sauehold							
300–500	Daa	142 900	56 500	29 100	163 900	34 600	125 400
>500	"	202 700	96 900	54 500	198 400	59 700	228 200
Kornprod.							
100–200	Daa	30 100	19 200	18 800	55 200	10 000	500
200–300	"	43 500	33 600	23 300	73 900	18 300	5 700
300–500	"	68 500	52 200	30 500	95 700	25 700	6 200
> 500	"	82 800	108 100	51 000	132 200	63 200	60 700
Korn/svinekjøtt							
100–200	Daa	207 400	44 500	24 800	181 300	27 400	204 100
200–300	"	260 000	70 000	55 600	356 000	36 600	195 100
300–500	"	171 900	69 100	45 000	235 200	36 000	107 000
> 500	"	151 900	105 300	40 100	463 400	71 400	204 200
Sauehold							
50–100	Daa	55 500	31 500	28 300	60 500	11 800	24 300
100–200	"	47 400	26 000	21 800	72 400	11 600	48 300
200–300	"	48 500	39 500	34 900	96 800	24 600	60 400
300–500	"	82 500	41 100	26 200	113 100	21 700	71 900
>500	"	94 900	58 700	36 500	131 400	44 400	162 000
Kjøttfe							
100–200	Daa	61 500	28 900	36 200	85 900	15 500	31 800
200–300	"	67 900	39 300	31 200	93 400	16 700	33 400
300–500	"	100 200	55 000	37 200	135 300	39 300	83 000
> 500	"	159 100	92 000	37 300	169 200	71 300	109 200

1) Andre kostnader er elektrisk kraft, forsikringer, privatbil i jordbruket og administrasjon

Faste kostnader for ulike driftsformer og bruksstørrelser

Driftsform og bruksstørrelse	Vedlikehold				Maskin- leie	Jordleie	
	Maskiner	Traktor	Jord, veier	Drifts- bygning			
Mjølkeprod. ku							
100–200	Daa	27 100	14 800	5 600	38 000	32 500	23 000
200–300	"	43 800	17 700	7 200	60 900	58 500	21 800
300–500	"	53 900	28 600	13 900	87 200	104 600	54 500
> 500	"	94 600	46 200	17 300	147 900	252 200	114 500
Mjølkeprod. ku og svinehold							
300–500	"	83 400	33 400	18 500	155 300	231 500	133 000
Mjølkeprod. ku og sauehold							
300–500	Daa	63 300	13 500	14 300	69 300	90 900	71 000
>500	"	78 200	32 200	14 100	146 100	217 400	112 400
Kornprod.							
100–200	Daa	16 600	9 200	4 100	16 800	22 500	2 600
200–300	"	32 300	17 500	9 300	19 400	21 300	13 300
300–500	"	38 600	19 400	15 900	20 700	85 300	21 900
> 500	"	68 500	32 600	19 600	48 800	156 700	136 500
Kornprod. og svinekjøtt							
100–200	Daa	36 000	17 900	6 600	57 000	18 600	2 000
200–300	"	88 400	37 400	15 500	89 600	142 700	37 800
300–500	"	62 400	14 800	13 000	72 900	101 100	39 800
> 500	"	91 100	27 700	9 700	52 800	264 500	142 900
Sauehold							
50–100	Daa	23 800	3 200	5 100	25 000	13 000	0
100–200	"	23 700	10 200	2 700	27 700	32 400	3 900
200–300	"	38 600	19 300	7 600	34 500	54 900	7 000
300–500	"	41 400	11 300	9 000	43 700	61 900	15 800
>500	"	50 200	26 400	8 500	50 200	135 800	39 500
Kjøttfe							
100–200	"	26 000	15 800	9 100	20 100	47 800	3 900
200–300	"	28 900	17 500	6 400	32 500	47 900	7 400
300–500	"	51 900	24 200	8 800	35 800	115 800	24 500
> 500	"	64 900	40 100	8 800	52 900	230 400	75 300

Kilde: NIBIOs driftsgranskinger 2020

Når tallene varierer på en ulogisk måte kan forklaringen være at det er få og ulikt antall bruk i gruppene. Ved planlegging bør tallene tilpasses situasjonen på eget bruk.

Indekser

	Konsumprisindeksen (2015=100)	Prisindekser for jordbruket (2015 = 100)	
		Inntekter	Kostnader
1997	69,9	67	64
1998	71,5	68	65
1999	73,2	66	65
2000	75,5	66	66
2001	77,7	67	68
2002	78,7	69	70
2003	80,7	70	72
2004	81,0	68	73
2005	82,3	69	74
2006	84,2	70	77
2007	84,8	74	78
2008	88,0	77	83
2009	89,9	82	90
2010	92,1	83	89
2011	93,3	87	91
2012	93,9	90	93
2013	95,9	93	96
2014	97,9	96	99
2015	100,0	100	100
2016	103,6	103	102
2017	105,5	103	104
2018	108,4	105	108
2019	110,8	103	110
2020	112,2	109	111
2021	116,1	115	117
2022	122,8 (SSB-prog.)		

Kilde: NIBIO Volum og prisindeksar, SSB

Makroøkonomiske hovedstørrelser 2021-2024. (Kilde: SSB)

	2021	2022	2023	2024
Årslønn	3,5	3,9	4,7	3,8
Konsumprisindeksen (KPI)	3,5	5,8	4,9	1,1
Utlånsrente, rammelån (nivå)	2,1	2,8	4,3	4,3
NOK per euro (nivå)	10,16	10,10	10,44	10,44

Kukontrollen 2021

	2021					
	Årskyr per buskap	Mjølk per årsku, kg	Fett %	Pro- tein %	Kg EKM	Kg kraftfôr pr 100 kg EKM
Viken	36,7	8 362	4,35	3,59	8 949	27
Innlandet	29,3	7 821	4,32	3,60	8 338	29
Vestfold og Telemark	36,9	8 237	4,26	3,59	8 726	28
Agder	24,1	7 947	4,31	3,55	8 416	28
Rogaland	32,9	8 470	4,36	3,55	9 036	29
Vestland	23,3	8 281	4,28	3,54	8 754	32
Møre og Romsdal	31,5	8 293	4,23	3,55	8 725	31
Trøndelag	35,2	8 278	4,24	3,54	8 710	31
Nordland	32,9	8 113	4,30	3,53	8 585	32
Troms og Finnmark	27,7	8 118	4,22	3,51	8 500	34
Landet 2021	30,9	8 191	4,28	3,56	8 673	30
Landet 2020	29,3	8 204	4,29	3,51	8 646	30

Kilde:file:///C:/Users/Ivho/Downloads/Statistikkksamling%20fra%20Husdyrkontrollen%20og%20Helsekortordningen%202021%20(3).pdf

Fôrregnskapet basert på FEm ble fra 2014 kuttet ut og erstattet med NorFor (regner i MJ). Nye beregninger av fôrforbruk er foreløpig bare brukt hos de som er med i Mjølkonomi (tidligere TINE Effektivitetsanalyse), og TINE har ingen statistikk fra disse. TINE kommer neppe til å ha fôrregnskap hos alle i framtida.

Sammenligning av produksjon i båsfjøs, løsdrift, fjøs med automatiske melkingssystemer (AMS) og økologisk drift i 2020.

Melkeproduksjon	Båsfjøs	Løsdrift (u. AMS)	AMS (m løsdrift)	Økologisk
Gjennomsnittlig avdrått EKM (liter)	7 766	7 878	8 550	6 998
Kraftfôr pr 100 kg melk EKM (kg)	29,8	30,1	31,1	25,8
Protein %	3,50	3,52	3,51	3,44
Fett %	4,46	4,37	4,19	4,19

Tine har foretatt en sammenstilling av rådata fra Kukontrollen. De tre første kategoriene inkluderer både økologiske og konvensjonelle bruk.

Kilde: Landbruksdirektoratet. Rapport 13/2022: Verdikjeden for økologisk melk.

Geitekontrollen 2021

	Års- geiter per buskap	Mjølkk per års- geit kg	Fett %	Kg kraftfôr per årsgeit	Kg kraftfôr per 100 kg mjølk	% mjølk produsert på beite
Viken	121,2	687	4,60	279	40,6	39,2
Innlandet	120,5	684	4,45	219	32,1	33,9
Vestfold/Telemark	134,3	723	4,53	197	27,2	22,2
Rogaland	122,6	593	4,63	82	13,8	27,7
Vestland	119,8	659	4,47	180	27,3	32,7
Møre og Romsdal	200,4	664	4,45	168	25,3	22,2
Nordland	148,8	733	4,65	175	23,9	33,1
Troms/Finnmark	146,2	714	4,52	198	27,7	28,1
Landet 2021	135,2	683	4,51	190	27,7	30,1
Landet 2020	128,1	708	4,51	196	27,6	28,6

Saukontrollen 2021

	Søyer per besetning per 1. mars	Lam om hausten inkl. kopplam	Haust- veing, lammev. kg*)	Lamme- avdrått per para søye, kg **)
Viken	83	1,61	45,8	69,8
Innlandet	95	1,65	45,7	69,7
Vestfold & Telemark	67	1,62	44,4	68,3
Agder	64	1,48	42,1	58,9
Rogaland	100	1,59	45,2	67,1
Vestland	65	1,61	45,5	70,0
Møre og Romsdal	68	1,51	42,8	59,4
Trøndelag	105	1,54	43,9	63,0
Nordland	135	1,50	46,4	64,2
Troms & Finnmark	130	1,55	47,1	67,0
Landet	89	1,58	45,2	66,9

*Korrigert høstvekt

**Korrigert

<https://www.animalia.no/no/Dyr/husdyrkontrollene/saukontrollen/arsmeldinger/>

In-Gris 2021

	Antall årspurker per besetning	Kull per årspurke	Lev. født per kull	Dødfø dt per kull	Avvent per kull	Døde til avven- ning %
Viken	167	2,23	14,9	1,1	13,0	12,9
Innlandet	159	2,25	15,1	1,1	13,1	12,9
Agder, Vestfold/Telemark	91	2,15	14,6	1,1	12,7	12,8
Rogaland	145	2,23	14,6	1,2	12,9	11,7
Vestland	69	2,21	14,6	1,0	13,0	11,1
Møre og Romsdal	41	2,15	14,5	1,3	12,9	10,6
Trøndelag	79	2,21	14,7	1,1	13,0	12,0
Nord-Norge	76	2,17	14,3	1,2	12,8	10,1
Landet	117	2,22	14,8	1,1	13,0	12,2

Kilde: Norsvin

Gjennomsnittsvæker for slakt

Vekt i kg	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Okse	316	318	312	317	318	323
Kvige	225	223	216	222	225	229
Ku	275	275	274	277	282	286
Hest	282	289	280	283	288	284
Slaktegris	80	80	77	78	81	84
Purke	145	146	145	145	145	147
Kalv	124	123	123	127	128	129
Sau	33	32	31	32	32	32
Lam	19	18	19	19	19	19
Geit	21	21	21	22	22	22
Kje	8	7	8	8	8	8

Klassifisering av gris, 2021

Klasse	Prosent av total
Slaktevekt, kg	
40 – 55	0,7
55 – 63	1,6
63 – 65	0,8
65 – 67	1,1
67 – 69	1,6
69 – 71	2,1
71 – 73	2,8
73 – 75	3,9
75 – 77	4,8
77 – 79	6,2
79 – 81	7,3
81 – 83	8,4
83 – 85	9,6
85 – 87	9,4
87 – 90	13,4
90 – 95	15,2
95 – 100	6,8
100 – 105	2,5
110 – 115	0,8
105 – 110	0,3
110 – 115	0,2
115 – 120	0,1
120 – 125	0,0

Kilde: <https://www.animalia.no/no/kjott--egg/klassifisering/klassifisering-av-gris/>

Klassevis fordeling av storfe, sau og lam (antallsprosent og gjennomsnittsvikt), 2021

Klasse	E+		E		E-		U+		U		U-	
	%	Kg	%	Kg	%	Kg	%	Kg	%	Kg	%	Kg
Ung okse							0,1	460	1,3	426	4,4	396
Kvige									0,1	304	1,1	295
Ung ku											0,2	404
Ku									0,2	519	0,6	483
Ung-Sau							0,2	45,0	1,7	42,2	4,1	39,1
Lam					0,0	28,5	0,3	27,1	0,4	25,3	3,0	23,7
Vær					0,6	64,7	2,9	59,9	7,2	56,8	11,4	54,1

Klassevis fordeling av storfe, sau og lam (antallsprosent og gjennomsnittsvikt), 2021 (forts.)

Klasse	R+		R		R-		O+		O		O-	
	%	Kg	%	Kg	%	Kg	%	Kg	%	Kg	%	Kg
Ung okse	7,4	368	8,3	343	10,2	336	25,7	336	31,9	300	9,3	248
Kvige	6,1	278	13,4	262	17,0	246	17,7	231	19,0	220	17,7	200
Ung ku	0,8	373	2,3	354	4,9	332	8,5	312	13,8	293	22,3	272
Ku	1,3	442	3,2	409	5,5	378	7,7	352	13,2	333	22,4	306
Ung-Sau	16,2	35,0	23,4	30,2	18,5	25,6	18,5	21,5	9,3	18,9	4,0	18,0
Lam	30,3	21,7	29,7	19,4	13,9	17,3	9,2	14,5	2,8	11,9	0,8	10,1
Vær	25,0	49,0	23,2	41,8	14,7	35,5	9,6	31,0	2,9	28,1	1,0	28,9

Klassevis fordeling av storfe, sau og lam (antallsprosent og gjennomsnittsvikt), 2021 (forts.)

Klasse	P+		P		P-	
	%	kg	%	kg	%	kg
Ung okse	1,3	189	0,1	143	0,0	139
Kvige	6,7	175	1,0	159	0,1	152
Ung ku	28,4	249	16,0	222	2,7	193
Ku	26,1	277	16,1	246	3,9	214
Ung-Sau	2,3	16,9	1,3	15,9	0,4	14,4
Lam	0,4	8,9	0,2	7,9	0,1	6,3
Vær	0,8	25,2	0,3	26,0	0,1	22,5

Kilde: <https://www.animalia.no/no/kjott--egg/klassifisering/>

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Om NIBIO

Instituttet forsker og leverer kunnskap om mat- og planteproduksjon, miljø, kart, arealbruk, genressurser, skog, foretaks-, nærings- og samfunnsøkonomi.

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Bioøkonomi baserer seg på utnyttelse og forvaltning av biologiske ressurser fra jord og hav, fremfor en fossil økonomi som er basert på kull, olje og gass. NIBIO skal være nasjonalt ledende for utvikling av kunnskap om bioøkonomi.

Gjennom forskning og kunnskapsproduksjon skal instituttet bidra til matsikkerhet, bærekraftig ressursforvaltning, innovasjon og verdiskaping innenfor verdikjedene for mat, skog og andre biobaserte næringer. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig.

NIBIO er eid av Landbruks- og matdepartementet som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre. Hovedkontoret er på Ås. Instituttet har flere regionale enheter og et avdelingskontor i Oslo.